

OPPI SOSIALISMISTA JA KOMMUNISMISTA

21. LUKU

PROLETARIAATIN DIKTATUURI
JA PROLETAARINEN DEMOKRATIA

Sosialistinen kumous vie työväenluokan johtamien työtätekevien valtaan. Riistävät luokat — kapitalistit ja tilanherrat — syrjäytetään poliittisesta vallasta, mutta ne eivät vielä katoa luokkataistelun areenalta. Tästä kumouksesta alkaa *kapitalisminista sosialismiin johtava siirtymäkausi*. Se on kautta, jolloin tapahtuu kapitalistisen yhteiskunnan vallankumouksellinen muuttuminen sosialistiseksi.

Kuten marxismin-leninismin klassikot ovat opettaneet, voimana, joka toteuttaa sellaisen muutoksen, voi olla vain *proletariaatin vallankumouksellinen diktatuuri*.

Mitä on proletariaatin diktatuuri? *Se on työtätekevien valtaa, jota työväenluokka johtaa ja jonka tarkoituksena on sosialismin rakentaminen.*

„Proletariaatin diktatuuri”, V. I. Lenin kirjoitti, „jos tämä latinalainen, tieteellinen, historiallis-filosofinen sanonta käännetään yksinkertaisemmalle kielelle, merkitsee seuraavaa:

vain tietty luokka, nimenomaan kaupunkien ja yleensä tehtaiden työläiset, teollisuustyöläiset, pystyvät johtamaan työtätekevien ja riistettyjen koko joukkoa taistelussa pääoman ikeen kukistamiseksi, tämän kukistamisen kulussa, taistelussa voiton säilyttämiseksi ja varmistamiseksi, uuden, sosialistisen yhteiskuntajärjestelmän luomistyössä, koko taistelussa luokkien täydelliseksi hävittämiseksi”¹.

1. Proletariaatin diktatuurin historiallinen
välttämättömyys siirtymäkaudella

Sosialistinen vallankumous antaa iskun ennen hallinneiden ja nyt vallasta syrjäytettyjen riistäjäluokkien peruseduille. Sen vuoksi työväenluokan astuminen valtaan ja sen omaksuma suuntaus sosialismin rakentamiseen kohtaavat vallasta syöstyneiden riistäjäluokkien kiivasta vastarintaa. Enemminkin, niin

kauan kuin nämä luokat ovat olemassa, niin kauan kuin niiden olemassaolon taloudelliset edellytykset säilyvät, on olemassa myös vanhojen, kapitalististen olosuhteiden palauttamisen vaara.

Taantumuksellisen porvariston vastarinnan väistämättömyys Kaikkien vallankumousten on täytynyt kukistaa taantumuksellisten luokkien vastarinta. Nousevat luokat ovat päässeet irti vanhan yhteiskunnan puristuksesta tavallisesti pystyttämällä vallankumouksellisen diktatuurinsa. Vuoden 1789 Ranskan porvarillinen vallankumous toimeenpani syvällisiä feodalisminvastaisia uudistuksia ja vaikutti valtavasti monien maiden kehitykseen ennen muuta sen vuoksi, että se nujersi epäroimättä aristokraatit ja muut kuningasvallan kannattajat.

Sosialistinen vallankumous on syvällisintä yhteiskunnallista uudistusta; se hävittää tyystin ihmisen harjoittaman toisen ihmisen riiston, siksi sen on voitettava erikoisen kiivas vastarinta. Hallitseva porvaristohan on niin kauan ja kenenkään valvomatta käyttänyt hyväkseen kaikkia etuoikeuksia, joita valta, rikkaus ja sivistys antavat, se on niin tottunut asemaansa, niin vakuuttunut oman järjestelmänsä järkkymättömyydestä, järjestelmän, jonka vallitessa se komentaa ja toiset tottelevat! Sen vuoksi taantumuksellisten luokkien raivolla ei ole rajaa, kun valtaan tulevat työtätekevät, joita ne ovat tottuneet sortamaan, joita ne ilman muuta pitävät kyvyttöminä oppimaan valtion hallitsemisen taitoa. Ja kun tavallinen työkansa käy käsiksi riistäjien mielestä kaikkein pyhimpään, heidän yksityisomistukseensa, kun loismaisen olemassaolon mahdollisuuskin joutuu uhanalaiseksi, niin kukistetut sortajat kymmenkertaistavat vastarintansa.

Niin kauan kuin siirtymäkausi jatkuu, V. I. Lenin sanoi, „riistäjien mielessä kytee pakostakin restauraation *toivo*, ja tämä toivo muuttuu restauraatioyritykseksi. Ja ensimmäinen tuntuva tappio saa vallasta syöstyvät riistäjät, jotka eivät olleet odottaneet kukistuvansa eivätkä uskoneet, olettaneet sitä mahdolliseksi, ryntäämään kymmenen kertaa tarmokkaammin, vimmatun raivokkaasti ja sata kertaa voimakkaampaa vihaa uhkuen taisteluun saadakseen menettämänsä „paratiisin” takaisin, taisteluun perheensä puolesta, jonka elämä oli ollut niin suloista ja jonka „roskaväki” on nyt tuominut taloudelliseen häviöön ja kurjuuteen (eli „tavalliseen” työhön...)”².

Työläiset, talonpojat ja sivistyneistö ovat ylpeitä työstään, joka pitää yllä koko yhteiskuntaa. Mutta riistäjät, jotka ovat tottuneet anastamaan vieraan työn hedelmiä, pitävät työntekoa mitä suurimpana onnettomuutena ja nöyryytyksenä itselleen.

Taantumuksellisen porvariston restauraatiotoiveet saavat virikettä siitä, että sillä on poliittisen vallan menetettyäänkin vielä melkoisesti voimaa. Alkuaikoina sillä on yhä vielä monia etuisuuksia voittaneeseen työväenluokkaan nähden.

Suurporvaristolla on mahdollisuus nojata kansainvälisen pääoman tukeen. Neljäntoista kapitalistisen valtion sotajoukkojen

osallistuminen interventioon nuorta Neuvostotasavaltaa vastaan, aseellinen tuki, jota imperialistit antoivat Kuomintangin valtakomennolle Kiinassa, nukkehallituksille Etelä-Vietnamissa ja Etelä-Koreassa, Unkarin vastavallankumouksellinen kapina lokakuussa 1956, valtavat summat, joita Amerikan Yhdysvallat myöntää tuholaisoimintaan sosialismin maissa — tämä kaikki osoittaa, että työväenluokan, joka on kukistanut kapitalistit ja tilanherrat omassa maassaan, on torjuttava kansainvälisen taantumuksen raivoisa rynnistys.

Maan suojaaminen ulkoiselta hyökkäykseltä on jokaisen valtiovallan velvollisuus. Mutta kun valta siirtyy työtätekeville, saa maanpuolustus uuden sisällön. Se jatkaa sitä luokkataistelua, jota proletariaatin on käytävä oman maan vastavallankumouksellista porvaristoa vastaan. Nykyisissä olosuhteissa, jolloin on muodostunut mahtava sosialistinen leiri ja demokratian voimat ovat kasvaneet kaikkialla maailmassa, on ilmaantunut reaalinen mahdollisuus ehkäistä kansainvälisen imperialismiin sotilaallinen puuttuminen jonkin maan sisäisiin asioihin silloin, kun tässä maassa on alkanut demokraattinen tai sosialistinen kumous. Mutta niin kauan kuin on olemassa imperialistinen leiri, on olemassa myös vaara, että imperialistiset voimat ryhtyvät sotilaalliseen hyökkäykseen sosialistisia valtioita vastaan ja tukevat niitä aineksia, jotka ovat tyytymättömiä uuteen järjestelmään.

Edelleen, kukistetulla riistäjäluokilla säilyy tiettyjä asemia talouselämässä niin kauan kuin niiltä ei ole otettu kokonaan pois tuotannonvälineiden yksityisomistusta. Ne yrittävät käyttää tuotannonvälineitä harjoittaakseen sabotaasia ja saattaakseen talouden epäjärjestykseen. Menetettyään poliittisen herruuden porvaristo pyrkii ottamaan revanssin taloudellisella alalla, aiheuttamaan uudelle vallalle ylipääsemättömiä vaikeuksia. Kukistettu porvaristo saa selkänöjää pientavarantuotannosta, joka synnyttää alituisesti kapitalismia ja voi johtaa kapitalismin restauraatioon, ellei sille aseteta esteitä. Porvaristo koettaa käyttää hyväkseen talonpoikaiston väistämätöntä horjuvaisuutta.

Ensi aikoina vallankumouksen jälkeen entisillä hallitsevilla luokilla on sellaisia etuisuuksia kuin korkeampi sivistystaso, tuotannon ja hallinnon järjestämisen kokemus, yhteydet insinööri- ja teknikkokuntaan ja sotilaallisiin asiantuntijoihin. Porvaristo kykenee jonkin aikaa vaikuttamaan joukkoihin aatteellisesti ja poliittisesti. Tämä vaikutus on sitäkin vaarallisempaa, koska työtätekevät eivät voi käden käänteessä vapautua riistoyhteiskunnan synnyttämistä vuosisataisista tottumuksista. Sen lisäksi imperialismi jättää jälkeensä joukon luokka-asemaansa suistuneita ja rikollisia aineksia, jotka ovat pääosaltaan lähtöisin häviöön joutuneen pikkuporvariston keskuudesta. Näistä voidaan värvätä vastavallankumouksen palkkajoukkoja.

Ei ole sellaista sosialistista maata, jossa taantumukselliset luokat eivät olisi vastustaneet vallankumouksellisia uudistuksia. Tämän vastarinnan luonne on ollut erilaista riippuen luokkien keskinäisestä voimasuhteesta. Venäjällä ulkomaalaisten imperialistien avustamat taantumukselliset luokat pakottivat kansan käymään ankaraa kansalaissotaa, joka jatkui muutamia vuosia ja vaati työläisiltä ja talonpojilta paljon uhreja. Eräissä Euroopan kansandemokratian maissa taantumuksen vastarinta sai mellakoinnin luonteen.

Sen vuoksi vallankumouksen voiton lujittamiseen ja kukistettujen luokkien vastarinnan tyhjäksi tekemiseen on kaikkialla tarvittu voimakasta ja päättäväistä valtaa, joka tarpeen tullen käyttää epäröimättä pakkokeinoja. Tämä on vahvistanut oikeaksi marxismin-leninismin väittämän, että siirryttäessä kapitalismista sosialismiin diktatuuri on aina väistämätöntä. Se on välttämätöntä, jotta voitaisiin lannistaa riistäjien vastarinta ja pitää kurissa rosvot, varkaat, ryövärit ja muut kriminaalirikolliset — vanhan yhteiskunnan kaikki rappeutuneet ainekset, jotka sellaisena aikana nousevat pinnalle kuin likainen kuoha.

Proletariaatin luokkataistelu riistäjiä vastaan ei siis lakkaa silloin, kun proletariaatti ottaa vallan, vaan jatkuu siirtymäkaudellakin yltyen ajoittain erittäin kiivaaksi. Mutta taistelu tapahtuu uusissa olosuhteissa ja toisissa muodoissa. Uutta on se, että työtätekevilla luokilla on nyt ensimmäisen kerran poliittinen valta, joka aikaisemmin oli vain riistäjillä. „Proletariaatin diktatuuri”, V. I. Lenin kirjoitti, „on voittaneen ja poliittisen vallan käsiinsä ottaneen proletariaatin luokkataistelua voitettua mutta ei tuhattua, ei kadonnutta eikä vastarinnasta luopunutta, vaan vastarintaansa voimistanutta porvaristoa vastaan”³.

Työväenluokan suhde väkivaltaan

Ei ole toista kysymystä, jonka ympärille kommunismin viholliset olisivat kasanneet niin paljon valhetta ja ilkeämielisiä keksintöjä, kuin kysymys proletariaatin diktatuurista. Pelotellen työtätekeviä, yrittäen käyttää väärin heidän demokraattisia pyrkimyksiään, kommunismin viholliset kuvailevat proletariaatin diktatuuria demokratian kieltämiseksi, yksityisten ryhmien tai henkilöiden diktatuuriksi, „totalitarismiksi”, poliittiseksi miellivallaksi jne. Erikoisen uutierasti hyökkäillään sen johdosta, että kommunistit myöntävät väkivallan olevan välttämätöntä tietyissä olosuhteissa. Tällä perusteella proletariaatin diktatuuri yritetään leimata pelkäksi väkivallaksi, joka johtuu muka kommunismin maailmankatsomuksesta.

Ja kuitenkin, kuten V. I. Lenin sanoi, „meidän ihanteisamme ei ole tilaa väkivallalle ihmisiä kohtaan”. Luokka, joka itse on vuosisatojen kuluessa ollut sarron, julman vainon ja rankaisutoimenpiteiden kohteena, vihaa syvästi olosuhteita, jotka tekevät mahdolliseksi ihmisiä kohtaan harjoitettavan väkivallan, sortamisen ja nöyryyttämisen. Työväenluokalle on vierasta myös

kostonhalu niitä kohtaan, jotka ovat riistäneet sitä. Se ei ota valtaa kostaakseen, vaan rakentaakseen uuden yhteiskunnan, joka vapauttaa ihmiset riistosta ja kaikista sorron muodoista.

Seuraten humaanisista, yleviä tarkoitusperiään työväenluokka pyrkii valitsemaan myös niitä vastaavat taistelukeinot. „Tarkoitus pyhittää keinot” on jesuiittain eikä kommunistien tunnus. Kommunistit käyttävät jokaista mahdollisuutta välttääkseen väkivaltaa sekä taistelussa vallasta että sosialismin rakentamisen vaiheessa. Ja jos työväenluokan on silti turvauduttava väkivaltaan, se johtuu kuolevien luokkien vastarinnasta, siitä ei voida syyttää uutta, sosialistista yhteiskuntaa, vaan vanhaa, kapitalistista.

Ne erehtyvät, jotka ajattelevat, että proletariaatin diktatuuri ja väkivallan käyttäminen väkivallan harjoittajia kohtaan olisivat ristiriidassa humanismin kanssa. Asia on aivan päinvastoin. Mitä päättävämpi uusi valta on, sitä perusteettomampia ovat taantumuksellisten toiveet valtansa palauttamisesta, sitä vähemmän tarvitaan voimakeinoja. Ja päinvastoin, mitä heikompi ja epäröivämpi työväenvalta on, sitä raivokkaampia ovat porvariston vastavallankumouksyritykset, sitä raskaampia luokkataistelun seuraukset. Tulevaisuudessa vuodatetaan vähemmän verta, jos kukistetaan ajoissa vastavallankumouksellisten salaliittolaisten pikkuryhmä.

Porvarillinen propaganda pyrkii esittämään poliittisen kurissapidon yksinomaan terroriksi, vainoksi ja suoranaisiksi demokraattisten oikeuksien rajoittamisiksi. Sellaisia äärimmäisiä toimenpiteitä käytetään kuitenkin vain vastauksena porvariston omaan aktiiviseen vastarintaan. Jos kukistetut taantumukselliset luokat kohottavat aseensa, työväenvalta ryhtyy päättävään toimintaan ja tekee ne kyvyttömiksi vastarintaan. Toisissa tapauksissa taasen voidaan rajoittua toimenpiteisiin, jotka eivät ole väkivaltaisia, vaan johtavat riistävien luokkien olemassaolon edellytysten katoamiseen vähitellen. Sellaisia toimenpiteitä ovat: kapitalistisen teollisuuden kansallistaminen, lojaalisti asioihin suhtautuvan porvariston osan totuttaminen työhön ja sen uudelleen kasvattaminen jne. Mutta missään olosuhteissa proletariaatin diktatuuri ei perustu mielivaltaan eikä laittomuuksiin, vaan se päinvastoin luo maahan lujan vallankumouksellisen laillisuuden ja oikeusjärjestyksen vaatien lakien ehdotonta täyttämistä sekä kansalaisilta että uuden vallan valtiokoneistossa toimivilta henkilöiltä.

Työväenluokka, mikäli asia riippuu siitä, pitää aina väkivaltaa karttavia keinoja parempina kuin rankaisutoimenpiteitä. Sillä mitä laajempi on se porvariston kerros, joka on valmis yhteistyöhön työväenluokan kanssa, sitä helpommin sujuu sosialististen uudistusten toimeenpano, sitä vähemmän ne vaativat ihmisuhreja ja aineellisia menetyksiä, sitä pikemmin löytävät

uudessa yhteiskunnassa sovellutuksen entisten kapitalistien ja aikoinaan heitä lähellä olleiden sivistyneistöryhmien lojaalisti suhtautuvan osan tiedot ja järjestämiskyvyt.

Ryhtymällä kansalaissotaan Venäjän kapitalistit ja tilanherrat itse pakottivat Neuvostovallan käyttämään heihin nähden rankaisutoimenpiteitä, jotka olivat vain vastauksena kukistettujen riistäjien harjoittamaan väkivaltaan. Sen ovat tunnustaneet monet objektiiviset huomioitsijat. Herbert Wells, joka kävi Venäjällä v. 1920, kirjoitti: „Ei kommunismi, vaan eurooppalainen imperialismi veti tämän järkkyneen, vararikoon joutuneen jättiläisvaltakunnan kuusivuotiseen nälännyttävään sotaan. Eikä kommunismi ole raadellut tätä kärsivää ja kuka ties menehtyvää Venäjää keskeytymättömillä ulkoapäin rahoitetuilla hyökkäyksillä, maahantunkeutumisilla, kapinoilla, eikä kuristanut sitä petomaisen julmalla saarroilla. Kostonhaluinen ranskalainen luotonantaja ja tylsä englantilainen sanomalehtimies kantavat paljon suuremman vastuun näistä kuolemantuskista kuin kukaan kommunisti”⁴.

Heti kun tilanne salli, Neuvostovalta siirtyi toisenlaiseen politiikkaan porvaristoon nähden. On esim. tunnettua, miten V. I. Lenin julisti tammikuussa 1920 Rostovin valtauksen jälkeen, että nyt kuolemanrangaistus voidaan poistaa. Mutta riistäjät tekivät tyhjäksi nämä yritykset käyden yhä uudelleen hyökkäykseen vallankumouksen saavutuksia vastaan.

Se mikä oli väistämätöntä Venäjällä, missä kukistetut luokat elättivät viimeiseen hetkeen saakka toivoa entisen järjestyksen palauttamisesta, ei lainkaan muodosta sosialistisen vallankumouksen yleistä lainmukaisuutta. Uutta kokemusta tässä suhteessa on saatu kansandemokratian maista ja erikoisesti Kiinasta, missä on ollut mahdollista käyttää uudestikasvatusmenetelmiä melko laajoihin porvarillisiin väestökerroksiin.

Vieläkin suotuisemmiksi voivat osoittautua tulevien sosialististen vallankumousten olosuhteet. Eräissä maissa diktatoriset toimenpiteet ovat tarpeen ehkä vain monopolipääoman ja sen apurien pikkuryhmiä vastaan. Näissä maissa uudestikasvatusmenetelmien soveltaminen porvariston perusjoukkoon voi työväenluokan valtaantulon jälkeen olla täysin reaalista. Vakuuttamisen ja uudelleenkasvattamisen menetelmät voivat tietenkin tulla vallitseviksi vain siinä tapauksessa, jos luodaan työväenluokan ja kansan murskaava ylivoima, jos kukistetut luokat tietävät, että kaikki niiden vallanpalautusyritykset saavat vastaansa työväenvallan lujan ja päättävän asenteen. Varsinainen riistävien luokkien kurissapitotehtävä ei katoa tässääkään tapauksessa, se pysyy, vaikkakin sitä toteutetaan toisin menetelmin ja lyhyemmän ajan kuluessa.

Mutta millaisin menetelmin proletariaatin diktatuuria toteutettaneenkin, se on aina, kuten Lenin korosti, sitkeää taistelua vanhan yhteiskunnan voimia ja perinteitä vastaan⁵.

Silloinkin, kun työväenvallan on pakko turvautua väkivaltaisiin keinoihin, sen käyttämät menetelmät eroavat periaatteellisesti niistä keinoista, joilla riistäjaluokat ylläpitävät pääasiassa väkivaltaan nojaavaa herruuttaan. Proletariaatin diktatuurin voima on sen laajassa yhteiskunnallisessa perustassa, siinä, että se ilmaisee kansan tahtoa ja sitä soveltaa itse kansa. V. I. Lenin kirjoitti, että voima, johon työväenluokan valta nojaa, ei ole vähälukuisen sotilasjuntan käskyjä täyttävien pistinten voimaa, ei poliisilaitoksen voimaa eikä rahan voimaa. Tämä voima nojaa kansanjoukkoihin. Siinä on perusero uuden vallan ja kaikkien aikaisempien valtajärjestelmien välillä. Tarkoittaen Neuvostovaltan ensimmäisiä vuosia Lenin sanoi: „Uusi valta, joka on suuren enemmistön diktaturia, on voinut pysyä ja on pysynyt pystyssä yksinomaan massojen luottamuksen turvin, yksinomaan siksi, että se sai massat osallistumaan vallan käyttöön mitä vapaimmin, mitä laajimmin ja mitä vaikuttavimmalla tavalla”⁶.

Vihdoin, kun riistovaltiolle kurissapito on pätehtävä, joka määrää koko sen toiminnan, työväenluokan valtiolle kurissapito ei ole lainkaan pääasia. Sen pätehtävänä on talouden, koko yhteiskunnallisen ja poliittisen elämän uudistaminen sosialistisella pohjalla. „...Proletariaatin diktatuuri”, Lenin kirjoitti, „ei ole pelkkää väkivaltaa eikä pääasiallisesti väkivaltaa. Se on varsinaiselta olemukseltaan työtätekevien karkiosaston, sen etujoukon, sen ainoan johtajan, proletariaatin, järjestyneisyyttä ja kurinalaisuutta. Sen päämääränä on rakentaa sosialismi, hävittää yhteiskunnan luokkajako, tehdä yhteiskunnan kaikki jäsenet työtätekeviksi, poistaa pohja kaikkinaiselta ihmisen harjoittamalta toisen ihmisen riistolta”⁷.

Marxilaisena oleminen merkitsee proletariaatin diktatuurin välttämättömyyden tunnustamista

Kysymys proletariaatin diktatuurista on marxismin-leninismien kannattajien ja reformistien välisten ideologisten erimielisyyksien keskeisin kysymys. Oppi proletariaatin diktatuurista ainoana keinona,

jolla voidaan tehdä loppu riistoyhteiskunnan koko inhottavuudesta ja julmuudesta, on aina ollut ja pysyy koetinkivenä selvittäessä työväenpuolueiden ja niiden johtajien socialististen pyrkimysten vilpittömyyttä ja vakavuutta.

Se joka rajoittuu vain tunnustamaan luokkataistelun, ei ole vielä marxilainen. V. I. Lenin kirjoitti: „Marxilainen on vain se, joka tunnustaessaan luokkataistelun tunnustaa *samalla proletariaatin diktatuurin*. Juuri tässä kohdin marxilainen eroaa oleellisimmin tavallisesta pikku- (ja myös suur-) porvarista. Tämän tulee olla marxilaisuuden *todellisen* ymmärtämisen ja tunnustamisen koetinkivenä”⁸.

Se seikka, että kysymys proletariaatin diktatuurista saa marxismissa-leninismissä erikoisen sijan, on täysin selitettävissä: ilman poliittisen vallan valtaamista, ilman proletariaatin diktaturia ei sosialismin voittoa voida saavuttaa. Marxin ja

Leniniin oppi luokattoman ja riistosta vapaan yhteiskunnan luomisesta jäisi pelkäksi toivomukseksi, elleivät työväenluokka ja sen marxilais-leniniläiset puolueet keskittäisi ponnistuksiaan ratkaisevaan asiaan — otetun vallan käyttämiseen kaikin keinoin yhteiskunnan sosialistista uudistamista varten.

Kysymys proletariaatin diktatuurista on historiallisestikin tullut pääkysymykseksi siinä aatteellisessa taistelussa, jota on käyty ja käydään kansainvälisessä työväenliikkeessä. Juuri tässä kysymyksessä II Internationalen johtajat ovat revidoineet marxilaisuutta eniten ja tosiasiallisesti luopuneet proletariaatin diktatuurin ajatuksesta. He asettivat sitä vastaan opportunistisen teorian „puhtaasta”, „luokkien yläpuolella olevasta” demokratiasta, joka voisi muka olla siltana sosialismiin. Todellisuudessa opportunistit tarkoittavat niin sanotulla puhtaalla demokratialla porvarillista demokratiaa.

V. I. Lenin leimasi II Internationalen johtajat, erityisesti Karl Kautskyn, marxilaisuuden luopioksi. Hän todisti, että oikeistososialidemokraattien teoria merkitsee imperialistisen porvariston ja proletariaatin välisen kiivaan taistelun olosuhteissa luopumista sosialismista.

Siitä asti on kulunut miltei puoli vuosisataa. Mitä historiallisen kokemus on osoittanut?

Liitossa talonpoikaiston kanssa työväenluokka valloitti vallan yhdessä maailman suurimmista maista, Venäjällä, ja rakensi sosialistisen yhteiskunnan. Vallankumouksellisten kommunististen puolueiden johtamana työväenluokka on noussut valtaan suuressa Kiinassa, Euroopan ja Aasian useissa maissa, pystynyt toimeenpanemaan syvälle käypiä yhteiskunnallisia uudistuksia ja aloittanut nopean etenemisen sosialismin tiellä.

Entä mitä ovat sosialidemokraatit saavuttaneet tänä aikana? Ovatko he yhdessäkään maassa pystyneet toteuttamaan sosialistisia uudistuksia tai ainakin ryhtyneet niitä toteuttamaan? Ei, eivät ole pystyneet. Eikä siinä kaikki, vaan pyrkiessään mukauttamaan työväenliikettä porvarilliseen demokratiaan, rakentaessaan sovintoa työväenluokan ja porvariston välille he ovat tosiasiallisesti luopuneet sosialismin rakentamisesta. Ja varsin monet heistä ovat turmeltuneet siinä määrin, että suorastaan levittävät porvariston vaikutusta työtätekevien keskuuteen.

Sosialidemokraattiset puolueet ovat useissa maissa saaneet voittoja vaaleissa ja muodostaneet hallituksia. Englannissa labour-puolue oli vallassa vuonna 1924, vuosina 1929—1931 ja 1945—1951. Ruotsin sosialidemokraattinen puolue on ollut vallassa vuodesta 1946. Sosialidemokraatit ovat tämän tästä olleet hallitusten johdossa toisissa Länsi-Euroopan maissa. Mutta yhdessäkään näistä maista ei ole tapahtunut missään määrin vakavia taloudellisia ja poliittisia uudistuksia, jotka olisivat luonteeltaan sosialistisia. Sosialidemokraattiset hallitukset ovat

toimineet kapitalismin puitteissa, asettamatta itselleen tämän järjestelmän lopettamisen ja sen sosialistiseksi muuttamisen tavoitetta.

Proletariaatin diktatuurin periaatteen tunnustaminen pysyy todellisen vallankumouksellisuuden kriteeriona meidänkin päivinä. Ei ole sattuma, että nykyiset revisionistit — yhtenä miehenä! — ovat nousseet proletariaatin diktatuurin aatetta vastaan esittäen sen tilalle porvarillista „kaikkiyhteistä” demokratiaa.

Mutta nyt, työväenluokan vallan saavutettua Neuvostoliitossa ja muissa sosialismin maissa silminnähtäviä menestyksiä, monet opportunistit koettavat „kumota” proletariaatin diktatuurin välttämättömyyden hienovaraisemmin menetelmin. He selittävät esimerkiksi, että proletariaatin diktatuuri on tarpeellinen vain Idän maissa, joissa aikaisemmin ovat vallinneet despootiset feodaaliset ja puolifeodaaliset järjestelmät. Sitä vastoin Lännen maissa, joissa parlamentarismilla on kehittyneet perinteet, porvaristo muka alistuu kansan tahtoon ilman proletariaatin diktatuuriakin.

Sellaiset väitteet eivät ole perusteltuja. Porvaristo on korkealle kehittyneissä kapitalistimaissa monta kertaa voimakkaampi ja kokeneempi kuin olivat, sanokaamme, vanhan Venäjän ja Kiinan hallitsevat luokat. Se on hyvin järjestynyt, se on jo kauan ollut vallassa ja sillä on vuosisatojen kokemus valtion johtamisessa ja joukkojen pettämisessä. Monopolisoitumisprosessi on edistynyt pitkälle Lännen maissa ja monopolipääoma on tottunut ratkaisemaan kaikki kysymykset voimakeinoin. Itsekäiden etupyyteittensä vuoksi se on valmis tekemään mitä tahansa, vieläpä sytyttämään maailmansodankin. Mistä sitten johtuisi, että Lännen monopolistit pitäisivät kiinni vallasta vähemmällä kiivaudella ja olisivat heikompia vastustajia kuin porvaristo ja tilanherrat Idän maissa?!

Proletaaristen vallankumousten historian kokemus useissa länsimaissa (Ranskassa, Saksassa, Unkarissa, Suomessa) on todistanut, että riistäjäluokat turvautuvat äärimmäisiin väkivaltakeinoihin säilyttääkseen herruutensa. Kun työväenluokka aliarvioi tätä eikä ryhdy toimenpiteisiin porvariston taltuttamiseksi, se saa maksaa siitä kalliin hinnan.

Yhtenä Pariisin kommuunin kukistumisen syistä vuonna 1871 oli se, että proletariaatti antoi porvaristolle mahdollisuuden koota voimansa ja hukuttaa työväen vallankumouksen vereen. Samoista syistä porvariston onnistui tukahduttaa Unkarin vallankumous vuonna 1919 ja Saksan proletariaatin vallankumoukselliset esiintymiset ensimmäisen maailmansodan jälkeen. Koston toimille, joita Lännen „demokraattinen” porvaristo käytti, oli olennaista äärimmäinen julmuus. Pienessä Suomessa, jossa vallankumous kukistettiin saksalaisten interventiojoukkojen avulla, noin 20.000 ihmistä, virallisen tilaston mukaan, ammuttiin tai kidutettiin kuoliaiksi vankileireillä, ja monia kymmeniä

tuhansia, heidän joukossaan myös naisia, vietiin vankeuteen ja tuomittiin kuritushuoneeseen.

Tunnustaessaan vallanoton rauhanomaisin keinoin mahdolliseksi marxilais-leniniläiset puolueet eivät suinkaan perusta tätä johtopäätöstään siihen, että odottaisivat taantumukselliselta porvaristolta myöntävyyttä ja lempeyttä. Sellainen vallankumouksen tie tulee reaalisesti vain sen vuoksi, että on ilmaantunut mahdollisuus muodostaa mahtava ylivoima monopolipääomaa vastaan. Mutta näissäkin olosuhteissa kommunistit ottavat huomioon kukistetun porvariston vastarinnan väistämättömyyden ja sen herruuden palauttamisen vaaran, ellei luoda lujaa ja päättävää työtätekevien valtaa, ellei jossakin muodossa saateta voimaan proletariaatin diktatuuria.

2. Proletaarinen demokratia on uudentyypistä demokratiaa

Työväenluokan voittaessa päättyy etuoikeutetun vähemmistön herruuden aikakausi ja alkaa todellisen kansanvallan aikakausi. Työläiset, talonpojat, käsityöläiset ja työtätekevä sivistyneistö, jotka olivat vuosisatojen aikana olleet syrjittyjä poliittisessa elämässä eivätkä päässeet johtotehtäviin, alkavat itse isäntinä johtaa valtiota. Tämä luonnehtii proletaarista demokratiaa *uudentyypisenä demokratiana*, joka on korkeammantyyppistä porvarilliseen demokratiaan verraten.

Demokratiaa työtätekeville

Porvarillinen demokratia oli omana aikanaan merkittävä askel eteenpäin. Mutta sosialististen vallankumousten aikakauden alkaessa sen tilalle tulee uusi poliittinen järjestelmä. Lenin sanoi, että tämä järjestelmä on „mitä laajinta demokratismia työläisille ja talonpojille ja samalla se on *porvarillisen* demokratismin hylkäämistä ja *uuden*, merkitykseltään maailmanhistoriallisen *demokratiatyyppin*, nimittäin proletaarisen demokratismin eli proletariaatin diktatuurin, syntymistä”⁹.

Porvarillisen propagandan ja sosialidemokraattien lausuntojen vaikutuksesta eräät ihmiset kapitalismin maissa luulevat, että diktatuuri ja demokratia sulkevat pois toisensa. Joko demokratia, he järkeilevät, joka ulottuu samassa määrässä kaikkiin, ja silloin ei ole diktatuuria, tai yhden luokan diktatuuri, mutta silloin ei ole demokratiaa.

Siten voivat järkeillä vain ne, jotka erehtyvät luulemaan, että voi olla olemassa „luokkien yläpuolella olevaa”, „kaikkiihteistä”, tai kuten joskus sanotaan, „integraalista” demokratiaa. Todellisuudessa kuitenkin jokaisessa yhteiskunnassa, missä on luokkia vastakkaisine etuineen, poliittisella vallalla, niin demokraattiselta kuin se näyttäneekin, on luokkaluonne, se palvelee hallitsevaa luokkaa. Porvarillisen demokratian maissa valta saadaan toisinaan ulkonaisesti näyttämään demokraattiselta: yleiset vaalit tapahtuvat säännöllisesti, hallitukset selostavat toimintaansa

parlamentille jne. Tämän vallan todellinen luonne ilmenee kuitenkin heti, kun työtätekevät joukot tajuavat luokkaetunsa ja alkavat esittää vaatimuksiaan kapitalisteille. Tällöin „demokraattisinkin” valta asettuu yrittäjien puolelle kaihtamatta edes sotajoukkojen ja poliisien lähettämistä työläisiä vastaan, rauhallisten mielenosoittajien ampumista, työväen johtajien pidättämistä jne. Jos taas työtätekevien taistelu saa sellaisen laajuuden, että muodostuu vaara itselleen suurpääoman herruudelle, niin valta riisuu lopullisesti demokraattiset verhonsa ja siirtyy avoimesti terroristisiin menetelmiin. Käy selville, että demokratian naamion taakse kätkeytyy imperialistisissa valtioissa suurten kapitalististen monopolien todellinen diktatuuri, joka suuntautuu työväenluokkaa, työtätekeviä vastaan.

Tällaista valtion luokkaolemuksen paljastumista on tapahtunut kaikkina aikoina, jolloin vallassa ovat olleet riistäjäloukat. „Jokainen tietää...”, Lenin kirjoitti, „että vanhan ajan orjakapinat ja pelkät -levottomuudetkin paljastivat ilman muuta antiikin valtion olemukseltaan *orjanomistajien diktatuuriksi*. Hävittikö tämä diktatuuri orjanomistajien *keskuudesta* demokratian, joka oli demokratiaa heitä *varten*? Kaikille on tunnettua, ettei hävitänyt”¹⁰.

Näin ollen historia todistaa, että diktatuuri ja demokratia sopivat mainiosti yhteen. *Jos kohta valtio on diktatuuria toisiin luokkiin nähden, se voi samanaikaisesti olla demokratiaa toisia luokkia varten.*

Koko kysymys on siitä, millaista tämä diktatuuri ja millaista tämä demokratia ovat. V. I. Lenin sanoi siirtymäkauden valtiosta, että sen tulee „olla *uudella tavalla* demokraattinen (proletaareille ja omistamattomille yleensä) ja *uudella tavalla* diktatorinen (porvaristoa vastaan)”¹¹. Työväenluokan diktatuuri on itse olemukseltaan syvästi demokraattista valtaa sen vuoksi, että se merkitsee *enemmistön* herruutta vähemmistöön nähden, kun taas suurporvariston diktatuuri on *vähemmistön* herruutta enemmistöön nähden.

Ei siis ole mitään ristiriitaa siinä, kun sanomme, että proletariaatin diktatuuri on samaan aikaan myös uudentyyppistä demokratiaa. Yksi ja sama valta (työväenluokan valta) on sosialismin vihollisiin nähden diktatuuria ja käyttää „diktatorisia toimenpiteitä” (Lenin), mutta työtätekeviin nähden se on todellista demokratiaa ja käyttää demokraattisia menetelmiä. Siten proletariaatin diktatuuri ja proletaarinen demokratia ovat saman mitalin kaksi puolta. V. I. Lenin käytti käsitteitä „proletaarinen demokratismi” ja „proletariaatin diktatuuri” synonyymeinä, samaa merkitsevinä.

Proletaarisen valtion politiikassa on hyvin tärkeätä noudattaa diktatoristen ja demokraattisten menetelmien oikeaa keskinäissuhdetta soveltaen ensin mainittuja vastavallankumoukselliseen porvaristoon ja viimeksi mainittuja työtätekeviin. Yhtä luvatonta

on toimintavapauden antaminen taantumuksellisille voimille kuin demokratian kaventaminen työtätekevilä. Seurauksista, joihin tämän periaatteen rikkominen voi viedä, antavat käsityksen Unkarin tapahtumat v. 1956. Siellä juuri ei estetty riittävän päättävästi taantumuksellisten hyökkäilyjä ja samaan aikaan sallittiin työtätekevien demokraattisten oikeuksien vakavia loukkauksia.

Porvarilliset oppineet ja lehtimiehet esittävät usein seuraavanlaisen perustelun. Demokratia, he sanovat, edellyttää ehdottomasti puolueiden taistelua, oppositiota parlamentissa jne. Lueteltuaan nämä porvarillisen demokratian muodolliset tunnusmerkit ja löytämättä jotakin niistä sosialistisissa valtioissa he julistavat riemuiten, että proletaarisen diktatuurin järjestelmä on muka epädemokraattinen.

Marxilaiset arvioivat poliittisen järjestelmän demokraattisuutta toisin. Kenen etuja valtiolta puolustaa, ketä se palvelee, millaista politiikkaa harjoittaa — tästä pitää lähteä. Tältä — ainoalta tieteelliseltä — näkökannalta katsoen porvarillisissa valtioissa on mahdotonta havaita minkäänlaista todellista kansanvaltaa. Amerikan Yhdysvalloissa on sekä kilpailevia puolueita että oppositio kongressissa, mutta hallituksen koko politiikka palvelee miljardimiesten pikkuryhmän etuja. Todellisuudessa siellä valitsee nykyisin kapitalististen monopolien diktatuuri.

Vain proletaarinen demokratia merkitsee todellista kansanvaltaa, koska se palvelee työtätekevien, ts. yhteiskunnan enemmistön etuja. Proletaarisen valtion politiikka tähtää riiston hävittämiseen, joukkojen elintason ja kulttuurin kohottamiseen, yleisen rauhan puolustamiseen ja kansojen välisen ystävyyyden lujittamiseen. Tämä vastaa kansanjoukkojen ja kaikkien edistyksellisten ihmisten sisimpiä pyrkimyksiä.

Samalla olisi kuitenkin väärin ajatella, että proletaariselle valtiolle kysymys vallan käytön menetelmistä ja muodoista on toisarvoinen. Onhan proletariaatin diktatuurin perusvoima siinä, että sillä on yhteys joukkoihin, kansaan. Mutta tämä yhteys on kestävä vain silloin, kun valta on demokraattista sekä olemukseltaan että muodoltaan. Sen vuoksi proletariaatin diktatuurin muotona on sosialistista tyyppiä oleva tasavalta.

Vaikka proletaarinen demokratia on ennennäkemättömän laajaa demokratismia työtätekeviä varten, se ei kuitenkaan voi olla samaa kukistetun porvariston taantumuksellisia voimia eikä mitään muitakaan kapitalismin palauttamisen puolesta taistelevia aineksia varten. Tässä on proletaarisen demokratian raja. Sosialistiselle vallankumoukselle aiheutettaisiin mitä suurinta vahinkoa, jos proletariaatti antaisi poliittiset vapaudet suurkapitalistien järjestöille. Eikö ole ilmeistä, että vastavallankumouksellisen porvariston puolueiden ja liittojen hajottaminen, fasististen ja muiden kansanvastaisten aatteiden propagandan

kieltäminen eivät ainoastaan ole rajoittamatta työtätekevien vapauksia ja demokratiaa, vaan että ne päinvastoin ovat työtätekevien etujen sanelemia?

**Työväenluokan
ja kaikkien
työtätekevien liiton
erikoinen muoto**

Proletariaatin diktatuurin demokraattinen olemus ilmenee erikoisen kirkkaasti siinä, että se on työväenluokan liitto kaikkien työtätekevien ja muiden demokraattisten, sosialismin asiaa kannattavien voimien kanssa.

Työväenluokka ei voi yksinään, ainoastaan omin ponnistuksien pystyttää sosialistista yhteiskuntaa. Sosialismin rakentamiseksi ei riitä ainoastaan suuromistuksen yhteiskunnallistaminen. Sen lisäksi on vähitellen siirrettävä sosialismin raiteille pientuotanto kaupungeissa ja maaseudulla, muutettava kaikki yhteiskunnalliset suhteet, rakennettava uudelleen sosialistisella pohjalla kulttuurilaitosten — sanomalehtien, teatterien ja koulujen — toiminta, sanalla sanoen rakennettava uudelleen koko yhteiskunnallinen elämä ylhäältä alas. Tämä tehtävä on poikkeuksellisen monisäikeinen ja sen täyttäminen on mahdollista vain sillä ehdolla, että uuden yhteiskunnan rakentamiseen osallistuvat tietoisesti mitä laajimmat kansankerrokset.

Sen vuoksi työväenluokan liitto talonpoikaiston, kaikkien työtätekevien ja muiden demokraattisten kansankerrosten kanssa on proletariaatin diktatuurin korkein periaate. „Proletariaatin diktatuuri”, Lenin kirjoitti, „on proletariaatin, työtätekevien etujoukon, ja lukuisten ei-proletaaristen työtätekevien kerrosten (pikkuporvariston, pienomistajien, talonpoikaiston, sivistyneistön jne.) tai niiden enemmistön erikoismuotoinen luokkaliitto, pääomanvastainen liitto, jonka tarkoituksena on pääoman täydellinen kukistaminen, porvariston vastarinnan lannistaminen ja porvariston restauraatioyritysten ehkäiseminen, liitto, jonka tarkoituksena on sosialismin lopullinen rakentaminen ja vakiinnuttaminen”¹².

Sellaisen liiton erikoisluonne on siinä, että johtava osa siinä kuuluu työväenluokalle. Proletariaatti esiintyy oikeutetusti kaikkien työtätekevien johtajana, koska se on johdonmukaisin ja tietoisin taistelija koko työtätekevän kansan yhteisen päämäärän, sosialismin, puolesta.

Työväenluokan liittoutumiseen talonpoikaiston ja työtätekevien muiden kerrosten kanssa on vahvoja objektiivisia perusteita. Kaikkien työtätekevien elinedut vaativat vapautumista riistosta, turvattua toimeentuloa, rauhan ja ystävyyden voimaansaatamista kansakuntien välillä. Sellaiset näköalat heille avaa vain sosialismi. Sen vuoksi eräs työväenluokan johtaman valtion tärkeimmistä tehtävistä on sen liiton lujittaminen mahdollisimman laajojen kansankerrosten kanssa.

Vaikka proletariaatti käyttää tarpeen vaatiessa diktatorisia menetelmiä taantumukselliseen porvaristoon nähden, se ei mis-

sään tapauksessa voi toimia samoin menetelmin talonpoikaisjoukkoihin ja yleensä mihinkään demokraattisiin liittolaisiinsa nähden. Se johdattaa nämä sosialismiin demokraattisin menetelmin — vakuuttamisen, rohkaisemisen, esimerkin ja järjestäytymisen avulla. Talonpoikaiston, kaupunkien pikkuporvariston ja sivistyneistön pitää oman kokemuksensa nojalla tulla vakuutuneiksi sosialististen uudistusten välttämättömyydestä.

Tämä ei tietenkään sulje pois pakkokeinojen käyttämistä sosialistisen valtion lakien rikkojiin nähden. Mutta tällöin pakotus, mikäli se on välttämätöntä, ei suuntaudu mitään luokkaa vastaan, vaan ainoastaan yksityisiä lainrikkooja vastaan; se ilmaisee viime kädessä kaikkien työtätekevien tahtoa ja etuja.

**Työtätekevien
oikeuksien ja vapauksien
turvaaminen**

Proletaarinen demokratia merkitsee siirtymistä porvarillisen tasavallan muodollisesta demokratiasta siihen, että työtätekevät joukot alkavat tosiasiallisesti osallistua hallitsemiseen, ts. siirtymistä siihen, mikä muodostaa demokratian todellisen olemuksen. „Proletariaatin diktatuurin väistämättömänä seurauksena”, V. I. Lenin kirjoitti, „ei ainoastaan ole demokratian muotojen ja instituutioiden muuttuminen yleensä, vaan niiden muuttuminen nimenomaan siten, että kapitalismin sortamat luokat, työtätekevät luokat, saavat todella nauttia ennennäkemättömän laajaa demokratiaa”¹³.

Proletaarinen demokratia ei ainoastaan kumoa täydellisesti kaikkia oikeuksien rajoituksia rodullisten tai kansallisten tunnusmerkkien, sukupuolen, uskonnollisten vakaumusten ja sivistyksen perusteella. Se panee pääpainon siihen, että työtätekeville turvattaisiin toden teolla mahdollisuus oikeuksiensa käyttämiseen. Siinä tarkoituksessa valtio antaa työtätekevien järjestöjen omistukseen parhaimmat rakennukset ja huoneistot kokouksia varten, kirjapainot, elokuva- ja radiostudiot jne. Toisin sanoen, se takaa demokraattiset oikeudet vastaavalla aineellisella perustalla, ja nämä takeet lisääntyvät sosialistisen rakennustyön kulussa sitä mukaa kuin yhteiskunnallinen rikkaus lisääntyy.

Yleinen äänioikeus on enintään, mitä porvarillinen demokratia voi tarjota. Joukot saavat oikeuden äänestää, mutta tosiasiallisesti ne ovat edelleenkin syrjäytettyjä eivätkä saa osallistua hallitsemiseen. Sosialistisen vallankumouksen jälkeen laajoille kansanjoukoille avautuu mahdollisuus osallistua joka päivä käytännössä valtionrakentamistyöhön sekä välittömästi valtion laitosten että omien yhteiskunnallisten järjestöjensä, valtaelinten yhteyteen muodostettavien monilukuisten jaostojen, valiokuntien ja neuvostojen kautta.

Toinen proletaarisen demokratian olennainen erikoisuus on *demokraattisen hallitsemisen piirin laajentaminen*, demokratian ulottaminen ei ainoastaan politiikkaan vaan myös talouden ja kulttuurin johtamisen alalle. Kapitalismin vallitessa ei edes muodollinen, tyypistetty demokratismi voi ulottaa poliittisten

laitosten ulkopuolelle. Talouden ja kulttuurin alalla — tehtaissa, julkaisu-toiminnassa, elokuva-alalla ja radiossa — kapitalistit määräävät täydellisesti ja ilman minkäänlaista joukkojen taholta tapahtuvaa valvontaa. Demokratian puuttuminen työtätekeviltä taloudellisella alalla mitätöi heidän poliittiset oikeutensa, sillä nykyajan yhteiskunnassa, jossa talouselämä on korkealle kehittyntä, on enemmän kuin koskaan aikaisemmin voimassa sääntö: se joka määrää omaisuudesta, määrää kaikesta.

Tuotannon ja työn välineiden yhteiskunnallistaminen, julkaisu-toiminnan, kulttuuri- ja valistuslaitosten siirtyminen kansan omistukseen laajentavat mittaamattomasti demokratian piiriä. Tuotantoa ja kulttuurilaitoksia eivät näissä olosuhteissa hallitse yksityisomistajat vaan kansa — välittömästi tai edustajiensa kautta. Siten demokratia lyö leimansa koko poliittiseen, taloudelliseen ja kulttuurielämään.

**Demokraattinen
hallintojärjestelmä**

Työväenluokka luo uuden, demokraattisen hallintokoneiston, joka vastaa sosialismia rakentavan yhteiskunnan tarpeita. Uusi

valta hylkää päättävästi kansan vihaaman porvarillisen valtion byrokraattisen sentralismin (virkavaltaisen keskityksen) periaatteen. Mutta työväenluokka ei suinkaan kiistä sentralisoinnin välttämättömyyttä, päinvastoin, se kannattaa sentralisointia, koska tämä vastaa yhteiskunnallistetun tuotannon tarpeita. Väestön pikkuporvarillisten kerrosten keskuudessa, joiden ihan-teena ovat toisistaan eristyneet yksityistaloudet, ja toisinaan myös pikkuporvariston vaikutuksen alaisen työväen erään osan keskuudessa esiintyy harhakuvitelmia, että voidaan yleensä tulla toimeen ilman sentralismia. Nämä ovat anarkistisia käsityksiä, ne ovat ristiriidassa nykyajan tuotantovoimien todellisten tarpeiden kanssa.

Työväenluokka kannattaa sentralismia, mutta demokraattista sentralismia. Se merkitsee yleisvaltakunnallisten asioiden johtamista yhdestä keskuudesta ja eri paikkakuntien alistamista keskukselle, mihin yhtyy kaikkien vallanelinten valinnallisuus ja tilivelvollisuus kansalle, kansanjoukkojen mukaanvetäminen laajalti hallitsemistehtäviin ja itsenäisyyden myöntäminen paikallisille elimille.

Perustellessaan tätä sosialistisen hallitsemisen pääperiaatetta Lenin kirjoitti: „Me olemme demokraattisen sentralismin kannalla. Ja pitää käsittää selvästi, kuinka suuresti demokraattinen sentralismi eroaa toisaalta byrokraattisesta sentralismista ja toisaalta anarkismista... Todella kansanvaltaisesti ymmärrettyä sentralismi edellyttää ensimmäisen kerran luomaa mahdollisuutta kehittää kaikkinaisesti ja esteettömästi ei ainoastaan paikallisia erikoisuuksia, vaan myös paikallista aloitteellisuutta, paikallista iniciatiivia, se edellyttää yhteiseen päämäärään johtavien kulkuteiden, -tapojen ja -keinojen moninaisuutta”¹⁴.

Työtätekevien vallan valtiokoneisto rakentuu demokraattisen sentralismin periaatteen pohjalle.

Taantumuksellisen porvariston vastarinnan tukahduttaminen, yhteiskunnanvastaisten aineiden rankaiseminen ja uudelleen kasvattaminen sekä maanpuolustuksen järjestäminen vaativat vastaavan hallintokoneiston, oikeuslaitoksen, armeijan, miliisilaitoksen ja valtion turvallisuuselinten muodostamista.

Työväenluokan diktatuurin ajan pakotuselimet eroavat perinjuurin porvarillisen valtion vastaavista laitoksista mm. siinä, että ne ovat luonteeltaan hyvin läheisiä kansalle. Armeija ei esiinny täällä kansaa vastaan, vaan on sen oma luomus, sille on vierasta keppikurin, virkavaltaisuuden ja kastijärjestelmän henki, se on voimakas aatteellisuutensa, tietoisensa kurinsa puolesta. Päälystöt ja rivisotilaat ovat lähtöisin samasta luokasta — he ovat työläisiä, talonpoikia ja sivistyneistön jäseniä. Neuvostoliitossa, missä muodostettiin ensimmäinen proletariaatin diktatuurin armeija, Punainen Armeija, sotilasosastot olivat muodostamisensa ensi päivästä lähtien alituudessa yhteydessä tehtäisiin, ammattiliittoihin ja talonpoikaisköyhälistön järjestöihin.

Tuomioistuimet saavat syvästi demokraattisen luonteen. Ne rakentuvat siten, että niiden toimintaan saadaan mukaan työtätekevien laajat joukot. Saatetaan voimaan periaatteet, jotka edellyttävät tuomareiden valinnallisuutta, erotettavuutta ja tili-velvollisuutta, kansanlautamiesten osallistumista oikeuskäsittelyihin, tuomioistuimen täydellistä riippumattomuutta. Tuomioistuimesta tulee kasvattamisen väline, rangaistuksen luonne muuttuu; kaikissa tapauksissa, jolloin se on mahdollista, sovelletaan ehdollista tuomiota, otetaan käytäntöön yhteiskunnallinen nuhtelu, vapauden riistämisen asemesta syytetty voidaan tuomita suorittamaan työvelvollisuutta vapaana jne. Myös miliisilaitoksen työ rakentuu demokraattisille periaatteille.

Työtätekevien valtio muodostaa sellaisiakin elimiä, jotka eivät ole ajateltavissa minkään muun järjestelmän vallitessa. Sellainen on kansantalouden suunnittelu- ja johtokoneisto, joka on välttämätön talouselämän sosialistista uudelleenrakentamista varten. Työväenluokan valta luo myös kulttuurielämää ja kansalaisten kasvatusta johtavan koneiston. Tälle koneistolle on erikoisen luonteenomaista laaja demokratismi ja sen toiminnan rakentuminen työtätekevien omatoimisuuden varaan.

Kaikki proletariaatin diktatuurin valtioelimet nojaavat kansanjoukkoihin, pitävät vakituisesti yhteyttä niihin, kuuntelevat niiden mielipidettä ja ovat niiden valvonnassa. Proletariaatin diktatuurin luoman koneiston työntekijäin perusjoukko on lähtöisin työtätekevien keskuudesta. Venäjällä kuului työväenluokalle ratkaiseva osuus valtaelinten muodostamisessa. Tuhansia ja taas tuhansia työläisiä lähetettiin Neuvostojen, ammattiliittojen ja tehdaskomiteoiden kautta kansankomissariaatteihin,

armeijan komentotehtäviin ja teollisuuden johtoeleimiin. Niinpä Ulkoasiain kansankomissariaatin koneiston ensimmäinen perushenkilöstö koottiin alkujaan Siemens-Schuckertin (nykyisen „Elektrosila”) tehtaan työläisistä ja Itämeren laivaston matruuseista; Sisäasiain kansankomissariaatti sai henkilökuntansa kantaosan Putilovin tehtaan työläisistä ja Valistusasiain kansankomissariaatti vuorostaan Pietarin Viipurinpuolen työläisistä. Monia tuhansia työläisiä ja muiden työtätekevien kerrosten edustajia on siirtynyt valtion johtaviin virkoihin myös kansandemokratian maissa.

Marxilais-leniniläinen puolue proletariaatin diktatuurin olosuhteissa

Työväenluokan valtaannousu muuttaa periaatteellisesti työväenluokan taistelutahtoisien etujoukon, marxilais-leniniläisen puolueen asemaa. Aikaisemmin se oli valtaan pyrkivän luokan puolue, nyt siitä on tullut hallitsevan luokan puolue.

Sosialististen maiden kokemus osoittaa, että vallankumouksen jälkeen marxilaisen puolueen merkitys työväenluokan ja kaikkien työtätekevien johtajana ei ainoastaan ole vähentymättä vaan päinvastoin kasvaa mittaamattomasti. Nyt sille lankeaa vastuu kaikesta, mitä yhteiskunnassa tapahtuu, proletariaatin diktatuurin valtion politiikasta, tuotantovoimien ja kulttuurin kehittämisestä sekä kansan elintason kohottamisesta.

Vallankumoukselliset uudistukset, jotka työväenluokan vallan on toteutettava, ovat niin monimutkaiset ja uuden yhteiskunnan rakentamista vastustavat voimat niin suuret, että menestyksen saavuttaminen on mahdollista vain proletariaatin täydellisen yhteistahdon vallitessa, kun se ymmärtää syvällisesti yhteiskunnallisen kehityksen lait, sanalla sanoen, kun sillä on selvä toimintaohjelma. Kaiken tämän antaa työväenluokalle sen etujoukko, sen tietoisin ja vankin osa, joka kykenee johdonmukaisesti ilmentämään proletariaatin ja kaikkien työtätekevien etuja. Sen vuoksi V. I. Lenin sanookin, että sosialismin puolesta ei voida taistella menestyksellisesti ilman raudanlujaa ja taistelussa karaistunutta puoluetta, johon luottaa kaikki, mikä tässä luokassa on rehellistä, ja joka osaa tarkata joukkojen mielialaa ja vaikuttaa siihen.

Taisteltaessa vallasta on mahdollista useiden työväenpuolueiden olemassaolo. Mutta jos niiden kesken ei ole toiminnan yhtenäisyyttä, niin se vaikeuttaa vakavasti työväenluokan taistelua. Sen jälkeen kun työväenluokka on voittanut, uuden vallan asemien lujittaminen ja se, että yhteiskunnan johtaminen tapahtuisi yhtenäisen tahdon mukaisesti, vaativat ylipäänsä yhtenäisen marxilais-leniniläisen puolueen muodostamista. Tätä tietä ovat kulkeneet esimerkiksi kommunistiset ja sosialidemokraattiset puolueet Tšekkoslovakiassa, Puolassa, Saksan Demokraattisessa Tasavallassa ja muissa kansandemokratian maissa, joissa jo siirtymäkauden alussa muodostettiin marxismin-leninismiin

ideologian ja järjestöperiaatteiden pohjalla yhdistyneet työväenpuolueet.

Marxilaisen puolueen esittämä osa työväenluokan diktatuurin järjestelmässä ei ole tavallista hallitsevan luokan puolueen osaa. Sen asemaa valtiossa ei määrää ainoastaan vuorossa oleva äänestys vaaleissa, vaan työväenluokan — joka on yhteiskunnan luonnollinen johtaja tiellä kommunismia kohti — historiallinen tehtävä.

Juuri tästä syystä työväenluokan viholliset taistellessaan sen valtaa vastaan pyrkivät järkyttämään kommunistisen puolueen johtavaa, suuntaa-antavaa voimaa. Kun puolueen on annettava johtava suunta valtion koko toiminnalle, määriteltävä sen politiikka, he yrittävät antaa asiasta sellaisen kuvan, että proletariaatin diktatuuri on muka puolueen diktatuuria. Sellaiseen väärennykseen turvautuivat esimerkiksi zinovjevilaiset Neuvostoliitossa.

Nykyisten revisionistien keskuudessa toiset kiistävät puolueen johtavan osan, toiset taas, vaikkakaan eivät kiellä sitä sanoissa, koettavat mitätöidä sen käytännössä. Joka tapauksessa he supistavat tämän osan niin vähiin, että tosiasiallisesti pakottavat puoluetta luopumaan täydellisesti sosialistisen rakennustyön johtamisesta. Revisionistit väittävät, että puolueen tulee olla vain „ideologinen tekijä”, „sosialistista tietoisuutta kehittävä tekijä”, mutta ei poliittinen voima. He suhtautuvat ylenkatseellisesti puolueen työhön talouden alalla, sen toimintaan uusien taloudellisten suhteiden järjestämisessä, eivät tunnusta välttämättömäksi puolueen ratkaisevaa vaikutusta valtion sisä- ja ulkopoliittikkaan. Siten hallitsevan luokan puolue alennetaan valistusjärjestön asemaan, joka pysyttelee syrjässä luokan ratkaistessa mitä tärkeimpiä tehtäviä. Käytännössä tämä voi viedä vain muiden, työtätekeville vihamielisten poliittisten voimien vaikutuksen vahvistumiseen yhteiskunnassa ja valtiossa.

Proletariaatin diktatuurin tyhjentyvätön voiman lähde on juuri siinä, että koko sen toimintaa hallitsee yhtenäinen tahto ja että puolue ohjaa sitä yhtenäisen suunnitelman mukaisesti. Marxisin-leninisin teorian ja konkreettisten olosuhteiden tutkimisen perusteella puolue hahmottelee poliittisen linjan kaikilla sosialistisen rakennustyön aloilla: taloudellisella, hallinnollisella, sotilaallisella, kasvatuksellisella, ulkopoliittisella — ja johtaa tämän linjan toteuttamista käytännössä.

Sen jälkeen kun kukistettujen luokkien vastarinta on murettu ja valta on lujittunut, pääasiaksi puolueen toiminnassa tulee järjestämistyö, ennen muuta taloudellisen rakennustyön alalla. „Meidän on toimittava”, V. I. Lenin sanoi heti, kun vain puolue oli saanut mahdollisuuden siirtyä rauhanomaiseen rakennustyöhön; nyt „taloudellinen toiminta on meidän yhteinen asiamme. Juuri tämä politiikka kiinnostaa meitä eniten”¹⁵.

Miten puolue sitten toteuttaa johtotehtävänsä proletariaatin diktatuurin olosuhteissa? Se toimii valtion hallintojärjestelmän ja yhteiskunnallisten joukkojärjestöjen kautta suunnaten niiden ponnistukset yhtenäiseen päämäärään. Mutta vaikka puolue johtaa kaikkia valtio- ja yhteiskunnallisia järjestöjä, se ei korvaa niitä. Puolueen johtavaa toimintaa voidaan verrata kapellimestarin taitoon, joka saattaa orkesterin hyvään yhteisvireeseen, mutta ei tietenkään yritä soittaa jokaisen muusikon asemesta. Puolue hoitaa politiikkansa toteuttamisen toimien valtiokoneistossa ja yhteiskunnallisissa järjestöissä työskentelevien jäsentensä kautta.

Puolueen ja valtion elinten välisten keskinäissuhteiden periaatteet ovat V. I. Leninin kehittelemät. Ne ovat saaneet ilmaisuksensa puolueen edustajakokousten päätöksissä. VIII edustajakokous lausui vuonna 1919: „Puoluekollektiivien tehtäviä ei missään tapauksessa pidä sekoittaa valtion elinten, kuten Neuvostojen, tehtäviin... Puolueen on vietävä päätöksensä läpi neuvostoelinten kautta, *Neuvostoperustuslain puitteissa*. Puolue pyrkii *johtamaan* Neuvostojen toimintaa, mutta ei korvaamaan niitä”. Puolue noudattaa tätä periaatetta myös yhteiskunnallisiin järjestöihin nähden sallimatta niiden komentelemista ja pikkumaista holhousta.

Puolue nojaa kaikessa toiminnassaan työtätekeviin joukkoihin. Kommunistit ovat vain pieni osa kansan meressä, ja puolue saa kansan mukaansa vain silloin, kun se ilmaisee oikein sen, minkä kansa tajuaa, kun se osaa saada kansan vakuuttuneeksi. Sen vuoksi Lenin sanoi, että puolueen tehtävänä on „osata määrittellä erehtymättömästi jokaisessa kysymyksessä, joka hetkellä joukkojen mieliala, niiden todelliset pyrkimykset, tarpeet, ajatukset, osata määrittellä ilman mitään väärää idealisointia, kuinka tietoisia joukot ovat ja kuinka voimakkaasti tietyt entisyyden ennakkoluulot ja jäännökset vaikuttavat niihin, osata valloittaa joukkojen rajaton luottamus suhtautumalla toverillisesti niihin, tyydyttämällä huolehtivasti niiden tarpeita”¹⁶.

Vallassa olevat marxilais-leniniläiset puolueet nauttivat työtätekevien jakamatonta kannatusta. Tämä antaa niille valtavan voiman ja arvovallan. Mutta tällöin syntyy myös vaara, että hallitseva puolue alkaa korskeilla, uskoa erehtymättömyyteensä, mikä voi viedä sen eroon joukoista. Sen vuoksi kommunistiset puolueet antavat vallankumouksen voiton jälkeen erikoisen merkityksen arvostelulle ja itsearvostelulle varmana keinona luutumista ja paikallaan polkemista vastaan, kehittävät puolueen sisäistä demokratiaa ja huolehtivat siitä, että kommunistien merkitys etujoukkona kasvaa.

Kun kommunistiset puolueet tulevat hallitseviksi, syntyy vaara, että niiden riveihin tulvii pyrkyriaineiksia, jotka eivät liity puolueeseen aatteellisista syistä vaan toivossa saada etuja itselleen. Puolueen kokoonpano ei voi olla vaikuttamatta sen työhön, siksi puolueet sosialismin tielle lähteneissä maissa säänte-

levät kokoonpanoan, ottavat käytäntöön koejäsenyyden puolueeseen liittyville ja ryhtyvät muihin toimenpiteisiin, jotka suojelevat puolueen rivejä kelvottomilta ihmisiltä. Säännellessään kokoonpanoan siirtymäkauden vuosina NKP saattoi voimaan erilaisia jäseneksi hyväksymisen ehtoja, jotka tekivät puolueeseen liittymisen helpommaksi työläisille ja vaikeuttivat sitä pikkuporvaristosta lähtöisin oleville henkilöille. Tämä auttoi puoluetta torjumaan pikkuporvarilliset vaikutukset. Sitä paitsi ajoittain pantiin toimeen puolueen puhdistuksia, jotka auttoivat vapautumaan puolueeseen tunkeutuneista vieraista aineksista. Useimmissa Euroopan kansandemokratian maissa rajoitettiin vuosista 1947—1948 lähtien väliaikaisesti uusien jäsenten tuloa puolueeseen.

Huolehtiessaan riviensä puhtaudesta kommunistiset puolueet luovat samalla edellytykset myös yhtenäisyytensä lujittamiselle. Puolueen yhtenäisyyden merkitys kasvaa proletariaatin diktatuurin olosuhteissa entistä enemmän. Kun luokkataistelu ei lakkaa, vaan saa moninaisempia muotoja, puolue kokee alituisesti ei vain sosialismin rakentamista vastustavien kapitalististen luokkien jäännösten painostusta, vaan myös työtätekevien keskuudessa olevien epävakaisten aineiden horjuntaa. Olosuhteissa, jolloin puolue esittää proletariaatin diktatuurin suuntaavan, yhdistävän voiman osaa, voi puolueen yhtenäisyyden rikkominen johtaa diktatuurin järkkymiseen, sen tukena olevan luokkaliiton hajoamiseen. „Joka heikentää vaikkapa hiukankin proletariaatin puolueen rautaista kuria (erikoisesti sen diktatuurin aikana), hän auttaa tosiasiallisesti porvaristoa proletariaatin vahingoksi” (*Lenin*)¹⁷.

Neuvostoliitossa sai kärkevä luokkataistelu kapitalismista sosialismiin siirtymisen kaudella ilmaisunsa myös puolueen sisäisessä taistelussa. Trotskilaiset, oikeisto-oppoportunistit ja muut leninläisvastaiset ryhmät, jotka ilmaisivat lopetettavien riistäjäluokkien ideologiaa, pyrkivät kaikin tavoin horjuttamaan puolueen yhtenäisyyttä, saavuttamaan vapauden ryhmäkuntien muodostamiseen. Jos he olisivat saavuttaneet tarkoituksensa, se olisi ollut proletariaatin diktatuurin lopun alkua.

**Yhteiskunnallisten
järjestöjen tehtävä**

Oma tärkeä paikkansa proletariaatin diktatuurin valtiossa on *ammattiliitoilla*. Pääomaa vastaan taistelleista elimistä ne muuttuvat työväenluokan valtiovallan aktiivisimmiksi auttajiksi, siksi säiliöksi, josta täydennetään johtavaa työntekijäkuntaa ja josta tulevat käytännölliset ehdotukset työn parantamiseksi. Luonnehtiessaan ammattiliittojen merkitystä V. I. Lenin sanoi, että ne muodostuvat vallan ottamisen jälkeen taloudenhoidon ja hallitsemisen kouluiksi, kommunismin kouluiksi.

Neuvostoliitossa ammatillisten järjestöjen osallistuminen valtion ja tuotannon johtamiseen sai heti Lokakuun vallankumouksen jälkeen moninaisia muotoja. Ne auttoivat taloudellisten

elinten muodostamisessa, osallistuvat tuotantosuunnitelmien laatimiseen, valvoivat taloudellisten johtajien toimintaa. Sosialistisen rakennustyön kehittyessä syntyivät myöhemmin sellaiset yhteiskunnallisen aktiivisuuden muodot kuin tuotantoneuvottelut, teknilliset konferenssit, erilaiset tieteelliset ja teknilliset, keksijäin ja tuotannon järkiperaistajien seurat ym.

Ammattiliittojen osallistuminen hallitsemiseen ei voi kuitenkaan merkitä hallinnollisten tehtävien siirtämistä niille. Sellainen anarkistinen ja syndikalistinen vaatimus on, kuten Lenin korosti, teoreettisesti väärä ja käytännössä vahingollinen. Työväenluokan laajimmaksi järjestöksi tulee vallankumouksen jälkehen valtiolta, ja vain se voi työväenluokan ja kaikkien työtätekevien nimessä hallita tuotannonvälineitä, jotka ovat muuttuneet koko kansan omaisuudeksi. Sitäpaitsi ammattiliittojen astuminen valtiollisen johdon tilalle tai tämän johtotehtävän siirtäminen yritysten työntekijäin omille kollektiiveille johtaisi yhtenäisen suunnittelun järkkymiseen ja talouselämän sekasortoon.

Sosialististen maiden ammattiliitot osallistuvat tuotannon johtamiseen eri maissa eri tavoin. Puolassa ne vaikuttavat työväen itsehallinnon konferenssien kautta, joita muodostetaan tuotantolaitoksissa. Kiinassa on muodostunut työläisten ja toimenhaltijain edustajien kokousten järjestelmä. Käytäntö on luonut monia muitakin menetelmiä ammattiliittojen osallistumiseksi ei ainoastaan tuotannollisten vaan myös yleisvaltakunnallisten asioiden hoitamiseen. Kokemus osoittaa, että proletariaatin yhteisten luokkajärjestöjen — puolueen ja ammattiliittojen — vaikutus tuotantoon heikkenee siellä, missä jotkin erityiset järjestöt — kuten esim. „työläisneuvostot” Jugoslaviassa — asetetaan ammattiliittojen vastakohtiksi.

Työväenluokan vallan olosuhteissa ammattiliitot eivät suinkaan lakkaa täyttämästä työtätekevien taloudellisten etujen puolustamistehtäviä. V. I. Lenin sanoi, että ammattiliitot „ovat menettäneet sellaisen perustansa kuin taloudellisen luokkataistelun, mutta ne eivät ole läheskään menettäneet eivätkä vielä moniin vuosiin valitettavasti voikaan menettää sellaista perustaa kuin on *ei-luokkataisteluluontoinen* „taloudellinen taistelu” ymmärrettynä taisteluksi neuvostokoneiston virkavaltaisia vääristymiä vastaan, työtätekevien joukkojen aineellisten ja henkisten etujen suojelemiseksi sillä tavalla ja sellaisin keinoin, joita tällä koneistolla ei ole käytettävänään jne. ...”¹⁸.

Kaikissa proletariaatin diktatuurin maissa on ammattiliittojen rinnalla myös *muuta joukkojärjestöjä*. Erilaiset talonpoikia ja käsityöläisiä yhdistävät osuustoiminnan muodot antavat mahdollisuuden vetää mukaan talouden demokraattiseen johtamiseen valtavia väestöjoukkoja, kasvattavat niissä yhteiskunnallista, sosialistista tietoisuutta. Suurta osaa valtion, talouden ja kulttuurin rakentamisessa esittävät nuorisjärjestöt. Työväen-

luokan noustua valtaan muodostetaan lukuisia työtätekevien vapaaehtoisia seuroja ja myös kirjailijain, taitelijain ja säveltäjien luovan työn edistämistä tarkoittavia liittoja jne.

Siten proletariaatin diktatuurin vallitessa luodaan kokonainen demokraattisen hallinnon järjestelmä, joka perustuu laajojen joukkojen aktiivisuuteen ja omatoimisuuteen. Ensimmäisen keran lopetetaan hallintokoneiston eristäytyneisyys kansasta, mikä on ominaista riistovaltioille ja synnyttää väistämättömästi sellaisen yhteiskunnallisen ilmiön kuin on byrokratismi, virkavaltaisuus.

Porvarilliselle valtiolle byrokratismi on luonnostaan ominaista. Kapitalismin olosuhteissa byrokratismi on hallitsemisjärjestelmä, jossa valta kuuluu kansasta irtautuneelle virkamieshallinnolle, jonka toimia kansa tosiasiallisesti ei voi valvoa ja joka palvelee riistäjäluokkien tarpeita. On ymmärrettävää, ettei byrokratismi ole sisäisesti olennaista työväenluokan valtiolle, sillä kansa itse luo tämän valtion, joka palvelee kansaa ja on sen valvonnassa. Silti työväenluokan on vielä pitkän aikaa voittonsa jälkeen käytävä taistelua byrokratismia vastaan, erikoisesti sen sellaisia ilmiöitä vastaan kuin formalismi ja kylmäkiskoisuus, irtautuminen joukoista ja virastokankeus. Byrokrattiset vääristymät ovat proletariaatin diktatuurin vallitessa kapitalistisen järjestelmän jäännöksiä. Sen lisäksi on muistettava, että kapitalismista sosialismiin siirtymisen kaudella byrokratismi löytää ravitsevaa maaperää pikkuporvarillisten väestökerrosten takapajuisuudesta. Byrokrattiset ilmiöt voivat säilyä ja ajoittain voimistuakin, jos kansan joukkojen valtiokoneistoon näiden harjoittama valvonta heikkenee, ellei kiinnitetä riittävää huomiota sellaiseen valvonnan erilaisten muotojen kehittelyyn ja johdonmukaiseen toteuttamiseen. Proletariaatin diktatuurin sisäinen demokraattisuus luo kaikki välttämättömät ehdot byrokrattisten tendenssien menestykselliselle voittamiselle sillä tavalla, että yhä laajemmat joukot saadaan mukaan hallintoon ja sovelletaan alhaaltapäin tapahtuvan valvonnan erilaisia muotoja. Kaikkien näiden ehtojen hyväksikäyttäminen on mitä tärkein työväenvallan velvollisuus. Lenin nimitti byrokratismia sosialismia rakentavan yhteiskunnan pahimmaksi sisäiseksi viholliseksi. „Tästä vihollisesta”, V. I. Lenin sanoi, „meidän on päästävä, ja kaikkien tietoisien työläisten ja talonpoikien avulla me teemme sen”¹⁹.

3. Proletariaatin diktatuurin muotojen erilaisuus

Työväenluokan valta kasvaa jokaisen kansan vapaustaistelusta ja liittyy elimellisesti tämän taistelun erikoisuuksiin ja olosuhteisiin. Siksi se saa eri maissa erilaisia muotoja. „Kaikki kansakunnat tulevat sosialismiin”, Lenin kirjoitti, „se on väistämätöntä, mutta kaikki eivät tule aivan samalla tavalla, jokainen

tuo omalaatuisuuttaan demokratian tiettyyn muotoon, proletariaatin diktatuurin tiettyyn muunnokseen, yhteiskunnallisen elämän eri puolien sosialististen uudistusten tiettyyn vauhtiin” 20.

On eri asia, kun proletariaatin diktatuuri voittaa heikosti kehittyneessä maassa, jossa on vähälukuinen työväenluokka ja vallitsevana talonpoikaisto, ja toista on korkealle kehittyneissä maissa, joissa työläiset muodostavat väestön enemmistön. Proletariaatin diktatuuri on eri asia maassa, jossa on vallinnut monarkia, ja toista on maassa, jolla on parlamentaarisen demokratian vuosisataiset perinteet.

Proletariaatin diktatuurin muodot määräytyvät sen mukaan, millainen on luokkien keskinäinen voimasuhde vallankumouksessa ja miten ankarasti ne iskevät yhteen. Jos hallitsevat luokat tekevät kiivasta vastarintaa ja vallankumous saa väkivaltaisen luonteen, työväenluokan on pakko hävittää perustuksiaan myöten kaikki vanhat poliittiset laitokset, joihin porvaristo nojaa. Päinvastoin, jos vallankumouksen kulussa muodostuu sellainen ylivoima taantumusta vastaan, että valta siirtyy työväenluokalle rauhanomaista tietä, on mahdollista käyttää eräitä vanhoja valtaelimiä, esimerkiksi parlamenttia, uudistaen ne sosialistisen rakennustyön etujen mukaisesti.

Siitä, millaiset ovat vallankumouksen liikkeellepanevat voimat, riippuvat voiton jälkeen voimaanastuvan poliittisen demokratian muodot. Mitä laajempi on työväenluokan liittolaisten rintama, ts. mitä laajempi on vallankumouksen yhteiskunnallinen pohja, sitä kapeampi on kerrostuma, jota vastaan pakkokeinoja käytetään, sitä laajemmaksi tulee proletaarinen demokratia.

Niin tärkeitä kuin nämä objektiiviset tekijät ovatkin, on kansanjoukkojen vallankumouksellisella luomistyöllä ja marxilais-leniniläisten puolueiden tietoisella toiminnalla mitä suurin merkitys. Pysyen uskollisina proletariaatin diktatuurin periaatteelle nämä puolueet eivät tee fetišsiä sen niistä tai näistä konkreettisista muodoista. Yhtäkään niistä ei pidetä minään sellaisena, mikä voitaisiin siirtää mekaanisesti yksistä olosuhteista toisiin. Kehitellessään työtätekevien poliittisen vallan muotoja työväenluokan vallankumoukselliset puolueet ottavat tarkoin huomioon sekä maittensa olosuhteet ja kansalliset erikoisuudet että kansainvälisen työväenliikkeen kokemuksen.

Neuvostovalta Historian ensimmäinen proletariaatin diktatuuri vakiinnutettiin Venäjällä työläisten, sotilaiden ja talonpoikien edustajien Neuvostojen muodossa. Tämä valtiojärjestön muoto syntyi työväenluokan taistelun tarpeista ja joukot itse loivat sen.

Neuvostot syntyivät jo Venäjän ensimmäisen vallankumouksen aikana vuosina 1905—1907. Heti vuoden 1917 helmikuun porvarillisen-demokraattisen vallankumouksen voiton jälkeen

Neuvostot heräsivät uudelleen eloon, tällä kerralla ne eivät syntyneet enää ainoastaan joissakin kaupungeissa, vaan koko maassa, eivätkä ainoastaan työläisten, vaan myös sotilaiden ja talonpoikien edustajien Neuvostoina. Vuoden 1917 Lokakuun kumouksen jälkeen ne keskittivät käsiinsä kaiken vallan.

Neuvostovalta toteutti ensimmäisenä työväenluokan diktatuurin yleiset periaatteet, jotka marxismi-leninismi oli hahmotellut, se näytti proletaarisen valtion tyypilliset piirteet, jotka erottavat sen porvarillisesta valtiosta. Samalla se heijasti useita erikoisuuksiakin, jotka johtuivat sosialismin rakentamisen olosuhteista Neuvostoliitossa. Neuvostovallan toimintaan ei voinut olla vaikuttamatta se, että se syntyi taloudellisesti takapajuisessa maassa, missä oli monien vuosisatojen kuluessa vallinnut feodaalis-monarkistinen järjestelmä.

Venäjän työväenluokka, joka ensimmäisenä kaatoi kapitalismin herruuden, joutui kohtaamaan vallasta syöstyjen luokkien erikoisen kiivasta vastarintaa. Neuvostoliitto jäi pitkäksi aikaa yksinään vihamielistä kapitalistista maailmaa vastaan. Siitä syystä, kuten Lenin sanoi, Venäjällä proletariaatin diktatuurin täytyi tulla voimaan „sen ankarimmassa muodossa”. Neuvostoliiton erikoiset olosuhteet selittävät myös eräät demokratian rajoitukset, joihin työväenluokan oli pakko turvautua kapitalismista sosialismiin siirtymisen kaudella, erityisesti riistäjäluokkien jäsenten jättäminen äänioikeutta vaille. On kuitenkin huomattava, että niiden henkilöiden lukumäärä, joilta äänioikeus riistettiin, oli varsin vähäinen.

Mitkä olivat Neuvostojen tunnusmerkilliset erikoisuudet? Ne esiintyivät avoimesti luokkajärjestöinä, jotka antoivat tosiasiallisen mahdollisuuden valita ja tulla valituksi vain työläisille ja talonpojille ja näitä lähellä oleville työtätekeville sivistyneistökerroksille. Siirtymäkaudella Neuvostoja ei valittu alueellisen, vaan tuotannollisen periaatteen mukaan, välittömästi tehtaissa, armeijan joukko-osastoissa, kylissä ja maaseutukeskuksissa.

Sellaisessa pikkuporvarillisessa maassa kuin Venäjä, missä talonpoikaisto oli vallitsevana, kaupunkilaisväestön edustusnormi Neuvostoihin säädettiin toiseksi kuin maaseudulla. Työväenluokan, joka oli vähemmistönä, piti saada jonkin ajan kuluessa poliittisia etuisuuksia johtaakseen talonpoikaistoa.

Miljoonat työtätekevät kävivät Neuvostoissa valtiollisen työn käytännöllisen koulun. Yksistään Neuvostovallan ensimmäisenä vuosikymmenenä niiden työhön osallistui Neuvostojen ja toimeenpanevien komiteoiden jäsenenä sekä edustajakokouksiin valittuina edustajina noin 12,5 miljoonaa henkilöä.

Neuvostovalta ei ainoastaan julistanut kansakuntien itse-määräämisoikeutta aina eroamiseen ja itsenäisen valtion muodostamiseen saakka. Se turvasi tämän vapauden käytännössä perustamalla kaikkien kansojen vapaan ja tasavertaisen federaatiivisen yhteenliittymän. Vuonna 1922 muodostettu Sosialististen

Neuvostotasavaltojen Liitto rakentuu kansakuntien todellisen vapauden ja tasavertaisuuden pohjalle.

Luokkataistelun kehitys maassa johti Neuvostojen poliittisessä johtamisessa yksipuoluejärjestelmän muodostamiseen. Jo vuoden 1917 helmikuun ja lokakuun välisenä aikana kommunistinen puolue sai enemmistön Neuvostoissa ja muissa joukkojärjestöissä. Työtätekevät tulivat vakuuttuneiksi siitä, että se on ainoa puolue, jolla on reaalin ohjelma taistelussa rauhan, maan ja vapauden puolesta sekä syvälle käypien sosiaalisten uudistusten puolesta ja joka kykenee toteuttamaan tämän ohjelman. Kaikki muut puolueet menettivät joukkojen kannatuksen.

Mutta tästä huolimatta, vaikka kommunisteilla oli kansan valtavan enemmistön kannatuskin, he eivät suinkaan aikoneet karkottaa muita puolueita valtaelimitystä eikä kieltää niiden toimintaa. „...Me halusimme”, Lenin sanoi marraskuussa 1917, „neuvostollista kokoomushallitusta. Emme erottaneet Neuvostosta ketään”²¹.

Maassa alkanut erittäin kiihkeä kansalaissota asetti kaikille poliittisille voimille vaihtoehdon: joko on esiinnyttävä porvariston mukana proletariaattia vastaan tai proletariaatin mukana porvaristoa vastaan. Kaikki pikkuporvarilliset puolueet siirtyivät toinen toisensa jälkeen vastavallankumouksen leiriin. Muita kauemmin horjui sosialisti-vallankumouksellisten puolueen vasen sivusta (vasemmistoeserrät). Kommunistit pyrkivät saamaan heidät osallistumaan poliittiseen valtaan. Joulukuussa 1917 tämän puolueen seitsemän edustajaa tuli mukaan Neuvostohallitukseen. Vuoden 1918 heinäkuussa vasemmistoeserrät nousivat kuitenkin vastavallankumoukselliseen kapinaan. Maan ainoa puolue, joka taisteli työtätekevien etujen mukaisten tavoitteiden puolesta, oli kommunistinen puolue. Siten proletariaatin diktatuurin yksipuoluejärjestelmä on Neuvostoliitossa luokkien taistelun konkreettisten ehtojen tulos.

Neuvostovalta on ollut proletariaatin luokkadiktatuurin malliesimerkki. Vain sellaisen diktatuurin avulla voitiin kestää kansalaissota, murskata maahanhyökkääjät, nostaa talous rappiosta, rakentaa sosialismi yhdessä maassa, kohottaa „alimmista alimmat” yhteiskuntakerrokset nykyajan kulttuurin tasolle.

Kansandemokratia Kansainvälisen vapausliikkeen kehitys kohotti esille työtätekevien vallan toisen muodon — kansandemokratian. Toisen maailmansodan jälkeen tämä muoto vakiintui useissa Keski- ja Kaakkois-Euroopan sekä Aasian maissa. Vaikka kansandemokratia on peruspiirteiltään samanlainen kuin neuvostomuoto, sillä on useita erikoisuuksia.

Kansandemokratia syntyi luokkien voimasuhteen ollessa toisenlainen kuin Neuvostojen syntyessä Venäjällä. Vapaustaistelussa fasismia vastaan Puolassa, Tšekkoslovakiassa, Unkarissa, Romaniassa, Bulgariassa ja Jugoslaviassa muodostui

fasisminvastaisten demokraattisten voimien yhteisrintama. Siihen kuuluivat työväenluokka, joka esitti alusta alkaen johtavaa osaa, kaikki talonpoikaiston kerrokset, kaupunkiväestön keski-kerrokset sekä myös melkoinen osa keskustaporvaristoa ja isänmaallinen sivistyneistö.

Vallankumouksen laajempi yhteiskunnallinen perusta vaati työväenluokan vallan uutta valtiomuotoa. Sellaiseksi tuli kansandemokratia *kansanvallan uutena muotona, joka täyttää proletariaatin diktatuurin tehtäviä*. Sen synnyllä on syvät juuret kapitalismin yleisen kriisin nykyvaiheen koko tilanteessa, se heijastaa kapitalistisessa maailmassa tapahtuneita luokkasuhteiden muutoksia: suurpääoman entistä suurempaa eristyneisyyttä, laajojen kansanvoimien yhteenliittymistä työväenluokan johdolla, yleisdemokraattisten ja sosialististen tehtävien jatkuvaa keskinäistä lähentymistä.

Toisin kuin Neuvostovalta kansandemokratia ei alkanut täyttää proletariaatin diktatuurin tehtäviä heti. Eräissä maissa kommunistisilla ja työväenpuolueilla ei vielä vallankumouksen ensimmäisessä vaiheessa ollut vahvaa enemmistöä parlamentissa ja kokoomushallituksissa. Vaikka niillä olikin suuri vaikutus joukkoihin, niin talonpoikaiston, sivistyneistön ja keski-kerrosten huomattava osa seurasi kuitenkin toisia puolueita.

Kansanvaltio ei ensimmäisessä vaiheessa ollut vielä proletariaatin diktatuurin valtio. Se oli kansan demokraattista valtaa, joka tähtäytyi fasismia ja sen apureita vastaan omassa maassa. Luokkaolemuksestaan tämä valta ei ollut muuta kuin proletariaatin ja talonpoikaiston vallankumouksellisdemokraattista diktatuuria, josta V. I. Lenin kirjoitti kirjassaan „Socialidemokratian kaksi taktiikkaa demokraattisessa vallankumouksessa”, vaikka tämä diktatuuri ilmeni täällä uudessa muodossa kuvastuen historiallisen tilanteen erikoisuuksia. Työväenluokka esitti alusta alkaen johtavaa osaa demokraattisessa yhteistyössä, mutta ensi hetkellä kansandemokraattisen vallankumouksen jälkeen se jakoi vallan muiden luokkien kanssa. Se oli tyypiltään välivaiheen, siirtymäkauden valtio, jonka myöhempi kohtalo oli riippuva luokkien keskinäisestä voimasuhteesta yleisdemokraattisen liittoutuman sisällä, työtätekevien ja oikeistoporvarillisten ainesten välisen luokkataistelun tuloksista.

Kun kansallisen vapautuksen tehtävä oli ratkaistu, koettivat siihen saakka työväenluokan kanssa yhteistyössä olleen porvariston oikeistoryhmittymät syrjäyttää sen johtoasemasta ja suunnata maan kehityksen kapitalistiselle tielle. Siellä missä porvaristo oli voimakkaampi, esimerkiksi Tšekkoslovakiassa, se turvautui avoimeen valtiolliseen kumousyritykseen ja koetti kaapata valtiovallan kokonaan omiin käsiinsä. Mutta työväenluokka, joka nojasi laajojen kansanjoukkojen kannatukseen, teki tyhjäksi nämä porvariston yritykset ja ryhtyi johtamaan koko kansan liikettä sosialismia kohti. Työväenluokan puolueiden aloitteesta

suoritetiin perustavia uudistuksia sosialismin suuntaan, kommunistit saivat itse asiassa jakamattoman vaikutusvallan kaikkien kansankerrosten keskuudessa; yleisdemokraattisen liittoutuman johto siirtyi täydellisesti työväenluokalle ja sen puolueille ja kansandemokratian valtio alkoi täyttää proletariaatin diktatuurin tehtäviä.

Laajempi luokkavoimien liitto, johon kansandemokratia nojaa, teki mahdolliseksi laajentaa poliittisen demokratian puitteita. Poliittisten oikeuksien rajoittamista sovellettiin vain fasis- tisten miehittäjien apureiden, kansankunnan kavaltajien, mität- tömän pieneen ryhmään. Demokratian piiriin kuuluivat alusta alkaen talonpoikaiston kaikki kerrokset, kaupunkien pikkuporva- risto, sivistyneistö ja muut demokraattiset voimat.

Vielä laajemman yhteiskunnallisen perustan sai kansanvalta Kiinassa. Siellä kansallinen vapausrintama alkoi muotoutua japanilaisvastaisen sodan aikana ja se yhdisti kaikki kansan- kerrokset, muiden mukana monilukuisen kansallisen porvariston. Kiinan Kansantasavallan muodostamisesta lähtien työväenluo- kan demokraattisten liittolaisten perusjoukko alkoi siirtyä vähi- tellen kannattamaan sosialismia.

Vaikka Neuvostot ja kansandemokratia työväenluokan johta- man työtätekevien vallan kahtena muotona ovat pohjaltaan ja pääasiassa samanlaisia, niiden välillä on myös eroavuuksia, jotka saavat selityksensä sen historiallisen tilanteen omalaatui- suudesta, jossa kumpikin on syntynyt.

Mitä nämä eroavuudet ovat?

Ensiksikin useissa kansandemokratian maissa säilyi *moni- puoluejärjestelmä* marxilaisten puolueiden esittäessä johtavaa osaa. Toisin kuin Venäjällä, missä proletaarista vallankumousta vastaan eivät nousseet ainoastaan porvariston ja tilanherrojen puolueet, vaan myös pikkuporvariston puolueet, Kiinassa ja eräissä muissa kansandemokratian maissa monet näistä puo- lueista kannattivat siirtymistä vallankumouksen sosialistiseen vaiheeseen. Ne tunnustavat työväenluokan ja sen marxilais- leniniläisen puolueen johtavan osan, toimivat yhdessä sen kanssa yhteiskunnan kehittämiseksi sosialistiseen suuntaan. Sellaisia puolueita ovat esimerkiksi: Tšekkoslovakiassa Sosialistinen puo- lue, Kansanpuolue, Vapauden puolue ja Slovakian uudestisynty- misen puolue; Puolassa Yhdistynyt talonpoikaisspuolue ja Demo- kraattinen puolue; Saksan Demokraattisessa Tasavallassa Kan- salliseen rintamaan eivät kuulu ainoastaan työtätekevien luokkien puolueet vaan myös eräät porvarillis-demokraattiset puolueet. Useita puolueita on myös Bulgariassa. Useissa maissa näiden puolueiden edustajat kuuluvat kokoömhallitukseen. Vallankumouksen omalaatuisen kehityksen vuoksi Romaniassa ja Albaniassa muodostui yksipuoluejärjestelmä. Kiinassa on Kommunistisen puolueen lisäksi Kuomintangin vallankumouk- sellinen komitea, joka yhdistää kaupunkien pikkuporvaristoa

ja osan kansallista porvaristoa, Demokraattisen kansallisen rakennustyön liitto, johon kuuluu pääasiallisesti kauppa- ja teollisuusporvariston erään osan ja sen kanssa läheisissä suhteissa olevan teknillisen sivistyneistön edustajia, Demokraattinen liiga, Demokratian kehityksen edistämislitto, Työläisten ja talonpoikien demokraattinen puolue jne.

Toiseksi kansandemokratian maiden kommunistiset ja työväenpuolueet eivät toteuta johtotehtävänsä ainoastaan vallan-elinten, ammattiliittojen ja muiden yhteiskunnallisten järjestöjen kautta, kuten Neuvostoliitossa, vaan myös *Kansanrintaman* kautta, joka on työväenluokan, talonpoikaiston, pikkuporvariston ja sivistyneistön liiton uusi järjestömuoto. Kansalliset rintamat, jotka muodostuivat taisteltaessa vallasta, säilyvät myös sosialismin rakentamisen kaudella: tšekkien ja slovakkien kansallinen rintama Tšekkoslovakiassa, Isänmaallinen rintama Bulgariassa, Demokraattinen rintama Albaniassa, Kansallinen rintama Saksan Demokraattisessa Tasavallassa jne.

Kolmanneksi kansandemokratialle ovat tunnusmerkillisiä muutamat erikoisuudet valtakoneiston ja hallinnon järjestämisessä. Uutta valtakoneistoa muodostettaessa jätettiin muutamissa maissa käyttöön eräitä *yleiskansallisen edustuksen* vanhoja muotoja. Eräissä tapauksissa ne olivat uudelleen muodostettuja perinteellisiä parlamenttilaitoksia: kansalliskokous Tšekkoslovakiassa, sejm Puolassa jne.

Toisin tapahtui kansandemokratian maissa myös vanhan valtiokoneiston murskaaminen. Muutamissa niistä lopetettiin jo demokraattisten uudistusten aikana vanhan, fasistien palveluksessa olleen koneiston taantumuksellisimmat osat (armeija, poliisilaitos jne.) ja luotiin uusi demokraattinen koneisto. Myöhemmin koko hallintokoneisto uudistettiin vähitellen sosialistisen rakennustyön tarpeiden mukaisesti.

Se seikka, että eräissä kansandemokraattisissa maissa yleiskansalliseen liittoutumaan osallistui enemmän tai vähemmän laajoja porvariston kerroksia, nosti esiin uuden ongelman, yhteistyön järjestämisen ja samalla kokonaisten luokkien — jotka aikaisemmin olivat olleet riistäjäluokkia — uudelleenkasvattamisen ongelman.

Mielenkiintoista kokemusta liittopolitiikan harjoittamisesta porvariston kanssa ja samanaikaisesta taistelusta sen horjuntaa vastaan on saatu Kiinan Kansantasavallassa. Kuten kaikki tietävät, siellä proletariaatti saavutti vallan kuomintangilaiskomentoa ja sitä tukenutta amerikkalaista imperialismia vastaan käydyin pitkällisen aseellisen taistelun tuloksena. Kiinan kansallisen porvariston huomattavat kerrokset kannattivat kansallis-demokraattista vallankumousta. Työväenluokan yhteistyö porvariston kanssa jatkuu myös sosialismin rakentamisen vaiheessa. Muutettaessa porvaristolle kuuluvaa omaisuutta sosialistiseksi käytettiin menetelmiä, jotka yhdistävät sosialismin

rakentamisen edut työväenluokan liittolaisten etuihin, esimerkiksi muodostamalla sekaosakeyhtiöitä, joihin osallistuvat valtio ja yksityispääoma. Valtio lunastaa osittain porvaristolta tuotannonvälineet, pitää suuntana yksityisyritysohjauksen rajoittamista, kapitalistisen sektorin asteittaista muuttamista sosialistiseksi. Samalla se harjoittaa porvariston uudelleenkasvattamisen politiikkaa, saattaa sen osallistumaan yhteiskunnalle hyödylliseen työhön, käyttää laajalti porvarillisten väestökerrosten kokemusta, niiden teknillisiä tietoja ja tottumusta talouden johtotehtävissä.

Olisi väärin kuvitella, että sosialistiset uudistukset toteutuvat Kiinassa ja muissa kansandemokratian maissa luokkarauhan ja yhteistyön idyllisessä tilanteessa. Taistelua vanhan, porvarillisen yhteiskunnan voimien ja perinteiden ja uuden, sosialistisen yhteiskunnan voimien välillä käydään siellä kaikilla elämän aloilla. Oikeistoainesten hyökkäilyt Kiinassa, avoin vastavallankumouksellinen kapina Unkarissa, klerikaalien ja revisionististen aineiden sosialisminvastainen aktivisoituminen Puolassa vuosina 1956—1957 ovat siitä havainnollisena todistuksena.

Kansandemokratian maiden kokemus on osoittanut, että proletaarinen vallankumous voi tapahtua laajemmalla luokkapolijalla, kuin oli Venäjällä. On todistettu käytännössä, että sosialismiin voidaan siirtyä käyttämällä yleiskansallisia edustuslaitoksia ja monipuoluejärjestelmän, muun muassa porvarillisdemokraattisten puolueiden, säilyessä, jos työväenluokan marxilaisella puolueella on johtava asema.

**Työväenluokan vallan
toisenlaisten muotojen
ilmaantumisen
mahdollisuus**

Neuvostoliiton ja kansandemokratian maiden kokemus ja myös työväenliikkeen kokemus kapitalistisissa maissa antaa aihetta muutamiin oletuksiin sen suhteen, että tulevaisuudessa ovat mahdollisia työväen-

luokan diktatuurin tai sen tehtäviä täyttävän kansanvallan uudet muodot.

Neuvostovalta ja kansandemokratia näyttävät toteen, että työväenluokan valtion peruspiirteet ovat kaikkialla yhtäläiset. Mutta historia toistuu peruspiirteissään, vaan ei yksityiskohdisaan, ja muiden kansojen siirtyminen sosialismiin voi epäilemättä synnyttää toisenlaisia työväenluokan vallan muotoja.

Mistä sellainen mahdollisuus johtuu?

Ennen muuta siitä, että nykyoloissa on olemassa pohja laajemmille yhteiskunnallis-poliittisille liitoille kuin aikaisemmin, koska monopolistisella porvaristolla on vastassaan koko yhteiskunta, tietyt pikkuporvariston ja vieläpä keskiporvariston kerrokset mukaanluettuina. Työväenluokan valta, joka syntyy tulevien sosialististen vallankumousten seurauksena, voi sen vuoksi nojata vieläkin laajempaan yhteiskunnalliseen perustaan. Tämän mukaisesti käy mahdolliseksi, että väkivallan käytön piiri supistuu. Tässä tapauksessa demokratia ulottuisi jo siirtymäkaudella

vietäkin laajempiin väestökerroksiin. On täysin mahdollista, että valta, joka muodossa tai toisessa kasvaa esiin laajoista poliittisista liittoutumista, pystyy eristämään ja pitämään kurissa taantuneet ainekset turvautumatta vähänkään merkittävässä määrin väkivaltaisiin keinoihin.

Kansanvallan uusilla muodoilla, jotka voivat kasvaa esiin laajempien luokkaliittoutumien pohjalla, on väistämättömästi eräitä uusia tunnusmerkillisiä piirteitä. Tällöin ei ole lainkaan välttämätöntä, että kaikki nämä valtiot täyttäisivät alusta alkaen proletariaatin diktatuurin tehtäviä. Proletariaatin diktatuuri on eri asia *ohjelmakohtana* ja eri asia *välittömänä* päivän vaatimuksena. Pysyen kaikissa olosuhteissa proletariaatin diktatuurin kannattajina työväenluokan vallankumoukselliset puolueet esittävät kuitenkin sellaisen diktatuurin pystyttämistehtävän toimintatunnukseksi vasta silloin, kun tilanne on kypsynyt sitä varten, kun sosialistisen vallankumouksen kaikki välttämättömät edellytykset ovat olemassa. Kiinassa ja muissa kansandemokratian maissa esitettiin kansan demokraattisen vallan (diktatuurin) vaatimus vallankumouksen siinä vaiheessa, jolloin se tähtäytyi ulkomaalaista imperialismia vastaan. Ja tämä koe osoittautui siellä oikeaksi.

Niissä maissa, joilla on vuosisataiset demokraattiset perinteet, työväenluokan diktatuurin tai sitä vastaavan kansanvallan muodoksi voi tulla parlamentaarinen tasavalta. Jos työväenluokan onnistuu liitossa kaikkien demokraattisten ja isänmaallisten voimien kanssa saavuttaa rauhanomaisella tavalla parlamenttissa enemmistö, joka on valmis toimeenpanemaan suurporvariston omaisuuden kansallistamisen ja muita sosialistisia uudistuksia, niin tämä porvarillisen demokratian traditionaalinen laitos voidaan muuttaa kansan todellisen tahdon välikappaleeksi. Työväenluokan ja kaikkien työtätekevien vallankumoukselliseen joukkoliikkeeseen nojaavan vankan parlamenttienemmistön valloittaminen luo ehdot perustavien sosialististen uudistusten toimeenpanemiselle.

Revisionistit viittaavat siihen, että parlamentarismi edellyttää monia puolueita ja oppositiota, kun taas työväenluokan diktatuuri muka poistaa kokonaan sellaisen mahdollisuuden. Tällä perusteella he kiistävät proletariaatin diktatuurin välttämättömyyden maissa, joilla on kehittyneet parlamentaariset perinteet.

Revisionistien viittaukset monipuoluejärjestelmään ja oppositioon eivät ole muuta kuin veruke. Jo kansandemokratian maiden kokemus on todistanut monipuoluejärjestelmän säilymisen mahdolliseksi myös sosialismin rakentamisen kaudella. Ja vaikka tällöin on ilmennyt, että työväenluokan puolueiden yhdistäminen on tarkoituksenmukaista, ei sitä voida pitää ainoana tienä poliittisten puolueiden kehitykselle sosialistisen vallankumouksen olosuhteissa. Paitsi marxilais-leniniläistä puoluetta siirtymiskaudella voi olla muitakin poliittisia puolueita, jos ne kan-

nattavat monopolikapitalismin herruuden hävittämistä ja tukevat suuntausta sosialismin rakentamiseen. Tässä tapauksessa työväenluokan puolueen tehtävänä on saada kaikki puolueet ja väestökerrokset, joita ne edustavat, osallistumaan aktiivisesti sosialismin rakentamiseen, noudattamalla joustavaa yhteistyön politiikkaa niihin nähden. Ei tietenkään ole mahdotonta, että vaikka puolueet ovat yksimielisiä peruskysymyksissä, niiden välillä voi silti syntyä poliittisia erimielisyyksiä, mutta ne voidaan ratkaista demokraattisin menetelmin.

Epäilemätöntä on, että myös vapausliike Aasian, Etelä-Amerikan, Afrikan ja Keski-idän maissa, joissa on suuria erikoisuuksia, omalaatuisia kansallisia perinteitä, synnyttää työtätekevien poliittisen vallan uusia muotoja. V. I. Lenin kirjoitti, että „myöhemmät vallankumoukset Idän maissa, joissa väestö on verrattomasti monilukuisempi ja sosiaaliset olot verrattomasti moninaisemmat, tulevat tarjoamaan... epäilemättä enemmän omalaatuisuutta kuin Venäjän vallankumous”²².

Tutkiessaan huolellisesti vallankumouksen uusia mahdollisia teitä ja työväenluokan valtion uusia muotoja marxilais-leniniläiset eivät jätä huomioon ottamatta, että historian kulku voi pakottaa proletariaatin turvautumaan luokkataistelun ankarampiinkin menetelmiin, joita se omasta tahdostaan pitäisi parempana karttaa, mutta joiden käyttämiseen sen täytyy olla aina valmis.

Mutta tapahtukoona tuon tai tämän maan siirtyminen kapitalismista sosialismin missä muodossa tahansa, se on eräiden yleisten lainmukaisuuksien alainen. Tärkeimmät niistä ovat, kuten kommunististen ja työväenpuolueiden edustajain Neuvottelukokouksen Julkilausumassa osoitetaan, työväenluokan ja sen marxilais-leniniläisen puolueen johtoasema proletaarisen vallankumouksen suorittamisessa ja proletariaatin diktatuurin voimaan saattamisessa, työväenluokan liitto talonpoikaiston perusjoukon ja työtätekevien muiden kerrosten kanssa, sosialismin saavutusten puolustaminen ulkoisten ja sisäisten vihollisten hyökkäyksiltä.

Lainmukaisuuksia, joiden perusteella proletariaatin diktatuuri toteuttaa sosialistisia uudistuksia talouselämässä, tarkastellaan seuraavassa luvussa.

TALOUDELLISET PÄATEHTÄVÄT KAPITALISMISTA SOSIALISMIIN JOHTAVALLA SIIRTYMÄKAUDELLE

Työväenluokka ottaa vallan käyttääkseen poliittista herruuttaan kapitalismin lopettamiseksi ja sosialismin rakentamiseksi. Mutta tämä vaatii ennen muuta talouden perinpohjaista uudistamista.

Tehtävät, jotka nousevat esiin sellaisen uudistuksen tiellä, ovat erittäin monimutkaiset. Toisin kuin aikaisempia vallankumouksia sosialistista vallankumousta ei suoriteta riistojärjestelmän yhden muodon korvaamiseksi toisella, vaan ihmisen toista ihmistä kohtaan harjoittaman kaikenlaisen riiston lopettamista varten. Tästä syystä sosialistinen tuotantotapa, toisin kuin kaikki aikaisemmat, ei voi muodostua itsestään, luonnonvoimaisesti vanhan yhteiskunnan uumenissa. Sen luomiseen tarvitaan valtaan nousseen työväenluokan ja sen liittolaisten tietoisia ja tarkoituksellisia ponnistuksia.

Talouden sosialistinen uudistaminen vaatii jokaisen maan elämässä erikoista *siirtymäkautta*. Sen ylitse ei voida hypätä eikä sitä voida kiertää sittenkään, vaikka sosialismin aineelliset edellytykset kyseisessä maassa olisivat täydellisesti kypsyneet, vaikkapa sosialismi jouduttaisiin rakentamaan siellä kaikkein suotuisimmissa sisäisissä ja ulkoisissa olosuhteissa.

Mutta vaikka siirtymäkauden välttämättömyys on kaikille maille ehdoton yleinen lainmukaisuus, voi siirtymäkaudella olla eri maissa tuntuvia erikoisuuksia.

Esimerkiksi sosialistinen teollistaminen, joka muodostaa, kuten saamme nähdä, siirtymäkauden taloudellisten tehtävien täyttämisen mitä tärkeimmän ehdon, vaatii korkealle kehittyneissä maissa huomattavasti pienempiä ponnistuksia. Maatalouden ja myös keskisuurten ja pienten kapitalistien yritysten sosialistisen uudistamisen muodot ja vauhti voivat olla erilaisia jne. Vihdoin voidaan havaita olennaisia erilaisuuksia myös työtätekevien elintasossa siirtymäkaudella. Tämä on ymmärrettävääkin. Proletariaatin diktatuuri kykenee turvaamaan talouden kehityksen nopeimmalla ja taloudellisimmalla tavalla. Se lopettaa yhteiskunnallisen epäoikeudenmukaisuuden hyödykkeiden jaossa. Mutta se ei voi luoda yltäkylläisyyttä käden käänteessä.

Aina on pakko aloittaa historiallisesti muodostuneesta aineellisten hyödykkeiden tuotantotasosta.

Menneisyydestä perityt eroavuudet maiden välillä säilyvät kauan. Ja on selvää, että näiden eroavuuksien täytyy ehdottomasti tuoda omalaatuisuuden piirteitä sosialismin rakentamiseen ja tietyssä määrin myös nuoreen sosialistiseen yhteiskuntaan siinä tai tässä maassa.

Historian kokemus on kuitenkin osoittanut, että sosialismi kykenee ensimmäisistä askeleistaan alkaen saavuttamaan kaikkialla valtavan etevämmyyden kapitalismiin verraten. Historian kulku on tosin muodostunut sellaiseksi, että sosialismin tielle astuivat ensimmäisinä maat, jotka olivat pääasiassa keskinkertaisesti tai heikösti kehittyneitä. Taantumukselliset teoreetikot ja propagandistit kiiruhtavat käyttämään tätä seikkaa omien kaavailujensa tueksi. Mikä voi olla helpompaa kuin „saattaa häpeään” sosialismi vertailemalla toisiinsa esimerkiksi elintasoja vuosia kestäneen sodan hävittämässä ja aikaisemmin verraten takapajuudessa Puolassa sekä kaikilta sodan rasituksilta välttyneessä ja teollisesti korkealle kehittyneessä Ruotsissa? Mutta sellaiset kaavailut eivät voi menestyä pitkään senkään vuoksi, että sosialististen maiden nopea kehitys lähentää hetkeä, jolloin maailman sosialismi alkaa kilpailla kapitalismin kanssa ei enää vieraalla, vanhalta yhteiskunnalta perityllä, vaan *omalla pohjallaan*.

Mutta miten sellainen varsinainen sosialistinen pohja luodaan? Eli toisin sanoen, millaisten taloudellisten (ja samalla myös yhteiskunnallisten) päätehtävien täyttämiseen proletariaatin diktatuuri pyrkii siirtymäkaudella?

1. Mistä työväenluokan valta aloittaa

Taloudellisella alalla on siirtymäkaudella pääasiana tuotannonvälineiden yhteiskunnallistaminen, sosialistisen sektorin nopea kehittäminen ja uusien, sosialististen tuotantosuhteiden järjestäminen tällä pohjalla. Ensimmäinen toimenpide, josta uudistukset taloudellisella alalla alkavat, on kapitalistisen suurtuotannon kansallistaminen.

**Suurteollisuuden,
kulkulaitoksen
ja pankkien
kansallistaminen**

„Kommunistisen puolueen manifestissa” sanotaan: „Proletariaatti käyttää poliittista herruuttaan ottaakseen vähitellen pois porvaristolta kaiken pääoman, keskittääkseen kaikki tuotannonvälineet valtion, ts.

hallitsevaksi luokaksi järjestyneen proletariaatin käsiin, ja lisätäkseen mahdollisimman nopeasti tuotantovoimien määrää”¹.

Suurporvaristo tietenkin kuvaa sosialistisen kansallistamisen laittomuudeksi ja „ryöstöksi”. Todellisuudessa se on täysin oikeudenmukainen toimenpide, jota Marx täydellä oikeudella

nimitti „pakkoluovuttajien pakkoluovuttamiseksi”. Kapitalistinen suuromistus syntyi miljoonien ihmisten mitä armottomimman ryöstämisen tuloksena, talonpoikien maiden riistämisen, käsityöläisten häviöön saattamisen, siirtomaarosvouksen ja valtion varojen kähveltämisen avulla. Kapitalistien rikkaus kasvaa aina työväenluokan työn kustannuksella ja pientuottajien häviönsaattamisen seurauksena. Sen vuoksi sosialistinen valankumous vain palauttaa oikeudenmukaisuuden, kun se muuttaa koko kansan omaisuudeksi sen, mikä on luotu kansan työllä ja oikeutta myöten kuuluu työtätekeville.

Sosialistisen kansallistamisen tarkoituksena on luoda uusi tuotantotapa sen jälkeen kun porvariston taloudellinen mahti on murrettu ja proletaarille valtiolle on annettu avainasemat kansantaloudessa.

Kuten historia on jo osoittanut, kansallistamisen muodot ja menetelmät voivat eri maissa erota toisistaan olennaisesti.

Venäjän työväenluokka toteutti ensimmäisenä tärkeimpien tuotannonvälineiden sosialistisen kansallistamisen. Ennen kansallistamiseen ryhtymistä Neuvostovalta saattoi voimaan työväenvalvonnan. Tuotanto, kauppa ja raha-asiat saatiin työläisten ja toimihenkilöiden kollektiivien valvontaan. Porvaristo vastasi työväenvalvonnan käytäntöönottamiseen ja talouselämän säännöstelytoimenpiteisiin sabotaasilla ja kiivaalla taistelulla. Tämä pakotti Neuvostohallituksen toteuttamaan kansallistamisen mahdollisimman lyhyessä ajassa. Joulukuussa 1917 kansallistettiin pankit, sen jälkeen rautatiet, posti- ja lennätinlaitos, meri- ja jokikauppalavasto ja myös erinäisiä teollisuuslaitoksia. Kesäkuussa 1918 julistettiin kansallistettaviksi kaikkien teollisuuden alojen suuryritykset ja yksityisten rautateiden laitokset. Kansallistaminen toteutettiin konfiskoimalla ilman mitään korvausta.

Euroopan kansandemokratian maissa sama lainmukainen sosialistisen talousmuodon perustamisprosessi sujui monissa suhteissa toisin. Kansandemokraattiset hallitukset kansallistivat ensi aikoina vain yrityksiä, jotka kuuluivat sotarikollisille, saksalaisen fasismin kanssa yhteistyötä harjoittaneille maankavaltajille, sekä myös kapitalististen monopoli tuotantolaitoksia. Muiden yritysten kansallistaminen suoritettiin myöhemmin vastauksena porvariston sosialisminvastaisiin vehkeilyihin.

Merkittäviä erikoisuuksia oli kansallistamisella Kiinan Kansantasavallassa. Siellä kansanhallitus rajoittui aluksi siihen, että kansallisti comprador-porvariston byrokraattisen huippukeroksen omistuksessa olleet raskaan teollisuuden yritykset, otti käsiinsä suurimmat pankit ja rautatiet, saattoi voimaan ulkomaankaupan ja valuuttaoperaatioiden valvonnan. Kansallistaminen ei kuitenkaan koskenut Kiinan kansallisen porvariston huomattavien kerrostien omaisuutta, koska tämä porvaristo oli ollut yhteistyössä työväenluokan kanssa vapaussodan ja kansanvallankumouksen aikana.

Sen jälkeen Kiinassa tapahtuneessa kapitalistisen omistuksen rauhanomaisessa uudistamisessa käytettiin laajalti valtiokapitalismin erilaisia muotoja yksinkertaisesta säännöstelystä ja valvonnasta valtion ja yksityisten omistamien sekayritysten muodostamiseen. Kapitalisteille, jotka osallistuvat sekayrityksiin, maksetaan vuosittain lunastusmaksuna 5% heidän sijoittamastaan pääomasta (näiden maksujen on määrä päättävä vuoteen 1962 mennessä).

Miten tahansa sosialistinen kansallistaminen toteutettaneekin, se kajoaa aina vain yhteiskunnan pienen vähemmistön etuihin vastaten samalla yhteiskunnan valtaenemmistön etuja. Kapitalismin kehitys, joka keskittää tuotannonvälineiden omistuksen yhä suppeamman suurkapitalistiryhmän käsiin, luo itse edellytykset sille, että tärkeimmät tuotannonvälineet voidaan siirtää kivuttomasti lailliselle omistajalleen, yhteiskunnalle.

Socialistinen kansallistaminen ei missään tapauksessa kajoa pienten teollisuudenharjoittajien, kauppiaiden ja käsityöläisten omaisuuteen. Päinvastoin, voitolle päässeen työväenluokan valtio auttaakin heitä ensi aikoina raaka-aineilla, luotoilla ja tilauksilla sekä luo myöhemmin tapahtuvien uudistusten yhteydessä edellytykset siihen, että he voisivat saada kunnollisen paikan uudessa yhteiskunnassa. Kirjeessä Gruusian kommunisteille maaliskuussa 1921, heti sen jälkeen, kun Gruusiassa oli pystytetty Neuvostovalta, V. I. Lenin kirjoitti pikkukauppiaista: „Pitää ymmärtää, ettei ole vain harkitsematonta kansallistaa heitä, vaan on tehtävä tiettyjä uhrauksiakin, jotta vain saataisiin parannetuksi heidän asemaansa ja jätettäisiin heille mahdollisuus harjoittaa pikkukauppaa”².

Kehittyneen kapitalismin maissa tullaan kapitalististen suuryritysten kansallistamisen yhteydessä epäilemättä ottamaan huomioon sellaisten yritysten pienten osakkeenomistajien edut. Tämä koskee myös pienten korkotulojen nauttijoita, vakuutus-
todistusten omistajia jne.

Socialistinen kansallistaminen on siis eräs sosialistisen val-
lankumouksen yleisistä, ehdottomasti välttämättömistä tehtävistä, missä maassa se tapahtuneekin. Kapitalistinen suurtuotanto voidaan muuttaa sosialistiseksi vain kansallistamalla se työtätekevien valtion toimesta. Siten muodostuu kansantalouden sosialistisen sektorin, uuden tuotantotavan perusta. Nojaten tähän sektoriin työväenluokka saa mahdollisuuden ryhtyä yhteiskunnan koko taloudellisen elämän uudistamiseen.

**Suurten
maaomaisuuksien
konfiskointi**

Työväenluokan, joka on ottanut vallan liitossa muiden työtätekevien kanssa, on tehtävä loppu muistakin kuin kapitalistisista suhteista; monissa maissa se joutuu tekemisiin myös feodalismin jäännösten kanssa.

Tämä koskee ennen muuta heikosti kehittyneitä maita, erikoisesti siirtomaita ja riippuvaisuussuhteessa olleita maita,

joissa talonpoikien viljelemä maa on huomattavalta osaltaan suurtilanomistajien omaisuutta. Mutta feodalismin jäännöksiä on säilynyt muodossa tai toisessa myös monissa kehittyneen kapitalismin maissa. Näiden maiden porvaristo hankkii itse maata eikä tohdi poistaa yhteiskunnallisen kehityksen tieltä sellaista mitä suurinta estettä kuin monopolistista suurmaanomistusta. Sen vuoksi kaikissa maissa, joissa on suurmaanomistusta — samantekevää millaista, feodaalista tai kapitalistista — työväenluokan ensivuoroisena tehtävänä on suurten maaomaisuuksien konfiskointi, valtion haltuun ottaminen.

Venäjällä, missä tilanherrat olivat aina vuoteen 1917 saakka eräs hallitsevista luokista, tämä tehtävä oli erikoisen kipeän tarpeen vaatima. Sen vuoksi proletaarisen vallan ensimmäisiä tärkeitä toimenpiteitä oli tilanherrojen omaisuuden lunastukseton konfiskointi. Maa-asetus, joka hyväksyttiin Neuvostojen II yleisvenäläisessä edustajakokouksessa lokakuun 26 (marraskuun 8) päivänä 1917, muutti kaiken maan koko kansan omaisuudeksi. Se ei ainoastaan tehnyt loppua tilanherrojen luokan olemassaolosta, vaan myös järkytti voimakkaasti porvariston taloudellista mahtia. Samaan aikaan lujittui työväenluokan liitto talonpoikaiston kanssa ja maaseudun työtätekevien laajat joukot yhdistivät kohtalonsa kestävin sitein Neuvostovaltaan.

Venäjällä lakkautettiin kaiken maan yksityisomistus. Tämä johtui konkreettisista historiallisista olosuhteista. Yksityisen maanomistuksen perinteet olivat Venäjällä heikot kuin Länsi-Euroopassa. Venäjän maaseudulla oli vallinnut pitkän ajan maan yhteisomistus, jolloin talonpoikien palstat jaettiin aika ajoittain uudelleen. Talonpoikien mieliin oli juurtunut ajatus, että „maa ei ole kenenkään, maa on jumalan” ja että maan hedelmien täytyy kuulua niille, jotka sitä muokkaavat. Sen vuoksi talonpoikien enemmistö kannatti maan yksityisomistuksen lakkauttamisvaatimusta.

Toisin oli asia useimmissa Euroopan kansandemokratian maissa. Niissä maan yksityisomistuksen perinteet olivat vankat ja talonpojat suhtautuivat epäilevästi kansallistamisen tunnukseen. Koko maan kansallistaminen olisi vain vaikeuttanut työväenluokan ja talonpoikaiston välisiä suhteita. Sen vuoksi kansanvaltio rajoittui vain suurten maaomaisuuksien kansallistamiseen.

Suuri osa konfiskoidusta maasta luovutettiin maatyöläisille, talonpoikaisköyhälistölle ja osittain keskivarakkaalle talonpoikaistolle alhaisesta hinnasta 10—20 vuoden maksuajalla ja suurimmaksi osaksi maksuttomasti. Maa jäi yksityisomaisuudeksi, mutta sen käyttöä rajoitettiin: kiellettiin sen myynti erikoisia poikkeustapauksia lukuunottamatta, vuokralleanto, jakaminen, lahjoittaminen — ts. kaikki mikä voi muuttaa maan riiston ja keinotteluluontoisen saalistuksen välineeksi. Maa-lohkon suuruus määriteltiin myös silmälläpitäen sen käyttämistä

työnteekoon. Maareformin seurauksena muodostettujen tilojen pinta-ala ei tavallisesti ollut enempää kuin 5 ha ja vain harvoin nousi 10—15 hehtaariin.

Suurten maanomistajien omaisuuden konfiskoinnilla niin Venäjällä kuin myös kansandemokratian maissa oli valtava merkitys uuden vallan poliittiselle lujittamiselle. Historiasta on tunnettua, että suurmaanomistus on kaikkialla taantumuksen tukikohta ja tilanherraluokka muodostaa vastavallankumouksen selkärangan.

Suurten maaomaisuuksien konfiskointi ei sinänsä vielä ole sosialistinen toimenpide, mikäli se ei järkytä kapitalististen suhteiden perustuksia. Useissa maissa tilanherrojen maan konfiskointi suoritettiin jo porvarillisten vallankumousten aikana 18. ja 19. vuosisadoilla ja se vain edisti kapitalismin nopeampaa kehitystä maataloudessa. Mutta olosuhteissa, jolloin valta on työtätekevien käsissä, suurmaanomistuksen lakkauttamisesta tulee tärkeä edellytys sosialististen uudistusten toteuttamiselle myöhäisemmässä vaiheessa.

Mitä työtätekevät saavat heti vallanoton jälkeen Sosialistinen vallankumous ei ainoastaan aloita tuotantovoimien myrskyisen kehityksen aikakautta, vaan johtaa myös yhteiskunnan käytettävissä olevien aineellisten hyödykkeiden uudelleenjakamiseen työtätekevien hyväksi. Yksistään tämä tuottaa työläisille ja talonpojille heti tuntuvaa hyötyä. Saatujen hyödykkeiden määrä ei tietenkään ole riippuvainen vallankumouksellisen vallan toivomuksista vaan konkreettisista mahdollisuuksista. Mitä rikkaampi on maa, mitä korkeampi sen saavuttama tuotantovoimien kehitystaso, sitä enemmän hyödykkeitä työtätekevät saavat välittömästi vallankumouksen jälkeen.

Venäjä oli Lokakuun sosialistisen vallankumouksen edellä hävitetty maa ja sittenkin työväenluokka ja talonpoikaisto saivat mitä vaikeimmista olosuhteista huolimatta heti vallankumouksen jälkeen reaalista hyötyä. Toteutettiin käytännössä 8-tuntinen työpäivä ja saavutettiin siten se, minkä puolesta työväenluokka oli taistellut monia vuosikymmeniä. Alaikäisten työpäivä lyhennettiin 6-tuntiseksi, otettiin käytäntöön työnsuojelu ja kiellettiin naisten työn käyttäminen raskaissa ammateissa. Tämä oli tärkeä saavutus Venäjällä, missä työaika oli siihen asti ollut Euroopan pisin.

8-tuntinen työpäivä otettiin käytäntöön vallankumouksen jälkeen myös kaikissa Euroopan kansandemokraattisissa maissa.

Kapitalistisissa maissa, jotka ovat saavuttaneet korkeamman tuotantovoimien kehitystason, on täysi mahdollisuus monopoli-pääoman vallan kukistamisen jälkeen ottaa käytäntöön vieläkin lyhyempi työpäivä ja sitäpaitsi kohottaa heti jyrkästi kaikkien työtätekevien elintaso.

Työtätekevien valtio saattaa viipymättä voimaan jokavuotiset palkalliset lomat. Kansa ottaa haltuunsa parantolat ja kylpylät.

joissa työtätekevät ihmiset voivat viettää lomaansa päästen niihin maksuttomasti tai vähäisestä maksusta. Kaikki lääkintälaitokset tulevat maksuttomiksi. Liikuntakasvatus ja urheilu lakkaavat olemasta varakkaiden ja joutilaiden ihmisten etu-oikeutena ja muuttuvat joukkomittaisen tervehdyttämistyön välikappaleiksi.

Sosialistinen vallankumous panee alulle suuren kulttuuri-vallankumouksen. Vähitellen otetaan käytäntöön pakollinen opetus ei ainoastaan alkeiskouluissa, vaan myös keskikouluissa. Opiskelu korkeakouluissa tulee maksuttomaksi. Eikä siinä kaikki, vaan opiskelijoiden enemmistö saa valtion stipendin.

Naisten eriarvoisuudesta tehdään loppu. Nainen ei ainoastaan saa samasta työstä samaa palkkaa kuin mieskin, vaan myös tulee täysin tasavertaiseksi kaikilla talouden, kulttuurin ja poliittisen elämän aloilla. Työväenvaltio aloittaa heti lastenhuoltolaitosten ja yhteiskunnallisten ravitsemuslaitosten monihaaraisen verkoston luomisen vapauttaakseen vähitellen naisen kotitalouden orjuuttavista kahleista.

Työväenvaltio ryhtyy päättäviin ja tehokkaiisiin toimenpiteisiin *poistaakseen työttömyyden*, päästäkseen historiallisesti lyhimmissä ajassa täystyöllisyyteen. Vihdoinkin katoaa se epävarmuuden tunne huomispäivästä, joka seuraa työläistä hänen koko elämänsä ajan kapitalismin vallitessa. Työläiset vapautuvat työttömyysavustusmaksuista ja jatkuvasta pakosta tehdä säästöjä työttömyyden pahojen päivien varalta.

Sosiaalivakuutusjärjestelmä saa täten toisen merkityksen. Työväenvaltiossa se turvaa vanhuuseläkkeen ja avustukset väliaikaisen työkyvyttömyyden sattuessa. Sitä varten tarvittavat rahastot muodostetaan tuotantolaitosten suorittamista maksuista ja valtion budjettivaroista.

Sosialistinen vallankumous muuttaa työtätekevien asunto-olot. Venäjällä miljoonat työläiset pääsivät muuttamaan kelloreista ja ullakoilta porvariston asuntoihin. Asuntoalan uudelleen jakaminen tapahtui myös kansandemokraattisten vallankumousten seurauksena Euroopan ja Aasian maissa. Vallankumouksen jälkeen vuokrat alenevat jyrkästi, niiden korottaminen kielletään lailla. Asumiskustannukset muodostavat työläisperheen budjetissa entisten 15—30% asemesta nyt vain 4—5% työpalkasta.

Työtätekevät vapautuvat sorrettujen ja solvattujen asemasta. He menettävät „vapauden” tulla heitetyksi pois työstä kapitalistien mielivallan mukaisesti. Ensimmäisen kerran yhteiskunta kunnioittaa ja pitää arvossa työläisen ihmisoikeuksia.

Monissa kansandemokratian maissa työläiset tunsivat jo kahden tai kolmen vuoden kuluttua aineellisen asemansa parantuneen huomattavasti. Työläisperheen budjetti suurenee myös reaali-palkan kohoamisen seurauksena.

Myös talonpoikaisto näkee heti vallankumouksen suotuisat seuraukset. Lokakuun vallankumous antoi talonpojille

korvauksetta yli 150 miljoonaa hehtaaria maata, joka aikaisemmin oli kuulunut tilanherroille, kapitalisteille, tsaarin perheelle, luostareille ja kirkolle. Sitäpaitsi talonpojat vapautuivat maksamasta velkoja maasta, jota olivat hankkineet tilanherroilta ennen vallankumousta, rasittavista vuokramaksuista ja suunnattomista maanostomenoista.

Kansandemokratian maissa talonpojat saivat samoin maareformin seurauksena lisämaata ja vapautuivat velkaorjuudesta. Maatyöläisten ja maattomien talonpoikien vuosisatainen unelma toteutui — he pääsivät viljelemään omaa maataan eikä suurtalollisten tai tilanherrojen maata.

Kaikissa sosialismia rakentavissa maissa tapahtuu sitäpaitsi työtätekevien verotuksen jyrkkä vähentäminen ja verotaakan uudelleen jakaminen.

2. Tiet talousmuotojen moninaisuuden lopettamiseen

Siirtymäkauden talouselämälle tunnusmerkillisenä piirteenä on sen muotojen moninaisuus. Työväenluokka joutuu väistämättä tekemisiin tämän asiointilan kanssa kaikissa maissa heti valtaantulonsa jälkeen. Sen vuoksi puolueen ja työväenvaltion mitä tärkeimpänä taloudellisenä ja poliittisena tehtävänä siirtymäkaudella on tämän talouselämän monimuotoisuuden poistaminen.

**Siirtymäkauden
talouden kolme
perusmuotoa**

Ensimmäiselle kaudelle vallankumouksen voiton jälkeen on tavallisesti ominaista kolme talousmuotoa: *sosialismi, pientavarantuotanto ja yksityistaloudellinen kapitalismi*. Näitä talousmuotoja vastaavat luokat: työväenluokka, talonpoikaisto sekä vallasta suistettu, mutta ei vielä kadonnut porvaristo.

Sosialistisen sektorin osuus määräytyy aluksi kyseisessä maassa kansallistetun kapitalistisen suurtuotannon kehitystason mukaisesti. Esim. Neuvostoliitossa tilinpitovuotena 1923/24 yhteiskunnallistetun sektorin tuotos teki 38,5% kansantalouden kokonaistuotannosta, Kiinassa v. 1949 — 34,7%. Sellaisessa teollisesti kehittyneessä maassa kuin Tšekkoslovakiassa suurteollisuuden kansallistaminen muutti heti valtionsektorin hallitsevaksi. Jo lokakuussa 1945 valtion käsiin oli keskitetty noin 60% teollisuuslaitoksista ja kaikki pankit. On täysin ymmärrettävää, että edellytykset myöhemmille sosialistisille uudistuksille olivat Tšekkoslovakiassa suotuisimmat.

Pientavarantuotannon muotoa edustavat pääasiallisesti talonpoikaistaloudet ja myös käsityöläiset, kotiteollisuudenharjoittajat ja muut pientuottajat, jotka eivät käytä palkattua työvoimaa. Neuvostoliitossa tämä talousmuoto oli vuonna 1923/24 vallitsevana ja tuotti silloin 51% kansantalouden kokonaistuotannosta. Vielä suurempi merkitys tällä talousmuodolla on ollut Kiinan

taloudessa. Korkealle kehittyneissä kapitalistisissa maissa pientavarantuotannon osuus on verraten vähäinen.

Yksityistaloudellinen kapitalismi yhtenä siirtymäkauden talousmuodoista koostuu pääasiassa kaupunkilaisporvaristolle kuuluvista pienistä ja keskisuurista teollisuusyrityksistä ja suur-talollisten tiloista maaseudulla. Vuonna 1923/24 yksityiskapitalistinen talousmuoto tuotti Neuvostoliitossa 8,9% kansantalouden kokonaistuotannosta. Kiinassa ja eräissä Euroopan kansandemokratian maissa kapitalistinen sektori muodosti ensi aikoina melko huomattavan suureen, koska isänmaallismielisen porvariston omaisuutta ei ollut kansallistettu.

Niin kauan kuin on olemassa talousmuotoja, jotka perustuvat tuotannonvälineitten yksityisomistukseen, säilyvät maassa myös kapitalismin juuret, sen uudestisyntymisen edellytykset. Se merkitsee, että on olemassa myös maaperää luokkataistelulle, yksityisomistuksellisten luokkien ja ainesten vastarinnalle sosialistista uudistuspolitiikkaa kohtaan. Ja siinä tapauksessa, että nämä luokat ja ainekset saavat tukea ulkoapäin, syntyy myös kapitalististen suhteiden palauttamisen vaara.

Tätä uhkaa ei voida poistaa yksistään poliittisilla toimenpiteillä (proletaarisen valtion lujittamisella, vastavallankumouksellisten puolueiden hajottamisella jne.). Tarvitaan radikaaleja taloudellisia toimenpiteitä, yksityisomistuksellisten talousmuotojen muuttamista sosialistisiksi, jotta voitaisiin lopullisesti ratkaista sosialismin hyväksi kysymys „kumpi voittaa?”

Mutta talousmuotojen moninaisuuden poistaminen on hyvin monimutkainen asia, jota ei käy suorittaminen ratsuväkihyökkäyksen tapaan, asetuksella tai käskykirjeellä.

Ensimmäinen ja tärkein asia, joka on otettava huomioon, on uuden vallan asemien lujittamisen vaatimukset, uuden järjestelmän lujittamisen vaatimukset. Luokkien keskinäinen voimasuhte, niiden välisen taistelun kärkevyys ratkaisee ensi kädessä, millä tavalla ja missä ajassa monien talousmuotojen poistamisen prosessi tapahtuu. On esim. selvää, että kiivaan luokkataistelun ja kapitalististen ainesten aktiivisen vastarinnan oloissa proletariaatin diktatuurin on pakko jouduttaa tätä prosessia murtaakseen nopeammin luokkavastustajiensa taloudelliset asemat.

Samalla esittävät taloudellisetkin näkökohdat suurta osaa tässä asiassa. Muodostuuhan tilanne siirtymäkaudella useimmiten sellaiseksi, että ilman yksityiskapitalististen talousmuotojen osallistumista proletaarinen valtio ei ensi aikoina kykene tyydyttämään yhteiskunnan kaikkia tarpeita. Pientalonpoikaistaloudet tuottavat huomattavan osan maataloustuotteista; yksityisten hallussa on paljon kevyen teollisuuden, kaupan ja palveluelinkeinojen yrityksiä. Yleinen sääntö on, että valtio ei voi toimintansa ensi askeleista alkaen ottaa itselleen sitä tehtävää, jota pientuottajat täyttävät suuremmalla tai pienemmällä menestyksellä. Taloudellisten ja poliittisten vaikeuksien välttämiseksi

talouden muiden sektorien lakkauttamista on siis tietyssä määrin valmisteltava taloudellisesti. Sosialistisen sektorin voitto ja siis myös uuden järjestelmän asemien lujittuminen voivat olla kestäviä silloin, kun sosialismi syrjäyttää muut talousmuodot *taloudellisin* keinoin.

Mutta kaikissa olosuhteissa proletaarisen valtion eteen nousee siirtymäkaudella kysymys: millaisiin menetelmin ja keinoin pientavarantuotannollinen ja yksityiskapitalistinen talousmuoto voidaan alistaa hyödyttämään sosialismin rakentamista ja muuttaa vähitellen sosialistiseksi sektoriksi?

Sosialistisen rakennustyön aikana Neuvostoliitossa ja kansandemokratian maissa on tällaiset menetelmät ja keinot löydetty ja koeteltu käytännössä. Kokemuksella, jota tässä suhteessa on saatu, on pysyvä yleispätevä merkitys. Pääasia siinä on markkinasuhteiden taitava käyttäminen sosialistisen sektorin lujittamiseksi ja laajentamiseksi, yksityiskapitalististen ainesten syrjäyttämiseksi taloudellisin keinoin. Proletaarinen valtio turvautuu sellaisten suhteiden kehittämiseen siksi, että pientavarantuotanto ei omaksu muuntuyppisiä taloudellisia suhteita.

Kuten käytäntö on osoittanut, proletariaatin diktatuurin valtio voi ryhtyä rohkeasti kehittämään markkinasuhteita. Onhan sen haltuun keskitetty kansantalouden ratkaisevat alat (raskas teollisuus, kevyen teollisuuden suuret tuotantolaitokset, kululaitos, pankit ja ulkomaankauppa). Kaikki muut talousmuodot ovat tavalla tai toisella riippuvia valtionsektorista saaden siltä koneita, raaka-aineita, käyttövoimaa ja toimittaan sille valmiita tuotteita. Tämä tekee työväenvaltiolle mahdolliseksi valvoa taloudellisten vipujen avulla asiaintilaa muissa sektoreissa, ohjata niiden kehitystä haluamaansa suuntaan.

On käsitettävää, että mitä vankemman teollisen perustan proletaarinen valtio saa, sitä enemmän sillä on mahdollisuuksia valvoa ja säännöstellä markkinoita ja sitä rohkeammin se voi niin ollen sallia markkinasuhteiden laajenemista.

Tämä ei merkitse, että proletariaatin diktatuuri kärjistyneen luokkataistelun oloissa luopuu hallinnollisten sääntelytoimenpiteiden käyttämisestä. Tavallisesti proletariaatin diktatuuri johtaa käytännössä kansantaloutta sekä taloudellisiin että poliittisiin toimenpitein, jotka täydentävät toisiaan ja yhdessä muodostavat sen, mitä nimitetään proletaarisen valtion *talouspolitiikaksi*.

Siirtymäkauden vaikein taloudellinen tehtävä on hajanaisen, pirstotun pientavarantuotannon yhteiskunnallistaminen. Tämän talousmuodon sosialistisen uudelleenjärjestelyn vaikeudet johtuvat siitä, että pientavarantuotantoa on kaikkein vaikein saattaa proletaarisen valtion välittömän säännöstelevän vaikutuksen piiriin. Pääasia kuitenkin on se, että talonpoikaisto on työväenluokan perus-

**Kaupungin
ja maaseudun
taloudellisen liitto-
yhteyden järjestäminen**

liittolainen, johon nähden työtätekevien valtio ei voi soveltaa minkäänlaisia pakkoluovutustoimenpiteitä, vaan on päinvastoin kiinnostunut kestävien taloudellisten siteiden aikaansaamisesta. Ilman sellaisia siteitä on mahdotonta lujittaa työväenluokan ja talonpoikaiston poliittista liittoa, mikä muodostaa, kuten tunnettua, proletariaatin diktatuurin korkeimman periaatteen.

Kuten V. I. Lenin tämän tästä osoitti, oikeinta politiikkaa on se, että suuret sosialistiset tehtaat antavat maaseudulle kaikki sen tarvitsemat tuotteet, jotka vaihdetaan viljaan ja raaka-aineisiin. Ei luovutusvelvollisuus, ei vero, hän sanoi, vaan „(„socialisoidun”) suurteollisuuden tuotteiden vaihtaminen talonpoikien tuotteisiin, sellainen on sosialismin taloudellinen *ydin*, sen perusta”³.

Venäjällä — taloudellisesti takapajuisessa talonpoikaismaassa, jonka oli pakko rakentaa sosialismia yksinään — oli proletariaatin diktatuurin talouspolitiikalla omat erikoisuutensa. Vaikka Lenin jo keväällä 1918 hahmotteli talouspolitiikan perusteet pitäen silmällä markkinayhteyksien solmimista talonpoikaistalouteen, kansalaisesta ja ulkomaiden interventio, jotka saattoivat maan piiritetyn linnoituksen asemaan, pakottivat Neuvostovallan siirtymään ns. „sotakommunismiin” politiikkaan.

Vapaa kauppa kiellettiin. Tärkeimpiä elintarvikkeita ja teollisuustavaroita annettiin väestölle tiukasti säädettyjen normien mukaan, luokkaperiaatetta noudattaen. Maaseudulta otettiin kaikki ylijäämät „elintarvikkeiden luovutusvelvollisuuden” tietä, samoin luokkaperiaatteen mukaan: köyhältä talonpojalta ei mitään, keskivarakkaalta kohtuullisesti ja suurtalonpojalta paljon. Teollisuus sentralisoitiin täydellisesti ja pantiin kokonaan palvelemaan rintaman tarpeita. Tuotantolaitokset saivat valtion elimiltä raaka-aineita, materiaaleja, kalustoa jne. ja luovuttivat niille kaikki valmistamansa tuotteet ilman rahallista tilinpitoa, luovutusmääräysten perusteella. Raha lakkasi esittämästä edes jossakin määrin merkittävää osaa. Talouselämää säännösteltiin pelkästään hallinnollisin toimenpitein.

„Sotakommunismi” oli yksinomaan kansalais sodan vaikeiden olosuhteiden pakon aiheuttamaa politiikkaa. Se auttoi mobilisoidaan Venäjän silloiset niukat voimavarat vihollisen voittamiseksi ja siinä on sen pysyvä merkitys. Kuten V. I. Lenin kirjoitti, tämä politiikka täytti historiallisen tehtävänsä. Mutta „sotakommunismi” ei ollut eikä voinut olla politiikkaa, joka olisi vastannut talonpoikaiston kanssa muodostettavan taloudellisen liittoyhteyden lujittamisen tehtäviä. Heti kun olosuhteet muuttuivat, proletariaatin diktatuuri siirtyi „uuteen talouspolitiikkaan” (NEP). Tällä nimellä se on myös jäänyt historiaan, vaikka tämä politiikka olikin uutta ainoastaan „sotakommunismiin” verraten. Todellisuudessa se oli peruspiirteiltään juuri samaa politiikkaa, jonka olemuksen V. I. Lenin oli hahmotellut jo vuoden 1918 alussa.

Siirryttäessä uuteen talouspolitiikkaan sallittiin yksityis-kauppa. Talonpojat alkoivat myydä markkinoilla tuotteidensa ylijäämiä. Kapitalistit saivat luvan harjoittaa sekä vähittäis- että tukkukauppaa. Yksityispääoman sallittiin perustaa pieniä teollisuuslaitoksia; enemmänkin, valtion tuotantolaitosten erään osan kansallistaminen peruutettiin ja ne vuokrattiin kapitalisteille. Sosialistisen sektorin tuotantolaitokset siirrettiin itsekannattavuuspohjalle. Niiden huoltamista raaka-aineilla ja niiden tuotteiden menekkiä ryhdyttiin suorittamaan oston ja myynnin kautta. Väestönhuollossa käytännössä ollut korttijärjestelmä korvattiin laajalla kaupalla. V. I. Lenin kehotti kommunisteja „oppimaan kaupankäyntiä” yksityiskauppiaiden syrjäyttämiseksi ja yksityiskaupan korvaamiseksi valtion ja osuusliikkeiden harjoittamalla kaupalla.

Markkinasuhteiden palauttaminen ei tietenkään voinut olla elvyttämättä väliaikaisesti kapitalistisia aineksia. Suurtalonpojat, kulakit, nostivat jälleen päätään. He yrittivät lisätä käytössään olevia maita ottamalla niitä vuokralle ja alkoivat käyttää varsin laajassa mitassa palkollisten työvoimaa. Maaseudun rikkaalle huippukerrokselle alkoi kasaantua huomattavia viljavarastoja. Maaseudun jakautuminen eri kerroksiin, minkä tilalle ensimmäisessä vallankumouksen jälkeisessä vaiheessa oli tullut maaseudun „keskivaraistuminen”, alkoi uudelleen.

Proletaarinen valtio ei voinut katsella välinpitämättömästi kaikkia näitä tapahtumia. Kulakisto, jos se olisi päässyt kasvaamaan suureksi voimaksi, olisi muuttunut vakavaksi vaaraksi sosialismin rakentamiselle. Sen vuoksi talonpoikiin nähden harjoitettuun taloudellisen liittoyhteyden politiikkaan liittyi toimenpiteitä, joiden tarkoituksena oli rajoittaa maaseudun kapitalististen aineiden vaikutusta. Köyhiä ja keskivarakkaita talonpoikia valtio pyrki auttamaan heidän taloutensa jälleenrakentamisessa; heille annettiin luottoa edullisilla ehdoilla, heitä autettiin koneilla ja työkaluilla erikoisten vuokrausasemien kautta jne. Kulakkeihin nähden sitä vastoin harjoitettiin rajoittamispolitiikkaa; maan vuokraamisen ja työvoiman palkkaamisen puitteita tiukennettiin, maatyöläisten työtä säänneltiin lailla, kulakitalouksille määrättiin korotetut verot.

Sellaisessa maassa kuin Venäjällä kysymys työväenluokan ja talonpoikaiston liitosta oli ratkaiseva sosialismin kohtaloille. Ei ole ihme, että siitä käytiin kireää luokkataistelua, joka sai ilmauksensa myös puolueen sisällä. Trotskilaiset kiistivät talonpoikaiston kaksinaisen luonteen, kuvasivat sen pelkäsi taantumukselliseksi massaksi, joka ei muka kykene osallistumaan sosialismin rakentamiseen. He tyrkyttivät puolueelle politiikkaa, joka olisi merkinnyt talonpoikaiston tietoista häviöön saattamista ja sen riistämistä teollisuuden rakentamisen tähden. Sellainen politiikka olisi merkinnyt proletariaatin diktatuurin tuhoutumista.

Myös oikeisto-opportunistit, buharinilaiset, kiistivät itse asiassa talonpoikaiston kaksinaisen luonteen väittäen, että koko talonpoikaisto, myös kulakisto mukaanluettuna, „kasvaa sosialismiin” itsestään. Heidän ehdottamansa politiikka olisi merkinnyt luopumista taistelusta kapitalistisia aineksia vastaan, luottamista asioiden omaan menoon, ts. olisi avannut tien kapitalismin palauttamiseen.

Ilman trotskilaisten ja buharinilaisten aatteellista ja järjestöllistä nujertamista ei siirtymäkauden ristiriitojen ratkaiseminen sosialismin hyväksi olisi ollut mahdollista. Sen vuoksi kommunistinen puolue taisteli leppymättömästi kaikkia yrityksiä vastaan, jotka olisivat järkyttäneet työväenluokan ja talonpoikaiston liittoa tai riistäneet tältä liitolta sosialistisen sisällön. Tässä taistelussa muovattiin ja kokeiltiin käytännössä oikeat poliittiset asettamukset, joista on tullut terävä ase kaikille kommunistisille ja työväenpuolueille.

Siirryttäessä uuteen talouspolitiikkaan V. I. Lenin totesi tämän politiikan yleisen merkityksen. Hän kirjoitti: „Se tehtävä, jota me ratkaisemme nyt, toistaiseksi — tilapäisesti — yksinämme, näyttää pelkästään venäläiseltä tehtävältä, mutta todellisuudessa se on tehtävä, joka tulee kaikkien sosialistien eteen... Uusi yhteiskunta, jonka perustana on työläisten ja talonpoikien liitto, on väistämätön. Ennemmin tai myöhemmin, kaksikymmentä vuotta aikaisemmin tai kaksikymmentä vuotta myöhemmin se tulee, ja sitä varten, tätä yhteiskuntaa varten me autamme kehittelemään työväen ja talonpoikien liiton muotoja, kun teemme työtä uuden talouspolitiikkamme ratkaisemiseksi”⁴.

V. I. Leninin ennakkonäkemyks on käynyt toteen. NEPin kokemus säilyttää täydellisesti kansainvälisen merkityksensä. Parhaillaan siirtymäkautta elävät kansandemokratian maat harjoittavat talouspolitiikkaa, joka sisällöltään ei ole mitään muuta kuin niiden Leninin periaatteiden käytäntöön soveltamista, että markkinoita ja arvosuhteita on käytettävä hyväksi sosialistisen talouden rakentamisen etuja silmälläpitäen.

Maissa, joissa kapitalismi on korkealle kehittyntä ja talonpoikaisto tai farmarit muodostavat pienen osan väestöstä, syntyy siirtymäkaudella toisenlainen luokkavoimien ryhmitys. Kaupunkien pikkuporvaristo (kotiteollisuuden harjoittajat, käsityöläiset, pikkukauppiat jne.) sekä myös toimihenkilöt ja sivistyneistö voivat siellä esittää työtätekevien farmarien rinnalla suurta osaa työväenluokan liittolaisina. Näissä maissa, joissa monopolien omaisuuden kansallistamisen jälkeen syntyy heti voimakas sosialistinen sektori, muodostuvat epäilemättä suotuisimmat olosuhteet kaupunkien ja maaseudun pikkuporvariston mukaan saamiselle sosialistiseen rakennustyöhön. Kun monopolistinen porvaristo on voitettu, ongelma „kumpi voittaa?” saattaa esiintyä siellä vähemmän kärkevänä, koska sosialistinen sektori

osoittautuu alusta alkaen taloudellisesti paljon voimakkaammaksi kuin kansantalouden kaikki ei-sosialistiset ainekset.

**Talonpoikien
tuotannollinen
osuuskunnallistaminen**

Proletaarisen valtion politiikka talonpoikaisköyhälistöön ja keskivarakkaisiin talonpoikiin nähden ei supistu heidän talouksiensa kehittämistä tarkoittaviin auttamistoimenpiteisiin. Ennemmin tai myöhemmin käy välttämättömäksi auttaa talonpoikaiston perusjoukkoja siirtymään vähitellen yksilöllisestä pientaloudesta koneilla varustettuun suurviljelyyn, joka tuo mukanaan tuotteiden runsauden. Aivan samoin proletariaatin diktatuurin politiikan suurtalonpoikaistoon nähden täytyy ennemmin tai myöhemmin siirtyä rajoitustoimenpiteistä toimenpiteisiin, jotka tähtäävät sen lopettamiseen luokkana.

Ainoa tie yhteiskunnallistetun suurtuotannon luomiseen maaseudulla on pienen talonpoikaisen omistuksen asteittainen muuttaminen osuuskunnalliseksi (ryhmäomistukseksi) siten, että yksityisten henkilöiden työn tilalle tulee yhteinen, kollektiivinen työ, joka tekee ihmisen harjoittaman toisen ihmisen riiston mahdolltomaksi.

Sellainen tie vastaa ei ainoastaan yhteiskunnan tuotantovoimien kehittämisen tarpeita vaan myös talonpoikien omia etuja. Vieläpä kapitalistien ja tilanherrojen ikeen suistamisen jälkeenkin taloudenhoito omalla maatilalla antaa talonpojalle varsin rajoitettuja mahdollisuuksia parantaa elämänehtojaan ja työolosuhteitaan. Talonpoikaisto itse tulee vakuuttuneeksi, että pikkutalouden avulla ei voi päästä puutteesta vauraaseen elämään. Millaista apua sosialistinen valtio antaneekin, pientavarantuotannon muoto ei voi turvata laajennettua tuotannon uusintamista. Se voidaan nähdä Neuvostoliiton kokemuksesta. Vuonna 1928 Neuvostoliiton teollisuus ylitti sodanedellisen tason 32%:lla ja jatkoi varmoin askelin kehitysvauhdin lisäämistä, mutta viljantuotanto oli vasta pääsemässä lähelle sodanedellistä tasoa, minkä ohella maataloustuotannon markkinoitava tavaramäärä oli jopa vähentynyt peräti puoleen sodanedellisestä tasosta. Se merkitsi, että niin talonpoikaistolle itselleen kuin maan koko talouselämällekin oli olemassa vain yksi pelastuskeino — takapajuinen, pirstottu talonpoikaistalous oli muutettava koneellistetuksi suurtaloudeksi.

Kapitalismin olosuhteissa maatalouden suurtuotanto kasvaa perikatoon joutuvien pientuottajien kustannuksella. Sen järjestäjinä esiintyvät porvarillistuneet tilanherrat, suurkanapitalistit, suurtalonpojat ja kauppiaat. Tätä maatalouden suurtuotannon *kapitalistista* luomismenetelmää ei luonnollisestikaan voida hyväksyä proletaarisen demokratian olosuhteissa.

Sosialistinen tie maatalouden uudelleenjärjestämiseen on talonpoikien vapaaehtoinen osuustoiminta. Marxilaisuuden perustanlaskijat näkivät tämän tien selvästi. F. Engels kirjoitti: „...valtiovallan vallattuumme me emme saa ajatellakaan

pientalonpoikien omaisuuden väkivaltaista pakkoluovuttamista (samantekevää, korvausta vastaan tai ilman sitä), kuten meidän on pakko tehdä suurmaanomistajien suhteen. Pientalonpoikain suhteen tehtävänämmme on ennen kaikkea heidän yksityistuotantonsa ja yksityistilansa osuuskunnallistaminen, mutta ei väkivaltaisesti, vaan esimerkin avulla ja tarjoamalla yhteiskunnan apua tätä tarkoitusta varten”⁵.

Maataloudellisen osuustoiminnan erilaisia muotoja on myös kapitalistisissa maissa. Tanskassa, Hollannissa ja Suomessa esittää osuustoiminnallinen maataloustuotteiden kauppa tärkeää osaa. Mutta sellainen osuustoiminta, vaikka se voikin jossakin määrin auttaa työtätekevää talonpoikaistoa puolustautumaan monopolipääoman mielivaltaa vastaan, ei muuta tuotantosuhteita maaseudulla. Kapitalismin vallitessa osuustoiminta palvelee yksityistalonpoikia ja kapitalistisia talouksia pääasiallisesti markkinoinnin ja hankinnan piirissä: Useimmiten siinä saavat yllötteen kapitalistiset ainekset. Näissä olosuhteissa se pysyy kollektiivis-kapitalistisena yrityksenä.

Kun maa, teollisuus ja pankit muuttuvat koko kansan omaisuudeksi, saa maatalouden osuuskunnallistaminen aivan toisenlaisen suunnan ja yhteiskunnallisen merkityksen. „...Sellainen sivistyneiden osuustoimintamiesten järjestelmä, kun tuotannonvälineet ovat yhteiskunnallisessa omistuksessa ja proletariaatti on voittanut luokkana porvariston, on sosialismin järjestelmää” (Lenin)⁶.

Osuustoiminta on talonpojille läheisin, käsitettävien ja edullisin muoto heidän talouksiensa yhdistämiseen yhteistoiminnan pohjalla. V. I. Lenin piti tätä lähtökohtana esittäessään kuuluisan „osuustoimintasuunnitelmansa”. Vaikka tämä suunnitelma laadittiin Venäjän olosuhteita silmälläpitäen, se säilyttää yleisen merkityksensä monimiljoonaisten talonpoikaisjoukkojen sosialismin tielle siirtämistä tarkoittavana ohjelmana.

Lenin kehotti aloittamaan osuustoiminnan yksinkertaisimpien muotojen järjestämisestä, ensi kädessä talonpoikien maataloustuotteiden markkinoimisen, maaseudun tavarahuollon ja myös maatalousluoton järjestämisen alalla. Jo nämä yksinkertaisimmat osuustoiminnan muodot totuttavat talonpoikia taloudenhoidon yhteiskunnallisiin osuustoiminnallisiin muotoihin ja avaavat heidän silmänsä näkemään ei ainoastaan yhteisen markkinoinnin ja huollon, vaan myös yhteisen tuotannon edut. Talonpoikien on, Leninin ajatuksen mukaan, tultava käytännössä vakuuttuneiksi yhteisen taloudenhoidon eduista. Vasta sen jälkeen voidaan siirtyä vähitellen talonpoikien tuotannon osuuskunnallistamiseen — aluksi yksinkertaisimpien maanmuokkausosuuskuntien järjestämiseen ja sitten maataloudellisen osuustoiminnan korkeampiinkin muotoihin. Jokainen yritys rikkoa tätä luonnollista järjestystä, ja mikä tärkeintä, rikkoa leniniläistä täydellisen vapaaehtoisuuden periaatetta osuuskuntiin

liittymisessä voi aiheuttaa suunnatonta vahinkoa asialle ja saattaa sen huonoon valoon talonpoikien silmissä.

Tämä ei merkitse, että maaseudun tuotannollinen osuuskunnallistaminen voi tapahtua omia aikojaan. Ei, se vaatii puolueen ja valtion alituista ja kaikinpuolista tukea — rahallista ja organisatorista tukemista (muun muassa työntekijöillä, jotka pystyvät auttamaan talonpoikia yhteistalouksien järjestämisessä). Työtätekevä talonpoikaisto tarvitsee myös poliittista apua, koska sen siirtymiseen kollektivisoinnin tielle liittyy tavallisesti luokkataistelua, joka voi ajoittain olla hyvin kiivasta.

Asia on näet siten, että maaseudun osuuskunnallistamisprosessissa ratkaistaan viimeisen riistäjäluokan, suurtalonpoikaiston, kohtalo. Sen taloudelliset asemat järkkyvät, kun osuuskunnallistetusta maanviljelystä tulee maataloustuotteiden pääasiallinen toimittaja ja se syrjäyttää menestyksellisesti markkinoilta keinottelevan suurtalonpojan. Suurtalonpojan poliittiset asemat romahtavat sinä hetkenä, jolloin talonpoikaiston perusjoukot astuvat lujasti ja peruuttamattomasti sosialismin tielle. Tällöin syntyvät edellytykset suurtalonpoikien lopettamiselle luokkana. Kysymys ei ole tietenkään tämän luokan edustajien fyysisestä poistamisesta, vaan ainoastaan niiden yhteiskunnallisten ja taloudellisten ehtojen hävittämisestä, joiden vallitessa maaseudun porvaristo voi riistää talonpoikaisköyhälistöä ja maatyöläisiä.

Entisten suurtalonpoikien henkilökohtainen tulevaisuus taasen on riippuvainen siitä, miten he suhtautuvat tapahtuviin yhteiskunnallisiin muutoksiin. Neuvostoliitossa, missä kulakit tekivät epätoivoista vastarintaa kollektivisoinnille, harjoittivat kiihotusta kollektiivitalouksien muodostamista vastaan ja monesti nousivat niitä vastaan ase kädessä, talonpoikaisjoukkojen ja proletarisen vallan oli ryhdyttävä toimenpiteisiin kulakien kurissapitämiseksi. Toisenlaisissa olosuhteissa niin jyrkät toimenpiteet eivät ehkä ole tarpeellisia — jos tämän luokan edustajat ovat järkeviä ja valmiita elämään omalla työllään. Tässä tapauksessa heille avautuu tilaisuus muuttua sosialistisen yhteiskunnan tasavertaisiksi työntekijöiksi.

Mitä tärkein maaseudun uudestijärjestelyn menestymisen ehto on, että maassa kehittyy sosialistinen suurteollisuus, joka pystyy antamaan osuuskunnallistetulle talonpoikaistaloudelle apua konetekniikan, väkilannoitteiden sekä teknillisen henkilökunnan muodossa.

Sosialistinen teollistaminen tekee mahdolliseksi maatalouden menestyksellisimmän ja tehokkaimman teknillisen uudestivarustamisen. Neuvostoliitossa tapahtuneen kollektiivitalouksien muodostamisen jälkeen valtio huolehti maatalouden koneellistamisesta niin kauan kuin ne olivat taloudellisesti heikkoja. Muodostettiin erikoisia keskuksia — kone- ja traktoriasemia, valtio koulutti koneellistamiskaadereita. Myöhemmin, kun kollektiivi-

taloudet olivat lujittuneet, kone- ja traktoriasemien koneet myytiin niille, ja nämä asemat järjestettiin teknillisiksi korjausasemiksi.

Neuvostoliiton ja kansandemokratian maiden kokemus on todistanut sen, että talonpoikaistalouden tuotannollinen osuuskunnallistaminen (kollektivisointi) on objektiivisesti välttämätön tie maaseudun sosialistiseen uudistamiseen. Samalla käytäntö todistaa, että tuotannollisen osuuskunnallistamisen konkreettiset muodot voivat olla erilaisia.

Toisin kuin Neuvostoliitossa, missä kollektiivisen talouden perusmuodoksi tuli nopeasti maatalousartteli, kansandemokratian maissa talonpoikaistalouksien tuotannollinen osuuskunnallistaminen tapahtui valtaosaltaan useiden välivaiheiden kautta. Kaikkialla muodostettiin alemman tyyppin (eriateisia) osuuskuntia ja korkeamman tyyppin osuuskuntia, jotka eroavat toisistaan siinä, missä määrin tuotannonvälineet on niissä yhteiskunnallistettu. Alemman tyyppin osuuskunnissa ei tulon jakamista suoriteta ainoastaan työn mukaan vaan myös talonpojan osuuskuntaan tuoman osuuden (maan ja kaluston) mukaan.

Kiinassa ja eräissä muissa maissa talonpoikaiston perusjoukko on kohonnut vähitellen yhteistoiminnallisen keskinäisavun alkeellisista muodoista korkeamman tyyppin tuotantosuuskuntiin. Tämä on antanut talonpojille aikaa ja tilaisuuden tulla havainnollisesti vakuuttuneiksi yhteisen taloudenhoidon etuisuuksista. Kiinan jälkeen on sosialistinen uudistus maaseudulla toteutettu Korean Kansandemokraattisessa Tasavallassa. Euroopan kansandemokraattisista maista on Bulgaria ensimmäinen, missä maatalouden sosialistinen uudistus on saatettu päätökseen.

Huolimatta maatalousosuuskuntien muotojen omalaatuisuudesta eri sosialistisissa maissa, niillä on myös yhteistä se, mikä luonnehtii niitä *sosialistisen tyyppin* talouksina. Maatalousartteli Neuvostoliitossa, maanviljelytyöosuuskunnat Bulgariassa sekä maataloudelliset tuotanto-osuuskunnat muissa maissa rakentuvat talonpoikien henkilökohtaisten ja yhteiskunnallisten etujen yhdistämisen pohjalle edistäen eilisten yksityisomistajien kasvattamista tietoisiksi yhteisön jäseniksi.

Osuuskuntia muodostettaessa tulevat tavallisesti yhteisiksi vain tuotannon perusvälineet (maatalouskoneet ja -kalusto, työjuhdat, siemenvilja, talousrakennukset, jotka ovat välttämättömiä osuuskunnallista taloudenhoitoa varten) ja osuuskunnan jäsenten työ. Monissa kansandemokratian maissa maakin jää osuuskuntaan liittyneiden talonpoikain yksityisomaisuudeksi, vaikka se onkin yhdistetty laajoiksi yhtenäisiksi tiluksiksi. Kaikki muu (asuinrakennukset, osa karjasta, siipikarja, pieni maatalouskalusto) jää yhteiskunnallistamatta ja pysyy osuuskunnan jäsenten henkilökohtaisessa omistuksessa. Pääasialliset

tulonsa osuuskunnan jäsenet saavat yhteistaloudesta, mutta tiettyä osaa heidän budjetissaan esittää vielä henkilökohtainen aputalous. Työ osuuskunnissa järjestetään ja maksetaan sosialistisen periaatteen mukaisesti — jokaiselta kykyjensä, jokaiselle työnsä mukaan.

Kiinan Kansantasavallassa, Tšekkoslovakiassa ja Saksan Demokraattisessa Tasavallassa on joukkomittaisen osuuskunnallistamisen viimeisessä vaiheessa vähitellen ryhdytty ottamaan osuuskuntien jäseniksi suurtalonpoikia, kasvattamaan heitä uudelleen poliittisesti ja työtä varten.

Kuten kokemus on osoittanut, joukkomittaista osuuskunnallistamista toimeenpantaessa kommunistiset puolueet ovat melko usein joutuneet kohtaamaan äkkivasemmistolaisten tempausten vaaran, yrityksiä ratkaista tämä tehtävä ottamatta lukuun talonpoikien oman valmistuneisuuden astetta, kiirehtien siellä, missä pitäisi vielä saada ihmiset vakuuttuneiksi asiasta.

Äkkivasemmistolaisten virheiden alkulähteenä on pyrkimys kiihdyttää osuuskunnallistamisprosessia hallinnollisin keinoin, ilman huolellista, harkittua taloudellista järjestelytyötä. Näitä vaarallisia menetelmiä, leniniläisen vapaaehtoisuusperiaatteen unohtamista vastaan kommunististen puolueiden on taisteltava ei ainoastaan talonpoikaistalouksien joukkomittaisen osuuskunnallistamisen varhaisessa vaiheessa, vaan myöhemminkin.

Paljon suurempi vaara on kuitenkin oikeistopoiikkeama — pyrkimys siirtää tuotannollinen osuuskunnallistaminen epämääräiseen tulevaisuuteen tai toimeenpanna se hitaasti, kilpikannon vauhdilla, mukautuen suurtalonpoikaiston etuihin, talonpoikaiston takapajuisten kerrosten vanhoillisuuteen ja jäykkyyteen. Oikeistopoiikkeama kuvastaa objektiivisesti suurtalonpoikaiston kapitalistisia pyrkimyksiä ja on sen vuoksi suurin uhka sosialistiselle rakennustyölle.

Talonpoikaistalouksien tuotannollisen osuuskunnallistamisen menestys ei ole ajateltavissa ilman päättävää taistelua sekä oikeistopoiikkeamaa että äkkivasemmistolaisia tempauksia vastaan.

Maatalouden sosialistisesta uudistamisesta saatu kokemus ei tietenkään voi antaa vastausta kaikkiin kysymyksiin, joita herää tulevaisuudessa. Jokainen sosialismin tielle siirtyvä maa tuo epäilemättä mukanaan paljon uutta osuuskunnallistamisen muotoihin ja menetelmiin. Sitä voidaan erikoisesti odottaa korkealle kehittyneiltä kapitalistisilta mailta, joissa on koneellistettu farmaritalous ja kapitalistisia maatalouden suuryrityksiä.

Mutta millaisia eri maiden erikoisuudet lienevätkin, Leninin osuustoimintasuunnitelman periaatteet ovat kaikkialla luotettava ja koeltuna perustana työväenluokan politiikalle suhtautumisessa talonpoikaistoon, politiikalle, jonka avulla voidaan poistaa talousmuotojen moninaisuus siirtymäkauden talouselämästä.

**Kapitalististen ainesten
poistaminen
teollisuudesta**

Markkinayhteyksien ja kaupan elpyminen vie tavallisesti kapitalististen ainesten elpymiseen myös kaupungeissa. Kuten jo on mainittu, Neuvostoliitossa proletaarinen valtio itse salli väliaikaisesti porvariston taloudellisen toiminnan eräillä aloilla sen talouspolitiikan (NEPin) määräämissä puitteissa. Maissa, joissa valtaan on tullut eri luokkien ja väestökerrosten demokraattinen liittoutuma, kansallinen porvaristo säilyttää enemmän tai vähemmän merkittävän taloudellisen perustan. Ensi hetkellä tämän porvaristokerroksen asema voi jopa vahvistuakin.

Proletaarisen valtion myöhempi politiikka porvaristoon nähden on monessa suhteessa riippuvainen tämän käyttäytymisestä.

On eri asia, kun porvaristo kannattaa lojaalisti uutta järjestelmää ja on valmis osallistumaan taloudelliseen rakennustyöhön. Siinä tapauksessa se voi luottaa valtion tukeen, odottaa tiettyjä helpotuksia, luottoa, taatun menekin tavaroiilleen jne. Toista on, kun kapitalistiset ainekset vastustavat aktiivisesti työtätekevien valtaa, harjoittavat taloudellista sabotaasia, turvautuvat lahjomiseen ja petkutukseen häiritäkseen sosialististen tuotantolaitosten toimintaa, ottaakseen niiltä itselleen raaka-aineita, työvoimaa ja ostajia, hyötyäkseen niiden kustannuksella. Tässä tapauksessa porvaristo antaa itse aiheen rankaisutoimenpiteisiin, joilla valtio lyö päättävästi takaisin kaikki sen sosialismivastaiset vehkeilyt.

Mutta kaikissa olosuhteissa proletaarinen valtio harjoittaa siirtymäkaudella politiikkaa, joka rajoittaa kapitalististen aineiden kasvua. Kapitalisteille asetetaan tiukasti määrätyt puitteet, jotka eivät anna heille tilaisuutta muuttua vallankumoukselle ja sosialistisille uudistuksille vaaralliseksi taloudelliseksi ja poliittiseksi voimaksi. Sitä varten käytetään verotusta ja muita toimenpiteitä, jotka ehkäisevät rikkauksien ylenmääräisen keskittymisen yksiiin käsiin. Säännellään tuotannon määrää, raaka-ainehankintoja, hintoja, työvoiman palkkaamisen ehtoja jne.

Koko tämä toimenpiteiden järjestelmä suojelee samanaikaisesti nuorta sosialistista sektoria yksityistaloudellisen kapitalismin kilpailulta ja rappeuttavalta vaikutukselta. Sitäpaitsi työväen valtio rajoittaessaan yksityistaloudellista kapitalismia pyrkii myös puolustamaan kapitalistisissa yrityksissä palkkatyössä olevien työtätekevien etuja.

Proletariaatin diktatuuri asettaa päämääräkseen yksityispääoman voittamisen ennen kaikkea avoimessa taloudellisessa kilpailussa. Proletaarinen valtio ei pelkää sellaista kilpailua. Sen hallussa on mahtava teollisuus, talouden avainasemat. Hyvin järjestetyn ja keskitetyn sosialistisen suurteollisuuden etevämyys tuo sille enemmän tai myöhemmin taloudellisen voiton yksityispääomasta kansantalouden kaikilla aloilla. Yksityispääoman toimikenttä kapenee, sille ei jää muuta ulospääsyä kuin

taloudellinen antautuminen. Tavallisesti juuri sellaisena aikana muodostuu suotuisa tilanne laajojen sosialististen uudistusten toimeenpanemiselle yksityisteollisuuden ja kaupan alalla. Näitä uudistuksia voidaan toteuttaa erilaisin menetelmin.

Kuten käytäntö on osoittanut, sellaisten menetelmien joukossa on tärkeä sija erilaisilla *valtiokapitalismin* muodoilla. V. I. Lenin viittasi ensimmäisenä mahdollisuuteen, että tätä talousmuotoa voidaan käyttää sosialismin rakentamisen hyväksi. Useissa teoksissaan („Selostus neuvostovallan lähimmistä tehtävistä”, „Elintarvikeverosta” ym.) hän perusteli teoreettisesti mahdollisuuden, että valtiokapitalismia voidaan proletariaatin diktatuurin vallitessa käyttää hyväksi, osoitti, mikä merkitys sillä on erikoisena yksityispääomasta sosialismiin johtavana väliasteena.

Proletariaatin diktatuurin aikana esiintyvää valtiokapitalismia ei pidä sekoittaa siihen valtiokapitalismiin, jota on kehittyneissä porvarillisissa maissa. Näissä valtiokapitalismi on keino jouduttaa yksityisten yhtymien pääoman kasautumista käyttämällä siihen valtion rahavaroja, se on menetelmä talouden sääntelemiseksi valtion toimesta suurten ja suurimpien kapitalistien etujen mukaisesti, se on valtiolle eräs tapa puuttua työn ja pääoman väliseen luokkataisteluun viimeksi mainitun hyväksi. Proletariaatin diktatuurin vallitessa se on kapitalismia, joka on otettu työtätekevien valtion valvontaan heidän etujensa mukaisesti, se on yksityispääoman käyttämistä sosialismin rakentamiseksi, pääoman riistotendenssien rajoittamisen muoto, keino kapitalistisen talousmuodon muuttamiseksi sosialistiseksi.

Pitäen ohjeenaan Leninin oppia Neuvostovaltio harjoitti siirtymäkaudella politiikkaa, jonka tarkoituksena oli vetää venäläistä ja ulkomaalaista pääomaa mukaan suorittamaan maan taloudellisen jälleenrakentamisen tehtäviä. Eräitä tuotantolaitoksia ja kaivoksia annettiin toimilupina ulkomaalaisille kapitalisteille tai vuokrattiin muille yksityishenkilöille. Siten syntyi valtiokapitalistinen talousmuoto, joka Neuvostoliitossa ei kuitenkaan päässyt kehittymään pitkälle, koska porvaristo luotti Neuvostovallan pikaiseen tuhoon eikä ryhtynyt yhteistyöhön proletariaatin valtion kanssa. V. 1923/24 valtiokapitalistisen sektorin osalle tuli kaiken kaikkiaan 1% kansantalouden kokonaistuotoksesta.

Seuraavien sosialististen vallankumousten kokemus on tuonut uutta valoa kysymykseen valtiokapitalismin asemasta ja merkityksestä siirtymäkauden taloudellisten toimenpiteiden järjestelmässä. Leninin aatteet ovat saaneet käytännöllisen sovelluksen Kiinan Kansantasavallassa, missä valtiokapitalismia on käytetty laajalti yksityiskapitalistisen teollisuuden muuttamiseksi sosialistiseksi. Samankaltaista kokemusta on saatu myös Saksan Demokraattisessa Tasavallassa, missä on muodostettu valtion ja yksityisten sekayrityksiä.

Vieläkin suurempia näköaloja avautuu tässä suhteessa korkealle kehittyneen kapitalismin maissa. Sen jälkeen kun on pystytetty työväenluokan johtaman kansan valta, valtiokapitalistiset yritykset voivat niissä tulla tärkeäksi taloudellisen yhteistyön muodoksi valtion ja porvariston sen osan välillä, joka on valmis hyväksymään sosialistiset uudistukset. Valtiokapitalismin erikoisena muotona voivat olla sekayhtiöt, jotka on muodostettu kansallistettujen monopolien ja näiden monopolien vaikutuspiiriin aikaisemmin kuuluneiden kapitalististen pienyritysten pohjalla.

Yrittäjät, jotka ovat rehellisesti yhteistyössä valtion kanssa, saavat usein etuakin yksityisten ja valtion omistamien sekayritysten ja -yhtymien muodostamisesta. Hehän saavat taatut markkinat, vapautuvat vaarasta, että voimakkaammat kilpailijat nujertavat heidät, ja myös talouspulien pelosta. Mitä tulee myöhempiin näköaloihin, kokemus osoittaa proletaarisen valtion kykenevän tekemään lojaalien kapitalistien siirtymisen työtoimintaan mahdollisimman helpoksi ja kivuttomaksi. Aineellisessa mielessä tätä siirtymistä helpottaa se, että kapitalisteille maksetaan tietyn ajan kuluessa tietyn suuruista korvausta pakkoluovutetusta omaisuudesta; moraalisisessa mielessä se, että valtio käyttää heidän taitojaan ja tietojaan, antaa heille niitä vastavia toimia tuotantolaitoksissa ja poliittiset oikeudet proletaarisen demokratian puitteissa.

3. Sosialistinen teollistaminen

Sosialistisella tuotantotavalla (kuten jokaisella muullakin) on oma aineellinen ja teknillinen perustansa, ts. tietty tuotantovoimien kehitystaso. V. I. Lenin sanoi: „Sosialismin ainoana aineellisena perustana voi olla koneellinen suurteollisuus, joka mahdollistaa myös maatalouden uudelleenjärjestämisen”⁷.

Sosialismin aineelliset edellytykset muodostuvat suuremmassa tai pienemmässä määrin jo kapitalismin uumenissa. Mutta siitä ei suinkaan seuraa, ettei työväenluokalle vallankumouksen jälkeen tule tällä alalla uusia tehtäviä.

Ensiksikin jopa kehittyneissäkin kapitalistimaissa säilyy koneellisen suurtuotannon rinnalla lukuisia aloja, joilla pikku-yritykset tai vieläpä käsityöläisten ja kotiteollisuuden harjoittajain ym. alkeellinen tekniikka ja käsin tehtävä työ esittävät huomattavaa osaa. Toiseksi sosialismin tielle voivat astua myös maat, joiden tuotantovoimat ovat heikosti kehittyneet, tai sellaiset maat, joissa kehittyneen teollisuuden rinnalla on takapajui- nen maatalous siinä työskentelevine miljoonine pikkutuottajineen. Tämä tekee erittäin ajankohtaiseksi kysymyksen, mitä työväenvallan on tehtävä silloin, kun se ei saa kapitalismilta perinnöksi kyllin kehittynyttä aineellista ja teknillistä perustaa.

Oikeistososialistit kehottavat olemaan asettamattakaan kysymystä vallan ottamisesta niin kauan, kunnes koko kansantalous on saavuttanut sen korkean tason, joka on luonteenomainen kehittyneelle valtiomonopolistiselle kapitalismille. Ilman sitä ei työväenluokka saa heidän mielestään kuvitellakaan sosialismin rakentamista. Lokakuun sosialistisen vallankumouksen tapahtua sosialidemokraattiset johtomiehet, kuten jo on mainittu, julistivat sen „laittomaksi” sillä perusteella, että Venäjä ei ollut saavuttanut kyllin korkeaa tuotantovoimien ja kulttuurin kehitystasoa eikä sillä ollut koulutettuja kaadereita talouden johtamista varten. Venäjän työväenluokka ei kuitenkaan välittänyt näistä pedanteista. Se otti ensin vallan ja ryhtyi sitten päättävästi hävittämään talouden ja kulttuurin takapajuisuutta ja kouluttamaan omia talouden järjestämiseen tarvittavia kaadereitaan.

Kansalaissota ei ollut vielä päättynyt, kun V. I. Leninin välittömällä johdolla laadittiin jo valtion suunnitelma Venäjän sähköistämiseksi — GOELRO. Se oli ensimmäinen tieteellisesti perusteltu kansantalouden kehittämissuunnitelma 10—15 vuoden ajaksi. Se edellytti raskaan teollisuuden ratkaisevien alojen, voimatalouden, metallurgisen teollisuuden, koneenrakennusteollisuuden, kemiallisen teollisuuden ja kulkulaitoksen kehittämistä uusimmalla teknillisellä perustalla. GOELRO-suunnitelmaksi kiteytetyt Leninin ajatukset olivat sitten pohjana sosialistisen teollistamisen politiikalle, jonka ansiosta Neuvostovaltio rakensi sosialistiselle yhteiskunnalle välttämättömän aineellisen ja teknillisen perustan.

Taloudellinen ja teknillinen takapajuisuus ei niin ollen muodostunut voittamattomaksi esteeksi sosialismin rakentamiselle. Työväenluokan ratkaistavaksi tuli kuitenkin valtavan suuri ja vaikea tehtävä — sosialismin aineellisen ja teknillisen perustan luominen, teollisuuden kaikkien alojen, ennen muuta tuotannonvälineiden tuotannon kehittäminen. Tämän tehtävän eteen joutuivat kaikki sosialismin tielle lähteneet maat, mutta erityisesti ne, joilla ei aikaisemmin ole ollut riittävän kehittyntä teollista perustaa. Toisin sanoen niille on välttämätöntä *sosialistinen teollistaminen*.

Sosialistinen teollistaminen on sellaista suurteollisuuden ja ensi kädessä raskaan teollisuuden kehittämistä, joka antaa avaimen koko kansantalouden uudelleen järjestämiseen edistyneimmän konetekniikan pohjalla, turvaa sosialismin voiton, lujittaa maan teknillistä ja taloudellista riippumattomuutta ja puolustuskykyä kapitalistiseen maailmaan nähden.

Nykyaikaisen teollisuuden luominen vaatii valtavia aineellisia ja rahallisia menoja. Kapitalistisissa maissa varat teollistamista varten on hankittu siirtomaiden ryöstämisellä, sotaveroilla tai ulkomaisilla lainoilla. Kaksi ensinmainittua tulolähdettä ovat periaatteellisesti mahdollisia sosialistiselle maalle. Mitä tulee ulkomaisiin lainoihin, niin kapitalistiset valtiot kieltäytyvät

myöntämästä niitä sosialismia rakentaville maille, paitsi jos ne luottavat voivansa lainan avulla harjoittaa poliittista painostusta näihin maihin nähden. Niin on asia joka tapauksessa ollut tähän saakka. Eikä siinä kaikki, vaan pyrkiessään ehkäisemään sosialismin rakentamista kapitalistiset valtiot vaikeuttavat useasti kaikin tavoin kaupan sekä kulttuuri- ja teknillisen vaihdon normaalia kehittämistä, joka voisi edistää teollistamista, mm. koneistohankintoja, teknillistä neuvontaa jne.

Varojen lähteenä sosialistista teollistamista varten ovat vain kotimaiset varat, joita työläiset, talonpojat ja sivistyneistö luovat työllään. Tämä voi luonnollisestikin vaatia tiettyjä uhrauksia, aiheuttaa vaikeuksia ja kieltäymyksiä, varsinkin sosialistisen teollistamisen alkuvaiheessa. Juuri niin oli asia Neuvostoliitossa, missä työtätekevien ryhtyessään ensimmäisinä rakentamaan sosialismia oli pakko säästää kaikessa ja kieltäytyä paljosta.

Kapitalisti- ja tilanherraluokkien hävittämisen jälkeen ilmaantuu samalla myös uusia teollisuuden rahoittamislähteitä. Se kansantulon osa, joka aikaisemmin meni riistäjäluokkien loismaiseen kulutukseen, suunnataan sosialistiseen kasautumiseen. Venäjällä, Kiinassa ja useissa muissa sosialismin tielle lähteneissä maissa maksettiin aikaisemmin valtavia summia ulkomaalaisille kapitalisteille. Sosialistinen vallankumous hävittää tämänkin rasituksen. Talonpoikaisto vapautetaan hypoteekki-veloista ja maanvuokramaksuista. Tämän johdosta lisääntyvät mahdollisuudet saada maaseudulta varoja teollisuuden kehittämiseen. Myös valtion tuotantolaitosten, ulkomaan- ja kotimaankaupan sekä pankkien tuloja käytetään teollistamisen hyväksi.

Ottamalla käyttöön kaikki sisäiset varalähteet Neuvostovalta saattoi toteuttaa teollistamisen vauhdilla, jollaista ei ole nähty yhdessäkään kapitalistisessa maassa. Ensimmäisen 5-vuotissuunnitelman vuosina (1929—1932) pantiin käyntiin yli 1.500 uutta tehdasta ja toisella 5-vuotiskaudella (1933—1937) 4.500. Tänä aikana teollisuustuotannon määrä kasvoi 4,5-kertaiseksi. Sellainen teollisuuden kasvu yhden vuosikymmenen aikana on harppaus, jolle ei ole lainkaan vertaa maailmantalouden kehityshistoriassa. USA:ssa tarvittiin sellaista teollisuuden kasvua varten miltei 40 vuotta, suunnilleen vuodesta 1890 vuoteen 1929.

Myös kansandemokratian maissa on teollisuuden kasvun vauhti siirtymäkaudella ollut nopeaa. Nopean vauhdin mahdollisuus on kirkkaana todistuksena uuden sosialistisen järjestelmän paremmuudesta.

Neuvostoliitolle — maailman ensimmäiselle sosialistiselle valtiolle — teollisuuden kasvuvauhti oli kysymys elämästä ja kuolemasta. J. V. Stalin sanoi v. 1931: „Olemme jääneet 50—100 vuotta jälkeen edistyneimmistä maista. Meidän on tavoitettava ne kymmenessä vuodessa. Joko teemme sen tai meidät nujerretaan”⁸. Ja vain sen ansiosta, että Neuvostoliitto ennätti

ennen vuotta 1941 luoda mahtavan teollisen perustan, neuvostokansa pystyi murskaamaan fasistisen Saksan. Tällaisen vauhdin välttämättömyyden saneli myös se seikka, että oli tarpeen mitä nopeimmin valmistaa edellytykset maatalouden sosialistista uudestijärjestelyä ja kulakkiluokan lopettamista varten.

Niin lyhyessä ajassa kuin 13—15 vuodessa Neuvostoliitto muuttui maatalousmaasta teollisuusmaaksi, nousi maailman mahtavien teollisuusvaltojen eturiviin. Se oli suuri historiallinen uroteko, jonka neuvostokansa suoritti kommunistisen puolueen johdolla.

Kansandemokratian maissa luodaan sosialismin aineellista ja teknillistä perustaa toisenlaisissa, suotuisemmissa olosuhteissa. Toisin kuin Neuvostoliitto, jonka oli pakko luottaa vain omiin voimiinsa, ne nojaavat nyt sosialistisen leirin kaikkien maiden laajaan keskinäisapuun. Teollisesti kehittyneet sosialistiset valtiot auttavat nykyaikaisen teollisuuden luomisessa vähemmän kehittyneitä maita. Neuvostoliitto antaa kansandemokratian maille suurta apua luoton, lainojen, teknillisen neuvonnan, koneiden ja raaka-aineiden toimitusten muodossa.

Nyt kun on olemassa sosialismin maailmanjärjestelmä, ei jokaisessa siihen kuuluvassa maassa tarvitse enää luoda ehdottomasti kaikkia oman teollisuuden aloja, kuten Neuvostoliiton oli pakko tehdä. Kansainvälinen työnjako sosialistisen leirin sisällä tekee mahdolliseksi soveltaa laajalti tuotannon spesialisointia ja teollisuuslaitosten keskinäistä yhteistoimintaa. Eri sosialistisilla mailla on mahdollisuus kehittää ennen muuta niitä aloja, joita varten niillä on suotuisimmat taloudelliset ja luonnonedellytykset ja jotka vastaavat parhaiten niiden kansallisia perinteitä ja tuotannollista kokemusta.

Tehtävät, jotka eri maissa on ratkaistava sosialismin aineellista ja teknillistä perustaa luotaessa, eivät siis ole kaikkialla samanlaiset. Maatalousmaissa on ennen muuta jouduttava teollisuuden kehitystä; maissa, joissa on saavutettu teollisuuden korkea taso jo kapitalismin vallitessa, on kysymys pääasiassa teollisuuden rakenteen uusimisesta, uusien taloudellisten suhteiden järjestämisestä, aikaisemmilta ajoilta perityn epäsuhteen poistamisesta.

4. Siirtymäkauden tulokset

Proletaarisen valtion koko talouspolitiikka siirtymäkaudella tarkoittaa sosialististen aineiden taistelua kapitalistisia vastaan, viimeksi mainittujen vaikutuksen rajoittamista ja niiden syrjäyttämistä, sosialististen muotojen täydellisen voiton turvaamista kansantalouden kaikilla aloilla. Etupäässä taloudellisin menetelmin ja keinoin tapahtuvana tämä taistelu päättyy talousmuotojen moninaisuuden poistamiseen, porvariston ja suurtalonpoikaiston hävittämiseen luokkana.

Siirtymäkauden tärkein tulos on sosialistisen tuotantotavan voitto. Sosialistinen talousmuoto muuttuu johtavasta, jollaiseksi se tulee jo tämän kauden alussa, vallitsevaksi ja lopulta rajattomasti hallitsevaksi. Pientavarantuotannollinen muoto muuttuu sosialistiseksi talonpoikaistalouksien sekä kotiteollisuuden harjoittajien ja käsityöläisten osuuskunnallistamisen tietä. Kapitalistinen talousmuoto katoaa täydellisesti talouselämässä toimivien kapitalististen aineiden rajoittamisen ja syrjäyttämisen tai tämän talousmuodon muuttumisen seurauksena.

Siten ratkeaa siirtymäkauden perusristiriita — ristiriita syntyneen ja kehittyvän nuoren sosialistisen talousmuodon ja vallasta syöstyn, mutta ei vielä lopullisesti hävitetyn kapitalismin välillä.

Mitä siirtymäkaudella voidaan saavuttaa, sen osoittaa havainnollisesti Neuvostoliitto, joka ensimmäisenä historiassa saattoi päätökseen sosialistisen yhteiskunnan rakentamisen.

Talouselämän sosialistisen uudistamisen prosessi päätettiin Neuvostoliitossa pääpiirteissään 30-luvun keskivaiheilla. Vuoteen 1937 mennessä 98,7% maan tuotantovarannoista oli yhteiskunnan omistuksessa, ts. kuului sosialistiselle valtiolle tai kollektiivitalouksille ja osuuskunnille. Tällöin sosialististen tuotantolaitosten osalle tuli 99,8% teollisuuden kokonaistuotosta. Maatalouden kokonaistuotannossa sosialistisen sektorin osuus kohosi 98,5%:iin, vähittäiskaupassa 100%:iin. Tämä merkitsi, että kansantalous oli alkanut kokonaisuudessaan kehittyä yhtenäisellä sosialistisella pohjalla.

Neuvostoyhteiskunnan luokkakokoonpano oli muuttunut perinpohjaisesti. Jo v. 1928 kapitalististen aineiden osuus oli alentunut 4,6%:iin ja vuonna 1937 tämä luokkaryhmä oli kadonnut täydellisesti.

Ei ainoastaan Neuvostoliiton vaan myös kansandemokratian maiden historian kokemus on täysin vahvistanut marxilais-leniniläisen teorian väitteen, että sosialismi ei voi syntyä luonnonvoimaisesti eikä itsestään ennen proletaarista vallankumousta eikä sen jälkeenkään. Se on rakennettava ja rakennetaan valtioksi järjestyneiden ja vallankumouksellisen marxilais-leniniläisen puolueen johtamien työläisten, talonpoikien ja muiden työtätekevien käsillä. Tämän tunnustaminen, ts. sosialismin aktiivisen rakentamisen objektiivisen välttämättömyyden tunnustaminen juuri erottaakin kommunistit sosialidemokraateista ja kaikenkarvaisista reformisteista sekä revisionisteista, jotka luottavat siihen, että kapitalismi voi kasvaa luonnonvoimaisesti sosialismiksi, ja kiistävät proletariaatin diktatuurin valtio- ja yhteiskuntaelinten järjestävän ja johtavan merkityksen.

Esimerkiksi muutamat Jugoslavian kommunistien liiton toimihenkilöt eivät pidä siirtymäkauden perusristiriitana taistelua kasvavan sosialismin ja kapitalismin jäännösten välillä, vaan

ristiriitaa keskitetyn valtionhallinnon ja eri paikkakuntien ja tuotantolaitosten tarpeiden välillä. Pelastuksen tästä keksitystä ristiriidasta he näkevät siinä, että valtion „kuoleutumista” joudutetaan jo siirtymäkaudella. Mutta työväenluokka voi selviytyä jättiläismäisistä järjestely- ja rakentamistehtävistään vain siinä tapauksessa, jos se oppii käyttämään valtiovaltaa mitä suurimpana taloudellisena voimana. V. I. Lenin sanoi, että työläisten ja talonpoikien valtion harteille lankeaa erikoinen taloudellinen tehtävä. Millaisen muodon sosialistinen valtio tässä tai tuossa maassa saaneekin, sen täytyy toteuttaa aktiivisesti taloudellisia uudistuksia, johtaa kansantaloutta, suunnitella sitä, vaikuttaa laajennetun uusintamisen koko prosessiin sosialismin hyväksi. Sosialistisen valtion merkitys on erikoisen tärkeä olosuhteissa, jolloin vielä on olemassa imperialistinen leiri.

Siirtymäkaudella muodostuvat uudet sosialistiset suhteet myös jaon alalla. Loiseläjaluokkien tultua lopetetuksi kansantulo koituu kokonaan työtätekevien hyväksi.

Siirtymäkauden taloudellisten tehtävien täyttämisen seurauksena poistetaan jo ennen sosialististen suhteiden täydellistä voittoa työttömyys, joka on työväenluokan vitsauksena kapitalismin vallitessa. Maaseudun kurjistumisen syyt hävitetään ainiaaksi. Oikeus työhön toteutetaan käytännössä ensimmäisen kerran ja sen takaa sosialistisen kansantalouden suunnitelmallisen kehittäminen.

Kapitalismista sosialismiin johtavan siirtymäkauden kesto-aika ei voi olla yhtä pitkä eri maissa. Moni seikka tässä suhteessa on riippuvainen maassa vallitsevista ja kansainvälisistä olosuhteista. On selvää, että niin koko yhteiskunnan kuin myös jokaisen työtätekevän edut vaativat, että sosialistiset uudistukset suoritetaan mahdollisimman nopeasti. Sen vuoksi puolueen ja valtion mitä tärkeimpänä tehtävänä on saada selville ja ottaa käyttöön kaikki voimavarat, jotka voivat jouduttaa siirtymistä sosialismiin. Tämä ei kuitenkaan merkitse, että tällöin voitaisiin hypätä välttämättömien vaiheiden yli ja hätiköidä. Perusteeton kiirehtiminen sosialismin rakentamisessa on vahingollista, kuten jokaisessa suuressa asiassa, joka koskee laajojen joukkojen etuja. V. I. Lenin kirjoitti: „Kommuuni, ts. työläisten ja talonpoikien edustajien Neuvostot, ei „saata voimaan”, ei aio „saattaa voimaan” eikä saa saattaa voimaan *mitään* sellaisia uudistuksia, jotka eivät ole ehdottoman ajankohtaisia taloudellisen todellisuuden kannalta ja joita kansan valtaenemmistö ei ole sellaisiksi tajunnut”⁹. Tätä Leninin ohjetta marxilais-leniniläiset puolueet noudattavat järjestämis- ja selitystyössään.

23. LUKU

SOSIALISTISEN TUOTANTOTAVAN PERUSPIIRTEET

Siirtyminen kapitalismista sosialismiin suoritetaan saattamalla voimaan yhteiskunnallinen omistus kaikilla kansantalouden aloilla. Sosialismi kehittyy nyt koneellisen suurteollisuuden ja kollektiivisen, koneellistetun maatalouden perustalla.

Yhteiskunta, työtätekevät itse saavat mahdollisuuden suunnitella ja säännellä tuotantoprosessia *maan koko kansantalouden mitassa*. Kapitalismin vallitessa on enemmän tai vähemmän suunnitelmallinen tuotannon järjestäminen saavutettavissa vain erillisen tuotantolaitoksen puitteissa, korkeintaan yhden monopolin mitassa. Mutta tätäkin suunnitelmallisuutta häiritsee alituisesti koko kansantaloudessa vallitseva tuotannon anarkia. Sosialismi avaa mahdollisuuden hallita suunnitelmallisesti kaikkea yhteiskunnallis-tuotannollista koneistoa kokonaisuudessaan.

Ihmiskunnan historiassa alkaa uusi aikakausi — suunnitelmatalouden aikakausi. Yhteiskunnallisen tuotannon määrä, sen rakenne, työn ja tuotannonvälineiden jako kansantalouden alojen välillä, tavaroiden hinnat, työpalkan suuruus — mikään näistä ei muodostu nykyään luonnonvaraisesti. Yhteiskunta itse suunnittelee ne, pyrkien tyydyttämään jäsentensä tarpeet yhä täydellisemmin.

Tämä ei kuitenkaan merkitse, että objektiiviset lait lakkaavat vaikuttamasta taloudellisella alalla.

Jotta tietoinen toiminta talouselämän johtamisessa olisi mahdollisimman tehokasta, sosialistisen yhteiskunnan täytyy päinvastoin noudattaa kehityksensä objektiivisia lakeja, järjestää taloutensa näiden lakien mukaisesti.

Uuden talousmuodon lakien hallitsemista ei opita kerralla. Tarvitaan kokemusta ja aikaa, jotta sosialistinen yhteiskunta oppisi tuntemaan oman kehityksensä objektiiviset lait ja käyttämään niitä hyväkseen.

On selvää se vastuu, joka näissä oloissa lankeaa yhteiskunnan johtaville elimille — puolue- ja valtioelimille. Niiden

velvollisuus on oppia hallitsemaan mutkikkaan taloudellisen elimistön johtamisen taitoa, suunnitella koko yhteiskunnallinen tuotanto niin, että taattaisiin sen keskeytymätön kasvu ja koko kansan elintason alituinen kohoaminen.

1. Yhteiskunnallinen omistus ja sen muodot

Marx oli sitä mieltä, että tapa, jolla tuotantoprosessin perus-ainekset — työvoima ja tuotannonvälineet — yhtyvät, on jokaisen yhteiskuntajärjestelmän perusta. Sosialismin vallitessa nämä ainekset ovat yhtyneet sillä tavoin, että itse tuotannon osanottajat omistavat yhteisesti käyttämänsä työvälineet. Tämä tekee täysin mahdottomaksi käyttää tuotannonvälineitä välineinä, joilla yhteiskunnan toinen osa riistäisi toista. Ollen yhteiskunnallisen omaisuuden kanssaomistajia ja yhteiskunnallisen tuotantoprosessin osanottajatovereita kaikki ihmiset ovat samanarvoisia ja rakentavat suhteensa toverillisen yhteistyön ja keskinäisavun pohjalle.

Yhteiskunnallinen omistus sosialismin vallitessa vastaa saatutettua tuotantovoimien kehitystasoa. Tämän vuoksi siltä on eräitä piirteitä ja erikoisuuksia, jotka ovat luonteenomaisia kommunistisen yhteiskunnan ensimmäiselle vaiheelle, sosialismille. Näihin kuuluu ensi sijassa se ominaisuus, että yhteiskunnallinen omistus ei ole tässä vaiheessa yhtenäisessä muodossa. Kuten Neuvostoliiton ja kansandemokratian maiden kokemus on osoittanut, se on olemassa kahdessa muodossa: *koko kansan (valtion) omistuksena ja osuuskunnallis-kollektiivitaloudellisena omistuksena.*

Valtion omistus socialismin vallitessa

Kuten jo sanottiin, valtion sosialistinen omistus syntyy tuloksena proletaarisen valtion suorittamasta suurteollisuuden, liikenteen ja pankkien kansallistamisesta sekä tilanherrojen maiden konfiskoimisesta, valtiolle menetetyksi julistamisesta. Talouselämän myöhempi kehitys johtaa valtionsektorin nopeaan kasvuun. Se mikä on kansallistettu työväenluokan vallanoton jälkeen, muodostaa myöhemmin vain vähäisen, usein mitättömän pienen osan sosialistisen yhteiskunnan hallussa olevista tuotannonvälineistä. Kaiken muun luo kansa sosialistisen rakennustyön prosessissa. Esimerkiksi Neuvostoliitossa teollisuuden ja rakennustyön tuotannolliset perusvarannot lisääntyivät vuodesta 1913 vuoteen 1956 lähes 33-kertaisesti. Näin ollen vuosina 1917—1918 kansallistettu omaisuus oli v. 1956 vain hiukan yli 3% yhteiskunnallisista tuotannonvälineistä.

Sosialistisen talousmuodon syntymisen kaudella SNTL:ssä V. I. Lenin osoitti, että päävaikeus ei ole tuotannonvälineiden konfiskoimisessa porvaristolta. „Tilinpidon järjestäminen, suurten tuotantolaitosten valvonta, valtion koko taloudellisen koneiston muuttaminen yhdeksi suureksi koneeksi, taloudelliseksi

elimistöksi, joka toimii niin, että sadoilla miljoonilla ihmisillä olisi ohjeenaan yksi suunnitelma”, Lenin sanoi, „tämä on se jättiläismäinen organisatorinen tehtävä, joka on langennut meidän harteillemme”¹.

Välittömästi kansallistamisen jälkeen teollisuus, liikenne ja pankit ovat vielä erillisiä, hajallaan olevia yrityksiä. Tarvitaan aikaa ja suuria ponnistuksia niiden liittämiseksi yhdeksi kokonaisuudeksi ja niiden toiminnan järjestämiseksi yhtenäisen suunnitelman mukaan. Tämä tehtävä ratkaistaan siirtymäkauden kuluessa. Sosialistinen suurtuotanto, joka on laajennettu ulottuvaksi koko maan mittoihin ja jota johdetaan yhdestä keskuksesta, tarjoaa sellaisia etuisuuksia, joista kapitalismi ei voi unelmoidakaan.

Koko kansan omistus sosialismin vallitessa on *valtion* omistusta, sillä yhteiskuntaa kokonaisuutena, jolle tuotannonvälineet kuuluvat, edustaa tässä vaiheessa valtio. Valtio johtaa yhteiskunnan nimessä koko yhteiskunnallista tuotantoa yhtenäisenä prosessina. Valtio antaa tuotannonvälineet eri kollektiivien, yhteisöjen huostaan ja käyttöön, pysyen kuitenkin niiden omistajana. Kun sanotaan, että sosialismin vallitessa ihmiset suuntaavat tietoisesti yhteiskunnallista kehitystään, niin tarkoitetaan juuri sitä, että he tekevät tämän puolueen ja valtion kautta, jotka esittävät *sosialistisessa talouselämässä johtajan ja järjestäjän osaa*.

Miten reformistit
ja revisionistit
vääristelevät
yhteiskunnallisen
omistuksen olemusta

Revisionisteilla on tullut uusimmaksi muodiksi kuvata valtion omistuksen ja talouden vallionsektorin kasvu sosialistisissa maissa virkavaltaisen sentralismin ilmaukseksi. Valtion omistuksen he kuvaavat vain byro-

kraattisten vääristymien lähteeksi.

Mitä he sitten ehdottavat valtion omistuksen asemesta? Sen asemesta, ts. koko kansan omistuksen asemesta, he asettavat etualalle erilaiset ryhmäomistuksen muodot: kunnallisen, osuustoiminnallisen, yhteisöllisen omistuksen.

Ensi silmäykseltä tämäkin voi jostakin näyttää sosialismilta. Mutta todellisuudessa se on pikkuporvarillista anarkosyndikalismia, jonka kestättömyyden todistivat jo marxismin-leninismin perustajat ja koko historian kokemus on vahvistanut sen oikeaksi.

Valtion omistuksen muodossa ilmenevän yhteiskunnallisen omistuksen välttämättömyys ei ole jonkun henkilön joutavan päähänpiston hedelmä, vaan välitön tulos nykyajan tuotantovoimien kehitystendensseistä. Kommunistit vain ilmaisevat tietoisesti sen, mikä näihin tendensseihin sisältyy: jokaisessa kehittyneessä kapitalistisessa maassa tuotantovoimien jatkuvan kasvun lainmukaisuudet vaativat kansantalouden muuttamista yhdeksi eheäksi elimistöksi, jota johdetaan yhdestä keskuksesta. Mutta

vain sosialismi voi tyydyttää tuotantovoimien kypsyneet tarpeet ja luoda todella eheän valtion johtaman kansantaloudellisen elimistön.

Nykyajan anarkosyndikalistien edeltäjät ammensivat käsi-tyksensä menneisyydestä. He ihannoivat toisistaan erillään olevien yhteisöjen työtä, jollaista alkeellisimmissa muodoissa esiintyi itseensä sulkeutuneessa talonpoikaisessa luontoistaloudessa ja käsityöläisten pientavarantuotannossa. Heidän teoriasensa olivat taantumuksellista utopiaa, joka suuntautui tieteellistä sosialismia vastaan. Näiden aatteiden henkiinherättäminen niiden uusitus- ja nykyaikaistetussakin muodossa on myös taantumuksellista utopiaa.

Työväenluokka ei voi yhtyä tuollaiseen kantaan. Sosialismi on suurtuotannon tuote. Pelastuksena monopolien sorrosta ei ole paluu hajanaiseen pientuotantoon, vaan päinvastoin siirtyminen vielä suurempaan ja keskitettyyn yhteiskunnalliseen tuotantoon, joka on työtäkevien vallan alainen.

Voidaankohan nykyajan koneellisen suurtuotannon oloissa rakentaa sosialismia joidenkin irrallisten osuuskuntien, yhteisöjen ja kuntien pohjalla jäytämättä uusimpaan tekniikkaan pohjaavan tuotannon varsinaisia perusteita? On aivan selvää, ettei voida. Ryhmäomistuksen ollessa vallitsevana ei voida välttää sitä, että paikalliset edut tulevat määrääviksi koko kansan etuihin nähden. Eri tuotantolaitosten toiminta sujuu tässä tapauksessa hapuillen, ilman koko kansantalouden tarpeiden huomioimista. Tästä on tavallisesti yksi tulos: huolimatta siitä että kapitalistien yksityisomistus on lopetettu, tuotannon anarkia herää uudelleen eloon. Alinomaa ilmaantuu uusia epäsuhteita, joita keinottelumarkkinoiden pitää „tasoittaa”. Keinottelun ja markkina-aallokon sameassa vedessä syntyy väistämättä uudelleen kapitalistisia aineksia.

Kiinteässä yhteydessä valtion omistuksen merkityksen aliarvioimisen kanssa ovat myös revisionistien hyökkäilyt sosialistisen valtion esittämää taloudellisen järjestäjän osaa vastaan, erityisesti valtion suorittamaa suunnittelua vastaan. Revisionistit yrittävät kuvailla sosialistista valtiota yhteiskunnan ruumiissa olevaksi tarpeettomaksi virkavaltaiseksi kasvannaiseksi, joka muka jarruttaa vapaata taloudellista kehitystä. Mutta sellainen sosialistisen valtion esittämän osan vääristely kuvaileminen vain todistaa sitä, ettei haluta ymmärtää valtion uuden tehtävän elimellistä yhteyttä yhteiskunnallisen omistuksen valta-asemaan ja sosialismin taloudellisten lakien vaikutuksen erikoiseen luonteeseen. Kun valtio edustaa yhteiskuntaa kokonaisuudessaan, niin on luonnollista, että juuri valtion ja sen keskuselinten täytyy yhteiskunnan nimessä määritellä kansantalouden kehityksen suunta, määräsuhteet ja vauhti. Vain valtion taloudellisen organisaatiotoiminnan kautta kaikki sosialismin objektiiviset mahdollisuudet ja etuisuudet muuttuvat todeksi.

Tässä kysymyksessä näkyy taaskin revisionismin pikkuporvarillinen olemus. Sosialismin vallitessa onnistutaan vihdoinkin alistamaan talouselämä yhteiskunnan tietoiseen valvontaan ja siten saavuttamaan yleisen elintason joudutettu nousu, mutta revisionistit kiskovat taaksepäin, taloudellisten voimien „vapaan pelin” aikoihin, jotka muuten ovat kauan sitten olleet ja menneet kapitalistisissakin maissa.

Revisionistit kulkevat taaksepäin — Marxista Proudhoniin ja muihin anarkosyndikalismin edelläkävijöihin. He katsovat menneisyyteen eivätkä tulevaisuuteen. Ei ole ihme, että jokainen edistysaskel sosialistisen suurtuotannon kehityksessä kumoo kaikki heidän todistelunsa.

Yritykset soveltaa anarkosyndikalistisia uskonkappaleita taloudelliseen käytäntöön johtuvat siitä, ettei ymmärretä sosialistisen omistuksen valtiollisen muodon etuisuuksia eikä osata käyttää näitä etuisuuksia. Koko kansan omistus yhteiskunnallisen omistuksen muotona ei suinkaan kahlehti eri tuotannollisten kollektiivien luovaa aktiivisuutta. Päinvastoin, näiden kollektiivien hedelmällinen toiminta voi todenteolla päästä vauhtiin vain hyvin järjestetyn, kaikilta osiltaan yhteensovitetun kansantaloudellisen elimistön puitteissa. Erittäin tärkeätä on, että yhteiskunnallisen omistuksen valtiollinen muoto kannustaa ihmisiä pitämään silmämääränään *koko kansan* etuja eikä paikallisia etuja, ryhmiä.

Juuri tästä syystä V. I. Lenin nimitti valtion, koko kansan omistusmuotoa *johdonmukaisesti sosialistiseksi*, ts. sosialistisen omistuksen täydellisimmäksi muodoksi, jossa olennoituu tuotannon yhteiskunnallistamisen korkein taso.

Osuuskunnalliskollektiivitaloudellinen omistus

Marxilais-leniniläiset tunnustavat valtion omistuksen rinnalla täysin oikeutetuksi sosialismin vallitessa myös osuuskunnallisen, ts. ryhmäomistuksen, ja kehittävät sitä kaikin tavoin yhä suurempaan täydellisyyteen. Mutta he eivät ole sitä mieltä, että kun kerran on olemassa osuustoiminta, niin siis on olemassa sosialismikin. Niin saattoivat ajatella viime vuosisadan utopisti-socialistit, jotka haaveilivat pääsevänsä sosialismiin pelkästään osuuskuntien perustamisen tieltä. He eivät ymmärtäneet, että osuustoiminta sinänsä ei vielä määrää tuotantotapaa. Päinvastoin osuustoiminnan oma luonne määrätty hallitsevan tuotantotavan mukaan. Kapitalismin vallitessa, kuten historian kokemus osoittaa, pientuottajien osuustoiminta saa useimmiten porvarillisen luonteen. Sosialismin oloissa, kun työväenluokka ja talonpoikaisto ovat vallassa ja kun valtionsektorilla on määräävä asema talouselämässä, osuustoiminta saa sosialistisen luonteen.

Osuuskunnallinen omistus sosialismin vallitessa syntyy historiallisesti tuloksena erikoisesta tiestä, jota kulki talonpoikaisto ja muut pientavarantuotantoon aikaisemmin sidottuina olleet

väestökerrokset siirtyvät uusiin, kollektiivisiin taloudenhoidon muotoihin. Pientavaratalouksien osuuskunnallistamisen tuloksena syntynyt yhteisomistus onkin sosialistisen omistuksen osuuskunnallis-kollektiivitaloudellinen muoto. Se on maatalous-arteileiden (kollektiivitalouksien), ammatinharjoittajain arteileiden ja muiden osuustoiminnallisten yhteenliittymien ryhmäomistusta.

Useimmissa sosialistisissa maissa tuotannollinen osuustoiminta maataloudessa alkaa talonpojille kuuluvien tuotannonvälineiden — työjuhtien, aurojen, sahrojen ja joidenkin tuotannollisten rakennusten — yksinkertaisesta yhdistämisestä. Mutta sitten osuuskunnallinen omaisuus lisääntyy talonpoikien yhteisellä työllä ja valtion teollisuuden tuotannollisella avulla. Osuuskunnat saavat omistukseensa nykyaikaista konetekniikkaa. Yhdistäen ponnistuksensa ne rakentavat sähköasemia, kastelukanavia, vesisäiliöitä, teitä, kouluja ja sairaaloita, ts. laitoksia, joiden merkitys ulottuu itse asiassa koko kansaan. Kollektiivitalouksien jakamattomat varannot, ts. osuuskunnallisen omaisuuden ja tulojen se osa, joka ei kuulu jaettavaksi arttelin jäsenten kesken, kasvoivat Neuvostoliitossa vuodesta 1932 vuoteen 1958 4,7 miljardista 102 miljardiin ruplaan, ts. 21-kertaisesti. Näiden varantojen joukossa ovat nyt ratkaisevalla sijalla uudenaikaiset maatalouskoneet, traktorit ja monimutkainen teknillinen kalusto.

Verrattuna koko kansan, valtion omistukseen osuuskunnallinen omistus on vähemmän kypsynyt sosialistisen omistuksen muoto. Siinähan tuotannonvälineet ja valmiit tuotteet eivät kuulu koko yhteiskunnalle, vaan kyseiselle kollektiiville. Osuuskunnallis-kollektiivitaloudellisen ja koko kansan eli valtion omistuksen välillä ei sosialismin vallitessa kuitenkaan ole mitään perinpohjaisia eroavuuksia. Kumpikin sulkee pois ihmisen harjoittaman toisen ihmisen riiston ja edellyttää työtä kollektiivisilla perusteilla yhteiskunnan eduksi. Osuuskunnallinen omistus, samoin kuin valtion omistuskin, tarjoaa suuria mahdollisuuksia sosialistisen tuotannon alituiselle kasvuille ja työtätekevien elintason kohottamiselle.

Osuuskunnallinen omistusmuoto ei sitä paitsi ole mitään muuttumatonta eikä jähmettynyttä. Se kehittyy aste asteelta, kohoten alemmista muodoista korkeampiin. Tuotannon mittasuhteet osuuskunnissa kasvavat alituisesti tuloksena niiden koon suurentamisesta, teknillisen varustuksen uusimisesta ja osuuskuntien yhteisten tuotantolaitosten kehittämistä. Täten yhteiskunnallistamistasonsa sekä työn luonteen ja järjestelymuotojen samoin kuin työvälineiden puolesta tuotanto-osuuskunnat tulevat vähitellen lähemmäksi koko kansan, valtion omistamia tuotantolaitoksia.

Osuuskunnallinen omistusmuoto voi kehittyä ja lujittua vain siitä syystä, että sen rinnalla on olemassa koko kansan, valtion

omistus. Sosialistinen valtio tekee kaikkensa nostaakseen osuuskunnallis-kollektiivitaloudellisen omistuksen koko kansan omistuksen tasolle, avatakseen talonpoikaistolle ja muille osuustoiminnallisesti järjestyneille väestökerroksille vieläkin suurempia mahdollisuuksia tuotannon laajentamiseen ja parantamiseen, elintasonsa kohottamiseen.

2. Sosialistisen tuotannon perustavoite

Kapitalistisen tuotannon tavoitteena on liikevoiton saaminen. Tämän tai tuon lajin tuotteiden tuotanto sinänsä kiinnostaa kapitalistia varsin vähän. Vielä vähemmän häntä kiinnostaa kysymys siitä, tulevatko yhteiskunnan kaikkien jäsenten tarpeet tyydytetyiksi. Kapitalistia askarruttaa itse asiassa vain se, miten jonkin tavaran tuottaminen voidaan tehdä voitonsaannin lähteeksi.

Tuotannonvälineiden siirtyminen yhteiskunnan omistukseen muuttaa perin pohjin tuotannon liikkeellepanevat vaikuttimet ja tavoitteen. Sosialismin vallitessa tuotannonvälineet kuuluvat työtätekeville, heidän yhteiskunnalleen, ja selvää on, että työtätekevät eivät voi riistää itseään. Täällä ei siis myöskään ole riiston tulosta — lisäarvoa. Nyt, kuten Lenin osoitti, „lisätuotos ei mene omistajien luokalle, vaan kaikille työtätekeville ja ainoastaan heille”².

Koko yhteiskunnallinen tuote, joka sosialistisessa taloudessa vuosittain valmistetaan, kuuluu sille, joka omistaa tuotannonvälineet — yhteiskunnalle, ts. työtätekeville, koko kansan yhteisenä tuotannollisena kollektiivina katsottuna. Kuten tuonempana osoitetaan, tämä yhteinen vuosituote ei voi tulla käytetyksi muutoin kuin työtätekevien omien tarpeiden — suoranaisten tai välillisten — tyydyttämiseen.

Työtätekevillä, jotka ovat valloittaneet valtiiovallan ja järjestäneet yhteiskunnallisen tuotannon, ei voi olla muuta tavoitetta työnsä kuin yhteiskunnallisten ja henkilökohtaisten tarpeittensa tyydyttäminen. Nyt ei ole ketään tuottajan ja hänen työnsä tuloksen välissä — ei kapitalistia, ei tilanherraa, ei kauppiasta eikä koronkiskuria. Kaikki mikä yhteiskunnallisissa tuotantolaitoksissa valmistetaan, kuuluu tuottajille itselleen — siinä on uuden tuotanto- ja jakotavan olemus. Tästä syystä on ymmärrettävää, että työtätekevät pyrkivät alituisesti lisäämään aineellisten hyödykkeiden tuotantoa, sillä saavathan he itse työnsä hedelmät.

Näin ollen sosialistisen tuotannon tavoite johtuu sen omasta olemuksesta. Lenin määritteli tämän tavoitteen „yhteiskunnallistuotannollisen prosessin suunnitelmalliseksi järjestämiseksi yhteiskunnan kaikkien jäsenten hyvinvoinnin ja kaikinpuolisen kehityksen turvaamiseksi...”³

Tällöin on otettava huomioon, että ihmisten tarpeet ja heidän elintasonsa eivät ole mitään jähmettynyttä ja liikkumatonta. Ne eivät voi olla muuttumatta, sillä yhteiskunnallisen rikkauten ja kulttuurin kehittyessä kasvavat ihmisten niin aineelliset kuin henkisetkin vaatimukset, ilmaantuu uusia tarpeita. Yhteiskunnan tehtävänä sosialismin vallitessa onkin kaikkien jäsentensä alituisesti kasvavien aineellisten ja sivistyksellisten tarpeiden yhä täydellisempi tyydyttäminen.

Yhä täydellisemmällä tarpeiden tyydyttämisellä sosialistisen tuotannon tavoitteena on välttämätön, ts. lainmukainen luonne. Se merkitsee, että yhteiskunnalliseen omistukseen perustuvan tuotannon lait *sanelevat objektiivisesti* tämän tavoitteen sosialistiselle yhteiskunnalle. Ellei tuotanto olisi alistettu palvelemaan työtätekevien kasvavien aineellisten ja sivistyksellisten tarpeiden tyydyttämistä, niin se menettäisi kehityksensä peruskiihokkeen.

Tästä syystä sosialistinen valtio pitää päätavoitteenaan tuotannon laajentamista kohohtaakseen keskeytymättä kansan elintasoa. Tämä tavoite ei ole mitään muuta kuin tietoinen ilmaus sosialistiselle tuotannolle ominaisesta objektiivisesta taloudellisesta lainmukaisuudesta. Neuvostoliiton taloustieteellisessä kirjallisuudessa tätä lainmukaisuutta nimitetään sosialismin taloudelliseksi peruslaiksi, joka muotoillaan seuraavasti: tuotannon keskeytymätön laajentaminen ja kehittäminen edistyneimmän tekniikan pohjalla yhteiskunnan kaikkien jäsenten alituisesti kasvavien tarpeiden mahdollisimman täydelliseksi tyydyttämiseksi ja kaikinpuoliseksi kehittämiseksi.

Tämän lain vaikutus ilmenee havainnollisesti sosialististen maiden työtätekevien aineellisen elintason keskeytymättömässä nousussa. Neuvostoliitossa työläisten ja toimihenkilöiden reaalitytulot ovat lisääntyneet vuonna 1958 vuoteen 1940 verraten lähes kaksinkertaisesti, ja talonpoikien reaalitytulot yhtä työntekijää kohden ovat lisääntyneet enemmän kuin kaksinkertaisesti.

Historian kulku on muodostunut sellaiseksi, että kilvoitteluun kapitalismin kanssa ovat ensimmäisinä ryhtyneet sosialistiset maat, jotka menneisyydessä eivät useimmissa tapauksissa kuuluneet taloudellisessa suhteessa edistyneimpien joukkoon. Jotta nämä maat pääsisivät voitolle tässä kilvoittelussa, niiltä vaaditaan nopeaa tuotannon kasvuvauhtia, suurta voimien jännittämistä työssä ja entisestä takapajuisuudesta johtuvien monien vaikeuksien voittamista. Nopeaa vauhtia ei saavuteta, ellei varusteta kaikkia tuotantoaloja uusimmalla tekniikalla, ja tämä taas vaatii nopeaa kasautumista, ts. kansallistulon suuren osan sijoittamista tuotannon laajentamiseen.

Kulutusvarannon määrää rajoittaa toistaiseksi sekin seikka, että sosialististen maiden täytyy kuluttaa huomattavasti varoja puolustukseen. Ellei kaikkia näitä seikkoja olisi, voisi kulutusvaranto jo nyt kasvaa paljoa suuremmaksi.

Nykyisin sosialistisen leirin taloudellinen ja puolustusmahti on kuitenkin saavuttanut sellaisen asteen, että siihen leiriin kuuluvat maat voivat käyttää yhä enemmän varoja kansanjoukkojen elämän ja olojen parantamiseen. Raskaan teollisuuden suuri kehitysvauhti ja puolustusmenot ovat nyt täysin sovitettavissa yhteen kevyen teollisuuden nopean kasvun ja maatalouden jyrkän nousun kanssa.

Tämä on tehnyt mahdolliseksi Neuvostoliitolle ja muille sosialistisille maille asettaa vakaasti itselleen tehtävän: saavuttaa historiallisesti katsoen lyhyimmissä määrääjoissa kansalle sellainen kulutustaso, joka ylittää kaikissa kohdissa sen mitä on korkeimmalle kehittyneissä kapitalistisissa maissa.

3. Kansantalouden suunnitelmallinen kehitys

Yhteiskunnallisen omistuksen tultua voimaan lakkaa kapitalistisen talouselämän lakien vaikutus. Uusi omistusmuoto, kuten edellä on sanottu, synnyttää omat, uudet objektiiviset lakinsa. Niiden joukossa on erittäin tärkeällä tilalla kansantalouden suunnitelmallisen, määräsuhtaisen kehityksen laki.

**Kansantalouden
suunnitelmallisen,
määräsuhtaisen
kehityksen laki**

Kansantalous on sosialismin vallitessa yhtenäisen tahdon ohjaama kokonaisuus. Näissä oloissa talouselämän ensimmäisenä vaatimuksena on turvata maan yhteiskunnallis-tuotannollisen koneiston kaikkien osien sopusuhtaisuus, joustavuus ja mahdollisimman täydellinen „niveltyminen” toisiinsa. Tätä vaatimusta ilmaiseekin kansantalouden suunnitelmallisen, määräsuhtaisen kehityksen laki.

Missä on tämän lain ydin? Ennen kaikkea siinä, että sosialistisen talouden normaalille toiminnalle ovat välttämättömiä tietyt keskinäissuhteet, *määräsuhteet* sen eri alojen välillä. Edelleen siinä, että sellaisten määräsuhteiden voimaansaattamisen ja ylläpitämisen täytyy ja se voi sosialismin vallitessa tapahtua *suunnitelmallisesti*, ts. sosialistisen valtion ja sen suunnitteluelinten ennalta harkitsemien tekojen tuloksena.

Suunnitelmallisen, määräsuhtaisen kehityksen lain *objektii-
vinen luonne* on siinä, että mainittuja määräsuhteita kansantaloudessa ei voida säätää mielivaltaisesti, jonkun henkilön mielijohteen tai toivomuksen mukaan, vaan ne ovat tiettyjen lainmukaisuuksien alaisia, joiden rikkominen johtaa väistämättä yhteiskunnallis-tuotannollisen prosessin häiriintymiseen. Tähän viittasi jo Marx kirjoittaessaan, että „yhteiskunnallisen työn *jaon välttämättömyyttä* tietyissä määräsuhteissa ei yhteiskunnallisen tuotannon *tietty muoto* voi mitenkään hävittää; muututtua voi vain sen *ilmenemismuoto*. Luonnon lakeja ei yleensä voida hävittää”⁴.

Sosialistinen yhteiskunta ei siis voi „taikauskulla” muuttaa keskinäissuhdetta tuotannon ja kulutuksen, kasautumisen ja

kulutuksen välillä, ottamatta lukuun kansantaloudessa vallitsevaa todellista asiaintilaa ja olemassaolevia varoja.

Olettakaamme hetkeksi, että yhteiskunta tai sen valtionelimet tahtovat mitä parhaimpien vaikuttimien ohjaamina lisätä jyrkästi kulutuksen määrää huolehtimatta edeltäkäs in vastaavasta tuotannon lisäämisestä. Mihin se johtaa? Siihen, että olemassaolevat tavaravarastot ammennetaan nopeasti loppuun. Samoin käy, jos mielivaltaisesti rikotaan vastaavuussuhdetta kulutuksen ja tuotannon laajentamiseen tarkoitettujen varojen kasautumisen välillä. Kasautumisen osuuden supistaminen vie kiertämättä taloudellisen kehityksen jarruttamiseen ja sitten sen pysähtymiseenkin, pysyvän pääoman nopeaan haaskaamiseen sekä koko talouselämän rappeutumiseen ja sekasortoon. Jos taas otetaan liian kova kasautumisvauhti, niin se voi johtaa tuotannon osantottajien aineellisen etuharrastuksen heikkenemiseen ja lopulta vaikuttaa työn tuottavuuden kasvuvauhtiin. Seurauksitta ei voi myöskään jäädä määräsuhteiden rikkominen työpalkan suuruuden ja työn tuottavuuden tason välillä, väestön rahatulojen summan ja kiertokulussa olevan tavaramäärän välillä jne.

Paitsi edellä mainittuja on olemassa paljon muitakin tuotannon ja jaon aloja, joiden normaali toiminta ei ole mahdollinen ilman tiettyjen määräsuhteiden noudattamista. Niinpä on noudatettava vastaavuussuhdetta kansantalouden perusalojen välillä, sellaisten kuin teollisuuden, maatalouden ja liikenteen. Jos mikä tahansa näistä yhtenäisen ketjun renkaista jää jälkeen, se uhkaa lukemattomilla vaikeuksilla.

Tiettyjä vastaavuussuhteita vaatii raskaan ja kevyen, raaka-aineita tuottavan ja jalostusteollisuuden kehitys. Kaikkien talouselämän alojen edistyksen tae on raskaan teollisuuden muita nopeampi kehitysvauhti. Aivan samoin täytyy raaka-aine- ja voimatalousperustan ylittää nopeudessa jalostusteollisuuden alojen kehitys, jotta jalostavan teollisuuden kasvulle luotaisiin välttämättömät reservit.

Joustavuutta ei talouselämässä saada myöskään aikaan silloin, kun ei huolehdi oikeasta keskinäissuhteesta maan kansantalouden tarvitsemien ammattitaitoisten työntekijäin määrän ja niiden koulutuksen välillä. Määräsuhtaisuutta tarvitaan myös teollisuuden sijoittelussa taloudellisten alueiden kesken, työnjaon järjestämisessä sekä tuotannon erikoistumisessa ja yhteistoisinnassa.

On siis olemassa laaja piiri kansantaloudellisia määräsuhteita, joiden alituinen noudattaminen muodostaa sosialistisen yhteiskunnan mitä tärkeimmän tehtävän.

Voidaan sanoa, että jokainen talousjärjestelmä, niiden mukana kapitalismi, vaatii tiettyä määräsuhtaisuutta tuotannon kehittämiseksi. Niin se todellakin on. Mutta kapitalismin oloissa välttämättömät vastaavuudet talouselämässä muodostuvat luonnonvoimaisesti, tuskallisten heilahtelujen ja epäsuhteiden, pulien

ja laskukausien kautta. Se seikka, että monopolit vaikeuttavat pääoman luonnonvaraista virtaamista alalta toiselle, tekee tilanteen vieläkin mutkikkaammaksi. Talouselämän objektiivisten lakien vaatimaa määräsuhtaisuutta kohti kapitalistinen talous kulkee hapuillen, silmät ummessa, kompastellen ja kaatuillen, suurin menetyksin.

Kuinka suuria nämä menetykset saattavat olla, siitä ovat osoituksena tiedot, joita amerikkalainen ammattiyhdistysjohtaja Walter Reuter esitti huhtikuussa 1959 Washingtonissa pidetyssä työttömyyskonferenssissa. Hän sanoi, että viimeisten viiden vuoden kuluessa joukkotyöttömyyden ja USA:n tuotantokyvyn vällinlaisen käytön vuoksi „Amerikan kansa on menettänyt ainiaaksi maan kokonaistuotossa 152 miljardia dollaria eli noin kolme tuhatta dollaria yhtä perhettä kohti”. Onkohan voinut toisin ollakaan riistojärjestelmässä, jossa vallitsee tuotannon anarkia, kilpataistelu ja yhteiskunnallisen työn haaskaus!

Toisin on sosialismin oloissa, jolloin astuu voimaan suunnitelmallisen, määräsuhtaisen kehityksen laki ja jolloin Engelsin sanojen mukaan „tulee mahdolliseksi yhteiskunnallinen tuotanto ennalta harkitun suunnitelman mukaan”⁵. Nyt ihmiset saavat ensimmäistä kertaa historiassa haltuunsa kaiken mikä on välttämätöntä siihen, että saavutetaan yhteiskunnallis-tuotannollisen prosessin mahdollisimman suuri yhtenäisyys ja voidaan säännellä sitä järkiperaisesti. Se seikka, että sosialismin vallitessa kaikki tuotannonvälineet ovat yhteiskunnan omistuksessa ja että tuotannon kulkua suunnitellaan ja ohjataan yhdestä keskuksesta, luo ennennäkemättömiä mahdollisuuksia materiaalien ja työn kulutuksen mahdollisimman suurelle säästämislle, yhteiskunnallisen työn korkealle tuottoisuudelle.

Suunnitelmallisen, määräsuhtaisen kehityksen taloudellisen lain hallitseminen antaa sosialistiselle yhteiskunnalle valtavan suuria etuisuuksia. Tämä koskee niin kansantaloutta kokonaisuudessaan kuin myös sen jokaista osaa: jokaista tehdasta, kaivosta ja kollektiivitaloutta. Tämän ketjun jokaisen renkaan, tuotantokoneiston jokaisen osan normaali toiminta on edellytyksenä sosialismin koko taloudellisen koneiston normaalille toiminnalle. Tästä syystä jokainen sosialistisen talouden työntekijä esittää niin suurta osaa, olkoon hän millä paikalla tahansa.

Tämä on sitäkin tärkeämpää, kun määräsuhtaisen kehityksen laki, kuten jo sanottiin, ei ilmene luonnonvaraisesti, automaattisesti. Sosialistisessa suunnitelmataloudessa ei ole eikä voi olla vaistonvaraista työvoiman ja pääomien jakautumista talouselämän alojen kesken. Sosialistinen valtio toteuttaa kaiken tämän harkiten, sosialistisen tuotannon perustavoitetta vastavasti. Mutta tämä asettaa erikoisen vastuun niille valtion elimille, jotka hoitavat suunnittelua ja johtavat kansantalouden kehitystä.

Niiden tehtävä on sitäkin mutkikkaampi, kun ei sosialismin vallitessakaan mikään vastaavuussuhde ole ikuinen. Kansantalouden eri alojen välillä ei voi milloinkaan olla samoja, kerta kaikkiaan muodostuneita määräsuhteita. Vakaantuneisuus tällä alalla olisi hälytysmerkki eikä osoitus siitä, että asiat ovat parhain päin. Sehän merkitsisi, että yhteiskunnallinen tuotanto tapahtuu muuttumattomassa määrässä, että se kiertää samaa kehää ja ettei ole minkäänlaista kasvua. Mutta tekniikka ei seiso paikallaan, tuotannon organisaatiossa tapahtuu mullistuksia, yhteiskunnan tarpeet muuttuvat. Kaikki tämä sysää kansantaloutta eteenpäin, muuttaa sen alojen välistä keskinäissuhdetta. Tällöin ilmaantuu uusia, kauemmas tähtäviä aloja, kun taas jotkut vanhoista siirtyvät taka-alalle.

Aivan samoin ei voi myöskään olla kerta kaikkiaan säädettyä muuttumatonta keskinäissuhdetta tuotannon ja kulutuksen, kulutuksen ja kasautumisen välillä. Työn tuottavuuden kasvun pohjalla kulutus laajenee. Sosialistisen rakennustyön uusien tehtävien ilmaantuessa ja kansainvälisen tilanteen muuttuessa entinen kasautumisvauhti voi osoittautua riittämättömäksi tahi päinvastoin liialliseksi.

Jotta voitaisiin ajoissa ottaa huomioon tapahtuvat muutokset, tehdä välttämättömiä korjauksia taloudellisiin suunnitelmiin, ehkäistä epäsuhteiden syntyminen talouselämässä tahi ainakin poistaa ne nopeasti, jos ne kuitenkin ilmaantuvat — kaikkea tätä varten on olemassa sosialistinen suunnittelujärjestelmä.

Suunnittelun tehtävät ja menetelmät

Suunnittelu sosialistisessa valtiossa on prosessi, jossa punoutuvat kiinteästi yhteen tieteellisen tutkimuksen ja taloudellisen organisaatiotoiminnan ainekset. Oikea suunnittelu vaatii välttämättömästi talouselämän ja sen objektiivisten kehityslakien perinpohjaista tuntemusta sekä taitoa katsoa eteenpäin. Talouselämän tehokas johtaminen ei ole myöskään mahdollista ilman hyvin hoidettua kansantaloudellista tilinpitoa ja tilastotiedettä. V. I. Leninin mielestä „tilinpito ja valvonta — se on tärkeintä mitä tarvitaan kommunistisen yhteiskunnan *ensimmäisen vaiheen* „järjestämistä” ja säännöllistä toimintaa varten”⁶.

Määräsuhtaisen kehityksen lain vaatimukset saavat ilmaisansa kansantaloussuunnitelmissa, joita valtion suunnitteluelimet laativat kommunistisen puolueen ja hallituksen antamien suuntaviivojen mukaan. Tällaisia elimiä on sekä keskuksessa että hallinnollis-taloudellisilla alueilla ja välittömästi tuotantolaitoksissa. Punniten tarkoin käytettävissä olevat varat ja mahdollisuudet ja lähtien yhteiskunnan ratkaistavina olevista tehtävistä suunnitteluelimet laativat lähimmän ajan suunnitelmia ja myös pitkäaikaisia perspektiivisuunnitelmia 5—7—15 vuodeksi. Sen jälkeen kun tällaiset suunnitelmat ovat olleet laajalti joukkojen käsiteltävinä ja kun sosialistisen valtion korkein elin on ne vahvistanut, ne saavat lain muodon.

Työtätekevien oma osallistuminen suunnitteluun, se seikka, että laadittavien suunnitelmien pohjaksi otetaan tuotannollisen toiminnan kuluessa karttunut yleistetty kokemus, on takeena kansantalouden oikeasta johtamisesta. Sosialistisen valtion taloudellinen toiminta rakentuu *demokraattisen sentralismin* leniniläisille periaatteille. Se merkitsee, että suunnittelu ei kulje vain ylhäältä alaspäin, vaan myös alhaalta ylöspäin. Valtion keskitetty suunnitelmallinen johto yhtyy sosialistiseen demokraattisiin, työtätekevien joukkojen aloitteeseen ja omatoimisuuteen. Neuvostoliitossa olivat jo ensimmäisten viisivuotissuunnitelmien vuosina laajalti käytössä niin sanotut „vastasuunnitelmat”, ts. suunnitelmat, joita oli rikastettu työläisten, insinöörien ja teknikkojen ehdotuksilla työpaikoilla ja täydennetty heidän toivomustensa mukaisesti. Vuonna 1957 suoritetun teollisuuden ja maatalouden johtamisen uudelleenjärjestelyn jälkeen suunnittelua on ohjattu vielä enemmän siihen suuntaan, että huomioitaisiin mahdollisimman laajasti paikallinen kokemus, aloitteet ja ehdotukset.

Nykyään ollaan menossa siihen, että kansantaloussuunnitelmat laadittaisiin tuotantokollektiivien itsensä laatimien kehitys-suunnitelmien pohjalla. Tässä on tietenkin olemassa nurkkakuntalaisuuden vaara, ts. se, että paisutetaan paikallisia etuja yhteisen asian vahingoksi. Mutta kommunistisen puolueen esittämä johtava osa ja valtion keskuselinten suuntaava toiminta tekevät yhteiskunnalle mahdolliseksi supistaa sellainen vaara mahdollisimman vähäiseksi.

Olisi kuitenkin erehdys luulla, että sosialistiseen suunnitelmatalouteen sisältyvät mitä suurimmat etuisuudet takaavat automaattisesti sen menestyksen. Ei pidä sekoittaa suunnitelmallisen kehityksen *lakia* itse kansantalouden *suunnitteluun*. Kun taloudellinen laki vaikuttaa aina erehtymättömästi — siinä mielessä, että sen vaikutus tuntuu ehdottomasti — niin suunnittelu voi olla oikeaa tai väärää, täsmällistä tai varsin ylimalkaista. Tästä syystä tarvitaan alituista suunnittelumenetelmien ja -järjestelmän kehittämistä, hahmoteltujen suunnitelmien alituista tarkistusta kokemuksen, pisimmälle kehittyneen käytännön valossa.

Neuvostoliiton kansantaloussuunnitelmien maailmanhistoriallinen menestys ja kansandemokratian maiden saavuttamat menestykset suunnitelmatalouden hoitamisessa todistavat, että sosialistinen yhteiskunta oppii yhä paremmin hallitsemaan suunnitelmallisen, määräsuhtaisen kehityksen lakia ja ottaa sen yhä täydellisemmin huomioon jokapäiväisessä käytännössään.

Itsestään selvää on, että suunnitelmallisen kehityksen laki tarjoaa sosialismille vain *objektiivisia* etuisuuksia, mutta ne realisoidaan sosialistisen yhteiskunnan uurastajien käytännöllisessä toiminnassa. Ei riitä se, että laaditaan hyvä talouden

kehityssuunnitelma; ilman sen toteuttamiseksi tehtävää uhrautuvaa työtä se jää paperille. Ei riitä, että sosialismi tiedetään taloudellisimmaksi järjestelmäksi; ilman jokapäiväistä taistelua säästäväisyyden puolesta ei sosialismin etuisuuksia onnistuta täydellisesti käyttämään, ja suurten laiminlyöntien sattuessa ne voivat osoittautua hyödyttömiksikin. *Vain yhteiskunnan kaikkien jäsenten luova työ voi muuttaa sosialismin erittäin suuret mahdollisuudet todellisuudeksi.* Ratkaisevaa osaa tässä esittää sosialistisen valtion ja sen elinten taloudellinen organisatorinen toiminta. Valtio ei ainoastaan aseta tuotannollisia tehtäviä työtekevien kollektiiveille, vaan myös järjestää niiden toiminnan asettamiensa tehtävien täyttämiseksi.

4. Tavarantuotanto ja arvolaki sosialismin vallitessa

Siinä tuotantovoimien ja yhteiskunnallisen omistuksen kehitysvaiheessa, joka on luonteenomaista sosialismille, sellaiset mitä tärkeimmät taloudelliset prosessit kuin esimerkiksi suunnitelmallinen työnjako kansantalouden alojen kesken sekä tuotannonvälineiden ja kulutustarvikkeiden jako eivät voi toteutua ilman tavara- ja rahamuodon, arvomuodon käyttämistä. Tämä ei missään määrin ole ristiriidassa sosialismin periaatteiden kanssa, se ei estä, vaan päinvastoin auttaa selvittämään sosialistiseen talousjärjestelmään sisältyviä suuria etuisuuksia ja sisäisiä voimia.

Sosialistisen
tavarantuotannon
erikoisuudet

Kuten tunnettua, tavarantuotanto perustuu siihen, että kaikki konkreettisen työn erimuotoiset lajit pelkistyvät abstraktiseksi työksi, joka luo tavaran *arvon*. Se on tavarantuotannon tärkeä etuisuus, joka säilyttää merkityksensä niin kauan kuin on olemassa eroavuuksia työmiehen ja kollektiivitalonpojan työn välillä, ammattitaitoa vaativan työn ja yksinkertaisen työn välillä sekä henkisen ja ruumiillisen työn välillä ja kunnes yhteiskunta voi pelkästään työajan tunneissa mitata tämän tai tuon tavaran tuottamiseen kulutetun työn.

Arvosuhteet, ts. osto- ja myyntisuhteet, kannustavat aineellisesti tuotannon osanottajia säästämään työtä ja raaka-ainetta, supistamaan kustannuksia, ottamaan käytäntöön uutta tekniikkaa ja pisimmälle kehitettyjä tuotantomenetelmiä. Tämä tavarantuotannon tärkeä ominaisuus vastaa täysin sosialismin etuja, ja sosialismi käyttää sitä laajasti hyväkseen. Kun sosialistinen yhteiskunta suunnittelee näiden tai noiden tuotteiden valmistuksen määrää, ei sille ole läheskään yhdentekevää, mihin hintaan tämä tehdään, ts. kuinka paljon työtä sisällytetään näiden tuotteiden jokaisen yksikön valmistamiseen. Se on erittäin kiinnostunut siitä, että tuotantokustannukset supistuisivat mahdollisimman vähiin, ottaen huomioon, että yhdessä paikassa saavutettu työn säästö sallii laajentaa tuotantoa toisessa paikassa.

Tästä ei kuitenkaan seuraa, että sosialistinen tavarantuotanto on samaa kuin yksinkertainen eli kapitalistinen tavarantuotanto, joista puhuttiin 8. luvussa. Ei, niiden välillä on periaatteellinen ero eikä niitä saa mitenkään samastaa.

Sosialistinen tavarantuotanto on tuotantoa ilman yksityisomistusta, ilman kapitalisteja ja pieniä tavarantuottajia. Sen osanottajia ovat valtion tuotantolaitokset, maatalousosuuskunnat, kotiteollisuuden harjoittajien ja käsityöläisten osuuskunnat jne., ts. sosialististen tuottajien yhteenliittymät. Tuotannonvälineet eivät täällä voi muuttua pääomaksi, sillä ne ovat yhteiskunnan omistuksessa. Ja sellaista tuotannonvälinettä kuin maata ei täällä yleensä myydä eikä osteta, ts. se ei ole edes tavaraa. Ei myöskään työvoima voi tulla tavaraksi sosialismin vallitessa. Työätekevät, jotka omistavat kollektiivisesti tuotannonvälineet, eivät luonnollisestikaan voi myydä työvoimaa itselleen.

Mutta kaikki muu — tuotannonvälineet ja henkilökohtaiseen käyttöön tarkoitettut esineet, joita valtion tuotantolaitokset valmistavat, maataloustuotteet ja raaka-aineet, jotka tulevat osuuskunnalliselta sektorilta valtiolle tai joita osuuskunnat ja niiden jäsenet myyvät kollektiivitalousmarkkinoilla — on tavaroita, joilla on arvo, ts. niissä esineellistynyttä yhteiskunnallisesti välttämätöntä työtä. Arvon rahallisena ilmauksena on tavarain *hintaa*.

Valtion tuotantolaitokset ja maatalousosuuskunnat *myyväät* toisilleen tuotteitaan eivätkä yksinkertaisesti siirrä niitä, niinkuin esimerkiksi työosasto siirtää toiselle tuotteensa saman tehtaan puitteissa. Tämä on hyvin tärkeä seikka, joka merkitsee, että jokaisen tuotantolaitoksen täytyy *korvata* tuotteiden valmistukseen tarvittavat väistämättömät kulungit. Siten turvataan tuotannon normaalin kulun mahdollisuus jokaisessa tuotantolaitoksessa. Samalla tämä helpottaa koko kansantalouden suunnittelua ja välttämättömien määräsuhteiden ylläpitämistä siinä.

Tuotantokustannukset korvaava vaihto on hyvin tärkeä valtionsektorin ja osuuskunnallisen sektorin taloudellisissa keskinäissuhteissa. Siinähan tuotteet kuuluvat eri omistajille — valtiolle ja osuuskunnille. Se mitä tuotetaan teollisuudessa, kuuluu valtiolle ja se mitä tuotetaan kollektiivitalouksissa, on kollektiivitaloudellis-osuuskunnallista omaisuutta. Näissä olosuhteissa on välttämättömänä taloudellisen yhteyden muotona teollisuuden ja maatalouden välillä oston ja myynnin välityksellä tapahtuva vaihto.

Kuten tunnettua, Neuvostoliitossa on eräs maatalouden jyrkkään nousuun tähtäävistä viime vuosien tärkeimmistä toimenpiteistä ollut kollektiivitalouksien tuotteiden hankintojen korvaaminen niiden ostoilla hintoihin, jotka tekevät mahdolliseksi sen, että kollektiivitaloudet saavat mahdollisimman täydellisen korvauksen tuotteiden valmistuksen aiheuttamista kuluista.

Tavara- ja rahasuhteiden pohjalla suoritetaan sosialismin vallitessa myös kulutustarvikkeiden jako. Sosialistinen valtio huolehtii valtion tuotantolaitoksissa ja virastoissa toimivien yhteiskunnan jäsenten sekä yhteiskunnallisten että henkilökoh- taisten tarpeiden tyydyttämisestä. Henkilökoh- taisten tarpeiden perusosan tyydyttämistä varten jokainen saa työpalkan, jolla hän sitten ostaa tarvitsemiaan elämisen välineitä. Työstä kor- vaukseksi saatu raha synnyttää kaupan henkilökohtaisten kulu- tustavaroiden jaon muotona sosialismin vallitessa. Sosialismin vallitessa se on ainoa mahdollinen kulutustarvikkeiden jako- muoto. Kaupan välityksellä toteutetaan yhteys tuotannon ja kulutuksen välillä. Se tekee mahdolliseksi saada selville yhteis- kunnan muuttuvat tarpeet ja suunnitella paremmin niiden tyy- dyttämiseen välttämättömien tavaroiden tuotanto.

Arvolaki sosialismin vallitessa

Kun sosialismin vallitessa on olemassa tavarantuotanto, vaikuttaa siis myös arvo- laki. Mutta sen esittämä osa on täällä peri- aatteellisesti toisenlainen kuin kapitalistisessa talouselämässä. Kapitalismin vallitessa arvolaki esiintyy työnjaon ja tuotannon- välineiden jaon luonnonvaraisena sääntelijänä. Sosialismin vallitessa, missä ei ole luonnonvaraista markkinavaihtoa eikä kilpataistelua, tämä arvolain tehtävä katoaa, koska työn ja tuotannonvälineiden jako tapahtuu kansantalouden suunnitel- mallisen, määräsuhtaisen kehityksen lain mukaisesti. Sen sijaan kasvaa erittäin suuressa määrin arvolain tehtävä työn kulutuk- sen *mittaajana*, yhteiskunnallisen työn säästämisen *kannusti- mena*.

Missä arvolain vaikutus sosialistisessa talouselämässä ilme- nee konkreettisesti?

Siinä, että se pakottaa tuottamaan tavaroita ja vaihtamaan niitä toisiinsa *yhteiskunnallisesti välttämättömän työkulutuksen* perusteella. Arvolain pääasialliseksi vaikutuskentäksi sosialis- min vallitessa tulee tällöin itse tuotanto eikä markkinat. Huo- mauttaessaan, että yksityisomistuksen tultua hävitetyksi „ei voida enää puhua vaihdosta siinä muodossa, jossa se on nyt”, Engels osoitti, että „arvo-käsitteen käytännöllistä soveltamista tulee silloin yhä enemmän rajoittamaan tuotantokysymyksen ratkaisu, ja tämä onkin sen oikea vaikutuspiiri”⁷. Vahvistaes- saan oikeaksi tämän ajatuksen Marx kirjoitti: „Työaika *pysyy aina*, silloinkin kun vaihtoarvo on kadonnut, rikkauden luovana olemuksena ja sen tuottamiseen tarvittavien *kustannusten mittana*”⁸.

Arvolain vaikutus otetaan ensi sijassa huomioon valtion määrittellessä suunnitelmallisesti hintoja. Kapitalismin vallitessa hinnat saadaan tietää markkinoilla, mutta sosialistisessa talou- dessa ovat voimassa *suunnitelmalliset hinnat*. Niitä ei voida lainata markkinoilta. Ne määräytyvät työehtojen mukaan tuo- tannossa; lähtien siitä, että jokainen tavara-arvo on ainoastaan

tavaraan sisältyvän yhteiskunnallisesti välttämättömän työn mitta.

Määrätessään hintoja tavaroille valtio ei voi pitää lähtökohtana sitä työn kulutusta, joka kyseisessä tuotantolaitoksessa on tosiasiallisesti tapahtunut. Valtio suuntaa huomionsa yhteiskunnallisesti välttämättömään työn kulutukseen, ts. sellaiseen, joka on tarpeen kyseisellä tuotantovoimien kehitysasteella: tekniikan ollessa tietyllä tasolla, työtaidon ja työn voimaperäisyyden ollessa keskimäärin tietyn suuruisen. Toisin sanoen, valtion tavaroille määräämien hintojen perustana on niiden arvo.

Sellainen menetelmä hintojen määrittelemisessä, kun nämä sidotaan arvoon, antaa luotettavan pohjan niiden taloudelliselle perustelulle. Ja tällä on sängen tärkeä merkitys kansantalouden kehitykselle. Tavaroiden hinnoissa täytyy suurin piirtein kuvastua niiden reaalisten keskinäissuhteiden työn kulutuksessa, jotka muodostuvat yhteiskunnallisen tuotannon eri alojen välillä. Esimerkiksi jos jonkin tavaralajin tuottamiseen kulutetaan enemmän työtä kuin toisen tavarantoimittamisen, niin on selvää, että erotuksen työn kulutuksessa täytyy kuvastua näiden tavaroiden hinnoissa. Taloudellisesti perustellut hinnat turvaavat vuorostaan oikeat määräsuhteet vaihdettaessa yhden alan tuotteita toisen alan tuotteisiin, ja tämä helpottaa yhteiskunnan säätämisen määräsuhteisyyden ylläpitämistä kansantaloudessa.

Mutta hinnat sosialistisessa talouselämässä eivät ainoastaan kuvasta tosiasiallisia arvosuhteita kansantalouden eri alojen välillä, vaan ovat myös mitä tärkeimpänä vipuna valtion käsissä aktiivista vaikuttamista varten yhteiskunnallisen tuotannon kulkuun. Siksi suunnitteluhintapolitiikka on aina muodostanut sosialistisen valtion koko talouspolitiikan mitä tärkeimmän aineksen, jolla ei ole pelkkä taloudellinen, vaan myös ensiarvoinen poliittinen merkitys. Tämä selittää muun muassa sen, että sosialistisessa talouselämässä tavaroiden hinnat eivät aina eivätkä kaikissa tapauksissa käy yhteen niiden arvon kanssa.

Vastaavan hintapolitiikan avulla valtio voi käyttää osan joillakin aloilla luotuja tuloja toisten alojen nopeaan kohottamiseen, joilla on suuri kansantaloudellinen merkitys. Sellainen hintapolitiikka on erittäin tärkeätä uusien alojen kehittämiseksi ja uuden tekniikan käytäntöön ottamiselle. Siihen saakka, kunnes ennen valmistamattomien tuotteiden tuotanto on tullut joukko- eli sarjatuotannoksi, on jokaisen yksikön arvo tavallisesti suhteellisen korkea. Jotta luotaisiin kiihokkeet niiden laajalle käytäntöön ottamiselle, pitää ensi aikoina määrätä hinta, joka voi olla niiden arvoa alempi. Tämä tekee mahdolliseksi järjestää uuden tavarantoimittamisen suurissa mitoissa ja saada aikaan sen arvon sellainen aleneminen, että se vastaa säädettyä hintaa, ja sitten johdonmukaisesti alentaa tätä hintaa.

Siis arvoinen ensimmäinen tehtävä sosialistisessa talouselämässä on vaikuttaminen hintojen suunnitelmallisen määräämisen

prosessiin. Toinen arvolain tehtävä on myötävaikuttaminen tuotannon aineellisten kulunkien supistumiseen, korkeimmalle kehittyneen tekniikan käytäntöön ottamiseen ja työn tuottavuuden kohoamiseen.

Määrätessään hinnan valtio ikäänkuin sanoo tuotantolaitokselle: tuossa on se enimmäismäärä työtä ja materiaaleja, minkä yhteiskunta katsoo voivansa kuluttaa tämän tuotteen yksikköä kohti ja mitä tuotantolaitos ei saa ylittää. Tuotantolaitokset, jonka omat kulungit ovat yhteiskunnallisesti välttämättömiä kulunkeja alemmat, joutuvat täten edullisempaan asemaan, ja tuotantolaitokset, joiden kulungit ovat korkeat, — epäedulliseen asemaan. Tämä kannustaa viimeksimainittuja säästämään työtä, raaka-aineita ja energiaa, parantamaan teknologiaa ja ottamaan käytäntöön uutta tekniikkaa.

Tässä ilmenee se kiihokkeen osa, jota arvolaki esittää sosialistisessa talouselämässä. Aineellinen etuharrastus onkin konkreettinen ilmaus arvolain kannustavasta vaikutuksesta. Sosialistinen yhteiskunta pyrkii siihen, että itse taloudelliset tarpeet ja työntekijäin aineellinen etuharrastus veisivät tuotantoa eteenpäin.

Tämän johdosta on sosialistisen tuotantolaitoksen (teollisen ja maataloudellisen) taloudellisen toiminnan pohjaksi pantu *itsekannattavuus*.

Itsekannattavuuden pohjalla toimivalla tuotantolaitoksella, toisin kuin niillä, joita ylläpidetään valtion varoilla, on taloudellis-operatiivinen itsenäisyys. Sillä on käytössään välttämättömät materiaali- ja rahavarat ja se voi osoittaa laajaa aloitteellisuutta niiden käytössä. Itsekannattavuuden tarkoituksena on, että jokaisen tuotantolaitoksen ja jokaisen taloudellisen järjestön menot tulisivat korvatuiksi ja peitetyiksi niiden omilla tuloilla ja että tuotantolaitos saisi voittoa. Osa voitosta siirretään tuotantolaitoksen varantoon ja se menee sen työläisten ja toimihenkilöiden tarpeisiin. Itsekannattavuusperiaate kannustaa taistelemaan kannattavuuden puolesta, ja tämä on mahdollista ainoastaan kulutettaessa mahdollisimman vähän työtä, materiaali- ja rahavaroja.

Arvolain vaikutus antaa mahdollisuuden rinnastaa ja arvioida oikein eri tuotantolaitosten toiminnan tuloksia, kannustaa aineellisesti niin tuotantolaitosta kokonaisuudessaan kuin sen työntekijöitäkin saavuttamaan korkeita työn tuloksia.

Arvolaki ja suunnittelu Entä miten sosialistinen suunnittelu sopii yhteen arvolain kanssa? Suunnitteluhan noudattaa toista lakia — suunnitelmallisen, määräsuhtaisen kehityksen lakia.

Kokemus osoittaa, että molempien lakien yhteensovittaminen on täysin mahdollista, sillä ne eivät joudu ristiriitaan keskenään, vaan täydentävät toisiaan.

Sosialistinen yhteiskunta määrää itse tuotannon laajuuden ja rakenteen, jakaa tuotannonvälineet ja valmiit tuotteet tuotannonalojen ja taloudellisten alueiden kesken. Mutta se panee tämän toimeen tavara- ja rahasuhteiden, arvomuotojen välityksellä. Välttämättömänä lisätarkistuksena sen suhteen, missä määrin tuotantosunnitelmat vastaavat yhteiskunnallisia tarpeita, on tavaroiden realisointiprosessi. Tämä prosessi selvittää jälkikäteen, vastasiko valmistaiden tuotanto tässä konkreettissessa tapauksessa oikealla tavalla tarpeita. Niinpä esimerkiksi tavaravarojen liikunta kauppaverkostossa on tärkeä osoitin, joka aiheuttaa korjauksia tuotanto-ohjelmaan.

Toisin sanoen arvolaki auttaa *korjaamaan*, täsmentämään alojen välistä työn ja tuotannonvälineiden jakoa, joka toteutetaan kansantalouden suunnitelmallisen, määräsuhtaisen kehityksen lain perusteella.

Mitä lähempänä tavaroiden hinnat ovat niiden arvoa, sitä täsmällisemmin voidaan huomioida ja suunnitella tuotantokustannuksia, kannattavuutta, työnkulutuksen ja perussijoitusten tehokkuutta, uuden tekniikan ja uusien tuotannon järjestämismenetelmien soveltamista.

Suunnitellessaan tavaroiden hintoja sosialistisen valtion täytyy ottaa huomioon tekniikan edistyksen johdosta alituisesti muuttuva yhteiskunnallisesti välttämättömän työn kulutus, joka on hinnan perustana. Ilman tätä objektiivista perustaansa hinta muuttuisi ehdolliseksi suureksi ja se lakkaisi esittämästä sosialistisen suunnittelun vipusimen osaa.

Sosialismin vallitessa tulee ensiarvoisen tärkeäksi asiaksi arvon, ts. yhteiskunnallisesti välttämättömän työnkulutuksen täsmällinen määrittely. Vain siten voidaan poistaa tarpeeton työn haaskaus, tehdä talous mahdollisimman järkipäiseksi ja säästeliääksi. Marx kirjoitti, että kapitalistisen tuotannon hävittämisen jälkeen „arvon määrittely pysyy vallitsevana siinä mielessä, että työajan sääntely ja yhteiskunnallisen työn jako eri tuotantoryhmien välillä, ja vihdoin kaiken tämän käsittävä kirjanpito tulee tärkeämmäksi kuin koskaan aikaisemmin”⁹.

Arvolain oikea käyttäminen merkitsee sellaista itsekannattavuuden ja ruflan avulla suoritettavan valvonnan toteuttamista, sellaista hintojen, tuotantokustannusten, kannattavuuden, tavaravaihdon, finanssien ja luoton suunnittelua, että turvattaisiin kansantaloudellisten suunnitelmien täyttäminen ja ylittäminen, saataisiin aikaan mahdollisimman suuri työn tuottavuus ja yhteiskunnan varojen säästö.

5. Työ sosialismin vallitessa

Sosialismi toteuttaa oikeuden työhön kaikille kansalaisille. Tämän oikeuden takaa koko kansantalouden organisaatio, pulien poistaminen ja työttömyyden lopettaminen.

Yhteiskunnan jakautuminen työtätekevään enemmistöön ja toisten riistosta elävään joutilaaseen vähemmistöön käy sosialismin vallitessa mahdottomaksi, sillä työstä tulee ainoa tulolähde.

**Yhteiskunnallisen työn
uusi luonne**

Kun kaikki perustuotannonvälineet keskityvät sosialistisen valtion ja tuotantosuus kuntien haltuun, työ menettää yksityisen luonteensa ja saa *välittömästi yhteiskunnallisen* luonteen. Se merkitsee, että jokaisen ihmisen työtoiminta palvelee kansantaloussuunnitelman tietyn osan täyttämistä.

Kapitalismin vallitessa jokainen tavarantuottaja toimii omalla vastuullaan. Tavarantuottajat ovat yhteydessä toisiinsa markkinoiden kautta. Siellä ja vasta siellä selviää lopulta yhteiskunnan todellinen tarve näiden tai noiden työn lajien kulutukseen. Pulat ovat erittäin havainnollisena todisteena työvarojen tuhlaavasta käytöstä kapitalistisessa yhteiskunnassa. Miljoonien ihmisten raskas työ vuorottelee täällä työttömyyden vaivojen kanssa.

Työn välittömästi yhteiskunnallinen luonne sosialismin vallitessa, missä edeltäkäs in otetaan lukuun yhteiskunnan mahdollisuudet ja tarpeet, myötävaikuttaa uusien kiihokkeiden kehittymiseen työtätekevillä. Aineellisen etuharrastuksen rinnalle ilmaantuu moraalisia kannustimia työhön. Tästä johtuen tajutaan yhä suuremmassa määrin työn merkitys, se muuttuu vähitellen yksinkertaisesta toimeentulokeinosta kunnia-asiaksi. Työtätekevien tuotannollinen aktiivisuus kasvaa, heidän osallistumisensa yhteiskunnalliseen elämään voimistuu. Keksijäin, järkiperaistäjain ja muiden tuotannon uranuurtajien rivit taajenevat. Pakotukselle rakentuneen vanhan työkurin asemesta lujittuu uusi tietoinen kuri, joka perustuu siihen, että jokainen työtätekevä ymmärtää velvollisuutensa yhteiskuntaa kohtaan, sekä henkilökohtaisen edun mukaiseen kiinnostukseen työstä.

Uutta suhtautumista työhön sekä työtätekevien huolenpitoa yhteiskunnallisen tuotannon kehityksestä ilmaisee *sosialistinen kilpailu*. Kilpailun kestäessä voitetaan käytännöllisesti epäkohtia tuotannon organisaatiossa, saadaan selville ja otetaan käyttöön ennen tuntemattomia varalähteitä. Kilpailu on erikoisen tehokas itsearvostelun menetelmä, sosialismille ominainen keino ristiiriitojen voittamiseksi. Kilpataistelun henki on sosialistiselle kilpailulle vieras, se edellyttää toverillista apua jälkeenjääville edistyneimpien taholta, jotta saavutettaisiin yhteinen nousu.

Jo uuden järjestelmän tulon ensimmäisinä vuosina Neuvosto-Venäjäällä syntyivät kommunistiset lauantaikoot. V. I. Lenin näki niissä tarkkakatseisesti uuden työhön suhtautumisen oraita. „Tämä on”, kirjoitti hän v. 1919, „alkuna kumoukseen, joka on vaikeampi, oleellisempi, perinpohjaisempi, ratkaisevampi kuin porvariston kukistaminen, sillä tämä on voitto omasta luutuneisuudesta, holtittomuudesta, pikkuporvarillisesta itsekkyydestä,

noista tottumuksista, jotka kirottu kapitalismi on jättänyt perinnöksi työläiselle ja talonpojalle. Kun tämä voitto varmistetaan, silloin ja vasta silloin luodaan uusi yhteiskunnallinen kuri, sosialistinen kuri, silloin ja vasta silloin käy mahdolltomaksi paluu takaisin, kapitalismiin, kommunismiin tulee todella voittamattomaksi”¹⁰.

**Työn tuottavuuden
alituinen kasvu
on sosialistisen
talouselämän laki**

Jokainen uusi yhteiskunta- ja talousmuodostelma voittaa sen vuoksi, että se luo korkeamman työn tuottavuuden. Kyky saada aikaan korkeampi työn tuottavuus on sosialismin ja kommunismin lopullisen

voiton ratkaiseva ehto.

Marx osoitti, että työn tuottavuuden määräävät „työntekijäin keskitaitavuus, tieteen ja sen teknologisen sovellutuksen kehityskanta, tuotantoprosessin yhteiskunnallinen yhdistely, tuotannonvälineiden koko ja tehokkuus sekä luonnonsuhteet”¹¹.

Missä on sosialismin paremmuus Marxin mainitsemien työn tuottavuuden kasvun ehtojen hallitsemisessa?

Työläisen taidon keskimääräinen aste ja hänen ammattitaitonsa taso kasvavat sosialismin oloissa huomattavasti nopeammin kuin kapitalismin vallitessa. Kun sivistys on kaikkien työtätekevien ulottuvilla, kun on poistettu kaikki esteet sen korkeimmille asteille johtavalta tieltä, on jokaisella työläisellä mahdollisuus kohota vähitellen insinööri- ja teknikkokuntaan kuuluvien työntekijäin tasolle. Kehittyneimmissäkään kapitalistisissa maissa ei työväenluokan laajoilla joukoilla ole sellaisia mahdollisuuksia.

Socialismin vallitessa kasvaa valtavassa määrin tieteen merkitys, ja kaikkia sen rajattomia mahdollisuuksia käytetään ensimmäistä kertaa koko yhteiskunnan hyväksi, ne asetetaan edistykseen palvelukseen. Tästä johtuu myös tieteen saavutusten tuotantoon soveltamisen korkea aste.

Erittäin merkittäviä ovat sosialismin mahdollisuudet Marxin mainitsemalla „tuotantoprosessin yhteiskunnallisen yhdistelyn” alalla, ts. työnjaossa ja yhteistoiminnassa. Kapitalismin vallitessa tahattomat markkinasuhteet sääntelevät työnjakoa koko yhteiskunnan mitassa. Tämän sääntelyn kustannuksiin kuuluvat pulat, työttömyys, kurjistuminen, kokonaisten työtätekevien väestökerrosten fyysinen ja moraalinen rappeutuminen. Sosialismi tekee mahdolliseksi, kuten edellä sanottiin, niin työn suunnitelmallisen järjestämisen erillisessä tuotantolaitoksessa kuin myös sen yhteistoiminnan, kooperaation koko yhteiskunnassa.

Sosialistinen yhteistyö on riistosta vapaiden työntekijäin toverillista yhteistoimintaa, joka perustuu tuotannonvälineiden yhteiskunnalliseen omistukseen ja edistyneimpään tekniikkaan. Se tarjoaa mahdollisuuden saada aikaan yhteiskunnallisen tuotannon kaikkien alojen järkiperäisin yhdistely. Sosialistisen

yhteistyön kehittäminen yhä täydellisemmäksi sen kaikissa por-
taissa — työprikaatista, tehdasosastosta ja erillisestä tuotanto-
laitoksesta maan koko talouteen ja sosialististen valtioiden koko
järjestelmään saakka — on työn tuottavuuden alituisen kohoami-
sen ehtymätön varalähde.

Tuotannonvälineiden määrä ja tehokkuus on työn tuottavuu-
den kasvun toinen erittäin tärkeä vipusin. Tuotannon määrää
voidaan lisätä joko työpäivää pidentämällä tai kohottamalla sen
voimaperäisyyttä (intensiivisyyttä), tahi parantamalla tuotannon
tekniikkaa ja organisaatiota. Sosialismi suosii viimeainittua
tietä. Tuotannon alituinen varustaminen uudella tekniikalla,
teknologisten prosessien keskeytymätön parantaminen supista-
malla samalla työpäivän pituutta — se on päämenetelmä työn
korkeamman tuottavuuden saavuttamiseksi sosialistisessa yhteis-
kunnassa.

Kapitalismi käyttää kumpaakin edellä mainittua menetelmää,
mutta molemmat auttavat sitä tehostamaan riistoa, suurenta-
maan absoluuttista ja suhteellista lisäarvoa. Yrittäjä ei ota
koneita käyttöön silloin kun se säästää työtä, vaan ainoastaan
niissä tapauksissa, joissa se tulee hänelle halvemmaksi kuin sillä
korvattavien työläisten palkka. Kapitalismin mielilause on: „Työ-
läisestä on puristettava irti kaikki mahdollinen!” Sosialismin
tunnus on: „Tekniikasta on puristettava irti kaikki mahdollinen!”

Sosialisminkin vallitessa on tietenkin pidettävä yllä tiettyä
työn voimaperäisyyden tasoa, jonka tuotantoprosessi sanelee.
Mutta sosialismi sulkee pois sellaisen työn voimaperäistämisen,
joka näännyttää työläisen voimia ja turmelee hänen
terveyttään.

Sosialismi tekee vihdoin mahdolliseksi käyttää luonnonrik-
kauksia työn tuottavuuden kohottamiseen mittaamattomasti
tehokkaammin kuin kapitalismi. Kapitalismin vallitessa, missä
maa ja sen sisältämät luonnonvarat ovat yksityisomistajien
käsissä, tuotannon sijoittelu tapahtuu vaistonvaraisesti, useim-
miten ottamatta lukuun tälle tai tuolle tuotannolle välttämättö-
mien luonnollisten edellytysten suotuisinta yhdistelmää. Sosia-
lismi pystyy mittaamattomasti paremmin ottamaan luonnolta
mahdollisimman paljon hyödykkeitä, joita se voi antaa
ihmiselle.

Sosialistisessa yhteiskunnassa on siis mahdollisuus panna
toimimaan kaikki tekijät, joista työn tuottavuus riippuu, ja
varmistaa sen keskeytymätön kasvu.

Kuten Marx osoitti, taistelu työn korkean tuottavuuden puo-
lesta merkitsee viime kädessä työajan säästöä, niin välittömästi
kulutetun kuin myös tuotannon esineellisissä aineksissa olennoi-
tuneen työajan¹². Tästä syystä sosialismin periaate on työn
säästäminen sen kaikissa muodoissa, niin elävän työn kuin esi-
neellistyneenkin työn. Kaluston, koneiden, poltto- ja raaka-
aineen sekä apumateriaalien säästeliäs käyttö on työn korkean

tuottavuuden välttämätön aines. Se on varma tie aineellisten hyödykkeiden lisäämiseen, lyhyeen työpäivään.

**Työn mukaan
tapahtuvan
jaon periaate**

Sosialismin oloissa aineelliset ja sivistykselliset hyödykkeet jaetaan riippuen sen työn määrästä ja laadusta, jonka jokainen työntekijä on kuluttanut yhteiskunnallisessa tuotannossa. Tämä tekee välttämättömäksi ottaa tarkoin lukuun sekä työn että kulutuksen määrä. Se joka tekee työtä enemmän ja paremmin, saa sosialistiselta yhteiskunnalta suu-remman ja paremman korvauksen työstään.

Työn määrän ja laadun mukaan suoritettavan maksun periaate on tehokas keino työn tuottavuuden kohottamiseksi ja sosialistisen työkurin lujittamiseksi. Työhön kannustavat aineelliset kiihokkeet ja sosialismin vallitessa ilmaantuvat moraaliset herätteet antavat yhtyneinä erinomaisia tuloksia.

Sosialistinen periaate „jokaiselta kykyjensä mukaan, jokaiselle työnsä mukaan” kannustaa työntekijäin ammattitaidon kohottamista ja heidän alituista taisteluaan työn tuottavuuden kohottamisen puolesta. Tasapalkkaisuus sotii sosialismin etuja vastaan.

Kapitalismin vallitessa työvoiman hinnan laki ja kapitalistien pyrkimys korkeimman voiton saantiin rajoittavat reaali-alkan tasoa. Sosialismin maissa ei työpalkan kasvulle ole min-käänlaisia rajoja, paitsi yhteiskunnallisen työn tuottavuuden tasoa ja yhteiskunnan tuotantovoimien kehitystasoa.

Työn tuottavuuden kasvusta tulee täällä näin ollen mitä tärkein tekijä työstä saatavan reaalisesta maksun kohottamisesta. Työpalkan kasvu taas puolestaan kannustaa työn tuottavuuden kohottamista ja johtaa siten kaikkien tuotettavien hyödykkeiden arvon alenemiseen.

Työpalkan kasvuvauhti ei voi kuitenkaan ylittää työn tuottavuuden kasvuvauhtia. Päinvastoin työn tuottavuuden kasvun täytyy olla nopeampaa kuin työpalkan korottamisen. Jos työstä annettava maksu kasvaa nopeammin, niin tuotannon laajentamismahdollisuudet supistuvat ja talouselämän kehitysvauhti hidastuu, mikä lopulta johtaa työstä suoritettavan maksun alenemiseen.

6. Sosialistinen laajennettu uusintaminen

Kehitellessään yhteiskunnallisen pääoman uusintamisen teoriaa Marx totesi tämän prosessin lainmukaisuudet, jotka eivät ole ominaisia vain kapitalismille, vaan myös sosialismille ja kommunismille. Hän suoritti laskelman, joka määrittelee, mil-laisten ehtojen vallitessa yksinkertainen ja laajennettu uusinta-minen voi yleensä toteutua.

Tärkeimpiä näistä ehdoista on tietty määräsuhaisuus yhteis-kunnallisen tuotannon ensimmäisen ja toisen lohkon välillä,

ts. tuotannonvälineiden (koneiden, poltto- ja raaka-aineen) tuotannon ja kulutustarvikkeiden (ravintoaineiden, vaatteiden, jalkineiden jne.) tuotannon välillä. Sitä paitsi vaaditaan tiettyjä määräsuhteita jokaisen lohkon alojen välillä, kulutuksen ja kasautumisen välillä kummassakin lohkossa, kasautumisen välillä ensimmäisessä ja toisessa lohkossa.

Marx huomautti, että hänen tekemänsä laskelmat ovat abstraktioita, käsitteellistä yleistystä kapitalistisen todellisuuden konkreettisista olosuhteista. Ne ovat niin sanoaksemme malleja, joiden avulla voidaan tutkia olosuhteita, joissa uusintamisprosessi tapahtuu yhtämittaisesti ja katkeilematta. Todellisessa kapitalistisessa taloudessa, kuten jo sanottiin, tuotannon anarkia ei suo mahdollisuutta pitää yllä säännöllisiä, ennalta säädettyjä määräsuhteita. Yhteiskunnallisen tuotannon prosessia siellä keskeyttävät aika ajoin talouspulat.

Sosialistisen uusintamisen olemus

Sosialistisessa yhteiskunnassa ilmaantui ensimmäistä kertaa historiassa mahdollisuus toteuttaa laajennettua uusintamista Marxin mainitsemia välttämättömiä määräsuhteita vastaavasti. Tapaukset, joissa ilmaantuu joitakin tuotannollisia epäsuhteita, eivät tietenkään ole pois suljettuja, mutta sen sijaan on niiden ilmaantumisen lainmukainen välttämättömyys nyt poistettu. Sosialistisen talouselämän paremmuus ei ole vain sen pulattomuudessa, vaan tuotannon kasvun keskeytymättömyydessä; se voittaa kapitalismin myös laajennetun uusintamisen mittojen ja vauhdin puolesta. Nämä etuisuudet tulevat tuntumaan vielä selvempinä sitä mukaa kuin sosialistinen yhteiskunta noudattaa yhä täydellisemmin laajennetun uusintamisen vaatimia ehtoja. Mitä nämä ehdot ovat?

Kansantalouden tuoton alituista lisäämistä varten on välttämätön sellainen keskinäissuhde ensimmäisen ja toisen lohkon välillä, että ensiksi mainittu kasvaisi nopeammin. Marx todisti, että laajennettu uusintaminen on mahdollinen vain silloin, kun tuotannonvälineiden lisäkasvu ensimmäisessä lohkossa *ylittää* niiden kulumisen ja kulutuksen ensimmäisessä ja toisessa lohkossa. Mitä suurempi tämä ero on, sitä nopeammin voidaan laajentaa tuotantoa.

Tuotannonvälineiden kasvaessa kasvaa myös molempien lohkojen yhteinen tuotanto. *Tuotannonvälineiden tuotannon nopeampi kasvu* takaa kaikkien kansantalouden alojen teknillisen varustelun lisääntymisen ja siis myös työn tuottavuuden kohoamisen.

Laajennettua uusintamista koskeva Marxin laki osoittaa taloudellisen kehityksen yleisen pitkällisen tendenssin, joka esiintyy sekä kapitalismin että sosialismin vallitessa. Marx tarkoitti abstraktista yhteiskuntaa eikä jotakin konkreettista maata.

Tämä on otettava huomioon määriteltäessä laajennetun sosialistisen uusintamisen lainmukaisuuksia. Niitä on tietenkin

sovellettava ottaen huomioon tämän tai tuon sosialistisen maan olosuhteet. Selvää on sekin, että kun on olemassa sosialistinen maailmanjärjestelmä, ei ensimmäisen ja toisen lohkon kehitysvauhdin konkreettinen keskinäissuhde voi olla yhtäläinen kaikissa maissa ja kaikissa vaiheissa. Se riippuu maan taloudellisista olosuhteista, sen asemasta sosialistisessa maailmanjärjestelmässä, sen luonnonrikkauksien luonteesta, väestön tuotannollisesta kokemuksesta jne. Mutta nämä yksityisyydet eivät tee tyhjäksi sosialistisen uusintamisen yleistä lainmukaisuutta — raskaan teollisuuden nopeampaa kasvua.

Sosialistinen tuotanto kohottaa keskeytymättä työn tuottavuutta, jos se nojaa tekniikan ja tieteen nopeaan edistykseen. Jotta uusi tekniikka saataisiin ajoissa käyttöön ei ole odotettava kunnes toiminnassa oleva kalusto tulee kulutetuksi loppuun. Korvattava on sekin kalusto, joka fyysillisesti on vielä käyttökelpoinen, mutta vanhentunut, koska on ilmaantunut uusia, täydellisempiä konstruktioita. Sellaista vanhentumista nimitetään tekniikan *moraaliseksi kulumiseksi*.

Kapitalismin oloissa moraalisesti vanhentunut tekniikka tulee syrjäytetyksi kilpataistelun vaikutuksesta. Liike, joka ottaa käyttöön uusia koneita samaan aikaan kun useimmat tuotantolaitokset käyttävät vielä vanhoja, saa ylimääräistä lisäarvoa. Pyrkien säilyttämään sen mahdollisimman kauan tällainen liike pitää tavallisesti salassa teknilliset uutuutensa. Mutta tavallisesti kilpailijat saavat salaisuuden enemmän tai vähemmän nopeasti selville, ja hekin ottavat käyttöön uuden tekniikan vanhan tilalle.

Sosialismin vallitessa on täysi mahdollisuus ottaa heti laajaan käyttöön tuotannossa jokainen uusi hyväksi osoittautunut kone. Ainoana esteenä voi olla tuotantolaitosten johdon kankeus ja vanhoillisuus, haluttomuus nähdä sitä vaivaa, mitä uuden tekniikan käyttöönottoaminen väistämättömästi tietää. Mutta sosialistisella yhteiskunnalla on riittävästi voimia selviytyä vanhoillisuuden vahingollisista tendensseistä.

Laajennetulle sosialistiselle uudistamiselle on tarpeen, paitsi tuotannonvälineiden ja kulutustarvikkeiden suunnitelmallista kasvua, myös aineellisen tuotannon piirissä toimivan ammattitaitoisen työvoiman suunnitelmallinen kasvu.

Sosialistisen yhteiskunnan ei tarvitse painiskella työttömyysongelman parissa, jolla porvarilliset taloustieteilijät ja poliitikot vaivaavat päätään. Laajennetun uusintamisen ansiosta sillä on mahdollisuus käyttää kokonaan työvoimavaransa, jakaa ne suunnitelmallisesti kansantalouden ja kulttuurin eri alojen kesken.

Sosialismin mitä suurin etuisuus on vihdoin se, että se ei tunne menekkiongelmaa, joka pitää kapitalismin talouselämää jalkarautoissa. Kaikkien tuotannon alojen keskeytymätön suunnitelmallinen kasvu turvaa niille jokaiselle menekkimarkkinat.

Se seikka, ettei ole esteitä teknilliselle edistykselle, että työtätekevien tulot kohoavat järjestelmällisesti ja ettei ole työttömyyttä, tekee jokaisen sosialistisen valtion ja koko sosialistisen järjestelmän markkinat *käytännöllisesti katsoen rajattomiksi*.

Miten yhteiskunnallinen kokonaistuote käytetään Kaikki aineelliset hyödykkeet, jotka ovat sosialistisen yhteiskunnan hallussa, ovat sen *kansallisrikkautta*. Aineelliset hyödykkeet, jotka luodaan kaikilla aineellisen tuotannon aloilla tietyn vuoden kuluessa, muodostavat *yhteiskunnallisen kokonaistuotteen*.

Miten sen jako tapahtuu sosialismin vallitessa?

Osa vuotuudesta yhteiskunnallisesta kokonaistuotteesta menee vuoden aikana kulutettujen tuotannonvälineiden korvaamiseen. Se mikä jää jäljelle sitten, kun tämä osa on vähennetty, muodostaa *kansallistulon*. Siis kansallistulo on vuodessa luodun uuden arvon summa, ts. aineellisen tuotannon piirissä toimivien työntekijäin henkilökohtaisten tulojen ja heidän luomansa yhteiskunnan puhtaan tulon (lisätuotteen) summa, tulo, joka menee kansantalouden edelleen kehittämiseen sekä yhteiskunnan ja valtion tarpeiden tyydyttämiseen (terveydensuojeluun, opetustoimintaan, maanpuolustukseen jne.).

Kansallistulon kasvu on laajennetun uusintamisen vauhdin tärkeimpiä osoittimia. Kansallistulon kasvun keskimääräinen vuotuinen nopeus SNTL:ssä maailman ensimmäisen sosialistisen valtion koko olemassaolon historian ajan on ollut noin 3—5 kertaa suurempi kuin kaikkein kehittyneimmissä kapitalistisissa maissa.

Sosialistisen yhteiskunnan kansallistulo jakautuu kulutusvarantoon ja kasautumisvarantoon. Neuvostoliitossa menee *kulutusvarantoon* lähes 75% kansallistulosta.

Kun ei ole riistäjäluokkien eikä niiden palveluskunnan loismaista kulutusta eikä tuotannon anarkiasta ja pulista johtuvia menetyksiä, sosialistinen yhteiskunta voi kansallistulon jaossa lisätä huomattavasti myös kasautumisen osuutta. Niinpä esimerkiksi USA:ssa ei kasautuminen sodan jälkeisellä kaudella ollut useimpina kaikkein suotuisimpinakaan vuosina keskimäärin enempää kuin 12%, kun taas SNTL:ssä kasautumisvaranto on monien vuosien kuluessa ollut suunnilleen 25% kansallistulosta.

Jo tämä seikka yksistään ottamatta lukuun kaikkia muita suunnitelmatalouden etuisuuksia selittää, miksi tuotannon ja työn tuottavuuden kasvuvauhti sosialismin maissa ylittää moninkertaisesti kapitalistisen talouselämän kehitysvauhdin. Rakentaahan sosialistinen valtio kasautumisvarannon nopean kasvun ansiosta yhä uusia ja laajentaa entisiä tehtaita, voimalaitoksia ja kaivoksia, perustaa neuvostotiloja ja valtioneitoja, kehittää liikenneverkostoa yhä täydellisemmäksi, rakentaa asuintaloja, kouluja, sairaaloita, lastenlaitoksia jne.; laajaa perusrakennus-

toimintaa suoritetaan kasautumisvarannon turvin myös osuuskunnallis-kollektiivitaloudellisessa sektorissa. Osa perussijoituksista menee kulutettujen perusvarantojen korvaamiseen (rakennusten, koneiden ja kaluston kuoletukseen jne.) ja niiden toinen osa näiden varantojen laajentamiseen.

Työtätekevät, jotka ovat ottaneet haltuunsa tuotannonvälineet ja taloudenhoidon, osoittautuvat paljon järkevämmiksi, toimekkaimmiksi ja huolehtivaisemmiksi isänniksi kuin kapitalistit. Vanha porvarillinen työväenluokan panettelu, että tämä ei isännäksi tultuaan kehitä eikä laajenna tuotantoa, vaan yksinkertaisesti syö suuhunsa kaiken minkä saa kapitalismilta perinnöksi, on särkynyt kuin saippuakupla. Sosialistisen järjestelmän voitto ja kehitys ovat näyttäneet toteen sen marxilaisen väitteen, että tuotannonvälineiden vapauttaminen yksityisomistuksen kahleista johtaa tuotantovoimien keskeytymättömään ja yhä nopeutuvaan kehitykseen, tuotannon nopeaan kasvuun. Yhteiskunnan mitä tärkeimmän edistyksellisen tehtävän, kasautumisen, työtätekevät itse täyttävät verrattomasti paremmin kuin riistäjät.

Kapitalismin vallitessa on olemassa antagonistinen ristiriita tuotannon ja kulutuksen välillä. Työväenluokan ja talonpoikaiston alhaisten tulojen ahtaat puitteet rajoittavat kapitalismin aikana kansanjoukkojen kulutusta. Sosialismin vallitessa ei tätä ristiriitaa ole. Laajennettu uusintaminen, samalla kun se turvaa tuotannonvälineiden tuotannon nopeamman kasvun, luo mahdollisuuden myös henkilökohtaisten kulustarvikkeiden tuotannon alituiselle lisääntymiselle kansan kasvavien aineellisten ja sivistyksellisten tarpeiden yhä täydellisemmän tyydyttämisen vuoksi.

Porvarilliset taloustieteilijät ja reformistit levittävät sellaista juttua, että sosialistisissa maissa kaikki ponnistukset suunnataan ainoastaan raskaan ja sotateollisuuden kehittämiseen eikä kulustarvikkeiden tuotantoon. Mutta tärkeimpien tavaroiden kulutuksen erittäin nopea kasvu henkilöä kohti sosialistisissa maissa kumoaa tuollaisen sosialismin parjauksen. Historian kokemus on osoittanut, että tuotannonvälineiden tuotannon nopeampi kasvu sosialistisissa maissa ei ole itsetarkoitus, vaan välttämätön keino sosialistisen tuotannon päätehtävän — kansan elintason kohottamisen — toteuttamiseksi. Todellakin, jotta voitaisiin kohottaa väestön tarpeita palvelevia talouden aloja — maataloutta, ravintoaine- ja kevyttä teollisuutta jne., on lisättävä niiden teknillistä varustelua. Mutta tähän on olemassa ainoastaan yksi tie, tuotannonvälineiden tuotannon nopeampi kehittäminen.

Kuten näemme, sosialismi luo talouselämän, joka eroaa perin pohjin kaikkien aikaisempien yhteiskuntamuodostelmien talouselämästä ja avaa erittäin laajan liikkumatilan tuotantovoimien kehitykselle ja työtätekevien aineellisen elintason alituiselle kohoamiselle.

Laajennettua uusintamista ei ole käsitettävä ahtaasti, ottamatta lukuun sen aiheuttamia yhteiskunnallisia muutoksia. Marx osoitti, että kapitalismin vallitessa, rinnan aineellisen uusintamisen kanssa, tapahtuu laajennetulla pohjalla myös kapitalismille ominaisten ristiriitojen kehitys. Laajennettu sosialistinen uusintaminenkin aiheuttaa muutoksia yhteiskunnan sosiaalisessa rakenteessa. Mutta erotukseksi kapitalismista tämä ei johda kyseisen yhteiskuntajärjestelmän horjuttamiseen, vaan sen lujittamiseen. Koko kansan omistuksen osuuden kasvu sosialismin koko talouselämässä, jakamattomien varantojen osuuden lisääntyminen tuotanto-osuuskuntien taloudessa — kaikki tämä merkitsee sellaista sosialististen tuotantosuhteiden laajennettua uusintamista, joka lähentää kommunismin voittoa. Laajennettu sosialistinen uusintaminen on siis tie kommunistiseen yhteiskuntaan.

SOSIALISTISEN YHTEISKUNNAN SOSIAALIPOLIITTISET JA SIVISTYKSELLISET PIIRTEET

Tuotannonvälineiden muuttaminen yhteiskunnalliseksi omaisuudeksi aiheuttaa perinpohjaisen muutoksen kaikissa yhteiskunnallisissa suhteissa, poliittisessa päällysrakennelmassa, ideologiassa, kulttuurissa, jokapäiväisessä elämässä, tavoissa ja tottumuksissa.

Niin kuin aikoinaan tuotannonvälineiden yksityisomistuksen pohjalla kehkeytyi riistoyhteiskunta erikoisine muodostumiineen — luokkineen, valtoineen ja oikeusjärjestyksineen, tottumuksineen ja moraaleineen — niin myös yhteiskunnallisen omistuksen pohjalla, sosialistisen tuotantotavan pohjalla syntyy uusi, sosialistinen järjestelmä.

Sosialistisen järjestelmän erikoisuuksia tutkittaessa joudutaan nojautumaan pääasiassa Neuvostoliiton kokemukseen, joka on nykyään ainoa maa, missä sosialismi on jo rakennettu ja ollaan siirtymässä asteittaisesti kommunismiin. Hyvin arvokasta on myös sosialistisen rakennustyön eri vaiheissa olevien kansandemokratian maiden kokemus. Tällöin on tärkeätä ottaa huomioon, että sosialismi ei ole mitään jähmettynyttä ja muuttamatonta. Se on päinvastoin yhteiskunta, jonka erikoisuutena on hyvin nopea täydellistyminen ja kehittyminen korkeampaa, kommunistista vaihetta kohti.

1. Sosialistinen demokratia

Erittäin syvälleikäpä kansanvaltaisuus on sosialistisen yhteiskunnan tärkein poliittinen erikoisuus. Se lyö yhä selvemmin leimansa yhteiskuntaelämän eri puoliin, synnyttäen uusia suhteita, tottumuksia, käyttäytymisnormeja ja perinteitä.

Sosialistinen demokratia on kansanvallan uusi korkeampi historiallinen tyyppi, joka on kehittynyt kapitalismista sosialismiin johtavan siirtymäkauden proletaarisesta demokratiasta. Aikaisempiin yhteiskuntamuodostelmiin verraten sosialismi on laajentanut itse demokraattisuus-käsitettäkin, sisällyttäen siihen

paitsi työtätekevien poliittisia oikeuksia myös sosiaaliset oikeudet. Sosialismi on antanut demokratialle uuden sisällön myös sen kautta, että on ulottanut sen käsittämään koko yhteiskuntaa, tehnyt sen todellakin koko kansaa käsittäväksi. Sosialismi on vihdoin siirtänyt demokratian painopisteen oikeuksien muodollisesta julistamisesta, kuten on laita porvarillisessa yhteiskunnassa, niiden käyttämismahdollisuuden varmistamiseen.

Tuonempana tarkastellaan sosialistisen demokratian tärkeimpiä puolia, jotka liittyvät yhteiskunnan luokkarakenteen, valtion, kansalaisten sosiaalisten ja poliittisten oikeuksien erikoisuuksiin. Tämän luvun seuraavissa kohdissa on puhe demokratian eräistä toisista puolista, jotka liittyvät kansallisiin suhteisiin, kulttuurin ja yksilön asemaan.

**Ystävyys-suhteissa
olevien työtätekevien
luokkien yhteiskunta**

Siirtymäkauden taloudellisten ja sosiaalisten uudistusten tuloksena muodostuu yhteiskunnan uusi luokkarakenne.

On hävitetty täydellisesti riistäjäluokat — kapitalisti-, tilanherra- ja kulakki- (suurtalollisten) luokka. Yhteiskunnasta on tullut työtätekevien — työläisten, talonpoikien ja sivistyneistön — yhteiskunta. Näiden asema on perinpohjin muuttunut.

Tämä koskee ennen kaikkea *työväenluokkaa*. Tuotannonvälineitä vailla olevasta luokasta se on tullut yhdessä koko kansan kanssa niiden omistajaksi, riistetystä luokasta se on muuttunut yhteiskunnan johtavaksi voimaksi. Työväenluokan johtava asema sosialismin vallitessa perustuu siihen, että tämä luokka, joka on esittänyt vallankumouksessa johtavaa osaa, on sidottu sosialistisen talouden korkeampaan, koko kansan omistukseen perustuvaan muotoon. Se on myös kommunistisen aatteellisuuden pääedustaja. Työväen keskuudessa on verrattomasti vähemmän jäljellä yksityisomistuksellista mentaliteettia, mikä on yhä ominaista osalle talonpoikaista, sekä individualismia, joka on vielä säilynyt eräillä sivistyneistön edustajilla. Sosialistisen keskinäisavun ja toverillisen solidaarisuuden perinteet ovat juurtuneet syvimmälle juuri työväenluokkaan.

Socialismin vallitessa kohoaa valtavassa määrin työläisten ammattitaito ja kulttuuritaso.

Syvälleikäviä muutoksia on tapahtunut myös sosialistisen yhteiskunnan toisen luokan, *talonpoikaiston* kohdalla. Kapitalismin vallitessa talonpoikaisto oli pientuottajien luokka, joiden yhteys toisiinsa oli heikko ja joiden oli pakko elää kituuttaa kääpiömäisillä maatilkuillaan. Maalaiselämä aiheutti jopa metsistymisasteelle saakka jäänyttä sivistyksellistä takapajuisuutta. Maatalouden kollektivisointi ja kulttuurivallankumous ovat perinpohjin muuttaneet talonpoikaiston piirteet.

Socialistisen yhteiskunnan talonpoikien valtava enemmistö on kollektiivitalonpoikia. Neuvostoliitossa esimerkiksi yksilö-talonpoikia oli vuoteen 1957 mennessä tuskin 0,5%. Sosialistinen

talonpoikaisto on tilanherrojen ja suurtalollisten riistosta vapautettu luokka, joka tekee työtä kollektiivisesti ja soveltaa laajalti kone tekniikkaa.

Kollektiivitalousjärjestelmän etuisuuksien ansiosta talonpoikien kulttuuri kohoaa nopeasti. Totta on, että melkoisen ajan kuluessa sosialismin voiton jälkeen talonpoikaiston sivistystaso jää vielä jälkeen työväenluokan sivistystasosta, samoin myös elintavoissa on maaseudulla jääty jälkeen kaupungista. Mutta tämä ero katoaa vähitellen. Yhä lukuisammaksi käy ammattitaitoisten koneellistajien joukko, jolla on läheinen yhteys edistyksellisimpään tekniikkaan ja kulttuuriin. Koko talonpoikaisto tulee kehittyessään yhä lähemmäksi heitä.

Kollektiivitalousjärjestelmä laajentaa talonpojan näköpiiriä, vetää hänet mukaan aktiiviseen yhteiskunnalliseen toimintaan, tekee hänet kiinnostuneeksi oman kollektiivinsa (työprikaatinsa, kollektiivitaloutensa) ja koko maan menestymisestä. Tätä tietä voitetaan pikkuomistajan itsekkyyden ja sulkeutuneisuus, jotka porvarillinen kirjallisuus julistaa talonpojan „luonnollisiksi ominaisuuksiksi”.

Erotukseksi työväenluokasta talonpoikaiston ominaispaino verrattuna koko väestöön ei yleensä kasva, vaan vähenee. Maissa, jotka ennen sosialistista vallankumousta olivat takapajuisia maatalousmaita, tämä on edistysellinen ja lainmukainen ilmiö. Maataloustuotannon koneellistaminen tekee mahdolliseksi supistaa huomattavasti siinä työskentelevien ihmisten lukumäärää, joita tarvitaan toisten talouden alojen, ensi sijassa teollisuuden kehittämiseen.

Huomattavan työtätekevien ryhmän sosialistisessa yhteiskunnassa muodostaa *sivistyneistö*, henkisen työn tekijät. Sitä ei voida laskea työväenluokkaan eikä talonpoikaistoon kuuluvaksi. Se ei ole myöskään erityinen luokka, koska sillä ei ole itsenäistä asemaa yhteiskunnallisessa tuotannossa, vaikka se esittääkin suurta osaa sosialistisen yhteiskunnan elämässä. Insinööri- ja teknikkokoulutuksen saaneelle sivistyneistölle kuuluu tärkeä sija aineellisessa tuotannossa. Kirjailijat, taidemaalarit, näyttelijät ja tiedemiehet luovat henkisiä arvoja, rikastuttavat kulttuuria. Opettajien ja lääkäreiden lukuisa joukko huolehtii kansanvalistuksen kehittamisestä ja työtätekevien terveyden suojelusta. On vihdoin suuri määrä erikoissivistyksen saaneita henkilöitä (lakimiehiä, taloustieteilijöitä, finanssialan työntekijöitä), jotka suorittavat välttämätöntä työtä talouden johtamisessa, valtiokoneistossa jne.

Sivistyneistö on nopeimmin kasvava sosialistisen yhteiskunnan kerros. Vuoden 1958 lopussa oli Neuvostoliitossa noin 7.500.000 korkeakoulu- ja keskikoulusivistyksen saanutta spesialistia, kun heitä v. 1913 oli 190.000 ja v. 1928 — 521.000. Sivistyneistön ominaispaino tulee lisääntymään edelleenkin, mikä johtuu tekniikan ja kulttuurin kehityksen vaatimuksista.

Sosialistinen sivistyneistö ei ole itseensä sulkeutunut sosiaalinen kerrostuma, vaan se on todellista kansan sivistyneistöä, joka on samaa lihaa ja verta työläisten ja talonpoikien kanssa. Se näkee perimmäisen tarkoituksensa kansan palvelemisessa. Tämä seikka ei vain kohota yhteiskunnan kulttuuria, vaan myös rikastuttaa henkisesti sivistyneistöä, tekee sen työn määrätietoiseksi.

Sosialistisessa yhteiskunnassa muodostuva uusi luokkarakenne aiheuttaa perinpohjaisen muutoksen luokkien välisissä suhteissa.

Hävittäen kokonaan ja lopullisesti ihmisen harjoittaman toisen ihmisen riiston sosialismi tekee ainaaksi lopun vuosituhansia vallinneesta luokkahierarkiasta: järjestelmästä, jossa luokka pitää toista alaisenaan.

Kaikki luokat ja väestökerrokset muuttuvat tasa-arvoisiksi suhteissaan tuotannonvälineisiin, valtioon ja poliittiseen valtaan, samoin myös oikeuksiltaan ja velvollisuuksiltaan. Kukaan ei voi enää anastaa omakseen tuotannonvälineitä eikä käyttää niitä toisten ihmisten riistämiseen. Kaikki sosiaalipoliittiset etuoikeudet ja rajoitukset kumotaan, näiden joukossa myös ne, jotka monissa maissa oli saatettu voimaan kapitalismista sosialismiin johtavalla siirtymäkaudella työtätekevien saavutusten suojelemiseksi (edullisemmat edustusnormit työläisille ja talonpoikaisköyhälistölle, eräiden sosiaalisten ryhmien jättäminen vaille äänioikeutta jne.). Elämän kaikilla aloilla luodaan luja pohja sosiaaliselle tasa-arvoisuudelle ja oikeudenmukaisuudelle.

Tätä ei vähimmässäkään määrin muuta se seikka, että sosialismin vallitessa työväenluokka esittää edelleenkin johtavaa osaa. Tämän osan perustana eivät ole mitkään toisten luokkien ja väestökerrosten kustannuksella hankitut ja säilytetyt erikoisuudet, vaan työväenluokan korkea moraalinen ja poliittinen arvovalta.

Edellä sanotusta seuraa, että vaikka sosialismin vallitessa yhteiskunnalliset eroavuudet eivät katoakaan, niin niiden luonne muuttuu perinpohjaisesti. Ne eivät enää johdu herruus- ja alitussuhteista, vaan ovat työtätekevien tasa-arvoisten ryhmien välisiä eroavuuksia, jotka aiheutuvat yhden ja saman sosialistisen omistuksen (koko kansan ja osuuskunnallis-kollektiivitaloudellisen) erilaisista muodoista. Se on eroavuutta ihmisten välillä, jotka toimivat yhtenäisen sosialistisen talouden eri aloilla ja omistavat voimansa eri työlajeille.

Näin siis sosialismin vallitessa säilyvät luokkaeroavuudet ovat luonteeltaan periaatteellisesti toisenlaisia kuin kapitalismin vallitessa, ne eivät ole luonteeltaan antagonistisia, ja ne pienevät jatkuvasti sosialistisen yhteiskunnan kehittyessä, mihin puolueen ja valtion politiikka aktiivisesti myötävaikuttaa. Sitä vastoin kapitalismin vallitessa sosiaaliset väliseinät eivät

kaadu, vaan käyvät yhä korkeammiksi, sosiaalinen epäoikeudenmukaisuus ei vähene, vaan tulee yhä huutavammaksi.

Ja vihdoin sosialismin vallitessa luokkaeroavuuksilla ei ole enää ihmisten omakohtaiseen tulevaisuuteen sitä vaikutusta, mikä niillä on kapitalismin vallitessa. Missä tahansa porvarillisessa maassa riittää, että ihminen on syntynyt pankkiirin tai tehtailijan perheessä, hänelle ilman pienimpiäkin omia ansioita ja ponnistuksia on turvattu sekä mukavuus että suuret tulot, sekä sivistyksen saanti että kadehdittava yhteiskunnallinen asema. Päinvastoin työläispojan on melkein mahdotonta päästä eroon köyhyydestä ja „parempien ihmisten joukkoon” siitä porvarillisesta tarusta huolimatta, että jokaisesta kengänkiillotajasta voi tulla miljoonamies. Sosialismin oloissa ihmisten aseman erilaisuus johtuu heidän henkilökohtaisista ominaisuuksistaan, kyvyistään, tiedoistaan ja työteliäisyydestään eikä yhteiskunnallisesta syntyperästään ja asemastaan.

Ottakaamme esimerkiksi tulot. Sosialismin vallitessa säilyvä ihmisten aineellisen toimeentulon erilaisuus menettää yhä suurommassa määrin luokkaluonteensa. On kokonaisia työläisryhmiä (kaivostyöläiset, metallinsulattajat ym.), jotka ansaitsevat enemmän kuin eräät sivistyneistöryhmät. Monissa kollektiivitalouksissa ovat maatalouden parhaimpien työntekijäin ansiotulot korkeammat kuin työläisen tai toimihenkilön keskimääräiset ansiotulot jne.

Myös arvovalta ja maine lakkaavat socialistisessa yhteiskunnassa olemasta tiettyjen luokkien ja väestökerrosten yksinoikeutena ja niistä tulee yhteiskunnan rehelliseen palvelemiseen, jokaisella elämän alalla suoritettuun työhön erottamattomasti kuuluva seikka. Esimerkiksi Neuvostoliitossa sellaiset työläiset kuinkehrääjätär Valentina Gaganova ja kaivostyöläinen Nikolai Mamai, sellaiset kollektiivitalouksien koneellistajat kuin Aleksandr Gitalov ja Nikolai Manukovski ovat vähintään yhtä kuuluisia kuin etevät tiedemiehet, insinöörit, taiteilijat ja poliittiset johtohenkilöt.

Luokkaeroavuuksien tasoittumiseen myötävaikuttavat myös socialistisen yhteiskunnan luokkien välisten rajojen liikkuvuus, suhteellisuus, helposti tapahtuva siirtyminen luokasta tai väestökerroksesta toiseen. Tämä ei koske ainoastaan työväenluokan ja talonpoikaiston välisiä rajoja, vaan myös rajaa, joka erottaa nämä luokat (ruumiillisen työn tekijät) sivistyneistöstä (henkisen työn tekijöistä). Uuden, socialistisen sivistyneistön valtavan enemmistön muodostavat työläisten ja talonpoikaiston keskuudesta lähteneet henkilöt. Mutta kysymys ei ole vain tästä. Vähintään yhtä tärkeää on, että työläisten ja talonpoikien keskuuteen ilmaantuu yhä enemmän sivistyneitä ihmisiä, joiden jokapäiväiselle työlle tuotannossa ovat ominaisia monet luovan henkisen työn piirteet.

Jotta opittaisiin hallitsemaan tiettyjä ammatteja on tietenkin opiskeltava paljon, saatava sivistystä. Mutta korkeakoulusivistys kadottaa sosialismin oloissa kokonaan yhteiskunnallisen etuoikeuden luonteen. Yhteiskunta valvoo valppaasti, etteivät sellaiseksi etuoikeudeksi muodostuisi myöskään ne vielä säilyneet etuisuudet, joita tarjoavat kotona vallitseva korkeampi sivistystaso, suurempi vapaa-aika ja paremmat aineelliset opiskelumahdollisuudet jne. Tässä tarkoituksessa otetaan korkeakouluihin etupäässä niitä, jotka tulevat tuotannosta, myönnetään stipendejä vähävaraisemmille ylioppilaille, kehitetään laajassa mitassa ilta- ja kirjeopiskelua jne.

Täydellinen tasa-arvoisuus, asteittainen luokkaeroavuuksien tasoittuminen ja sosiaalinen oikeudenmukaisuus ovat sosialismin vallitessa luonteenomaisia luokkasuhteiden piirteitä, jotka myötävaikuttavat yhteiskunnan yhtenäisyyden lujittumiseen.

Kun siis kaikki luokat ja väestökerrokset muodostuvat työtätekevästä, kun ne siis kaikki ovat yhteydessä yhdyntyyppiseen — sosialistiseen — omistukseen, ovat niiden väliset suhteet täysin vapaat antagonismista. Niiden edut ovat yhdenmukaiset kaikissa perus- ja pääasioissa. Työläisten, talonpoikien ja sivistyneistön edut vaativat yhtäläisesti varsinkin kansantalouden kohoamista, sosialistisen järjestelmän perusteiden lujittamista sekä demokratian ja kulttuurin kehittämistä.

Näin sosialismi asettaa luokkien välisen ikivanhan taistelun tilalle niiden solidaarisuuden ja yhtenäisyyden, jotka juontuvat päämäärien, ideologian ja moraalien yhteisyydestä. Riistäjäluokkien tultua lopetetuiksi ja kaikkien pikkuporvarillisten luokkien sosialistisesti uudistuessa lasketaan kestävät perusteet yhteiskunnan moraalipoliittiselle yhtenäisyydelle.

Valtion tehtävien muuttuminen Sosialismin voitto johtaa valtion jatkuvaan perusteelliseen uudistamiseen, joka liittyy välittömästi riistäjäluokkien lopettamiseen sekä yhteiskunnan moraalipoliittisen yhtenäisyyden kehittämiseen.

Työtätekeville vihamielisten luokkien kadottua valtio, jos puhutaan sen sisäisistä tehtävistä, *menettää luokkakantaisen kurissapitovälineen luonteen*. Tarpeettomaksi käy valtion toiminnan se puoli, joka on ollut pääasiallinen ja joka on muodostanut valtion olemuksen koko sen historian ajan.

Luokkataistelun kireys löystyy tavallisesti jo oltaessa sosialismin johtavilla teillä, sitä mukaa kuin riistäjäluokkien taloudelliset, poliittiset ja ideologiset asemat järkkäyvät. Tämä johtaa luokkakantaisen kurissapidon piirin kaventumiseen. Sosialismin päästyä voitolle sille ei jää lainkaan tilaa.

Tästä syystä on Neuvostoliiton Kommunistinen puolue arvostellut päättävästi perin virheellistä teoriaa niin sanotusta luokkataistelun kärjistymisestä sosialistisen rakennustyön menestyessä. Tämä teoria oli erityisen vaarallinen sen vuoksi, että se antoi

oikeutusta sosialistisen demokratian ja laillisuuden periaatteiden karkeille loukkauksille.

Mutta luokkakantaisen kurissapitotehtävän kuoleutuminen ei merkitse, että valtion täytyy kadota sosialismin vallitessa. Sosialistinen yhteiskunta ei tule toimeen ilman valtiota. Mistä syystä?

Ensiksikin siitä syystä, että sosialismin voiton jälkeen valtiolaitos pysyy vielä pitkän aikaa talouden yhteiskunnallisen johtamisen, yhteiskunnallisten suhteiden ja kulttuurirakennustyön johtamisen sopivimpana ja järkevimpänä muotona. Juuri tämän muodon tarkoituksenmukaisuus perustuu yhteiskunnan taloudellisen, sosiaalisen ja henkisen kehityksen tasoon.

Toiseksi siitä syystä, että sosialismin vallitessa on vielä tietty epäyhdenvertaisuutta ihmisten tarpeiden tyydyttämisessä, esiintyy vielä yksityisomistuksellista mentaliteettia ja muita kapitalismin jäännöksiä yhteiskunnan jäsenten erään osan tajunnassa. Näissä oloissa ei voida vielä tulla toimeen ilman erikoista koneistoa, joka valvoo työn ja kulutuksen määrää, suojelee yhteiskunnallista ja henkilökohtaista omaisuutta ja estää sosialistiselle järjestelmälle vaaralliset yhteiskunnanvastaiset teot.

Kolmanneksi valtio säilyy ulkoisten syiden vuoksi. Niin kauan kuin sosialismi ei ole päässyt voitolle maailmanmitassa, on vielä olemassa hyökkäyksen uhka imperialististen valtioiden taholta, ja tästä syystä tarvitaan vielä asevoimia ja muita valtion elimiä, joiden tehtävänä on turvata maan puolustuskyky sekä taistella vakoojia, tuhotyöntekijöitä ja muita imperialistien lähettämiä vahingollisia aineksia vastaan.

Näin ollen työtätekevät tarvitsevat vielä sosialismin vallitessa valtiota. Niin ikään valtion on edelleenkin käytettävä erinäisiä pakkokeinoja. Mutta etualalla valtion toiminnassa tulevat olemaan muut toimet ja tehtävät.

Ensi sijassa kasvaa huomattavasti *valtion esittämä taloudellinen osa*. Kun valtio ei vielä siirtymäkauden talouselämän monimuotoisuuden vallitessa voinut ulottaa valvontaansa, suunnitelluaan ja suoranaista johtoaan kansantalouden kaikkiin sektoreihin ja kaikille aloille, niin sosialismin vallitessa valtio todellakin keskittää käsiinsä maan taloudellisen kehityksen kaikki langat. Yhteiskunnallisen tuotannon järjestäminen, talouselämän johtaminen, tulee sen päätehtäväksi.

Laajaksi kehittyvä sosialismin olosuhteissa myös *valtion kulttuuri- ja kasvatus tehtävä*, sen toiminta sosialistisen kulttuurin — tieteen, taiteen ja kirjallisuuden — kehittämisen, kansan kulttuuritason kohottamisen ja väestön kommunistisen kasvattamisen alalla.

Suurta osaa valtion toiminnassa esittää uuden järjestelmän pohjimmaisesta perustan — *sosialistisen omaisuuden suojelemisen* tehtävä.

Laajamittaista on oleva sosialismin vallitessa valtion toiminta, jonka tarkoituksena on *kansalaisten oikeuksien ja etujen, heidän henkilökohtaisen omaisuutensa sekä yleisen järjestyksen suojele*.

Sotalismin voiton jälkeen valtio esiintyy siis ennen kaikkea taloudellisen ja kulttuurillisen rakennustyön järjestäjänä, joka suuntaa työtätekevien joukkojen rakentavaa toimintaa.

Tämän rinnalla, koska on olemassa kapitalistinen järjestelmä eikä sotilaallisen hyökkäyksen vaaraa ole poistettu, säilyy täydellisesti sellainen tehtävä kuin *maan puolustaminen ulkoiselta hyökkäykseltä*. Sosialistisen valtion on pakko lujittaa asevoimiaan, armeijaa, laivastoa, vastatiedustelu- ja tiedusteluelimiä voidakseen menestyksellä puolustaa sosialismin saavutuksia. Sen ulkopoliittinen toiminta ei kuitenkaan rajoitu vain sotilaallisiin puolustustehtäviin. Siihen sisältyy taloudellisten, kulttuuri- ja poliittisten suhteiden hoitaminen ulkovaltioihin ja se asettaa tavoitteekseen korvata erilaisiin yhteiskunnallis-poliittisiin järjestelmiin kuuluvien maiden rauhanomaisen rinnakkainolon ja lujittaa rauhaa kansojen välillä. Sosialistisen maailmanjärjestelmän muodostumisen yhteydessä ilmaantuu sellainenkin uusi ulkopoliittinen tehtävä kuin sosialististen veljesmaiden horjumattoman ystävyyden lujittaminen, yhteistyön ja keskinäisavun voimistaminen.

Valtion toimien ja tehtävien muuttuminen sosialismin vallitessa siirtymäkauteen verraten ei voi olla vaikuttamatta myöskään sen toimintamenetelmiin. Jyrkästi supistuu ennen kaikkea hallinnollisten pakkotoimenpiteiden soveltamisen piiri, ja, ne toimenpiteet korvataan yhä suuremmissa määrin ihmisten vakuuttamisen ja heidän kollektiivisen toimintansa järjestämisen menetelmillä.

Eräs niistä tärkeistä tehtävistä, jotka nousevat esiin sosialismin voiton jälkeen, on valtion johtamismenetelmien kehittäminen yhä täydellisemmiksi. Siitä, kuinka menestyksellisesti tämä tehtävä ratkaistaan, riippuvat suuresti määrin niin taloudellisen kehityksen vauhti kuin myös saavutukset sosiaalisella, kulttuuri- ja muilla aloilla. Ei ole helppo kehittää sellaisia oikeita valtion toimintamenetelmiä ja -muotoja, jotka vastaavat uutta luokkarakennetta ja uudentyypistä talouselämää. Sosialistinen yhteiskunta ei ole tässä suhteessa taattu virheitä. Tämän vuoksi kommunistinen puolue kiinnittää heikentymätöntä huomiota valtion rakennustyön kysymyksiin.

Sosialistisen valtiolaitoksen kehittäminen yhä suurempaan täydellisyyteen vaatii virkavaltaisuuden päättävää voittamista. Voitolle päässeen sosialismin oloissa virkavaltaisuuden ilmaukset ovat vieläkin vähemmän siedettäviä kuin siirtymäkaudella. Nythän on valtion välittömästi hoidettavana verrattomasti suurempi määrä asioita. Sosialistinen valtio johtaa muun muassa koko teollisuutta ja kaikkea kauppaa, paitsi osuskunnallista. Se

ohjaa kansalaisten jokapäiväisiä tarpeita palvelevien useimpien laitosten toimintaa (terveydensuojelun, sosiaalihuollon, kansansivistyksen alalla jne.). Valtio esiintyy kollektiivitalouksien pääasiallisena sopimuskumppanina. Näissä oloissa virkavaltaisuus voi aiheuttaa yhteiskunnalle suurta vahinkoa, niin taloudellista kuin poliittistakin. Ottaen tämän huomioon puolue järjestää johdonmukaista taistelua virkavaltaisuutta vastaan valtiokoneiston ja työtätekevien joukkojen välisen yhteyden lujittamisen puolesta, kehittää ja lujittaa sosialistista demokratiaa.

Työtätekevien poliittisten ja sosiaalisten oikeuksien laajentaminen

Sosialismi luo ensimmäistä kertaa taloudelliset, sosiaaliset ja poliittiset edellytykset todelliselle koko kansan demokratialle. Vasta sosialismi luo sellaisen kaikkien yhteiskuntakerrosten etujen yhteisyyden, että kaikki valtiollisen elämän kysymykset voidaan ratkaista ilman minkään luokan väkivaltaa, demokraattista tietä.

Vasta sosialismin vallitessa onnistutaan saavuttamaan kansalaisten todellinen poliittinen tasa-arvoisuus. Tämän turvaa se seikka, että ihmiset ovat tosiasiallisesti tasa-arvoisia suhteessa tuotannonvälineisiin ja että heillä on siitä syystä yhtäläinen oikeus osallistua isännän tavoin koko yhteiskuntaa koskevien päätösten tekoon.

Sosialismin vallitessa yhteiskunnan jäsenet eivät saa ainoastaan muodollisia oikeuksia ja vapauksia, vaan myös käytännöllisen mahdollisuuden käyttää niitä. Ei ole sattuma, että sosialistiset perustuslait, julistaessaan perusvapauksia — sanan-, paino-, kokoontumis-, katumielenosoitusten jne. vapautta — panevat erityisesti painoa niihin takeisiin, jotka tekevät todella mahdolliseksi käyttää näitä vapauksia, puhuvat kaikkien paperivarastojen, kirjapainojen, kokoussalien ym. luovuttamisesta työtätekevien käyttöön.

Sosialisminkaan oloissa ei tietysti voi olla puhetta yksilön rajattomasta vapaudesta. Yksilön rajaton vapaus ei olisi vapautta, vaan mielivaltaa, sillä se loukkaisi toisten ihmisten ja koko yhteiskunnan etuja. Myöntäessään ihmiselle kaikkein laajimmat vapaudet sosialistinen valtio kieltää samalla kaikenlaisen toiminnan, joka on vahingoksi toisille ihmisille. Niinpä se rankaisee rotukiihkoilun ja fasisististen katsomusten levittämisestä sekä sotapropagandasta. Toisin kuin porvarillinen valtio sosialistinen valtio ei salli nuorisoa rappeuttavien, moraalittomuutta, julmuutta ja väkivaltaa ylistevien ala-arvoisten kirjojen, aikakauslehtien ja elokuvien levittämistä. Tällaiset rajoitukset vastaavat ehdottomasti kansan etuja ja siitä syystä ne eivät järkytä, vaan päinvastoin lujittavat uuden järjestelmän kansanvaltaisuutta.

Sosialistinen demokratia eroaa näin ollen oleellisesti siitä rajattomasta, holtittomasta „vapaudesta”, josta anarkistit jaarrittelevat. Sellaista „vapautta” voi muuten olla vain heidän

kiihoittuneissa aivoissaan, mutta ei yhteiskunnassa. Mitä tulee sosialistiseen demokratiaan, niin se ei ole hoititonta demokratiaa, vaan *johdettavaa demokratiaa* — sitä johtavat puolue ja valtio pyrkimyksensä sosialismin kehittäminen ja kommunismin rakentaminen. Tämän kommunistit sanovat suoraan ja avoimesti.

Tämä seikka saa revisionistit pois suunniltaan. He hokevat herkeämättä, että demokratia ei sovi yhteen minkäänlaisten rajoitusten eikä minkäänlaisen johtamisen kanssa, ja vaativat tällä perusteella sosialistisen demokratian korvaamista „rajattomalla” eli — käyttäen samasta asiasta hämäämpää sanontaa — „integraalisella” demokratialla. Tuollaisten katsomusten puoltajien komeiden sanojen takana piilee yksiselitteinen poliittinen tarkoitus — sysätä sosialismia taaksepäin, porvarilliseen demokratiaan, eikä siis suinkaan mihinkään rajattomaan demokratiaan, vaan sellaiseen demokratiaan, jota porvaristo johtaa ja joka saattaa voimaan erilaisia, kapitalismin etuja vastaavia rajoituksia.

Revisionistien toisena tarkoituksena on järkyttää puolueen johtoa yhteiskunnassa, mikä käytännössä veisi demokratian kukistumiseen eikä sen kehittämiseen. Puolue näet olennoi toiminnassaan miljoonajoukkojen tahtoa ja on sosialistisen yhteiskunnan demokraattisin järjestö. Puolueen johtavassa toiminnassa ilmentyvät täydellisinä todellisen kansanvallan periaatteet.

Torjuessaan revisionistien teoriat ja sitäkin suuremmalla syyllä heidän ehdottamansa „demokratisoimis”-reseptit marxilais-leniniläiset puolueet pitävät samalla erittäin tärkeänä tehtävänä sosialistisen demokratian johdonmukaista kehittämistä ja laajentamista. Mutta toisin kuin revisionistit he eivät pidä tähän johtavana tienä porvarillisen demokratian laitosten ja periaatteiden lainailemista, vaan sosialistisen kansanvaltaisuuden kehittämistä yhä täydellisemmäksi, ts. valtion ja puolueen yhteyksien lujittamista työtätekevien joukkoihin, niiden luovan aktiivisuuden ja omatoimisuuden rohkeaa kehittämistä yhteiskunnan elämän kaikilla aloilla.

Tässä on puolueen ratkaistavana suuria tehtäviä, sillä sellainen todella sosialistinen kansanvaltaisuus ei synny itsestään muuttumattomassa, kertakaikkisessa muodossa, vaan kehittyy sitä mukaa kuin sosialismi voimistuu. Se on prosessi, joka vaatii yhteiskunnan, valtion ja puolueen alituista huomiota ja ponnistuksia; vaatii taistelua väärää katsomuksia vastaan, hallinnollisvirkavaltaista intoilua vastaan, laajojen kansanjoukkojen ymmärryksen ja voimien aliarviointia vastaan.

Miksi puolue antaa niin suuren merkityksen sosialistisen demokratian kehittämiselle?

Siksi, että historian korkeimmantyyppinen laaja kansanvaltaisuus käy sosialismin vallitessa välttämättömäksi eikä vain mahdolliseksi. Sosialistisissa oloissa demokratia ei ole hallitse-

vien piirien tekemä pakkomyönnytys kuten kapitalismin vallitessa, vaan elämän laki, joka takaa yhteiskunnan normaalin ja nopean kehityksen. V. I. Lenin kirjoitti, että „voiton saatuaan sosialismin on saatettava välttämättömästi voimaan täydellinen demokratia...”¹ Sosialismi ja demokratia ovat toisistaan erottamattomat.

Laaja demokratia tarjoaa yhteiskunnan jokaiselle jäsenelle mahdollisuuden tajuta olevansa siinä täysivaltainen isäntä, se kohottaa laajojen joukkojen luovaa aloitteellisuutta, jota ilman sosialismi ei voi ottaa askeltakaan. Se kannustaa miljoonien ihmisten lahjoja ja kykyjä, edistää yhä uusien lahjakkaiden johtajien nopeaa esiin nostamista, vetää työtätekeviä mukaan valtiolliseen toimintaan, taaten heidän yhä aktiivisemmän välittömän osallistumisensa yhteiskunnallisten asioiden hoitamiseen. Esimerkiksi Neuvostoliiton Korkeimmassa Neuvostossa, sen maaliskuussa 1958 valitussa viidennessä kokoonpanossa, on 614 välittömästi tuotannossa toimivaa työläistä ja kollektiivitalonpoikaa. Kaupunkineuvostojen edustajista on 39,4% välittömästi tuotannossa toimivia työläisiä, maaseudun kyläneuvostojen edustajista on 58,8% kollektiivitalonpoikia. Kaikkiaan valittiin v. 1959 paikallisiin Neuvostoihin noin 340.000 työläistä ja lähes 780.000 kollektiivitalonpoikaa.

Vertauksen vuoksi mainitsemme, että USA:n kongressissa muodostavat pankkiirit ja teollisuudenharjoittajat 30% senaatin ja 34% edustajakamarin kaikista edustajista; 21% senaattoreista on suurmaanomistajia. Kaikki muut edustajapaikat ovat suurten monopolien toimihenkilöiden ja ammattipoliitikkojen hallussa, jotka ovat osoittaneet olevansa pääoman uskollisia palvelijoita. Amerikkalainen sananlasku ei sano suotta: „Toiset ovat senaattoreita siitä syystä, että ovat rikkaita, toiset ovat rikkaita siitä syystä, että ovat senaattoreita”.

Socialismin maiden perustuslaeissa on varmistettu viranhaltijoiden valinnallisuuden, erotettavuuden ja tilivelvollisuuden periaate, kaikkien valtion elimien valinnallisuuden ja tilivelvollisuuden periaate. Valitsijoilla on oikeus kutsua ennen määräaikaa pois edustaja, joka ei ole osoittautunut heidän luottamuksensa arvoiseksi. Työtätekevien yhteiskunnalliset järjestöt valvovat yhä laajemmassa mitassa täytäntöönpanoelinten toimintaa ja ottavat itse aktiivisesti osaa niiden työhön.

Socialistisen maan valtioelinten ympärillä on aktiiviväkeä, joka työskentelee tehtäissään, kollektiivitalouksissa sekä kulttuuri- ja valistuslaitoksissa. Neuvostoliitossa toimii Neuvostojen vaalikamppailujen aikana pelkästään vaaliagitaattoreina ja vaalien järjestäjinä noin 14—15 miljoonaa ihmistä. Miljoonia ihmisiä toimii työtätekevien edustajina paikallisten Neuvostojen vakinaisissa tai tilapäisissä valiokunnissa; yhteiskunnallisina ohjaajina, tarkastajina ja kannatusvaliokuntien jäseninä, jotka on valittu tuotantolaitoksissa, virastoissa ja talonhallinnoissa;

yhteiskunnallisten järjestöjen muodostamisessa yhteiskunnallisen valvonnan ryhmissä. Tämä valtavan suuri ihmisarmeija osallistuu valtiolliseen toimintaan ja käy suuren poliittisen koulun kohottaen valveutuneisuus-, tieto- ja kulttuuritasoan. Kansanjoukot vaikuttavat valtiokoneiston työhön myös lehdistön kautta, joka on kokemusten vaihdon, valvonnan ja arvostelun väline.

Sosialistisen kansanvaltaisuuden tärkeä piirre on yhteiskunnallisten järjestöjen — puolueen, ammattiliittojen, kommunistisen nuorisoliiton ym.— kasvava merkitys. Niiden toimintaan osallistuu miljoonia ihmisiä, jotka siten vaikuttavat tehokkaasti yhteiskuntaelämän eri aloilla. Tarvitsee vain mainita, että Neuvostoliitossa oli puolueen riveissä vuoteen 1958 mennessä yli 8 miljoonaa ihmistä, kommunistisessa nuorisoliitossa 18 miljoonaa ja ammattiliitoissa yli 50 miljoonaa ihmistä.

Eräs marxilaisen demokratia-käsityksen pääerikoisuuksia on se, että antaessaan hyvin suuren merkityksen poliittisille oikeuksille ja vapauksille, se ei rajoita demokratiaa yksistään niihin. Marxilaiset pitävät mitä tärkeimpänä demokratian ainesosana työtätekevien sosiaalisia ja sosiaalis-taloudellisia oikeuksia: oikeutta työhön, lepoon, sivistykseen, aineellisen toimeentulon turvaamiseen vanhuuden päivinä tai sairauden sattuessa jne. Onhan näissä oikeuksissa ihmisten todellisen vapauden ja onnen perusta.

Sosialistisen järjestelmän historialliset etuisuudet tulevat esille erittäin havainnollisesti työtätekevien sosiaalisten oikeuksien turvaamisessa.

Voiko kapitalistinen yhteiskunta kroonillisine työttömyyksiin turvata jokaiselle mahdollisuuden olla työssä, puhumattaakaan siitä, että voisi valita mieleisensä työn? Selvää on, ettei voi. Sosialistinen järjestelmä tekee sitä vastoin oikeudesta työhön kansalaisen perustuslaillisen oikeuden, vapauttaen hänet kalvavasta levottomuudesta ja epävarmuudesta huomisen suhteen. Vapaa työ ei muodostu vain toimeentulon välineeksi, vaan myös ihmisen yhteiskunnallisen arvon tärkeimmäksi mitaksi, kunnian ja sankaruuden asiaksi.

Voiko kapitalistinen yhteiskunta taata kansalaisilleen oikeuden lepoon? Ei sitäkään. Mitä tekemistä kapitalistilla on työläistensä terveydentilan ja heidän vapaa-aikansa vieton järjestämisen kanssa! Hän näkee työläisissä vain liikevoiton lähteen. Havainnollinen todistus tästä on se, että sairaanhoito on useimmissa porvarillisissa maissa hyvin kallista, mikä tekee sen työtätekeville taloudellisessa mielessä tuhoisaksi. Lailla rajoitettu työpäivä, palkalliset lomamatkat ja muut työväenluokan sosiaaliset oikeudet hankitaan kapitalismin oloissa vain työtätekevien pitkäaikaisella taistelulla, ja heidän täytyy tehdä suuria ponnistuksia näiden etuuksien säilyttämiseksi ja laajentamiseksi.

Sitävastoin sosialistisessa yhteiskunnassa, missä sekä tuotannonvälineet että valtiovalta kuuluvat työtätekeville itselleen,

on huolenpito kansan terveydestä ja hyvinvoinnista yhteiskunnallisten ja valtion järjestöjen huomion keskipisteenä.

Voiko kapitalistinen yhteiskunta taata kansalaisilleen oikeuden sivistykseen? Ei voi, eikä vain siitä syystä, että se ei piittaa työtätekevien kulttuuritarpeista — ei ainakaan sellaisista, joita työ tehtaassa ei ehdottomasti vaadi. Porvaristo, kuten yleensä kaikki riistäjäluokat, pitää yksinoikeutta sivistykseen ja kulttuuriin eräänä pääasiallisena välikappaleenaan oman valtamonopolinsa säilyttämiseksi. On paljon helpompi pitää työtätekeviä aisoissa niin kauan kuin he ovat luku- ja kirjoitustaidottomia, sivistymättömiä, kaikkien mahdollisten ennakkoluulojen ja taikauskoisten käsitysten vallassa.

Sosialistisen yhteiskunnan elinedut vaativat päinvastoin, että se tekee kaikista jäsenistään sivistyneitä kulttuuri-ihmisiä. Siellä, missä valta kuuluu työtätekeville itselleen, heidän kulttuurinsa ja tietoisuutensa kasvu, heidän näköpiirinsä laajeneminen on valtion voiman lähde, tie yhteiskunnallisten rikkauksien lisäämiseen ja edistyksen jouduttamiseen.

Sosialistinen yhteiskunta kiinnittää erikoista huomiota sen väestönsosan poliittiseen ja kulttuurikehitykseen, joka ennen oli sosiaalisessa suhteessa poljetuimmassa ja sorretuimmassa asemassa. Tämä koskee mm. erityisesti naisia.

Eräissä kapitalistisissa maissa naiset ovat tänäkin päivänä vailla monia poliittisia ja kansalaisoikeuksia, he saavat vähemmän palkkaa kuin miehet samasta työstä, ja perheessään he ovat alistetussa asemassa.

Marxismi-leninismi katsoo, että naisen vapauttaminen edellyttää ensiksikin hänen saattamistaan oikeuksiltaan täydellisesti samanarvoiseksi miehen kanssa sekä perheessä että poliittisessa elämässä; toiseksi se edellyttää hänen vetämistään mukaan aktiiviseen yhteiskunnalliseen ja tuotannolliseen toimintaan ja kolmanneksi kotiorjuusjärjestelmän lopettamista, jossa yksilöllinen kotitalous vie naisen kaiken ajan ja kaikki voimat.

Sosialistinen järjestelmä ratkaisee menestyksellisesti tämän monimutkaisen tehtävän. Se ei ainoastaan saata naista oikeuksiltaan täysin samanarvoiseen asemaan miehen kanssa, vaan pitää äitinä olevaa naista erikoisessa arvossa ja kunniaassa. Valtio myöntää työssä oleville naisille pitkäaikaisia palkallisia synnytysoilomia, maksaa kuukausiavustusta monilapsisille ja yksinäisille äideille, palkitsee monilapsisia äitejä kunniamerkeillä ja mitaleilla. Laki suojelee naisen ja lapsen oikeuksia perheessä.

Sosialismi johdattaa naiset laajamittaisen yhteiskunnallisen ja tuotannollisen toiminnan tielle. Tsaarin Venäjällä oli v. 1897 väestölaskennan mukaan palkkatyössä olevista naisista vain 13% tuotantolaitoksissa ja rakennuksilla sekä 4% valistus- ja terveydenhoitolaitoksissa. 55% heistä työskenteli kotipalvelijatarina ja 25% maatöissä kulakeilla ja tilanherroilla. Nyt naiset muodostavat 45% kaikista neuvostoteollisuuden työntekijöistä.

Korkeakoulusivistyksen saaneiden spesialistien joukossa on naisia enemmän kuin puolet — 53%! Monia satoja naisia on valittu Neuvostoliiton Korkeimman Neuvoston ja liittotasavaltujen korkeimpien neuvostojen edustajiksi. Ja paikallisissa vallanelimissä on naisia lähes 700.000.

Tässä suhteessa ei tietenkään ole tehty vielä läheskään kaikkea. Kotitalous vie edelleenkin kohtuuttoman paljon aikaa pidättäen monien naisten poliittista ja sivistyksellistä kasvua. Riittämättömästi on vielä lastenseimiä ja -tarhoja sekä sisäoppilaitoksia, jotka voisivat vapauttaa äidin huomattavalta osalta lastenkasvatukseen liittyvistä huolista. Eräissä Neuvostoliiton Keski-Aasian tasavalloissa ilmenee siellä täällä jäännöksiä feodaaliherralle ominaisesta suhtautumisesta naiseen. Mutta Neuvostoliitossa ja kansandemokratian maissa naisten vapauttamisessa saavutetut menestykset ja se huomio, jota koko yhteiskunta omistaa tälle ongelmalle, antavat varmuuden siitä, että sen täydellinen ratkaisu ei ole kaukana.

On muistettava, että sosialismi on vasta uuden yhteiskuntamuodostelman ensimmäinen, alempi vaihe. Luonnollista on, että tällä asteella ei voida vielä ratkaista täydellisesti kaikkia lukuisia vaikeita ja mutkikkaita ongelmia, jotka riistäjien tuhatvuotinen herruus on jättänyt perinnöksi sosialismille. Mutta jo nyt nähdään, että sosialismi turvaa paremmin kuin mikään muu järjestelmä työtätekeville reaaliset demokraattiset oikeudet ja laajentaa demokratian piiriä ennennäkemättömässä määrässä. Toisin ei voi ollakaan yhteiskunnassa, joka ottaa huolehtiakseen kaikkista jäsenistään, heidän onnestaan, hyvinvoinnistaan ja heidän kunkin kohtalosta.

Mitä pitemmälle sosialistinen yhteiskunta kehittyy, sitä enemmän kansalaiset saavat sosiaalisia hyvyksiä ja suurempia mahdollisuuksia on heillä osallistua aktiivisesti poliittiseen elämään. Tästä johtuu kaikkien työtätekevien syvä kiinnostus yhteiskunnan kukoistusta ja edistystä kohtaan.

2. Sosialistisen yhteiskunnan kansojen ystävyys

Kapitalismi jättää monissa maissa uudelle yhteiskuntamuodostelmalle raskaan perinnön näiden tai noiden kansojen taloudellisen ja sivistyksellisen takapajuisuuden ja piintyneen kansallisuushänän muodossa. Tästä syystä kaikkein ensimmäinen tehtävä, joka nousee voitolle päässeen työväenluokan ratkaistavaksi kansallisten keskinäissuhteiden alalla, on kaikenlaisen kansallisuussorron ja kansallisen epäyhdenvertaisuuden hävittäminen, kaikkien kansakuntien ja kansallisuuksien täydellinen ja lopullinen vapauttaminen. Osoittaessaan, että sosialismin päämääränä ei ole vain kansallisen karsinon lopettaminen, vaan myös kansakuntien yhteenliittäminen, V. I. Lenin tähdensi, että „niin kuin ihmiskunta voi saada luokat häviämään vain

sorretun luokan väliaikaisen diktatuurikauden kautta, niin se myös voi saada aikaan kansakuntien välttämättömän yhdistymisen vain sellaisen välikauden kautta, jolloin kaikki sorretut kansakunnat on täydellisesti vapautettu, ts. ne ovat vapaita eroamaan”².

Sorrettujen kansojen vapauttaminen ja niiden kansallisen tasa-arvoisuuden turvaaminen alkaa heti sosialistisen vallankumouksen jälkeen. Kommunististen puolueiden perustava ohjelmakohta kansallisuuskysymyksessä on itsemääräämisoikeuden myöntäminen jokaiselle kansalle, aina eroamiseen ja itsenäisen valtion muodostamiseen saakka. Tällaisen oikeuden myöntäminen ei lainkaan merkitse kehotusta ja vielä vähemmän pakottamista siihen, että jokainen kansa eroaisi, katkaisisi valtiollisen yhteyden siihen kansaan, jonka kanssa se aikaisemmin oli kuulunut samaan valtioelimitykseen. Sellainen itsemääräämisoikeuden tulkinta hyödyttäisi vain kansainvälistä pääomaa, jonka etujen mukaista olisi erottaa toisistaan sosialismin maiden kansat ja sitten käydä niiden kimppuun yksitellen.

Mutta kysymys ei rajoitu vain tähän. Itse tuotantovoimien jatkuvan kehityksen edut sanelevat sosialististen kansojen toisiinsa lähentymisen välttämättömyyden. Tästä syystä voivat separatistiset pyrkimykset aiheuttaa oleellista vahinkoa sosialismin asialle. Kommunistiset puolueet ottavat aina huomioon sellaisten pyrkimysten vaaran määrittellessään kantansa siinä kysymyksessä, onko tietyn kansakunnan käytettävä tietyissä tilanteissa eroamisoikeutta vai eikö.

Mutta sen, onko eroaminen tai yhtyminen tarkoituksenmukaista, voivat ratkaista vain aikaisemmin sorretut kansat itse. Vain täydellinen, loppuun saakka käypä vapauttaminen antaa niille mahdollisuuden unohtaa vanhat loukkaukset ja nöyryytykset ja luo siten jyrkän käänteen kansallisissa suhteissa. Juuri tästä syystä kommunistit ratkaistessaan kysymyksiä kansojen välisistä keskinäissuhteista antavat niin suuren merkityksen *vapaaehtoisuusperiaatteelle*. Hävittäessään kaikenlaisen ja kaikenmuotoisen kansallisuussorron, tunnustaessaan jokaisen kansan oikeuden omaan valtiolaitokseensa, omaan kansalliseen kieleensä, kulttuuriinsa ja kansallisiin perinteihinsä sosialistinen järjestelmä toteuttaa siten oikeata internationalismia, joka on sovittamattomassa ristiriidassa kaikkien ja kaikenlaisten suurvaltatenessien kanssa.

Kansakuntien vapauttaminen ei tietenkään rajoitu pelkkään kansallisuussorron hävittämiseen eikä kansakuntien juridiseen tasa-arvoisuuteen. Imperialismi jättää perinnöksi uudelle yhteiskuntajärjestelmälle sorrettujen kansojen taloudellisen ja sivistyksellisen takapajuisuuden. „Sen vuoksi”, tähdensi V. I. Lenin, „sortavan eli ns. „suuren” kansakunnan... internationalismi ei saa olla ainoastaan kansakuntien muodollisen yhdenvertaisuuden noudattamista, vaan myös sellaista epäyhdenvertaisuutta, jolla

sortava kansakunta, suuri kansakunta hyvittäisi puolestaan sen epäyhdenvertaisuuden, mikä muodostuu tosiasiallisesti elämässä. Se joka ei ole tätä ymmärtänyt, ei ole ymmärtänyt tosi proletaarista suhtautumista kansallisuuskysymykseen, se on pysynyt itse asiassa pikkuporvarillisella näkökannalla eikä sen vuoksi voi olla luisumatta alinomia porvarilliselle näkökannalle”³.

Juuri tämän vuoksi marxilais-leniniläiset pitävät lähtökohdiana sitä, että sosialistinen järjestelmä ei ole ainoastaan velvollinen myöntämään entisille sorretuille kansoille oikeutta vapaaseen kehitykseen, vaan se on myös velvollinen luomaan tätä varten reaaliset mahdollisuudet auttamalla niitä voittamaan historiallisesti muodostuneen takapajuisuuden.

Muoin taloudellisesti heikosti kehittyneiden Neuvostoliiton kansallisten tasavaltojen talouselämä kasvaa edistyneempien sosialististen kansakuntien ja ennen kaikkea Venäjän kansan antaman avun ansiosta keskimäärin nopeampaa vauhtia kuin Neuvostoliiton talous kokonaisuudessaan. Niinpä kun koko Neuvostoliiton teollisuuden bruttotuotanto oli v. 1958 lisääntynyt vuoteen 1913 verraten 36-kertaiseksi, niin Kazakhian SNT:ssä se oli kasvanut 44-kertaiseksi, Kirgisian SNT:ssä 50-kertaiseksi ja Armenian SNT:ssä 55-kertaiseksi. Takapajuisten kansallisten syrjäseutujen nopeaan teollistamiseen tähtävää politiikkaa toteutetaan myös kansandemokratian maissa, mistä esimerkkinä voidaan mainita Slovakian teollistaminen.

Tasasuhtaisempi paikallisten olosuhteiden mukainen tuotantovoimien sijoitus sekä spesialistien joudutettu kouluttaminen edistävät kansallisten työntekijäjoukkojen nopeaa kasvua ja sivistyksellisen takapajuisuuden hävittämistä. Tästä on esimerkkinä jokainen neuvostotasavalta. Niinpä ennen vallankumousta Turkmeniassa oli kaikkiaan vain 58 koulua, joissa opiskeli 6.780 lasta, pöhattojen, pappis- ja virkamiesten poikia. Nyt tasavallassa on 1.200 koulua, joissa opiskelee yli 225.000 lasta, yliopisto, lääketieteellinen ja kolme kasvatusopillista korkeakoulua sekä maatalouskorkeakoulu ja lisäksi 32 erikoisalojen keskikoulua. Ilmestyy 65 sanomalehteä ja 13 aikakauslehteä, joista useimmat turkmeenien kielellä.

Samoin on Neuvostoliiton ja kansandemokratian maiden muidenkin entisten takapajuisten kansakuntien ja kansallisuuksien laita.

Kansallisuussorron lopettaminen sekä talouden ja kulttuurin menestyksellinen kehittäminen tekevät kansakunniksi muodostumisen helpommaksi monille kansallisuuksille, joilla tätä mahdollisuutta ei menneisyydessä ollut taloudellisen takapajuisuuden ja hallinnollisen pirstoutuneisuuden vuoksi sekä muista syistä. Toisaalta muuttuvat perinpohjin jo porvarillisella aikakaudella muodostuneiden kansakuntien kasvat.

Porvarilliselle kansakunnalle, jonka taloudellisena perustana on kapitalistinen yksityisomistus ja johtavana voimana porvaristo, on luonteenomaista sisäinen luokka-antagonismi. Sen kansallisessa kulttuurissa on itse asiassa rinnakkaisesti kaksi keskenään taistelevaa kulttuuria: kansanjoukkojen demokraattinen kulttuuri ja yhteiskunnan riistävän huippukerroksen taantumuksellinen kulttuuri. Porvarillisen kansakunnan tyypillisenä maailmankatsomuksena, jota riistävä huippukerros sille tyrkyttää, on nationalismi, jonka perustana on kansakunnan etujen asettaminen kaikkien muiden kansojen etujen vastakohtaksi. Porvarillinen nationalismi muodostuu usein yltiöpäiseksi sotaiseksi kansallisuus- ja rotuvihaksi, jota riistäjät innokkaasti lietsovat. Juuri niin oli tsaarin Venäjällä. Mitä iljettävintä rotukiihkoilu oli Saksassa hitleriläisten fasistien ideologian ja politiikan erottamattomana osana, ja he järjestivät juutalaisten, slaavilaisten ja muiden „epäarjalaisten” petomaisia terroristisia vainoja. Rotusyrjintä neekereihin nähden on nykyajan USA:ssa saanut laajat mittasuhteet.

Tuollaiset vastenmieliset ja häpeälliset ilmiöt ovat syvästi vieraita sosialistisille kansakunnille, joiden taloudellisen elämän perustana on yhteiskunnallinen omistus ja johtavana luokkana työväenluokka. Sosialistinen kansakunta on tavattoman ehyt, koska se on vapaa luokkavastakohtista. Ensimmäisen kerran historiassa muodostuu yhtenäinen kansallinen kulttuuri, joka ilmentää mitä täydellisimmän työtätekevien joukkojen ajatuksia ja toiveita sekä heidän historiallisen kehityksensä erikoisuuksia. Ja koska sosialistinen järjestelmä määrää koko kansan elämänkulun, on luonnollista, että sen kansallinen kulttuurikin tulee sisällöltään sosialistiseksi. Kaikkien sosialististen kansakuntien kulttuuri, jonka kansalliset ilmenemismuodot ovat mitä moninaisimpia ja erilaisimpia, on samalla aatteelliselta sisällöltään kansainvälistä, yhtenäistä. Tämä lujittaa niitä kansojen veljellisen ystävyuden ja keskinäisavun suhteita, jotka muodostuvat rakennettaessa yhdessä uutta yhteiskuntaa käytännössä. Sosialistiselle kansakunnalle tyypilliseksi maailmankatsomukseksi muodostuu sosialistinen internationalismi.

Tämän maailmankatsomuksen vakiintuminen samoin kuin uusien internationalististen suhteiden luominen kansakuntien välillä ei tietenkään tapahdu itsestään, vaan tuloksena uutterasta työstä nationalismin jäännösten voittamiseksi. Sellaiset jäännökset ovat erittäin sitkeitä ja ne kasvavat ja leviävät nopeasti, jos lakataan tekemästä niiden hävittämistä tarkoittavaa poliittista työtä. Tästä syystä marxilais-leniniläiset puolueet antavat suuren merkityksen taistelulle kaikkia kansallisissa suhteissa esiintyviä vääristymiä vastaan.

Sosialististen kansakuntien kukoistus ei ole suinkaan ristiriidassa sellaisen tehtävän kuin kansakuntien jatkuvan lähentämisen kanssa, vaan päinvastoin helpottaa sen suorittamista.

Sosialismin vallitessa ei katoa, vaan voimistuu huomattavasti jo kapitalismin vallitessa alkunsa saanut pyrkimys murtaa kansalliset raja-aidat, lujittaa kansojen välisiä yhteyksiä ja lähentää kansakuntia taloudellisesti, poliittisesti ja sivistyksellisesti. Mutta nyt tämä pyrkimys ei toteudu siten, että toiset kansat sortavat toisia, vaan tasa-arvoisten kansojen vapaaehtoisen lähentymisen tietä. Tämä ei ole luonteenomaista ainoastaan taloudelliselle kehitykselle. Samanaikaisesti tapahtuu kansallisten kulttuurien keskinäinen rikastuminen, niiden lähentyminen.

Sosialismi rikastuttaa kansakuntia uusilla sisällöllisillä ja laadullisilla piirteillä, mikä tekee kiinteämmäksi niiden yhtenäisyyden taloudellisessa, poliittisessa, ideologisessa ja kulttuuri-elämässä.

3. Sosialistisen yhteiskunnan kulttuuri

Kun Venäjällä tapahtui vallankumous sen viholliset ennustelivat kiukuissaan, että pimeiden ja sivistymättömien joukkojen herääminen uhkaa hukuttaa kulttuurin, ja että karkeat „virsuniekat” eivät pysty säilyttämään vanhoja kulttuuriarvoja, puhumattakaan uusien luomisesta. Paljon tuollaisia synkkiä ennusteluja ovat saaneet kuulla myös toisten sosialismin tielle lähteneiden maiden työtätekevät.

Nyt on tuollaisten väitteiden perättömyys kaikille ilmeinen. Sosialistinen vallankumous ei ole tuonut tullessaan kulttuurin rappeutumista, vaan kulttuurin kukoistuksen, se on aiheuttanut mittasuhteiltaan ja merkitykseltään mitä suurimman kulttuurivallankumouksen.

Kulttuurivallankumous on sosialistisen uudestirakentamisen tärkeimpiä ainesosia

Yhteiskunnan sosialistinen uudestirakentaminen ei ole ajateltavissa ilman kulttuurin alalla tapahtuvia syviä muutoksia, joita oikeutetusti nimitetään kulttuurivallankoumukseksi. Näiden muutosten tehtävänä on

uuden, sosialistisen kulttuurin luominen.

Mutta kulttuurivallankumousta ei ole käsiteltävä yksinkertaistaen, menneisyyden koko kulttuurin kieltämiseksi. Sosialistinen kulttuuri ei synny tyhjästä. Se on laillinen perillinen, joka perii kaiken sen parhaan, mikä on luotu riistoyhteiskunnan oloissa. V. I. Lenin sanoi: „On omaksuttava koko se kulttuuri, joka kapitalismilta on jäänyt, ja rakennettava sosialismi sen pohjalle. On välttämätöntä kaiken tieteen, tekniikan, kaiken tietouden, taiteen omaksuminen. Muutoin me emme voi rakentaa kommunistisen yhteiskunnan elämää”⁴.

Sellaisten pysyvien arvojen valikoiminen menneisyyden kulttuuriperinnöstä ja kaiken tarpeettoman, sosialistisen yhteiskunnan luonteen kanssa ristiriidassa olevan ja sitäkin suuremmalla syyllä vahingollisen, taantumuksellisen poiskarsiminen

onkin kulttuurivallankumouksen konkreettisia tehtäviä. Tällä pohjalla kehittyi todella sosialistinen kulttuuri, sosialistinen sisällöltään, ts. sellainen joka heijastaa uuden yhteiskunnan elämää ja ihanteita ja jossa on läpikäyväenä tämän yhteiskunnan ideologia, pyrkimys palvelua kansaa ja auttaa sitä aktiivisesti taistelussa sosialismin ja sitten kommunismin puolesta.

Toinen kulttuurivallankumouksen keskeinen tehtävä on kulttuurin muuttaminen harvojen omaisuudesta kaikkien omaisuudeksi. Välttämättömyys tähän ilmaantuu ehdottomasti jokaisessa, porvarillisten standardien mukaan kaikkein „sivistyneimmässäkin” maassa. Antaahan kapitalismi loppujen lopuksi aina työtätekeville vain sen vähimmäismäärän tietoja minkä tarvitsee välttämättä heidän osallistumisensa tuotantoon, eikä enempää.

Erittäin suuri merkitys oli kansansivistyksen kohottamisella Neuvostoliitossa. Vallankumousta edeltäneellä Venäjällä oli yli 75% väestöstä (9-vuotiaista ja vanhemmista) luku- ja kirjoitustaidottomia, Kirgiisien joukossa oli vain 0,6% lukutaitoisia, turkmeenien ja jakuuttien keskuudessa 0,7, kazakhiin 2,0% jne. Monilla kansallisuuksilla ei ollut edes kirjakieltään. Neuvostovallan piti aloittaa kaikkein alkeellisimmasta seikasta — siitä, että kymmeniä miljoonia ihmisiä tutustutettiin aapiseen, opetettiin lukemaan lehteä ja kirjaa, annettiin heille kaikkein alkeellisimmat tiedot. Tämä tehtävä ratkaistiin todella vallankumouksellista vauhtia. Lukutaidottomuuden poistamista varten toimineissa kouluissa kävi vuosina 1929—1932 enemmän kuin 30 miljoonaa ihmistä. Jo ensimmäisen viisivuotissuunnitelman kautena saatiin voimaan yleinen alkeiskoulupakko. Kaikki tämä teki mahdolliseksi lukutaidottomuuden täydellisen poistamisen siirtymäkauden loppuun mennessä.

Vielä suurempia ponnistuksia vaatii työ lukutaidottomuuden poistamiseksi Aasian kansandemokraattisissa maissa, missä yli 90% väestöstä on aikaisemmin ollut lukutaidottomia.

Kulttuurivallankumouksella eurooppalaisissa kansandemokratian maissa on omat erikoisuutensa. Eräissä niissä, missä kansan sivistystaso on verraten korkea, ei ole tarvinnut ryhtyä ratkaisemaan sellaisia tehtäviä kuin joukkoluontoisen lukutaidottomuuden poistamista. Mutta täällä tulee usein hyvin kärkeväksi tehtäväksi taistelu porvarillista ideologiaa vastaan, joka on juurtunut syväälle ihmisten tajuntaan, ja työtätekevien vapauttaminen kirkon taantumuksellisesta vaikutuksesta.

Kulttuurivallankumouksen välttämätön osa kaikissa maissa on koulun muuttaminen porvariston luokkaherruuden välineestä, jollainen se on ollut kapitalismin vallitessa, sosialistisen uudelleenkasvatuksen välineeksi. Koulu erotetaan kirkosta ja vapautetaan porvarillisen ideologian vaikutuksesta. Kouluopetus uudistetaan vähitellen kokemuksen avulla tarkistettujen tieteellisten tietojen pohjalla. Luodaan uusi kansansivistysjärjestelmä. Se valmistaa sivistyneitä ihmisiä, jotka on varustettu

perustiedoilla tieteen ja tekniikan alalta ja jotka pystyvät tietoisesti osallistumaan sosialistiseen rakennustyöhön.

Vallankumouksen voiton jälkeen saa laajan kehityksen myös koulun ulkopuolella tapahtuva valistustyö. Kerhot, kirjastot, kulttuuripalatsit, teatterit, museot, elokuvat, radio, lehdistö sekä iltakoulujen ja kirjeoppilaitosten laaja verkosto ulottuvat syvälle kansan jokapäiväiseen elämään.

Maan teollistamisen ja maatalouden kollektivisoinnin sekä sosialistisen valtion valtavan monitahoisen valistus- ja kasvatustoiminnan suoranaista tuloksena on työväenluokan ja talonpoikaiston teknillisen ja kulttuuritason nopea kasvu.

Saadakseen aikaan sellaisen kasvun, varmistakseen yhteiskunnan tuotantovoimien ja kulttuurin nousun täytyy kulttuurivallankumouksen ehdottomasti ratkaista vielä yksi tärkeä tehtävä — luoda uusi, kiinteässä yhteydessä työväenluokkaan ja talonpoikaistoon oleva, todella kansan oma sivistyneistö. Ennen sosialistisen vallankumouksen voittoa ei proletariaatilla ole vähänkään monilukuista omaa sivistyneistöään. Porvaristo sulkee työläisiltä ja talonpojilta tien korkeakoulusivistykseen.

Uuden sivistyneistön luomistehtävä ratkaistaan kahdella tavalla: ottamalla mukaan porvarillista sivistyneistöä ja kasvatamalla sitä uudelleen sekä kouluttamalla nopeassa tahdissa spesialisteja työläisten ja talonpoikien keskuudesta.

Vanhan sivistyneistön mukaan vetäminen sosialistiseen rakennustyöhön ei ole tietenkään helppo tehtävä. Erittäin vaikeata se oli Venäjän työväenluokalle, missä luokkataistelun kärjistyminen äärimmilleen sysäsi huomattavan osan vanhaa sivistyneistöä — ainakin joksikin aikaa — vallankumouksen vastustajien ja sille pahansuopien henkilöiden leiriin.

Siitä huolimatta Neuvostomaan kommunistit selviytyivät suurin piirtein sivistyneistöä koskevasta ongelmasta, ja ovat osoittaneet toisten, sosialismin tielle lähteneiden maiden työtätekeville perusmenetelmät tämän ongelman ratkaisemiseksi. Puhuessaan v. 1958 Unkarin Tiedeakatemiassa N. S. Hruštšov sanoi: „Työstä sivistyneistön parissa puolueellamme on runsaasti kokemusta. Saatuaamme melko paljon kuhamuja olemme oppineet ymmärtämään oikein monia kysymyksiä. Tästä kokemuksesta päästämme teidät osallisiksi ystävien tavoin”⁵.

Ja tuo kokemus on ennen kaikkea siinä, että vanhaa sivistyneistöä kohtaan on osoitettava suurta huomiota, hienovaraisuutta ja suvaitsevaisuutta. Jos sen erilliset, vaikkapa lukumääräisesti suuretkin ryhmät eivät joskus aina ymmärrä heti vallankumouksellisten uudistusten merkitystä ja välttämättömyyttä, pysyvät aatteellisesti kaukana vallankumouksesta, ei pidä kiirehtiä leimaamaan heitä vihollisiksi. Todelliset sivistyneistön edustajat eivät voi kauan pysyä sellaisella virheellisellä kannalla ja tulevat ehdottomasti etsimään teitä kansan luokse. Osoittamalla kärsivällisyyttä ja auttamalla heitä, antamalla heille aikaa havaita

hairahduksensa voidaan suuresti helpottaa heidän siirtymistään sosialismin puolelle.

Sellaisella avarakatseisella suhtautumisella ei kuitenkaan ole mitään yhteistä puuttumattomuuskannan, passiivisen ja välinpitämättömän suhtautumisen kanssa vanhan sivistyneistön keskuudessa tapahtuviin aatteellis-poliittisiin prosesseihin. Jos se jätetään kokonaan oman onnensa nojaan, niin se merkitsee, että sallitaan vallankumouksen vihollisten houkutella vanhan sivistyneistön horjuvia edustajia pauloihinsa.

V. I. Lenin kiinnitti hyvin suurta huomiota työhön sivistyneistön, vanhojen specialistien parissa. Hän sanoi että on toimittava niin, että he tuntisivat olonsa paremmaksi kuin kapitalismin vallitessa, paremmaksi ei vain aineellisessa, vaan myös „oikeudellisessa suhteessa niin toverillisessa yhteistyössä työläisten ja talonpoikien kanssa kuin myös aatteellisessa suhteessa, ts. siinä suhteessa, että he tuntevat tyydytystä työnsä johdosta ja ovat tietoisia työnsä yhteiskunnallisesta hyödyllisyydestä ja riippumattomia kapitalistiluokan itsekkäistä etupyypeistä”⁶.

Tällainen suhtautuminen vanhaan sivistyneistöön on osoittautunut täysin oikeaksi.

Voidaan olettaa, että monissa maissa, joille sosialismin tielle lähteminen on vielä edessä, tulee sivistyneistön mukaan vetäminen ja sosialistinen uudelleenkasvattaminen olemaan helpompi asia. Kuten aikaisemmin on huomautettu, sysää monopolien harjoittama tehostuva sorto yhä laajempia sivistyneistökerroksia liittoon työväenluokan kanssa jo ennen vallankumousta. Ei myöskään tutustuminen sosialististen maiden kokemukseen, missä sivistyneistölle avautuu ennennäkemättömiä mahdollisuuksia luovaan työhön ja todelliseen kansan palvelemiseen, ole jättämättä heihin jälkiään.

Mutta saavuttakoot puolue ja proletariaatin diktatuuri työssä vanhan sivistyneistön parissa millaisia menestyksiä tahansa, tämä ei kuitenkaan voi yksinään tyydyttää kaikkia sosialistisen yhteiskunnan tarpeita. Työväenvallan ensimmäisistä päivistä lähtien sen ratkaistavaksi nousee uusien insinööri- ja teknikkokoulutuksen saaneiden, tieteellisten ja kulttuurityöntekijäin kouluttaminen laajassa mitassa, ennen kaikkea työläisten ja talonpoikien joukosta.

Työ, joka työväenluokan puolueen ja valtion on suoritettava kulttuurivallankumouksen aikana, on todella valtava. V. I. Lenin sanoi: „Niiden sosialistien joukosta, jotka ovat tästä kirjoittaneet, en jaksa muistaa ketään huomattavaa sosialistia, joka olisi jossakin tuntemassani tulevaisuuden sosialistista yhteiskuntaa koskevassa sosialistisessa teoksessaan tai lausunnossaan viitanut siihen konkreettiseen käytännölliseen vaikeuteen, joka nousee vallan ottaneen työväenluokan eteen, kun se asettaa tehtäväkseen muuttaa kapitalismin aseesta sosialismin aseeksi kaiken sen kulttuurin, tietouden ja tekniikan runsauden, minkä kapitalismi

on kasannut ja mikä historiallisesti on meille ehdottoman tarpeellinen". „...Tämä tehtävä”, Lenin sanoi, „on vaikeudeltaan ja merkitykseltään maailmanhistoriallinen” 7.

Suorittamalla vallankumouksen kulttuurin alalla työväenluokka, sen puolue ja valtio eivät ainoastaan tyydytä sosialistisen rakennustyön tarpeita työntekijöihin nähden, eivät vain uuden, sosialistisen ideologian vallitsevaksi tulemistä yhteiskunnassa, vaan laskevat myös perustukset historiassa ennennäkemättömälle kulttuurin nousulle.

Mitä selvimpinä todistuksina tästä ovat valistustyön nousu, menestykset insinöörien, teknikkojen ja tieteellisten työntekijäin koulutuksessa sekä tieteen, tekniikan, kirjallisuuden ja taiteen saavutukset Neuvostoliitossa ja kansandemokratian maissa.

Kulttuuri kansalle Sosialistinen järjestelmä demokratisoi perinpohjin kulttuurin, tekee sen koko yhteiskunnan eikä suppean sivistyneistökerrostuman omaisuudeksi. Tämä vaikuttaa suotuisasti ennen kaikkea henkisen kulttuurin omaan kehitykseen.

Kirjailijain, kuvaamataiteilijain ja näyttelijäin ei sosialismin vallitessa tarvitse valittaa huomion puutetta yhteiskuntapiiriin taholta. Sosialistisissa maissa käyneet ulkomaalaiset ihmettelevät usein sitä, kuinka nopeasti tulevat loppuunmyydyiksi kaikki vähänkin onnistuneet kirjat ja kuinka suuri on museoissa, teattereissa ja konserttisaleissa kävijäin tulva. Tämä kansan henkisten tarpeiden yhtämittäinen kasvu luo suotuisat edellytykset taiteelliselle luomistyölle ja kannustaa sitä kehittymään edelleen.

Kulttuurin demokratisoiminen myötävaikuttaa monien etevien lahjakkuuksien esiinnostamiseen kansan syvien rivien keskuudesta kaikilla tieteellisen ja taiteellisen luomistyön aloilla. Kuinkahan paljon mahdollisuuksia tulla kuuluisiksi kirjailijoiksi olisi ollut ennen Lokakuun vallankumousta kaivostyöläisen pojalla Pavel Bažovilla tai maalaissepän pojalla Aleksandr Tvardovskilla? Tuhannet ja taas tuhannet lahjakkaat ihmiset kapitalistisessa maailmassa sortuvat voimatta lyödä itseään puutteen, kieltäymysten ja yhteiskunnan välinpitämättömyyden läpi. Sosialismi sitävästoin luo välttämättömät edellytykset lahjakkuuksien selville saamiseen ja tukemiseen. Tieteelliset ja teknilliset seurat, kirjalliset yhteenliittymät työpaikoilla ja julkaisujen yhteydessä, taiteellisen omatoimisuuden kollektiivit ja monet muut järjestöt edistävät ihmisten kykyjen selville saamista ja kehitystä, rikastuttanut sosialistista kulttuuria vereksillä, nuorilla voimilla.

Mutta kysymys ei ole vain aineellisista mahdollisuuksista, vaan myös henkisestä ilmapiiristä, joka syvästi eroaa siitä mikä on ominaista kapitalismille. Porvarillisen ideologian vallassa oleva kirjailija tai taiteilija ei saa mistään myönteistä elämän ihannetta, jonka valossa hän voisi arvioida aikansa ilmiöitä.

Elämä näyttää hänestä usein synkältä ja tarkoituksettomalta, ihmiset pieniltä ja mitättömiltä. Mutta hän ei näe ulospääsyä tästä asiaintilasta ja osoittaessaan porvarillisen todellisuuden inhoittavuudet hän usein samaan aikaan suoranaisesti tai välillisesti puolustelee niitä, ollen sitä mieltä, että ne ovat ihmisluonnon, ihmiselämän ominaisuuksia sellaisenaan. Tuollainen katsantokanta tyydyttää täysin taantumuksellista hallitsevaa huippukerrosta, joka pyrkii estämään ihmisiä taistelemasta kapitalismin epäinhimillisten olosuhteiden muuttamiseksi.

Lännessä on tietenkin myös edistyksellistä, demokraattista kulttuuria, joka ei ole vähäinen voima. Mutta se ei ole hallitseva porvarillisessa maailmassa. Sen edustajien täytyy käydä kireää taistelua taantumusta vastaan.

Toisin on asia sosialismin vallitessa, missä koko kulttuuri kuuluu kansalle. Nopea sosiaalisen edistyksen tilanne, joukkojen kulttuuritason ja kansan hyvinvoinnin vääjäämätön kasvu sekä tieteellisesti perusteltu varmuus tulevaisuudesta — kaikki tämä luo erittäin suotuisat edellytykset luovalle työlle.

Luonnollista on, että tämä asettaa kulttuurin edustajille suuren vastuun. Kirjallisuus ja taide eivät ainoastaan heijasta kansan elämää, vaan myös muovailevat ihmisieluja. Ajatuksen kirjallisuuden ja taiteen erottamattomasta yhteydestä yhteiskuntaluokkien etuihin ja taisteluun, ja sosialismin vallitessa koko kansan elämään, perusteli teoreettisesti V. I. Lenin, joka esitti kirjallisuuden puoluekantaisuuden periaatteen. Porvarilliset propagandistit kohdistavat raivokkaita hyökkäyksiä tätä periaatetta vastaan yrittäen todistaa, että tietyn luokan etujen palveleminen ja tietyn poliittisen linjan määrätietoinen noudattaminen eivät sovellu yhteen taiteellisen luomistyön vapauden kanssa. Mutta se on hyökkäilyä kelvottomin keinoin.

Taiteellinen luomistyö ei voi pysyä luokkien taistelun eikä politiikan ulkopuolella, sillä jokainen kirjailija ja taiteilija ilmaisee tahtoen tai tahtomattaan luovassa työssään jonkin luokan etuja. Eikö nykyajan porvarillinen taide heijasta hallitsevan porvariston järjenjuoksua ja eikö se ole sen ideologisen joukko-vaikutuksen väline? Eivätkö porvarilliset kustantamot, elokuva-yhtiöt ja taidenäyttelyjen johtajat sekä vihdoin vaikutusvaltainen lehdistö sanele omaa tahtoaan sivistyneistölle ja harjoita mitä voimakkainta aineellista ja moraalista painostusta niitä kohtaan, jotka yrittävät vastustaa tätä saneluvaltaa? Havainnollisena esimerkkinä tästä on porvarillisten maiden edistyksellisiä tiedemiehiä, kirjailijoita, kuvaamataiteilijoita ja näyttelijöitä vastaan monien vuosien kuluessa harjoitettu ajojahti.

Sosialismi on ensimmäinen yhteiskuntajärjestelmä, joka tekee kulttuurin vapaaksi rahasäkin sorrosta, antaen taiteilijalle mahdollisuuden tehdä luovaa työtään ei „lihaviin” pienen ryhmän turmeltuneen maun tyydyttämistä varten, vaan laajoja kansanjoukkoja varten. Vähentääkö tämä taiteilijan vapautta? Ei lainkaan.

Jokainen oikea taiteilija etsii totuutta, pyrkii kirjoittamaan sitä mikä on totta. Ja juuri tätä vaatiikin sosialistisen yhteiskunnan etu. Sosialistisen realismin päävaatimus on, että todellisuutta on kuvattava totuudenmukaisesti sen etenevässä kehityksessä. „Sosialistisessa yhteiskunnassa, missä kansa on todella vapaa, kohtalonsa todellinen herra ja uuden elämän luoja”, sanotaan hyvin tärkeässä puolueen asiakirjassa „Kirjallisuus ja taide lähemmäksi kansan elämää”, „taiteilijalle, joka uskollisesti palvelee kansaansa, ei ole epäselvää, onko hän luovassa työssään vapaa vai ei. Sellaiselle taiteilijalle on selvää, miten todellisuuden ilmiöihin tulee suhtautua, hänen ei tarvitse sopeutua eikä pakottaa itseään, vaan kommunistinen puoluekantaisuus elämän totuudenmukaisessa kuvaamisessa on hänen sielunsa tarve, hän on vankasti tällä kannalla, puolustaa sitä luovassa työssään”⁸. Juuri näin sosialistisen sivistyneistön edustajat ymmärtävät tehtävänsä.

4. Sosialismi ja yksilö

Sosialistisen järjestelmän porvarilliset arvostelijat yrittävät todistaa, että se järjestelmä ei sovellu yhteen yksilön vapauden kanssa. Vallankumouksellinen marxilaisuus ei heidän sanojensa mukaan tunnusta ihmisyyksilöllä olevan mitään arvoa. Sosialistisen järjestelmän „totalitaarisuudesta”, siitä kuinka „kollektiivi nielee yksilön” ja „yhtäläistää” ihmiset, on kirjoitettu satoja kirjoja ja tuhansia artikkeleita. Mutta ei voi olla mitään sen virheellisempää kuin tuollainen käsitys.

Yksilön vapauttaminen
työtätekevien joukkojen
vapauttamisen kautta

Ihmisen henkiset piirteet, hänen suhteensa ympäröiviinsä ja hänen henkilökohtainen itsetajuntansa riippuvat sen yhteiskunnan luonteesta, jossa hän elää.

Porvarillinen propaganda kuvailee kapitalistista järjestelmää yksilön vapauden valtakuntana ja esittää ihmisten muodollisen juridisen tasa-arvoisuuden ainoana mahdollisena tasa-arvoisuuden muotona. Mutta todellisuudessa pääoman herruus on mitä suurinta ihmisen persoonallisuuden häväistystä.

Pääoma rakentaa ihmisten väliset suhteet itsekkäille etunäkökohtille. Raha korvaa kaikki ihmisen henkilökohtaiset ominaisuudet. Kapitalistisessa yhteiskunnassa, Marx kirjoitti, „sitä mikä minä olen ja mitä minä pystyn tekemään, ei lainkaan määrää minun yksilöllisyyteni. Minä olen rujo, mutta voin ostaa itselleni *kauneimman* naisen. Siis minä en ole *rujo*, sillä raha tekee mitättömäksi *rujouden* vaikutuksen, sen luotaantyöntävän voiman. Vaikka minä olen yksilöllisyydeltäni *rampa*, niin raha hankkii minulle 24 jalkaa; siis minä en ole *rampa*. Minä olen huono, epärehellinen, tunnoton, heikkojärkinen ihminen, mutta raha on kunniaa ja siis myös sen omistaja on kunniaa. Raha on korkeinta hyvää — siis hyvä on myös niiden omistaja”⁹.

Toisessa kohtiossa näännytävä työ ja kaikkinelevä huolenpito leipäpalasesta kuluttavat ja tylsistyttävät ihmistä. Toisessa kohtiossa elämän hyvyyksien yltäkylläisyys ja hedelmällisen yhteiskunnallisen toiminnan puuttuminen synnyttävät pyrkimystä koteloitua oman „minän” sisäisiin elämyksiin. Sellainen individualismi vie ihmisen sisäisen maailman kuihtumiseen, synnyttää tyhjyyden, ikävystymisen ja rikkiinäisyyden tunnetta. Porvarillisen yhteiskunnan rappeutumisen olosuhteissa se muuttuu helposti eläimelliseksi, susimaiseksi itsekkyydeksi, siksi „yli-ihmisen” ideologiaksi, jota niin selvästi ilmensi Nietzschen filosofia, josta tuli eräs fasistisen maailmankatsomuksen kulmakivi. Kaikki tuo onkin todellista „persoonallisuuden hävittämistä”.

Vasta sosialistinen vallankumous tarjoaa ulospääsyn tällaisesta asiointilasta. „Jos kerran olosuhteet luovat ihmisen luonteen”, kirjoitti Marx, „niin olosuhteet on siis tehtävä inhimilliseksi”¹⁰. Ihminen ei voi olla vapaa yhteiskunnasta, vapaus on mahdollista vain yhteiskunnassa. Yksilön vapauttamiseksi on vapautettava kaikki ihmiset ja muutettava heitä orjuuttavat yhteiskunnalliset suhteet toisenlaisiksi. Yksilön vapauttaminen työtätekevien joukkojen vapauttamisen kautta — siinä on kommunistien kannan ydinajatus, heidän kollektivistisen ideologiansa kulmakivi.

Kun porvarillinen propaganda syyttää marxilaisia „persoonallisuuden hävittämisestä”, niin se lähtee vaieten siitä, että persoonallisuuden perusta on muka yksityisomistus. Mutta yksityisomistuksen hävittäminen on pelottavaa vain niille, joilla koko yhteiskunnallinen asema, mukavuudesta aina ympärillä olevien ihmisten keskuudessa nauttimaansa arvovaltaan saakka, ei perustu yksilöllisiin kykyihin eikä henkilökohtaisiin ansioihin, vaan rikkauten suomiin etuoikeuksiin. Sellaisista henkilöistä näyttää tuotannonvälineiden yksityisomistuksen lopettaminen, välineiden, joita käytetään toisten yksilöiden riistoon ja nöyryyttämiseen, todellakin heidän oman persoonallisuutensa lakkauttamiselta, sitäkin suuremmalla syyllä, kun tämä ottaa heiltä pois mahdollisuuden viettää joutilasta elämää, ja työ on porvarilliselle loiseläjälle kaikkein kauhein onnettomuus.

Työtätekeville ja lahjakkaille ihmisille sosialismi sitävastoin avaa laajoja mahdollisuuksia heidän yksilöllisten lahjojensa esilletuloon ja soveltamiseen. Vasta sosialistinen järjestelmä tekee mahdolliseksi „...vetää todellakin työtätekevien enemmistön sellaiseen toimintaan, missä he voivat näyttää parastaan, kehittää kykyjään, nostaa esiin lahjakkuuksia, joita kansan keskuudessa on ehtymättömiin ja joita kapitalismi on polkenut, puristanut ja kuristanut tuhansia ja miljoonia”¹¹ (Lenin).

Sosialismi tunnustaa ensimmäistä kertaa oikeuden kehitykseen ja itsenäiseen luovaan työhön tavallisille uuraajille, joita porvarillinen ideologia on aina yliolkaisesti kohdellut „harmaana

joukkona". Sosialismi takaa tämän oikeuden myös antamalla yhteiskunnan käsiin kaikki aineelliset välineet, jotka tekevät mahdolliseksi kehittää ihmisten lahjoja ja kykyjä. Sitä mukaa kuin sosialistinen järjestelmä lujittuu, aineellisten hyödykkeitten ja henkisten arvojen runsaus kasvaa ja yhteiskunnalliset suhteet kehittyvät yhä täydellisemmiksi, lisääntyvät alituisesti myös mahdollisuudet yhteiskunnan kaikkien jäsenten kehitykselle ja luovalle työlle, persoonallisuuden kukoistukselle.

**Henkilökohtaisten
ja yhteiskunnallisten
etujen yhtyminen**

Henkilökohtaisten ja yhteiskunnallisten etujen vastakkaisuus syntyi yhdessä yksityisomistuksen kanssa, jonka herruuden vallitessa ihminen, käsittäessään yhteiskunnan itselleen vihamieliseksi, tukahduttavaksi voimaksi, pyrkii antamaan yhteiskunnalle mahdollisimman vähän ja riuhtaisemaan itselleen mahdollisimman paljon.

Sosialistinen järjestelmä huolehtii ennen kaikkea yhteisistä eduista. Niistähän riippuu ei vain koko yhteiskunnan, vaan myös sen jokaisen jäsenen hyvinvointi. Tästä syystä sosialistinen moraalituoimitsee individualismin ja pikkuomistuksellisen itsekyyden ilmenemismuodot, pitääen niitä aivan oikeutetusti kapitalistisen menneisyyden jäännöksinä ihmisten tajunnassa. Mutta toisaalta jo F. Engels osoitti, että „yhteiskunta ei voi vapauttaa itseään vapauttamatta myös jokaista yksilöä”¹². Huolenpito ihmisestä, hienovarainen ja huomaavainen suhtautuminen häneen on eräs sosialistisen moraalin tärkeimmistä vaatimuksista.

Sosialismin oloissa avautuu jokaiselle yhteiskunnan jäsenelle tie asemansa parantamiseen — tie tuottavampaan ja laadullisesti parempaan työnteekoon. Luonnollista on, että ihmisten pyrkimys kohottaa hyvinvointiaan sellaista tietä vastaa yhteiskunnan etuja ja että yhteiskunta tukee kaikin tavoin tätä pyrkimystä. Tässä on objektiivinen perusta, jolla kehittyy henkilökohtaisten ja yhteiskunnallisten etujen elimellinen yhtyminen sosialistisessa yhteiskunnassa. Tämä sosialistisen järjestelmän erikoisuus saa ilmauksensa ihmisten tajunnassa. Sitä mukaa kuin kansanjoukkojen sosialistinen tietoisuus kasvaa, alkavat moraaliset vaikuttimet esittää ihmisten toiminnassa yhä suurempaa osaa ja huolenpito yhteiskunnallisista asioista tulee jokaisen henkilökohtaiseksi asiaksi. Sosialistisen moraalin hengessä kasvatettu ihminen ei voi suhtautua välinpitämättömästi epäkohtiin, kaikkeen siihen, mikä on ristiriidassa yhteiskunnan etujen kanssa, vaikka tämä ei koskisikaan häntä välittömästi. Isännän tunne ja siihen erottamattomasti liittyvä vastuuntajuaminen yhteisestä asiasta muodostavat uuden ihmisen henkisten kasvojen mitä tärkeimmän piirteen. Sosialistisen yhteiskunnan jäsenillä on suuret oikeudet ja myös suuret velvollisuudet. Mutta ne ovat isännän velvollisuuksia, maan todellisten kansalaisten velvollisuuksia eivätkä poljettujen alamaisten rasituksia.

Muutaman vuosikymmenen kuluessa ei tietenkään ole mahdollista juuria täydellisesti pois kaikkia käsityksiä ja tottumuksia, jotka ovat vakiintuneet yksityisomistuksen herruuden monien vuosituhansien aikana. Sosialistisen yhteiskunnan jäsenten erään osan tajunnassa elävät vielä vanhan moraalin ja elintapojen erilaiset piirteet: epärehellinen suhtautuminen työhön, etuilu, itsekkyyys, kansallisuussennakkoluulot, väärä suhtautuminen naiseen, tottumus juopotteluun, yhteiskunnanvastaiset katsomukset, jotka silloin tällöin johtavat huligaanimaisuuteen ja rikoksiin. Kaikkia sellaisia ilmiöitä me sanomme kapitalismin jäännöksiksi. Tällä tähdennetään myös sitä, että ne ovat vieraita sosialismille ja että sosialistiset yhteiskunnalliset suhteet eivät sinänsä suinkaan synnytä mainitunlaisia rumia ilmiöitä, vaan päinvastoin syrjäyttävät ne vähitellen.

Kapitalismin jäännökset säilyvät sitkeästi yhteiskunnan jäsenten erään osan tajunnassa. Ei ole unohdettava, että on monia ihmisten välisten suhteiden aloja, joilla epäsosiaaliset tottumukset, katsomukset ja tavat vaikuttavat erittäin voimakkaasti, esimerkiksi perhesuhteet ja elintavat. Tämänluontoisiin suhteihin voi epäilemättä vaikuttaa ei vain edistyksellinen sosialistinen moraalinen ja ideologia, joka valtaa hallitsevan aseman yhteiskunnassa, vaan myös osalla yhteiskunnan jäseniä säilyneet takapajuiset katsomukset ja tottumukset. Jos sellaisia katsomuksia ja tottumuksia vastaan ei käydä riittävää taistelua, voivat ne vaikuttaa vahingollisesti toisten ihmisten, erittäinkin kasvavan sukupolven tajuntaan.

Juuri tämän vuoksi sosialismin voiton jälkeenkin säilyy kärsivällisen ja jokapäiväisen kasvatustyön välttämättömyys. Sosialismi ei ole ajateltavissa ilman yhteiskunnallista kuria, joka velvoittaa kansalaista täyttämään yhteiskunnan vaatimuksia ja noudattamaan sosialistisen yhteiselämän sääntöjä. Tämä vastaa myös jokaisen yksityisen ihmisen etuja, jos nämä edut ymmärretään oikein ja nähdään niiden riippuvuus koko yhteiskunnan kukoistuksesta.

Henkilökohtaisten ja yhteiskunnallisten etujen kehittyvä yhtenäisyys on mitä tärkein sosialistisen järjestelmän moraalinen etuisuus, järjestelmän, joka poistaa vanhan murhenäytelmän ihmistajunnan „särkyneisyydestä” ja kasvattaa eheitä, elämähaluista ja rohkeita ihmisiä, jotka eivät pelkää vaikeuksia. Sosialismin voitto on mitä suurin moraalinen vallankumous. „Itsetään selvää on”, kirjoitti tämän johdosta suuri ranskalainen kirjailija Romain Rolland, „että tämä moraalinen vallankumous ei ole vielä päättynyt, että se kehittyy edelleen ja sen seuraamukset tulevat olemaan mittaamattomia. Jo nyt voidaan sanoa, että se pelastaa sivistyksen epätoivoiselta vararikolta, jolloin ihmisen henki joutuisi hedelmättömän ja ylpeän yksinäisyytensä umpikujaan... Uusi, valtavan innostuksen ja ilmielisen eteenpäinmenon vuosisata avautuu koko ihmiskunnalle”.

5. Sosialistisen yhteiskunnan kehityksen liikkekellepanevat voimat

Sosialismin päästyä voitolle ei yhteiskunnan etenevä kehitys pääty, vaan päinvastoin nopeutuu. Nopeaa, edelläkäyneille yhteiskuntamuodostelmille tuntematonta vauhtia tapahtuu teollisuuden ja maatalouden, sosiaalisten ja poliittisten suhteiden sekä koko yhteiskunnallisen päälysrakennelman kehitys, niiden täydellistyminen kommunismin suuntaan.

Tämän prosessin pohjana ovat sosialistisen yhteiskunnallisen tuotannon kehityksen objektiiviset lainmukaisuudet. Tämä antaa sosialistisen yhteiskunnan kehitykselle aivan uusia piirteitä, jotka erottavat sen perinpohjin riistojärjestelmästä.

Yhteiskunta on vapautunut ainiaaksi antagonismeista, sovitamattomista ristiriidoista. Sen kehitykselle ominaiset ristiriidat eivät ole antagonistisia. Ne ovat pääasiassa kasvun ristiriitoja ja vaikeuksia, jotka liittyvät sosialistisen talouselämän voimakkaaseen nousuun ja vielä nopeampaan ihmisten tarpeiden kasvuun, ristiriitoja, jotka ilmaantuvat uuden ja vanhentuneen, edistyksellisen ja takapajuisen törmätessä yhteen.

Sellaisia ristiriitoja ei ratkaista luokkataistelulla — sosialistisessa yhteiskunnassa ei ole sosiaalisia väestökerroksia eikä luokkia, joille olisi etua kehityksen pidättämisestä ja jotka puolustelisivat vanhaa, takapajuista järjestystä — vaan kaikkien luokkien ja väestökerrosten yhteistyön pohjalla, näiden ollessa yhtäläisesti kiinnostuneita sosialismin lujittamisesta ja kommunismin rakentamisesta. Pääasiallisena keinona ristiriitojen paljastamisessa ja ratkaisemisessa ovat tällöin arvostelu ja itsearvostelu. Laaja arvostelu ja itsearvostelu ovat välttämättömiä sitä varten, että voitaisiin aikanaan havaita ja poistaa epäkohdat ja ristiriidat, karsia ajoissa pois se mikä on vanhaa ja aikansa elänyttä. Sitä vastoin siellä missä arvostelua tukahdutetaan, muodostuu pysähdystila ja ristiriitojen välttämätön ratkaiseminen vaikeutuu. Tästä syystä sosialistisen yhteiskunnan elineltu vaatii arvostelun ja itsearvostelun alituista kehittämistä, se näkee niissä tärkeän keinon työtätekevien luovan energian ja poliittisen aktiivisuuden nostattamiseksi vaikeuksien voittamiseen, kommunismin rakennustyön uusien tehtävien ratkaisemiseen.

Antagonistisilta ristiriidoilta välttyminen on sosialistisen järjestelmän suuri etuisuus, joka suo ennennäkemättömät mahdollisuudet tuotantovoimien sopusuhtaiselle kehitykselle ja sitä vastaavalle yhteiskunnan poliittisen ja ideologisen päälysrakennelman edistymiselle. Yhteiskunnan kehityksessä esittävät yhä suurempaa osaa voimat, jotka eivät erota ihmisiä toisistaan eivätkä aseta heitä toisiaan vastaan, vaan liittävä heitä yhteen, suuntaavat heitä yhteisten tavoitteiden ja tehtävien täyttämiseen. Näiden uusien kehityksen liikkekellepanevien voimien

ilmaantuminen salliikin yhteiskunnan kulkea eteenpäin huomattavasti nopeammin ja pienemmin yhteiskunnallisin kustannuksin kuin aikaisemmin.

Tärkeimmäksi yhteiskunnallisen kehityksen liikkeellepanevaksi voimaksi tulee *kollektiivinen työ sosialistisen omistuksen pohjalla*. Tällainen työ, joka lähentää ja yhdistää ihmisiä toisiinsa, on eteenpäinmenon pääasiallinen lähde. Työ on muuttunut riistäjien rikastuttamisvälineestä yhteiskunnalliseksi tehtäväksi, jota yhteiskunta kannustaa aineellisten ja moraalisten virikkeiden avulla, se on muuttunut kunnian ja uljuuden asiaksi, yhteisen hyvän palvelemisen asiaksi. Kollektiivinen työ, toverillisen keskinäisavun ja yhteistyön suhteet synnyttävät sellaisen ihmisten luovan yhteistyön uuden muodon, kuin *socialistisen kilpailun*, joka auttaa heidän kykyjensä selville saamista ja kehittämistä. Erotukseksi kapitalistisesta kilpataistelusta, joka rakentuu periaatteelle „kukin omaansa” ja „ihmiset ovat susia toisilleen”, se edellyttää kaikinpuolista toverillista keskinäisapua, parhaan kokemuksen vaihtoa, jälkeenyäviä järjestelmällistä kohottamista edistyneempien tasolle.

Määrätietoisessa kollektiivisessa työssä ilmenee selvimmin sellainen sosialistisen yhteiskunnan ihmisen henkisen olemuksen piirre kuin huolenpito yhteisestä hyvästä, isännän suhtautuminen yhteiskunnan asioihin.

Niiden perinpohjaisten muutosten johdosta, joita luokkasuhteet kokevat sosialismin voittaessa, lasketaan vankka perusta yhteiskunnan *moraalis-poliittiselle yhtenäisyydelle*. Sellaisesta kaikkien luokkien ja sosiaalisten väestökerrosten yhtenäisyydestä niiden pääasiallisten etujen suhteen muodostuu myös yhteiskunnallisen kehityksen mahtava liikkeellepaneva voima. Moraalis-poliittinen yhtenäisyys tekee mahdolliseksi yhdistää kaikki työtä tekevät tärkeimpien taloudellisten, sosiaalipoliittisten ja kulttuuritehtävien ratkaisemiseen. Ja sellaisesta yhteenliittämisestä muodostuu voima, joka pystyy voittamaan kaikki esteet.

Sosialistisen yhteiskunnan tärkeä liikkeellepaneva voima on myös *sosialististen kansakuntien ystävyys* — niin kunkin maan puitteissa kuin myös sosialismin maailmanjärjestelmän mitassa. Tämä ystävyys ei ainoastaan auta puolustamaan työtätekevien saavutuksia imperialistien väkivallanyrityksiltä, vaan luo myös suotuisimmat ehdot kaikkien kansojen taloudelliselle ja kulttuuri-kehitykselle veljellisen keskinäisavun pohjalla.

Sosialistisen yksilön korkea aatteellisuus ilmenee *sosialistisen isänmaallisuuden* elähdyttävässä tunteessa. Tämä uusi, sosialistinen isänmaallisuus ei ole enää vain ihmiselle luonnollista kiintymystä kotiseutuun, sen ihmisiin, tapoihin, kieleen jne. Se on ennen kaikkea uskollisuutta sosialistiselle järjestelmälle ja perustuu siihen, että ymmärretään sen ratkaiseva paremmuus kapitalismiin verraten. Sellainen isänmaallisuus ei erota toisistaan, vaan päinvastoin lähentää toisiinsa eri kansakuntien edustajia.

Sosialistisesta isänmaallisuudesta ei luonnollisestikaan kasva kansallista eristyneisyyttä, vaan syvän kansainvälisen solidaarisuuden ja ystävyys-tunne muiden maiden työväenluokkaa ja kaikkia työtätekeviä kohtaan.

Sosialistinen isänmaallisuus on aktiivinen, tehoisa tunne. Se kannustaa ihmisiä antamaan isänmaalle kaikki voimansa ja kykynsä, ja jos tarvitaan — henkensäkin. Selvänä todisteena tästä on neuvostokansan suuri sankariteko Suuren Isänmaallisen sodan vuosina.

Sosialistisen yhteiskunnan kehityksen liikkeellepanevat voimat eivät ole mitään kerta kaikkiaan annettua. Ne kehittyvät itse sitä mukaa kuin sosialistinen järjestelmä lujittuu ja täydellistyy.

Sellaisen kehityksen edistäminen, sosialismin uusien liikkeellepanevien voimien lujittaminen on eräs tärkeimmistä yhteiskunnan suoritettavina olevista päätehtävistä.

Juuri tästä syystä sosialismin vallitessa kiinnitetään niin suuri huomio muun muassa kollektiivisen työn muotojen parantamiseen kehittelemällä aineellisia ja moraalisia kannustimia. Erittäin suuri merkitys annetaan myös kansan moraalipoliittisen eheyden jatkuvalla lujittamiselle, ts. yhtenäisyyden, yhteenliittyneisyyden ja murtumattoman liiton lujittamiselle työväenluokan, talonpoikaiston ja sivistyneistön välillä. Ymmärtäen tämän tehtävän koko merkityksen sosialismin menestykselliselle kehitykselle kommunismiin johtavalla tiellä, yhteiskunta ja sen johtava voima — puolue — seuraavat valppaasti, ettei talouselämässä, politiikassa eikä ideologiassa syntyisi ilmiöitä, jotka rikkovat kansan moraalipoliittista yhtenäisyyttä.

Puolue, valtio ja koko sosialistinen yhteiskunta omistavat paljon huomiota myös kansojen välisen ystävyys-lujittamiselle. Tämä tehtävä ratkaistaan taloudellisten, poliittisten sekä kulttuuri- ja kasvatustoimenpiteiden avulla. Historian kokemus osoittaa, että kansojen ystävyys-lujittaminen vaatii johdonmukaista taistelua nationalismiin uusiutumista vastaan sen kaikissa ilmenemismuodoissa.

Suuri merkitys sosialistisen yhteiskunnan koko kehitykselle on vihdoin sillä, että lujitetaan sosialistista isänmaallisuutta — työtätekevien uskollisuutta sosialistiselle kotimaalleen, heidän valmiuttaan työskennellä uhrautuvasti, ja jos tarvitaan, myös taistella puolustaen saavutuksiaan ja isänmaan turvallisuutta.

Sosialistisella yhteiskunnalla on siis valtavia liikkeellepanevia voimia, jotka takaavat vääjäämättömän ja nopean edistyksen kaikilla elämän aloilla.

Sosialistinen järjestelmä avaa ennen näkemättömiä mahdollisuuksia yhteiskunnan kehitykselle ja monimutkaistenkin sosiaalisten ongelmien ratkaisemiselle työtätekevän ihmiskunnan eduksi ja luo tätä varten välttämättömät edellytykset. Mutta se ei ratkaise eikä voi ratkaista minkäänlaisia ongelmia ihmisten itsensä asemesta ja ilman heitä.

Erittäin tärkeä yhteiskunnallisen kehityksen erikoisuus sosialismin vallitessa on siinä, että se menettää tahattoman, vaistonvaraisen luonteensa ja että siitä tulee prosessi, jossa ihmisten suunnitelmallinen tietoinen toiminta esittää yhä suurempaa osaa.

Näissä olosuhteissa on valtavan suuri merkitys *marxilais-leniniläisen puolueen* — työtätekevien etujoukon — toiminnalla, missä sosialistisen yhteiskunnan kollektiivinen äly ja tahto saavat täydellisimmän ja kaikinpuolisen ilmaisunsa. Oikea ja taitava puolueen johto on välttämätön edellytys kaikkien sosialistiseen järjestelmään sisältyvien mahdollisuuksien ja etuisuuksien realisoimiselle.

Pitäen tätä lähtökohtanaan marxilais-leniniläiset antavat sosialismin voiton jälkeenkin ensiarvoisen merkityksen puolueen johdon lujittamiselle, sen merkityksen kohottamiselle yhteiskunnallisen elämän kaikilla aloilla.

Kommunistisen puolueen johto on eräs sosialismin suurten menestysten ratkaisevista tekijöistä. Se on takeena menestyksellisestä eteenpäinmenosta, sosialismin rakentaneen yhteiskunnan eteen nousevan suuren tehtävän, kommunismin siirtymisen, menestyksellisestä ratkaisemisesta.

25. LUKU

SOSIALISTINEN MAAILMANJÄRJESTELMÄ

Sen jälkeen kun sosialismi ylitti yhden maan puitteet ja muuttui maailmanjärjestelmäksi, on teorian ja käytännön ratkaistavaksi noussut uusia tärkeitä ongelmia, jotka liittyvät sosialistisen maailmantalouden järjestämisen lainmukaisuuksiin, riippumattomien ja suvereenisten sosialististen valtioiden välisiin suhteisiin.

Sosialististen maiden kommunististen ja työväenpuolueiden ei tarvinnut tietenkään aloittaa näiden kysymysten kehittelyä tyhjästä. Ne saivat luotettavan pohjan sen valtavan aatteellisen rikkauden muodossa, jonka marxismin-leninismen klassikot jättivät jälkeensä, sekä kansallisuuksien välisten suhteiden järjestämisestä internationalististen periaatteiden pohjalla saadussa tunnetussa kokemuksessa, joka oli karttunut ennen sosialismin maailmanjärjestelmän muodostumista.

Mutta tämän järjestelmän muodostuminen on vaatinut monien käytännön esiin nostamien uusien ongelmien ratkaisemista, elämäkokemukseen nojaavaa marxilais-leniniläisen teorian luovaa kehittämistä. Tämän kokemuksen yleistäminen on uusi ja vielä keskeneräinen marxilais-leniniläisen tieteen sivu, jolla on valtavan suuri merkitys sosialististen maiden kommunistisille ja työväenpuolueille.

1. Sosialistisen maailmanjärjestelmän muodostumisen historialliset erikoisuudet

Puhuessamme maailmanjärjestelmästä, niin sosialistisesta kuin kapitalistisestakin, emme tarkoita pelkkää yhteiskuntajärjestelmältään samantyyppisten valtioiden summaa.

On ollut aika, jolloin huomattavalla osalla maapalloa on vallinnut yksi ja sama yhteiskuntajärjestelmä, esimerkiksi feodaalinen, mutta mitään maailmanjärjestelmää ei ollut eikä voinutkaan olla, sillä maat, joissa tämä järjestelmä vallitsi, eivät

olleet sidotut yhtenäiseksi sosiaaliseksi ja taloudelliseksi elimistöksi, vaan useinkaan eivät edes tietäneet mitään tai tiesivät hyvin vähän toisistaan.

Edellytykset maailmanjärjestelmän muodostumiselle syntyivät ensimmäistä kertaa vasta kapitalismin aikakaudella, jolloin tuotantovoimien kehitys liitti eri maiden talouselämän yhteen kestävin sitein. Kapitalistisen maailmanjärjestelmän muodostumisprosessi vaati satoja vuosia, tullen päätökseen vasta imperialismin aikakaudella. Mutta tämän maailmanjärjestelmän ei oltu suotu kauan säilyttää monopoliasemaansa. Pääoman herruudesta vapautuneet maat liittyivät yhteen sosialistisessa leirissä ja muodostivat sosialismin maailmanjärjestelmän.

**Kahden järjestelmän
muodostumisen tied
ja menetelmät**

Kummankin järjestelmän muodostumisen perustana on sama tekijä — tuotantovoimien kehityksen tarpeet. Mutta tämä tekijä ei vaikuta itsestään, vaan hallitsevien luokkien politiikan ja toiminnan kautta. Toisessa tapauksessa päävoimana, joka toteuttaa käytännössä maiden ja kansojen, niiden talouden ja kulttuurin toisiinsa lähentymisen objektiivisen tendenssin, on ollut porvaristo ja toisessa työväenluokka. Luonnollista on, että kapitalistisen ja sosialistisen järjestelmän muodostuminen on tapahtunut eri teitä ja erilaisin menetelmin ja että sillä on ollut erilaiset tulokset.

Jo kauan sitten on havaittu, että jokaisen luokan sisä- ja ulkopoliittikka on olemukseltaan yhtenäistä. Kun porvaristo riistää ja sortaa oman maansa työtätekeviä, niin voidaanko odottaa, että se suhtautuisi toisin muiden maiden työläisiin ja talonpoikiin? Ei ole ihmeteltävä sitä, että eri maiden lähentyminen kapitalismin olosuhteissa on muistuttanut eniten rosvon ja hänen uhrinsa „lähentymistä”.

Kapitalismin maailmanjärjestelmän muodostuminen oli tulos alituisesta taistelusta kaikissa muodoissa — sotilaallisessa, poliittisessa, taloudellisessa ja ideologisessa. Yhteiskuntajärjestelmän yhteisyys ei synnyttänyt täällä kansainvälistä solidaarisuutta. Tämän seikan historia näyttää vakuuttavasti toteen. 18. vuosisadan toisella puoliskolla oli maapallolla yksi suuri porvarillinen valtio — Englanti, ja sen hallitseva luokka esiintyi toisissa maissa tapahtuneiden porvarillisten vallankumousten pahimpana vihollisena. Tämä ilmeni selvästi v. 1789 Ranskassa alkaneen porvarillisen vallankumouksen aikana, jolloin Englannista tuli vanhan järjestelmän palauttamiseen pyrkivien feodaalis-absolutististen valtioiden vastavallankumouksellisen liittoutuman tuki.

Kuvaavaa on sekin, että kaikki viime ja tämän vuosisadan suuret sodat, niihin luettuna toinen maailmansota, joka puhkesi aikakaudella, jolloin sosialistinen valtio oli jo olemassa, ovat syntyneet nimenomaan kapitalististen valtojen välillä sen seurauksena, että näiden valtojen hallitsevien luokkien välillä, jotka

sosiaalisessa suhteessa ovat toisilleen läheisiä, on olemassa sovittamattomia ristiriitoja.

Työväenluokan historiallinen tehtävä vaatii periaatteellisesti toisenlaisia teitä ja menetelmiä sosialistisen maailmanjärjestelmän muodostamiseen. Työväenluokka tekee ainiaaksi lopun riistosta ja sorrosta omassa maassaan, eikä lainkaan sitä varten, että säilyttäisi tai herättäisi ne henkiin kansainvälisellä areenalla. Tie sosialismin maailmanjärjestelmän muodostumiseen on tasa-arvoisten kansojen vapaaehtoisen toisiinsa lähentymisen tie, eikä heikon alistamista voimakkaan määräysvaltaan. Sen osanottajien keskinäissuhteiden perustaksi tulee syvä sosiaalinen solidaarisuus ja yhteenliittyneisyys.

Kummankin maailmanjärjestelmän sosiaalinen luonne selittää muutkin niiden väliset periaatteelliset eroavuudet.

Kapitalismin maailmanjärjestelmä on ankan hierarkian järjestelmä, joka on varmistettu sekä tosiasiallisella voimasuhteella että usein myös juridisesti. Se muistuttaa pyramidia, jonka huipulla on kourallinen kehittyneitä valtakuntia, mutta alhaalla takapajuisten ja sorrettujen kansojen valtavan suuri joukko.

Socialismin maailmanjärjestelmä on aivan toisennäköinen. Se ei ole alistukseen ja riippuvuuteen perustuva hierarkia, vaan vapaiden ja tasa-arvoisten valtioiden ystävyysliitto.

Kapitalismin maailmanjärjestelmä on jo luonnostaan sopiva säilyttämään ja syventämään, mutta ei poistamaan siihen kuuluvien maiden eroavuuksia taloudellisessa, sosiaalisessa ja sivistyksellisessä asemassa, niiden kehityksen epätasaisuutta. Kapitalismin maailmanjärjestelmässä on oleellisinta siihen kuuluvien maiden enemmistön talouselämän, politiikan ja yhteiskunnallisten suhteiden alistaminen kehittyneiden valtojen monopolistisen porvariston eduille.

Socialistinen maailmanjärjestelmä sitävastoin sopii luonteeltaan edistämään kaikkien siihen kuuluvien maiden mahdollisimman nopeaa kehitystä ja jälkeenjääneiden vetämistä edistyneimpien tasolle.

Tämän järjestelmän olemassaolo tekee *socialismin rakentamisen taloudellisesti mahdolliseksi missä maassa tahansa* riippumatta sen kehitystasosta vallankumouksen hetkeen mennessä, kun sensijaan sellainen mahdollisuus oli aikaisemmin olemassa vain mailla, jotka olivat ainakin keskitasolla taloudellisessa kehityksessä. Tällä seikalla on erityinen merkitys heikosti kehittyneille maille.

Socialismin maailmanjärjestelmä takaa luotettavalla tavalla jokaisen siihen kuuluvan maan turvallisuuden imperialistiseen leiriin nähden ja luo siten *socialismin rakentamisen poliittisen mahdollisuuden missä maassa tahansa*, riippumatta sen koosta, väkiluvusta ja sotapotentialista. Tällä seikalla on erityinen merkitys pienille maille, jotka itsenäisesti eivät pystyisi milloinkaan

suojaamaan sosialistisia saavutuksiaan imperialistien väkivallan yrityksiltä.

Sosialismin maailmanjärjestelmän oleellisin tarkoitus on sellaisten suhteiden luominen maiden välillä, jotka parhaiten vastaavat niiden kunkin etuja erikseen ja sosialistisen maailman etuja kokonaisuudessaan, myötävaikuttavat sosialismin kaikkien historiallisten etuisuuksien mahdollisimman täydelliseen esiintuloon ja tällä pohjalla koko sosialistisen leirin mahdollisimman nopeaan taloudelliseen, sosiaaliseen ja kulttuurikehitykseen kommunismin suuntaan.

2. Sosialististen valtioiden keskinäissuhteiden periaatteet (sosialistinen internationalismi)

Kysymyksen, miten on rakennettava suhteet niiden maiden välillä, joissa työväenluokka on vallassa, on marxismi-leninismi yleisessä muodossa ratkaissut jo ennen sosialismin maailmanjärjestelmän muodostumista. Kansojen tasa-arvoisuus ja proletaarinen internationalismi — sellaisia ovat ne järkkymättömät periaatteet, joita työväenluokan marxilaiset puolueet ovat aina pitäneet ohjeenaan. Mutta proletaarisen internationalismin periaatteet säätelivät tuohon aikaan pääasiassa suhteita kansainvälisen proletariaatin kansallisten osastojen välillä, sen poliittisten puolueiden, ammattiliittojen ja työtätekevien muiden järjestöjen välillä. Ennen työväenluokan suorittamaa vallanottoa ei ollut eikä voinut olla kokemusta proletaarisen internationalismin politiikan toteuttamisesta valtion rakentamisessa.

Sellaista kokemusta saatiin proletaarisen vallankumouksen päästyä voitolle Venäjällä. Ensimmäistä kertaa rakennettiin suhteet kansakuntien ja kansojen välillä valtavan suuren, monikansaisen valtion puitteissa tasa-arvoisuuden, vapaaehtoisuuden ja keskinäisavun, kansallisen suvereniteetin kunnioittamisen sekä jokaisen sosialistisen kansakunnan ja kansallisuuden omalaatuisten erikoisuuksien huomioonottamisen periaatetta vastavasti.

Kun sosialistinen vallankumous voitti toisissa maissa, tuli Neuvostomaan kokemuksesta niille lähtökohta, esikuva ja esimerkki. Mutta tätä kokemusta ei voitu siirtää mekaanisesti koko sosialistiseen leiriin, sillä nyt ei kysymys ollut suhteista yhden maan puitteissa, vaan riippumattomien sosialististen valtioiden keskinäissuhteista, valtioiden, joiden johdossa ovat itsenäiset kommunistiset ja työväenpuolueet.

Oli sovellettava luovalla tavalla proletaarisen internationalismin yleisiä periaatteita sosialististen valtioiden välisiin suhteisiin. Tämä merkitsi samanaikaisesti myös itse näiden periaatteiden edelleen kehittämistä, proletaarisen internationalismin

rikastuttamista uudella historiallisella sisällöllä. Se sai uuden muodon ja siitä tuli *sosialistinen internationalismi*, johon sisältyivät myös sosialististen valtioiden keskinäissuhteet.

Sosialistisen internationalismin periaatteilla on vankka teoreettinen perusta — sosialismin aikakaudelle ominaisten objektiivisten lainmukaisuuksien tiedostaminen.

Eräs näistä lainmukaisuuksista on kaikkien kansakuntien vapaa itsemäärääminen, niiden todellinen herääminen, kulttuurin kukoistus ja valtiolaitoksen kehitys. Edellytykset kaikelle tälle luodaan vasta sosialistisen vallankumouksen voiton jälkeen, joka tekee lopun kansallisuussorrosta sen kaikissa muodoissa.

Sosialistisen rakennustyön sisällön ollessa kaikille maille yhtäläinen ja yhteinen pyrkii jokainen kapitalismin kukistanut kansakunta määrittelemään taloudellisen, poliittisen ja kulttuuri-kehityksensä tiet siten, että ne vastaisivat mahdollisimman suuressa määrin sen konkreettisia historiallisia erikoisuuksia ja edistyksellisiä perinteitä.

Kansallisten puitteiden säilyminen on luonteenomaista myös uuden yhteiskunnan rakennustyön seuraaville vaiheille. V. I. Lenin osoitti, että kansalliset ja valtiolliset eroavuudet kansojen ja maiden välillä tulevat säilymään vielä hyvin kauan jopa senkin jälkeen kun työväenluokka on voittanut koko maailman mitassa ¹.

Tämä saa selityksensä siitä, että kansakunta ja kansallinen kieli, kulttuurin kansallinen muoto kuuluvat yhteiskunnallisiin ilmiöihin, joille on tunnusmerkillistä tavaton sitkeys. Kansallisten eroavuuksien säilyminen sosialismin vallitessa johtuu myös syvemmistä, sosiaalisista ja taloudellisista syistä. Nykyajan tuotantovoimat eivät ole vielä toistaiseksi kasvanee yhteiskunnallistamista varten siinä määrin, että voitaisiin poistaa sosialistisen talouden valtakunnallis-kansalliset puitteet ja siirtyä sen yhtenäiseen suunnitteluun ja johtamiseen.

Kunkin sosialistisen maan talouselämä kehittyi itsenäisenä kansallisena taloutena, jossa muodostuvat omat määrä- ja keskinäissuhteensa, jotka johtuvat historiallisesti muodostuneiden kansantalouden alojen olemassaolosta, väestön tuotannollisen kokemuksen erikoisuuksista, kunkin maan luonnonvarojen luonteesta ja maantieteellisestä asemasta jne.

Kansakuntien kukoistuksen lainmukaisuuden rinnalla on sosialismille luonteenomaista myös kansakuntien ja kansojen toisiinsa lähentymisen, kansallisten talousjärjestelmien vuorovaikutuksen ja sosialististen kansakuntien yhä suuremman toisiinsa lähentymisen lainmukaisuus. Tämä lainmukaisuus voimistuu alituisesti sitä mukaa kuin sosialismi kehittyy. Se perustuu ennen kaikkea tuotantovoimien kehityksen tarpeisiin. Jo kapitalismin oloissa nämä tarpeet synnyttävät tendenssin kansakuntien välisten yhteyksien kehittämiseen ja taajentamiseen, ja

sosialismin vallitessa ne jouduttavat valtioiden ja kansojen yhä kiinteämmän lähentymisen prosessia.

Molemmat mainitut lainmukaisuudet eivät ole ristiriidassa keskenään, vaan päinvastoin liittyvät kiinteästi toisiinsa. Vain kansallisten elämänmuotojen täydellinen kehitys ja kukoistus avaa tien sosialististen kansakuntien vapaaehtoiseen, todella internationalistiseen lähentymiseen ja yhtymiseen. Tällainen lähentyminen on puolestaan taas mitä tärkein edellytys kansallisen talouselämän ja kulttuurin kukoistukselle.

Nämä molemmat sosialismin maailmanjärjestelmän objektiiviset lainmukaisuudet vaikuttavat yhdessä ja keskinäisessä yhteydessä toisiinsa, määräten tämän järjestelmän kehittymisen yleisen suunnan. Kumpikin lainmukaisuus kuvastuu sosialististen valtioiden keskinäissuhteiden kehityksessä.

**Jokainen sosialistinen
maa on suvereeninen
valtio**

Sosialistisen internationalismin tärkeänä erottamattomana osana ovat tasa-arvoisuuden ja suvereniteetin periaatteet. Näitä yleisdemokraattisia periaatteita julistettiin

ensimmäistä kertaa jo porvarillisten kansakuntien muodostumisen ja vakaantumisen kaudella. Mutta näiden periaatteiden tunnustamisella on kapitalismin vallitessa melkoisessa määrin muodollinen luonne. Kapitalististen valtioiden keskinäissuhteet määräytyvät todellisuudessa reaalisen voimasuhteen mukaan. Voimakkaampi valtio ei välitä kansainvälisen oikeuden normeista, se ei kaihda siekailematonta puuttumista heikompien valtioiden sisäisiin asioihin ja saattaa ne itsestään riippuviksi milloin katsoo tämän tarpeelliseksi.

Sitäpaitsi pääoma ei tunne minkäänlaisia valtioiden rajoja, se tunkeutuu heikkoihin maihin, alistaa niiden talouselämän palvelemaan omia etujaan, riistää niiltä taloudellisen riippumattomuuden. Tästä syystä on kapitalismin vallitessa useinkin niin, että valtiota pidetään muodollisesti suvereenisena, mutta todellisuudessa sen politiikan sanelevat suurvallat. Esimerkiksi sodanedellistä Puolaa pidettiin itsenäisenä, riippumattomana valtiona. Mutta sen poliittinen suuntaus riippui kuitenkin huomattavassa määrin ulkomaisesta pääomasta, jonka osuus monilla Puolan teollisuuden aloilla oli yli 60%.

Vasta sosialismin vallitessa tasa-arvoisuus, kansallinen riippumattomuus ja suvereniteetti saavat oikean sisältönsä. Poliittista suvereniteettia vahvistaa se, että yhteiskunnasta tulee perustuotannonvälineiden omistaja. Jokainen kansakunta saa mahdollisuuden määrätä olemassaolonsa pohjimmaisesta perustasta — talouselämästä, suunnata sen kehitystä kansallisia tarpeitaan vastaavasti.

Sosialismi ei vain julista aitoa suvereniteettia, vaan vaatii vielä myös sen tiukkaa noudattamista.

Miksi? Siksi, että sosialismin rakennustyö perustuu laajojen kansanjoukkojen aktiivisuuteen. Vain silloin kun kyseisen maan

kansa itse määrittelee talouspoliittiset tehtävänsä, on mahdollista joukkojen aktiivinen osallistuminen näiden tehtävien käytännölliseen toteuttamiseen, ja jos tarvitaan — valmius kestää väliaikaisia vaikeuksia ja uhrauksia vapaasti valitun tavoitteen tähden. Kukaan ei voi tuntea kunkin sosialistisen kansakunnan tarpeita ja mahdollisuuksia paremmin kuin se itse, kukaan ei voi oikeammin ottaa huomioon sen taloudellisen, poliittisen ja kulttuuri-kehityksen erikoisuuksia.

Tästä syystä voi kaikenlainen ulkopuolinen sekaantuminen, vaikka se johtuisi mitä parhaimmista tarkoituksista, olla sekä sopimaton että vahingollinen sosialismin asialle kyseisessä maassa.

Vastavuoroinen suvereniteetin kunnioittaminen on ehtona siihen, että sosialismin kehitys tässä tai tuossa maassa tapahtuu muodoissa, joissa otetaan huomioon kansan kansalliset erikoisuudet ja perinteet.

Mutta eikö tämä kaikki estä kansojen keskinäistä lähentymistä, mikä on sosialismin ihanne? Ei missään määrin. Leninismi opettaa, että kansakuntien tasa-arvoisuuden ja suvereniteetin noudattaminen onkin välttämätön juuri sitä varten että saataisiin ne lähentymään toisiaan.

Juuri sellainen, kuten on jo mainittu, on kansallisuuskysymyksen dialektiikka. Vasta silloin kun kansakunnat ovat todella vapaita ja tasa-arvoisia, kun ainoakaan niistä ei käy toisen riippumattomuuden kimppuun — vain siinä tapauksessa ne oppivat luottamaan syvästi toisiinsa, ryhtyvät vapaaehtoisesti kiinteisiin suhteihin, joita talouselämän, puolustuksen ja ulkopoliittikan kehityksen etu vaatii.

Pysyessään suvereenisena valtiona ei mikään sosialistinen maa voi samalla sulkeutua kansallisiin puitteisiinsa eikä olla piittaamatta niistä teistä ja menetelmistä, joilla sosialismin ongelmia ratkaistaan muissa maissa. Kaikki sosialistiset maat — suuret ja pienet — kartuttavat tietenkin omaa, itsenäistä kokemustaan sosialismin rakennustyössä. Tässä kuten monessa muussa suhteessa ne ovat tasa-arvoisia ja jokainen niistä kykenee antamaan panoksensa sosialismin teoriaan ja käytäntöön. Mutta sosialististen maiden elinedut vaativat kaiken sen kokemuksen käyttämistä, jonka sosialismia rakentavat maat ovat kartuttaneet ja joka auttaa menestyksellisemmin luomaan uutta yhteiskuntaa, välttämään virheitä ja epäkohtia. Selvää on, että tämä jouduttaa huomattavasti sosialismin rakennustyötä jokaisessa maassa.

Kokemuksen hyväksi käytöllä ei tietenkään ole mitään yhteistä kokemuksen mekaanisen jäljittelemisen kanssa. Koke-musta käytetään luovalla tavalla, siitä otetaan olennaisin, se millä on pysyvä merkitys ja mitä voidaan menestyksellisesti soveltaa kyseisen maan konkreettisiin olosuhteihin.

Yhtenäisyys ja keskinäisapu

Sosialistisen internationalismin olemus ei rajoitu riippumattomuuden ja tasa-arvoisuuden tunnustamiseen.

Se uusi ja erikoinen, mikä on tunnusmerkillistä sosialististen valtioiden keskinäissuhteille, on ponnistusten vapaaehtoinen yhdistäminen yhteisen taistelun hyväksi sosialismin rakentamisen puolesta, veljellinen keskinäinen tukeminen. Sosialististen valtioiden väliset suhteet määräytyvät viime kädessä sosialismin tuotantosuhteiden mukaan. Niiden perusta on toverillinen yhteistyö ja keskinäisapu.

Sosialististen valtioiden kansalliset edut käyvät sopusuhtaisesti yhteen niiden yleisten etujen ja tavoitteiden kanssa. Sellaisia ovat työtätekevien perimmäiset luokkaedut ja tavoitteet, jotka ovat saaneet tieteellisen ilmaisunsa marxismissa-leninismissä. Sosialististen maiden kansojen isänmaallisuus sulautuu yhteen internationalismin kanssa. Rakkauteen omaa sosialistista Kotimaata kohtaan sisältyy elimellisesti rakkaus koko sosialistisen leirin kansojen veljesperhettä kohtaan.

Kansojen omaan vapaaseen tahtoon ja ystävyyyteen perustuvat suhteet ovat kestävimpiä valtioiden välisiä suhteita maailmassa. Tämän vuoksi ei sosialismin leiri ole tilapäisesti yhteen lankeavien etujen toisiinsa liittämien valtioiden tavallinen koostuma, vaan eheä voima, joka on imperialistista leiriä vastassa yhtenä kokonaisuutena, kestäväenä poliittisena ja taloudellisena yhteenliittymänä, jonka perustana ovat sen osanottajien pitkäaikaiset perusedut.

Sosialismi, toisin kuin porvarillinen demokratia, ei voi rajoitua kansojen tasa-arvoisuuden muodolliseen julistamiseen. Se siirtää painopisteen tosiasiallisen tasa-arvoisuuden saavuttamiseen. Tätä varten on tehtävä loppu kapitalismilta perinnöksi jääneestä epäyhdenvertaisuudesta eri kansojen taloudellisessa ja kulttuurikehityksessä, saatava aikaan yleinen nousu. Sellaista on kansallisuuspolitiikka, jota noudatetaan yhden monikansaisen sosialistisen valtion puitteissa. Juuri näitä samoja periaatteita sovelletaan myös kansojen välisten suhteiden alalla sosialistisen maailmanjärjestelmän puitteissa.

Keskinäisavun periaate lyö leimansa myös sosialististen valtioiden välisiin poliittisiin suhteisiin. Mahtavan sosialismin leirin olemassaolo turvaa jokaisen sosialistisen maan suvereniteetin ja turvallisuuden, takaa sen kansanvallankumouksen saavutusten säilymisen. Erittäin voimakkaana todisteena tästä on se yksimielinen tuki, jota Neuvostoliitto ja muut sosialistiset maat antoivat Unkarin työtätekeville ulkomaisen imperialismin provosoiman vastavallankumouksellisen kapinan aikana. Kuten tunnettua, sosialismin viholliset nostivat tämän johdosta hirveän melun, esittäen sosialististen kansojen Unkarille antaman veljellisen avun „puuttumiseksi” sen sisäisiin asioihin. Mutta koko maailman valveutuneet työläiset ovat Unkarin tapahtumista

päinvastaista mieltä. He näkevät oikeutetusti siinä avussa, jota Unkarin kansalle annettiin sen sosialististen saavutusten suojaamiseksi, arvokkaan esimerkin kansainvälisen velvollisuuden ja proletaarisen solidaarisuuden täyttämisestä.

Toimien yhtenäisenä ja eheänä rintamana maailman areenalla sosialismin maat lisäävät moninkertaisesti ulkopoliittikansa tehokkuutta, politiikan, jonka tavoitteena on maailmanrauhan säilyttäminen ja lujittaminen, rauhanomainen rinnakkainolo ja taloudellinen kilpailu kapitalismin kanssa.

**Nationalismin
jäännösten voittaminen** Sosialismin maailmanjärjestelmään kuuluvien valtioiden sosiaalinen, taloudellinen ja ideologinen yhteisyys luo siis suotuisat objektiiviset edellytykset kaikkien niiden keskinäissuhteihin liittyvien ongelmien ratkaisemiselle. Kunkin sosialistisen maan marxilais-leniniläiseltä puolueelta vaaditaan kuitenkin taitoa ratkaista nämä ongelmat sillä tavoin, että kansalliset edut sovitetaan yhteen sosialistisen leirin yhteisten etujen kanssa.

Tällainen yhdistäminen on täysin mahdollista sosialistisen internationalismin periaatteiden pohjalla. Kuten sosialismin maailmanjärjestelmän olemassaolon kokemus osoittaa, antaa näiden periaatteiden soveltaminen valtioiden välisissä suhteissa mainioita tuloksia. Minkäänlaiset hankaluudet ja yksityiset väärinkäsitykset, jotka ovat väistämättömiä kehitettäessä uusia suhteita kansojen välillä, eivät lainkaan vähennä tämän kokemuksen historiallista merkitystä.

Mutta sosialistisen internationalismin periaatteet samoin kuin niiden soveltamismuodotkin ovat uutta kansainvälisissä suhteissa, kun taas vanhantyyppiset suhteet ovat säilyneet riistäjien yhteiskunnan koko monisatavuotisen historian ajan. Eri maiden, näiden joukossa myös niiden maiden välillä, joista on nyt tullut sosialistisia, on menneisyydessä ollut riitoja ja yhteentörmäyksiä, jotka ovat jättäneet raskaan muiston. Nopea vapautuminen siitä, menneisyyden kerrostumien pois peseminen ei ole aina helppoa, sillä kansalliset ennakkokäsitykset kuuluvat erittäin sitkeiden joukkoon.

Ei ole sattuma, että imperialistinen taantumus, joka pyrkii heikentämään sosialistista maailmanleiriä, panee toivonsa nationalististen aineisten elpymiseen sosialismin maissa. Sattuma ei ole sekään, että juuri nationalistisessa suossa puhkeavat revisionismin myrkyllisimmät kukkaset. Nationalistiset ennakkoluulot ja ennakkokäsitykset ovat tavallisesti se yhteinen pohja, jolla yhtyvät taisteluun uutta järjestelmää vastaan sekä riistäjäluokkien jäännökset että imperialististen tiedustelulaitosten suoranaiset asiamiehet ja sosialismin asian petturit. Eikö tätä todista Unkarin tapaus, missä vastavallankumouksellinen kapina syksyllä 1956 oli tulosta juuri tällaisesta maailman imperialismin tukemien pimeiden voimien yhdistelmästä?

Viime vuosina ovat revisionistiset ainekset, yrittäessään avata nationalismille oven kansainväliseen työväenliikkeeseen, tarttuneet „kansallisen kommunismin” tunnukseseen, joka on imperialistisen taantumuksen keksimä. Ne ovat tuntevinaan reseptin sellaiseen kommunismiin, joka täysin sopeutuu yhteen kansallisen itseensäsulkeutuneisuuden ja rajoittuneisuuden kanssa ja joka muka voidaan rakentaa irrallaan muista sosialistisista maista, jopa suhtauduttaessa niihin vihamielisestikin, piittaamatta lainkaan proletaarisen internationalismin ja luokkasolidarisuuden periaatteista. Selvää kuitenkin on, että moisilla resepteillä ei ole mitään yhteistä kommunismin kanssa, vaan että ne ovat yritys herättää uuden nimilapun suojassa henkiin vanha opportunistinen politiikka, joka tarkoittaa työväenliikkeen mukauttamista taantumuksellisen porvariston etuihin. Se joka puolustelee „kansallista kommunismia” ja hyökkää sosialistisen maailmanjärjestelmän yhtenäisyyden kimppuun, hylkää tosiasiallisesti sosialismin aatteet.

Nationalismi on eräs niistä välikappaleista, joihin taantumus ensi sijassa tarttuu yrittäessään horjuttaa sosialististen maiden yhtenäisyyttä ja solidaarisuutta. Mutta se voi laskea saavansa menestystä vain siellä, missä valtion johtohenkilöt unohtavat internationalismin, missä he ovat taipuvaisia hillittömästi liioittelemaan kansallisia erikoisuuksia ja ummistamaan silmänsä näkemästä sosialistisen rakennustyön yleisiä lainmukaisuuksia ja missä ahtaasti ymmärretyt oman maan edut asetetaan kaikkien muiden veljeskansojen etuja vastaan. Juuri näin on käynyt Jugoslaviassa, jonka johtajien politiikassa ovat päässeet voitolle ahtaasti nationalistiset tendenssit.

Mutta tämä opetus ei kuitenkaan ole mennyt jälkiä jättämättä. Marxilais-leniniläiset puolueet ovat kaikissa sosialistisissa valtioissa voimistaneet taisteluaan nationalistisia jäännöksiä vastaan. Tällöin ne lähtevät siitä, että sellaisia jäännöksiä ja ennakkoluuloja ei voida poistaa pakkomenetelmin eikä huutamisella. Kärsivällisen selitystyön ja nationalististen erehdysten arvostelun rinnalla esittää niiden voittamisessa ratkaisevaa osaa sosialistisen internationalismin periaatteiden johdonmukainen soveltaminen käytännössä. Ilmapiirissä, jossa vallitsee veljellinen yhteistyö, alituinen valmeus auttaa toisiaan, tasa-arvoisuus sekä etujen, tapojen ja perinteiden keskinäinen kunnioittaminen, sammuvat nopeasti nationalistisen riitelyn ja entisen vihamielisyyden pesäkkeet, hälvenevät ja katoavat aikaisemmat ennakkokäsitykset.

Todellisten internationalistien tulee alituisesti muistaa, että nykyajan taantumuksen ja nationalismin asevarastossa on erikoisella sijalla *Neuvostoliiton sosialistisessa leirissä esittämän osan vääristely*. Kapitalistinen propaganda ja sitä myötäilevät revisionistit levittävät tämän johdosta erilaisia valheellisia juttuja. He selittävät esimerkiksi, että Neuvostoliitto „komentelee”

muita sosialistisia maita ja että niiden kommunistiset puolueet ovat „riippuvaisuudessa” NKP:sta. Belgradista on tässä yhteydessä päästetty liikkeelle huhu, että Neuvostoliitto muka tavoittelee „hegemonin”, johtajan osaa sosialistisessa leirissä.

Sellaisia juoruja ja huhuja levitetään toivossa saada edes hiukankin mustatuksi Neuvostoliittoa ja koko sosialistista järjestelmää, kiihoitetuksi takapajuisten tai asioista tietämättömien ihmisten nationalistisia ennakkoluuloja ja horjutetuksi kansanjoukkojen luottamusta Neuvostoliiton politiikkaan.

Todellisuudessa ei Neuvostoliiton osuudella sosialismin maailmanjärjestelmässä ole mitään yhteistä sen kanssa mitä vihamieliset propagandistit siitä väittävät. Kommunistisessa liikkeessä ei yleensä ole „ylempiä” puolueita eikä „alistettuja” puolueita aivan samoin kuin sosialistisessa leirissä ei ole „hegemoni”-valtioita eikä „satelliitti”-valtioita. Kaikki sosialistiset maat ovat täysin itsenäisiä omien kansallisten ongelmiansa ratkaisemisessa ja jokaisella niistä on yhtäläinen ääni ratkais- taessa sosialistisen leirin yhteisiä ongelmia. Aivan samoin näiden maiden kommunistiset ja työväenpuolueet ovat täysin itsenäisiä ja tasa-arvoisia; ne ovat vastuussa oman maansa työtä- tekeville ja koko kansainväliselle työväenliikkeelle eivätkä jonkin yhden maan puolueelle. Neuvostoliiton Kommunistinen puolue ei vähäisimmässäkään määrin tavoittele erikoista, johtavaa osaa kansainvälisessä kommunistisessa liikkeessä.

Tästä syystä on väärin puhua, että Neuvostoliitto johtaa sosialistista leiriä. Neuvostoliitto, kuten tähdenneittiin toveri N. S. Hruštševin selostuksessa NKP:n XXI edustajakokouksessa, ei johda muita maita. Runsaan kokemuksensa ansiosta se vain näyttää *esimerkkiä taistelussa sosialismin puolesta*, esimerkkiä sosialistisen ja kommunistisen rakennustyön erittäin mutkikkaiden tehtävien menestyksellisestä ratkaisemisesta. „Mitä Neuvostoliittoon tulee”, sanoi N. S. Hruštšev, „niin, kuten tunnettua, sen osuus ei ole siinä, että se johtaisi muita maita, vaan siinä, että maamme raivasi ensimmäisenä ihmiskunnalle tien sosialismiin, että se on voimallisin maa sosialistisessa maailmanjärjestelmässä, että se on ensimmäisenä astunut kommunismin laajan rakentamisen vaiheeseen”². Tässä ovat sen luottamuksen ja arvovallan juuret, jota Neuvostoliitto nauttii sosialististen maiden ystävyysliitossa.

3. Sosialistisen maailmantalouden kehitys

Tuotantovoimien tietyllä kehitysasteella talous kasvaa yksityisten maiden puitteiden yli ja tulee maailmantaloudeksi. Tämä on, kuten jo sanottiin, objektiivinen prosessi, joka alkaa kapitalismin vallitessa ja kehittyy nopeasti uudella perustalla ja uusissa muodoissa sosialismin oloissa.

Missä ilmenee konkreettisesti erillisten kansallisten talouksien muuttuminen maailmantalouden renkaiksi? Ennen kaikkea siinä, että kansainvälinen työnjako laajenee valtavassa määrässä ja samalla taloudelliset yhteydet kansojen välillä käyvät kiinteimmiksi ja monipuolisimmiksi.

Jo kapitalismin vallitessa muodostuu valtioiden välillä monimutkainen, maailmanlaajuinen taloudellisten suhteiden järjestelmä. Mutta sosialismi ei voi yksinkertaisesti periä tätä järjestelmää ja kehittää sitä edelleen entisellä perustalla. Se on mahdotonta sekä periaatteellisista että käytännöllisistä syistä. Kapitalistisen maailmantalouden puitteissa on taloudellisilla suhteilla antagonistinen luonne ja ne rakentuvat tavallisesti toisten herruuteen ja toisten alistamiseen; ne vievät vähemmän kehittyneiden maiden takapajuisuuden säilyttämiseen, niiden talouden luonnottoman yksipuoliseen kehitykseen. Selvää on, että sosialismi ei voi säilyttää sellaisia suhteita, jotka ovat vieraita sen omaksumalle kansojen tasa-arvoisuuden, ystävyuden ja veljeyden ideologialle. Sitäpaitsi kapitalismin kannalta katsoen kehittyneemmätkin kansainväliset taloudelliset suhteet eivät voi tyydyttää sosialistisen maailmantalouden paljon korkeampia tarpeita.

Tähän on lisättävä, että kapitalismi voimattomissa yrityksissään estää uuden yhteiskunnan rakennustyötä katkaisee usein itse taloudelliset suhteet maihin, joissa sosialistinen vallankumous on tapahtunut ja järjestää niitä vastaan saartoa ja taloudellista sotaa. Tämän tuloksena täytyy sosialismin tielle lähteneiden maiden järjestää uusi työnjako ja uudet taloudelliset suhteet.

Venäjällä tapahtunut sosialistinen vallankumous pani alun tälle historialliselle työlle. Ensimmäinen maa, joka mursi imperialismin ketjun, muodosti myös tulevan sosialistisen maailmantalouden ensimmäisen renkaan. Juuri tämän vuoksi V. I. Lenin kirjoitti jo v. 1920, että sosialistisen rakennustyön kysymyksiä ratkaistaessa on välttämättä otettava huomioon se, että „pyritään luomaan yhteinen maailmantalous, jota kaikkien kansojen proletariaatti sääntelee yhteisen suunnitelman mukaan ja johon jo kapitalismin vallitessa on pyritty kyllin selvästi ja jota sosialismin vallitessa on ehdottomasti kehitettävä edelleen ja loppuun saakka”³.

Tarvittiin lähes kolme vuosikymmentä sitä varten, että tämä Leninin mainitsema pyrkimys pääsi voitolle laajassa kansainvälisessä mitassa. Sosialistisen talouden maailmanjärjestelmä alkoi käytännössä muodostua vasta 40-luvun toisella puoliskolla, jolloin useat Euroopan ja Aasian maat astuivat sosialismin tielle. Näissä oloissa osoittautui voimakkaan ja eheän talousjärjestelmän luoneen Neuvostoliiton taloudellinen rakenne hyvin sopivaksi tullakseen sosialistisen maailmantalouden ytimeksi.

Sosialistisen leirin muodostumishetkestä alkoi siihen kuuluvien maiden talouselämän lähentymisen, yhtenäisen taloudellisen

maailmanjärjestelmän asteittaisen muodostumisen prosessi. Tämä prosessi ei ole ainoastaan uusi, se on myös monimutkainen, joka vaatii paljon aikaa ja suuria ponnistuksia. Mutta se kehittyy kuitenkin vääjäämättömästi, sillä se on aikakauden historiallista lakimääräisyyttä ja tapahtuu niiden sosialismin taloudellisten lakien vaikutuksen alaisena, joihin jokaisen sosialistisen maan kehitys perustuu.

**Sosialistisen
maailmantalouden
taloudelliset
lainmukaisuudet**

Sosialistisen leirin maiden välisten taloudellisten suhteiden luonne määräytyy monessa suhteessa jo niiden kansantaloudessa tapahtuvien vallankumouksellisten uudistusten mukaan. Sosialistinen teollistaminen

ja talonpoikaistalouksien tuotannollinen osuuskunnallistaminen kansandemokratian maissa ovat aiheuttaneet vanhojen määräsuhteiden jyrkän muuttumisen kansantalouden eri alojen välillä. Uudet taloudenalat ovat alusta lähtien kehittyneet ottamalla huomioon ne mahdollisuudet, joita yhteistyö sosialistisen leirin toisten maiden kanssa on avannut. Neuvostoliitto on yhä enemmän alkanut yhdistää talouselämänsä suunnittelua sosialististen veljesmaiden taloudellisiin tarpeisiin.

Sosialistisen leirin kaikissa valtioissa on näin ollen tapahtunut toisistaan riippuvia muutoksia alojen välisissä määräsuhteissa, viennin ja tuonnin rakenne on muuttunut suuremmissa tai pienemmässä määrässä. Kehittyvistä uusista valtioiden välisistä taloudellisista suhteista on tullut laajennetun sosialistisen uusintamisprosessin välttämätön aines jokaisessa maassa. Niinpä kansainvälisessä mitassa on alkanut vaikuttaa sosialismille ominainen suunnitelmallisen, määräsuhtaisen kehityksen taloudellinen laki, jota sosialististen maiden yhteistyössä vastaavasti toteutetaan.

Nykyisin ei ainoakaan sosialistinen maa kehity enää taloutaan eristyneenä, vaan pitää sitä sosialistisen maailmanjärjestelmän ainesosana. Näissä oloissa saa suunnitelmallisen, määräsuhtaisen kehityksen lain ja arvolain määrätietoinen soveltaminen kunkin maan taholta erittäin tärkeän merkityksen. Se tuo jokaisessa sosialistisessa maassa päivänvaloon lisää varalähteitä yhteiskunnallisen työn tuottavuuden kohottamiseen, turvaa työvoimavarojen ja luonnonrikkauksien tarkoituksenmukaisimman hyväksikäytön.

Kun Neuvostoliitto rakensi sosialismia ollessaan kapitalististen maiden ympäröimänä, täytyi sen luoda kaikille aloille ulottuva teollisuusjärjestelmä, kehittää talouttaan nojaten ainoastaan sisäisiin varalähteisiin ja työnjakoon yhden maan puitteissa. Tästä määräytyi Neuvostoliiton sosialistisen teollistamisen omalaatuinen luonne. Uusien sosialististen maiden ei ole välttämätöntä pyrkiä sellaiseen autarkiaan, omavaraisuuteen. Niillä on mahdollisuus käyttää hyväkseen kansainvälisen sosialistisen työnjaon suomia valtavia etuisuuksia.

Ensimmäisessä vaiheessa työnjaon socialistisessa leirissä määräsivät sodan tuhoaman talouselämän mahdollisimman nopean jälleenrakentamisen vaatimukset. Sen täytyi myös poistaa saaron seuraukset, jonka avulla imperialistit laskelmoivat voivansa tehdä mahdolliseksi socialististen valtioiden taloudellisen kehityksen tahi ainakin pitkäksi aikaa jarruttaa sitä.

Neuvostoliitto toimitti kansandemokratian maille niiden tarvitsemia raaka-aineita, polttoainetta, teollisuuskalustoa ja elintarvikkeita. Nämä maat vaihtoivat keskenään tavaroita, joilla ne olivat tavallisesti tehneet kauppaa ja joita niillä oli runsaasti. Näitä samoja tavaroita ne toimittivat Neuvostoliittoon.

Alkutoimenpiteitä kansainvälisen socialistisen työnjaon järjestämiseksi toteutettiin etupäässä kaksipuolisten sopimusten pohjalla. Mutta nopeasti laajentuneita monenlaisia taloudellisia suhteita ei voitu kauan säännellä eikä koordinoida, järjestää yhteen pelkästään kahden osapuolen sopimuksella. Se osoittautui riittämättömäksi. Socialismin tuotantovoimien kehitys vaati laajempaa ja monipuolisempaa taloudellisen toiminnan koordinaatiota, joka kävi erittäin välttämättömäksi socialistisen teollistamisen menestysten johdosta. Välttääkseen tarpeetonta rinnakkaisuutta ja varojen haaskausta socialistiset maat alkoivat yhä suuremmassa määrin ottaa huomioon toistensa tarpeita ja mahdollisuuksia. Esimerkiksi Puola, SDT ja Tšekkoslovakia ottaen huomioon toisten maiden tarpeet kehittivät laivanrakennusteollisuutta; Neuvostoliitto laajensi rautamalmin kaivausta ystävyyssuhteissa olevien maiden etujen mukaisesti; ottaen huomioon naapuriensa tarpeet Unkari lisäsi alumiinin tuotantoa jne.

Kokemus osoitti epätarkoituksenmukaiseksi sen, että jokaisessa Euroopan kansandemokratian maassa luodaan täydellinen talouden alojen kompleksi. Laajan kansainvälisen tuotannon erikoistumisen ja yhteistyön edullisuus ja välttämättömyys kävi silmännähtäväksi.

Tämänluontoisia toimenpiteitä ryhdyttiin toteuttamaan erittäin laajassa mitassa alkaen vuosista 1955—1956, ja ne koskivat ennen kaikkea koneenrakennusteollisuutta. Erikoistuminen teki mahdolliseksi supistaa vähimmäismäärään rinnakkaisuutta niin tuotannossa kuin suunnittelutöissäkkin, vähentää suhteellisesti kunkin maan tuottamien valmisteiden lajivalikoimaa ja samanaikaisesti lisätä tuotannon määrää ja sarjatuotantoa. Niinpä v. 1956 hyväksytyt yhteiset päätökset työkoneiden tuotannon erikoistumisesta tekivät mahdolliseksi supistaa huomattavasti kunkin maan valmistamien työkoneityyppien lukua. Työn tuottavuuden kasvua ja materiaalivarojen säästöä edistivät oleellisesti myös toimenpiteet autojen, vaunujen, maatalouskoneiden, alusten, voimatalouskaluston, kuulalaakerien ja eräiden muiden valmisteiden tuotannon erikoistumisen alalla.

Moskovassa toukokuussa 1958 pidetty sosialististen maiden kommunististen ja työväenpuolueiden edustajien Neuvottelukokous puolsi vieläkin kiinteämpää taloussuunnitelmien liittämistä toisiinsa. Päätettiin laatia kaikissa sosialismin maissa niiden kansantalouden kehittämisen perspektiivisuunnitelmia 10—15 vuodeksi, toteuttaa toisiinsa liittyvien talouselämän alojen syvemmälle käypää erikoistumista ja yhteistoimintaa kansainvälisen työnjaon pohjalla. Näitä ohjelmakohtia pannaan menestyksellisesti täytäntöön.

Suunnitelmien koordinaatio toisilleen läheisillä kansantalouden aloilla on uusi, ainoastaan sosialistiselle järjestelmälle ominainen kansainvälisten taloudellisten suhteiden muoto. Se on oleellisesti laajentanut valtioiden välisen yhteistyön mittasuhteita ja piiriä.

Taloudellisen rakennustyön koordinaatio sosialismin maissa ei kuitenkaan merkitse, että niiden talouselämä olisi alistettu jollekin yhtenäiselle, niille kaikille yhteiselle suunnitelmalle. Ei, laatiessaan taloussuunnitelmiaan ne pitävät ennen kaikkea ohjeenaan kansallisen kehityksen ja uuden rakennustyön etuja. Mutta tuollaisten suunnitelmien kansainvälisestä koordinaatiosta on tullut varsin tehokas sosialististen maiden tuotannollisten ponnistusten yhdistämisen muoto, josta koituu hyötyä kullekin näistä maista ja koko sosialistiselle järjestelmälle kokonaisuudessaan. Kansainvälisenä elimenä, jonka avulla suvereenisten sosialististen valtioiden hallitukset yhteisesti ja vapaaehtoisuuden pohjalla valmistelevat ehdotuksia suunnitelmallisesta työnjaosta, on v. 1949 perustettu *Taloudellisen keskinäisavun neuvosto*.

Taloudellisen keskinäisavun neuvosto ei ole missään tapauksessa ohjeita antava, valtioiden yläpuolella oleva elin, jolla olisi oikeus puuttua suvereenisten valtioiden asioihin. Sen tehtävien piiriin kuuluu ainoastaan laatia esityksiä toimenpiteistä, jotka koskevat tuotannon erikoistumista ja yhteistoimintaa, tavaravaihdon laajentamista sekä tieteellis-teknillistä yhteistyötä, ja myötävaikuttaa niiden toimenpiteiden täytäntöönpanoon. Neuvostossa ovat edustettuina Albania, Bulgaria, Unkari, Saksan Demokraattinen Tasavalta, Puola, Romania, Tšekkoslovakia ja Neuvostoliitto. Tarkkailijoina osallistuvat Taloudellisen keskinäisavun neuvoston ja sen elinten työhön Aasian kansandemokraattisten maiden edustajat, jotka käytännöllisellä toiminnallaan myötävaikuttavat aktiivisesti yhteistoiminnan kehittämiseen kaikkien sosialismin maiden välillä.

Socialististen maiden tuotannollisten ponnistusten yhdistämistä ei toteuteta ainoastaan Taloudellisen keskinäisavun neuvoston kautta, vaan myös suoranaisten kosketusten tietä valtioiden suunnitteluelinten välillä. Taloudellista yhteistyötä varten asetettujen kaksipuolisten valiokuntien avulla toteutetaan esimerkiksi yhteistoimintaa autojen, turbiinien ja maatalous-

koneiden tuotannossa SDT:n ja Tšekkoslovakian välillä; vaunujen rakentamisessa Puolan ja SDT:n välillä; kaluston tuottamisessa voimalaitoksia, rauta- ja terästeollisuutta sekä sementiteollisuutta varten Neuvostoliiton ja SDT:n välillä.

Kansainvälinen sosialistinen työnjako sulkee periaatteellisesti pois eri maiden talouselämän yksipuolisen suunnan, niiden ahtaan erikoistumisen. Koko sosialistisen leirin tarpeita tyydyttävä joidenkin tuotannon lajien kehitys sosialistisissa maissa vastaa myös näiden maiden välittömiä etuja, koska se liittyy niiden tuotannollisen perustan yleiseen lujittumiseen ja kansan elintason kohoamiseen.

Ei ainoatakaan sosialistisen leirin maata, niin pieni kuin se lieneekin, uhkaa vaaraa muuttua maataloustuotteita ja raaka-aineita toimittavaksi tai miksikään muuksi lisäkkeeksi voimakkaamman ja taloudellisesti kehittyneemmän valtion yhteyteen. Takeena siitä on sekä marxismin-leninismien ideologia että itse sosialistisen maailmantalouden taloudellinen luonne. Ensimmäistä kertaa historiassa voivat sosialististen maiden kansat laatiessaan taloussuunnitelmiaan tulevaisuutta varten pitää silmämääränään vain taloudellisen tarkoituksenmukaisuuden näkökohtia, eikä arvovalta- ja kilpataistelunäkökohtia. Sosialismin koko maailmanleirin tukemina ja auttamina ne voivat levollisesti suunnata ponnistuksensa niiden talouden alojen kehittämiseen, joille ovat olemassa parhaat luonnon tarjoamat ja yhteiskunnallis-taloudelliset edellytykset.

Kaikki sosialistiset maat liittävät tulevaisuudentoiveensa niiden yhteistyön menestyksiin taloudellisella alalla. Kuten NKP:n XXI edustajakokous totesi päätöslauselmassaan, „jatkuva tuotannon erikoistaminen (spesialisointi) ja yhteistoiminta (kooperointi) valtioiden kesken koordinoimalla toverillisesti kansantalouden toisistaan riippuvaisia aloja koskevat suunnitelmat on oleva uutena vaiheena sosialististen maiden keskeisen kansainvälisen työnjaon kehittämisessä. Tuotannon järkiperäinen sijoittaminen, jossa jokaisen sosialistisen valtion kansalliset edut yhtyvät sopusuhtaisesti koko sosialistisen leirin lujittamisen ja kehittämisen etuihin, on tärkeimpiä tuotantovoimien kasvuvauhdin jouduttamisen perustoja kaikissa sosialistisissa maissa”⁴.

**Taloudellisten
yhteyksien luonne
socialistisen maailman-
talouden puitteissa**

Työnjako sosialististen maiden välillä on synnyttänyt mittaamattomasti monipuolisempia ja kiinteämpiä taloudellisia yhteyksiä kuin ne, jotka saattoivat muodostua kapitalismin luoman antagonistisen työnjaon pohjalla. Perinteelliset taloudellisten suhteiden muodot ovat tämän yhteydessä saaneet uuden luonteen.

Kansainvälinen kauppa, luotto ja muut vuosisatojen kuluessa kehittyneet taloudellisen vaihdon muodot ovat saaneet uuden sisällön, kun ne on pantu palvelemaan uusia tavoitteita. Samaan aikaan on sosialististen maailmanmarkkinoiden käytäntö, vaikka

ne ovatkin olleet olemassa verraten vähän aikaa, tuonut esiin myös periaatteellisesti uusia taloudellisen yhteistyön muotoja, joita kapitalismi ei tuntenut ja jotka eivät ole olleet ajateltavissa kapitalismin oloissa.

Kauppaa, jonka välityksellä toteutetaan erittäin tärkeitä tuotannollisia suhteita sosialististen maiden välillä, käyvät valtion elimet eivätkä rikastumishaluiset yksityiset liikkeet tai henkilöt. Se ei tuo mukanaan vimmittua kilpataistelua, joka johtaa anarkian voimistumiseen talouselämässä. Sosialistisissa maissa hallitukset sääntelevät ja suuntaavat ulkomaankauppaa. Jokainen niistä pitää ohjeenaan oman maansa kansantaloussuunnitelmaa ja ottaa samalla huomioon kaikkien sosialististen maiden kansantalouden tarpeet ja tulevaisuuden näköalat.

Täysin ymmärrettävää on, että sosialismin maat ovat kiinnostuneet ulkoisten taloudellisten suhteittensa pitkäaikaisesta suunnittelusta. Tämä on välttämätöntä, jotta ne voisivat ennakolta tietää velvoituksensa, joiden tulee saada ilmauksensa tuotantolaitoksille annettavissa konkreettisissa tehtävissä, ja ottaa ajoissa huomioon ne ulkoiset varalähteet, jotka voivat tulla sisällytyiksi tuotantolaitosten, piirien ja kaupunkien suunnitelmallisen varustelun varantoon.

Sosialistiset maailmanmarkkinat, joilla tavaroiden vaihto suunnitellaan muutamiksi vuosiksi eteenpäin, eivät ole suhdanneheilahtelujen alaisia. Ne eivät tunne menekkivaikeuksia, kauppasulkuja eikä rajoituksia, suljettuja alueellisia ryhmittymiä eikä suosituimmustariffeja. Näiden markkinoiden laajuus kasvaa yhtämittaa tuotannon suunnitelmallisen erikoistumisen ja yhteistoiminnan vaikutuksesta sosialistisen maailmanjärjestelmän puitteissa.

Sosialististen maailmanmarkkinoiden hintajärjestelmän lähtökohtana ovat maailmankaupassa muodostuvat hinnat. Mutta sosialismin maiden välillä käytävässä kaupassa hinnat ovat vapaat maailmanhintojen (monopolihintojen) keinottelukerrostumista; ne ovat yhtenäiset samoille tavaroille ja pysyvät vakaantuneina pitkän ajan. Sosialistiset maat suunnittelevat hinnat niin, että ne edistäisivät järkiperaisintä tuotannon yhteistoimintaa ja auttaisivat taloudellisesti vähemmän kehittyneitä sosialistisia maita voittamaan jälkeensä jääneisyytensä.

Tavaravaihdon kasvu sosialististen maiden välillä on vakuuttava osoitin niiden välisten taloudellisten suhteiden laajenemisesta ja syvenemisestä. Vuodesta 1950 vuoteen 1957 kasvoi sosialististen maailmanmarkkinoiden tavaravaihto 2,6-kertaiseksi samaan aikaan kuin kapitalistisen kaupan määrä lisääntyi ainoastaan 1,5-kertaiseksi. Kauppa sosialististen osapuolten kanssa muodostaa suurimman osan sosialistisen leirin jokaisen maan ulkomaisesta tavaravaihdosta. Neuvostoliiton ulkomaankaupassa muodostaa kauppa sosialistisen leirin kanssa noin neljä viidettä osaa koko sen määrästä.

Kaupan rinnalla on luotto tärkeä taloudellisten suhteiden väline sosialististen maiden välillä. Kapitalistisilla maailmanmarkkinoilla luotto on väline, jonka avulla taloudellisesti kehittyneemmät maat pakottavat velallisensa alistumaan orjuuttaviin sitoumuksiin. Suotta ei luotonantajamaata useimmiten kuvata Shakespearen verenhimoisen koronkiskurin Shylockin hahmossa. Sosialistisilla maailmanmarkkinoilla luotto täyttää ensimmäistä kertaa historiassa uusia tehtäviä. Se on avunannon ja veljellisen tuen väline. Luotot ja lainat myönnetään mahdollisimman suotuisilla ehtoilla korkokannan ollessa mahdollisimman alhainen. Neuvostoliitto toimittaa suurimman osan teollisuuskalustoa sosialistisiin maihin luotolla. Vuotta 1959 koskevien tietojen mukaan sosialistisissa maissa valmistui Neuvostoliiton avulla tai oli rakenteilla 550 teollisuuslaitosta, niistä noin puolet Kiinan Kansantasavallassa. Suurta apua toisten maiden sosialistiselle teollistamiselle antavat SDT, Tšekkoslovakia ja Puola. Kiina, joka kehittää voimakkaasti sosialistista teollisuuttaan, antaa apua Vietnamin Demokraattiselle Tasavallalle.

Uudeksi ilmiöksi, joka on luonteenomaista vain sosialistisille kansainvälisille suhteille, on tullut *tieteellisten ja teknillisten asiakirjojen vaihto*. Kapitalistisilla maailmanmarkkinoilla ovat tieteen saavutukset, keksinnöt ja löydöt oston ja myynnin kohteena. Keksinnöille saadut patentit ovat hyvin kallista „tavaraa”. Teollisesti kehittyneet maat karttavat useimmiten niiden myymistä jarruttaakseen teknillis-taloudellisessa suhteessa jälkeen jääneiden maiden kehitystä. Sellaiset tavat ovat vieraita sosialistisille maailmanmarkkinoille. Sosialistiset veljesvaltiot antavat korvauksetta toisilleen keksinnöt, teknologiset asiakirjat ja piirustukset.

Jokainen sosialistinen maa on valmis saattamaan uusimmat teknilliset saavutuksensa kaikkien muiden omaisuudeksi. Neuvostoliitto, joka on osoittanut olevansa edellä muita atomivoiman rauhanomaisen käytön alalla, esiintyi v. 1956 aloitteen tekijänä Yhdistyneen ydintutkimuslaitoksen perustamisessa ja toimitti ydinreaktoreja monille veljesmaille (KKT:lle, SDT:lle, Tšekkoslovakialle, Puolalle). Tieteen saavutusten vaihto aiheuttaa valtavan voimien ja varojen säästön. Jokainen sosialistinen maa antaa oman panoksensa yhteiseen asiaan, vapauttaen toiset maat vaivalloisista ja vaikeista etsintätöistä.

Kansainvälistä sosialistista yhteistoimintaa toteutetaan menestyksellisesti myös sellaisessa muodossa kuin on *apu specialis-tien koulutuksessa* kansantalouden eri aloille. Silminnähtävää on, millaista arvaamatonta hyötyä sellainen apu tuottaa sosialistisille maille, varsinkin niille, joilla ei ole ollut nykyaikaista teollisuutta ja jotka ovat asettaneet tehtäväkseen luoda sen mahdollisimman lyhyessä historiallisessa ajassa.

Sosialististen valtioiden vakiintumista yhdeksi talousjärjestelmäksi edistää myös laajan levinneisyyden saavuttanut

tuotantolaitosten yhteisen rakentamisen käytäntö, valtioiden välisten voimatalousjärjestelmien sekä liikenne- ja vesirakennuslaitosten perustaminen. Nykyisin on ryhdytty rakentamaan kansainvälisiä sähköjohtolinjoja, jotka lähitulevaisuudessa yhdistävät toisiinsa kaikki Euroopan sosialistiset maat.

Sosialististen maiden monipuoliset ja alituisesti kehittyvät suhteet johtavat niiden yhä suurempaan taloudelliseen ja sivistykselliseen lähentymiseen.

4. Sosialististen maiden taloudelliset suhteet muihin maihin

Sosialistisen järjestelmän maat pyrkivät kehittämään taloudellisia suhteita kaikkiin muihin valtioihin, ja samaan aikaan ne kilpailevat kehittyneempien kapitalismin maiden kanssa tuotannon ja työn tuottavuuden nopeassa kohottamisessa. Sellainen kilpailu eroaa periaatteellisesti kilpataistelusta, jota kapitalistit käyvät pyrkiessään kukistamaan kilpailijansa ja saamaan ne valtansa alaisiksi. Sitävastoin sosialististen maiden kilpailu kapitalististen maiden kanssa tuotannon kehittämisessä ei lainkaan tähtää vahingon tuottamiseen viime-mainituille eikä tee mahdottomaksi taloudellista yhteistyötä sosialististen ja kapitalististen maiden välillä. Päinvastoin, vilkas kansainvälinen tavarankvaihto voi olla edullista molemmille. Kenenkään ei tarvitse pelätä tahi vältellä tätä taloudellisella alalla käytävää veretöntä kilpailua, joka on „kylmän sodan” vastamyrkkinä ja lujittaa rauhan asiaa.

Puhuessaan kilpailusta kapitalismin kanssa sosialistiset maat eivät tietenkään pidä koko ei-sosialistista maailmaa yhtenä kokonaisuutena. Käytännössä ne kilpailevat vain vanhan, kehittyneen kapitalismin maiden kanssa, jotka ovat saavuttaneet korkeimmat teknillis-taloudelliset tulokset. Mitä tulee valtioihin, jotka ottavat ensimmäisiä askeleita teollisen kehityksen tiellä, niin niihin sosialistiset maat eivät suhtaudu kilpailijan tavoin. Päinvastoin, ymmärtäen täydellisesti näiden pyrkimykset, sosialistiset maat antavat niille yhä laajempaa taloudellista ja tieteellis-teknillistä apua. Riittää, kun mainitaan, että Neuvostoliitto otti jo v. 1958 osaa useamman kuin 150 teollisuuslaitoksen ja muun kohteen rakentamiseen Aasian ja Afrikan ei-sosialistisissa maissa, joille se toimittaa luotolla kalustoa ja auttaa niitä teknillisessä suhteessa.

Nyt ei kukaan enää voi kiistää sitä, että tämä sosialistisen leirin ystävällinen asennoituminen on tuntuvasti helpottanut vapautuneiden kansojen asemaa. On vaikeata yliarvioida sen tosiasian merkitystä, että Aasian ja Afrikan nuoret valtiot eivät ole Lännen kapitalististen monopolien armoilla ja voivat edullisilla ehdoilla hankkia tarvitsemiaan koneita ja muita tavaroita sosialistisilta maailmanmarkkinoilta.

Sosialististen maailmanmarkkinoiden muodostumisesta huolimatta ovat yhteiset yleismaailmalliset kauppasuhteet jääneet olemaan. Ovat säilyneet siis myös yleismaailmalliset markkinat, jotka olennoivat kaksien maailmanmarkkinoiden keskinäissuhdetta. Ottaen tämän huomioon sosialistiset maat, jotka ovat kiinnostuneita kansainvälisen työnjaon suomien mukavuuksien hyväksikäyttämistä, puoltavat kaupan laajaa kehittämistä kaikkien valtioiden välillä niiden yhteiskuntajärjestelmästä riippumatta sekä keinoitekoisten esteiden poistamista sen tieltä.

Sosialistisilla mailla on mitä myydä kehittyneenkin kapitalismin maille; ne voivat myös ostaa niiltä paljon, tietenkin moleminpuolisesti edullisilla ehdoilla. Mutta kapitalististen maiden on jo aika ymmärtää, että sosialistinen talous voi kehittyä menestyksellisesti siinäkin tapauksessa, jos se tulee nojaamaan yksinomaan omiin voimiinsa ja varoihinsa. Sosialismin maailmanjärjestelmällä on mahtavia tuotantovoimia sekä ehtymättömiä ja monenlaisia luonnonrikkauksia, jotka tekevät sen taloudellisessa suhteessa riippumattomaksi kapitalistisista maista.

Takeana menestyksestä taloudellisessa kilpailussa korkealle kehittyneiden kapitalististen maiden kanssa on sekin, että tuotannon kasvuvauhti sosialistisessa maailmanjärjestelmässä on huomattavasti nopeampi. Tämän järjestelmän puitteissa, missä asuu lähes $\frac{1}{3}$ koko maapallon väestöstä, tuotetaan jo nykyisin enemmän kuin $\frac{1}{3}$ maailman koko teollisuustuotannosta. Taloustieteilijäin ennakkolaskelmat osoittavat, että sosialismin maat antavat v. 1965 enemmän kuin $\frac{1}{2}$ maailman koko teollisuustuotannosta.

Sosialismin maailmanjärjestelmä on syntynyt aivan äskettäin, mutta se on jo juurtunut pysyvästi kaikkien siihen kuuluvien maiden elämään. Tämän järjestelmän olemassaolo ja sen puitteissa muodostuneiden monenlaisten taloudellisten ja kulttuurisuhteiden olemassaolo suo niille suotuisimmat edellytykset yhteistyölle, keskinäisavulle ja kokemusten vaihdolle. Tämä on erittäin tärkeätä maille, jotka menneisyydessä ovat olleet sivistyksellisessä ja taloudellisessa suhteessa takapajuisia, sillä se tarjoaa niille mahdollisuuden kehittyä erittäin nopeaa vauhtia ja voittaa entisen jälkeenjääneisyytensä. Kapitalismin maailmanjärjestelmälle luonteenomaisen kehityksen epätasaisuuden asemesta tulee takapajuisten maiden vetäminen edistyneimpien tasalle sosialistisen järjestelmän lainmukaisuudeksi.

Sosialististen maiden kansainvälinen yhteistoiminta on erottamaton osa niiden ponnistuksista uuden yhteiskunnan rakentamiseksi, niiden tulevien voittojen tae. Sosialismin järjestelmä on samalla maailmanrauhan tuki, innoituksen ja reippauden lähde kansallisen vapauden, demokratian, edistyksen ja sosialismin voimille koko maailmassa. Juuri tästä syystä sosialististen maiden työtätekevät ja niitä johtavat marxilais-leniniläiset puolueet vaalivat niin tarkoin sosialismin maailmanjärjestelmän yhtenäisyyttä ja lujuttua, pitävät sitä niin suuressa arvossa.

SIIRTYMÄKAUSI SOSIALISMISTA KOMMUNISMIIN

Sosialismin rakentaminen merkitsee työtätekevien maailmanhistoriallista voittoa. Samalla se aloittaa yhteiskunnan etenemisen kommunismia kohti. Sosialistinen järjestelmä kaikkine mainioine saavutuksineen on kuitenkin vasta sen uuden, oikeudenmukaisimman yhteiskunnan ensimmäinen aste, jonka rakentaminen on työväenluokan lopullinen päämäärä. Juuri tästä syystä työtätekevät sosialismiin päästyään ryhtyvät heti kommunismin rakentamiseen marxilais-leniniläisen puolueen johdolla.

„...Sosialismi”, sanoo Lenin, „on se yhteiskunta, joka kasvaa esiin kapitalismista välittömästi, se on uuden yhteiskunnan ensimmäinen muoto. Kommunismi sitävastoin on yhteiskunnan korkeampi muoto, ja se voi kehittyä vasta silloin kun sosialismi on vakiintunut täydellisesti”¹.

Sosialismin ja kommunismin välillä ei ole minkäänlaista väliseinää. Ne eivät ole kaksi erilaista yhteiskunnan tyyppiä, vaan ainoastaan *kaksi saman yhteiskuntamuodostelman vaihetta, jotka eroavat toisistaan kypsyiden asteen puolesta*. Siirtyminen sosialismista kommunismiin on tästä syystä *asteittainen prosessi*.

Asteittaisuus on tässä käsitettävä siinä mielessä, että tämä siirtyminen toteutuu voimaansaatettujen yhteiskunnallisten suhteiden täydellisemmiksi kehittämisen eikä niiden jyrkän muuttamisen tietä.

Kommunismi kasvaa esiin sosialismista sen suoranaisena jatkona. Jo sosialistisen yhteiskunnan sisällä ilmaantuu sen ituja ja oraita. Ne ovat tulevaisuuden oraita, jotka kehittyvät sosialistisessa maaperässä ja johtavat tuotantovoimien nousun tietyllä asteella kommunismin voimaansaattamiseen. Astumista uuden yhteiskunnan korkeampaan vaiheeseen ei tietenkään voida sovittaa mihinkään tiettyyn kalenterin päivämäärään, vaan se tapahtuu yhtämittäisesti.

Siitä seikasta, että siirtyminen sosialismista kommunismiin tapahtuu asteittain, ei seuraa, että se on hidas prosessi.

Päinvastoin, tälle siirtymiselle on tunnusmerkillistä erittäin nopea kehitysvauhti kaikilla yhteiskuntaelämän aloilla, tuotannon kasvusta kulttuurin ja ihmisten tietoisuuden kasvuun saakka.

Millaiset tekijät jouduttavat tätä kehitystä?

Ennen kaikkea uudet teknilliset mahdollisuudet, joita nykyajan tiede avaa tuotannolle. Käynnissä oleva teknillinen vallankumous tekee mahdolliseksi verraten lyhyessä historiallisessa määräajassa suorittaa valtava harppaus tuotantovoimien kehittämisessä.

Edelleen, siirtymäkaudella kommunismiin yhteiskunta oppii yhä enemmän hallitsemaan oman kehityksensä lakeja. Tämä suo mahdollisuuden valita kaikkein lyhimmät tiet, kulkea hapuilematta, varmoin askelin, pyrkien säävuttamaan mahdollisimman suuria tuloksia mahdollisimman vähin ponnistuksin.

Samalla voi laajojen työtätekevien joukkojen kasvava aktiivisuus ratkaisevalla tavalla jouduttaa kommunismia kohti tapahtuvan etenemisen vauhtia. Kommunismin rakentaminen ei ole luonnonvarainen prosessi, vaan tulos joukkojen omasta luovasta työstä, niiden tietoisesta osallistumisesta yhteiskunnallisen tuotannon kohottamiseen, kulttuurin kehittämiseen, valtiollisten ja taloudellisten asioiden hoitamiseen.

Näin ollen, vaikka tie kommunismiin ei olekaan helppo, voi sosialistinen yhteiskunta kulkea sen suhteellisen lyhyessä historiallisessa määräajassa. Kun kommunistinen puolue sanoo, että kommunismi ei ole kaukana, niin tämä johtopäätös perustuu niiden reaalisten tekijäin tieteelliseen erittelyyn, jotka vaikuttavat määräävästi historiallisen kehityksen kulkuun.

1. Puolueen leniniläinen yleislinja uudessa vaiheessa

Niin sosialismista kommunismiin siirtymisen objektiiviset lainmukaisuudet kuin myös työtätekevien tietoinen pyrkimys kommunismin rakentamiseen saavat keskitetyn ilmauksensa puolueen politiikassa.

Kehitellessään poliittista suuntaustaan kommunismin rakentamiseen puolue nojaa edellisen vaiheen kokemukseen. Jääväthän monet niistä tehtävistä, jotka oli ratkaistava siirryttäessä kapitalismista sosialismiin, voimaan myöskin kommunismin rakentamiskaudella. Niin silloin kuin nytkin on pääasiallinen tie työtätekevien hyvinvoinnin nousuun sekä sosiaalisen ja sivistyksellisen edistyksen aineellisten edellytysten luomiseen tuotantovoimien keskeytymättömän kohottamisen tie, jolloin pannaan erikoista painoa raskaan teollisuuden ensisijaiseen kehittämiseen. Niin silloin kuin nytkin pääasia puolueen työssä on työväenluokan ja kaikkien työtätekevien jokapäiväisen toiminnan järjestäminen uuden yhteiskunnan rakentamiseksi. Niin silloin kuin nytkin on eräs uuden yhteiskunnan menestyksellisen rakentamisen tärkeimmistä edellytyksistä taistelu kansojen rauhan ja turvallisuuden,

ystävyyden ja yhteistyön kehittämisen puolesta, työtätekevien kansainvälisen solidaarisuuden lujittamisen puolesta.

Tällaisia kummallekin vaiheelle yhteisiä tehtäviä on paljon. Niistä johtuu puolueen politiikan erittäin syvälle käypä yhteys ja jatkuvuus sosialismin rakentamisen kaudella ja kommunismin rakentamisen kaudella.

Otettuaan suuntauksen kommunismin rakentamiseen puolue konkretisoi ja kehittää leniniläistä yleislinjaansa soveltaen sitä uusiin tehtäviin, uuteen tilanteeseen, jolloin sosialismi on lopullisesti voittanut ja kysymys „kumpi voittaa?” on maassa jo pysyvästi ja peruuttamattomasti ratkaistu uuden järjestelmän hyväksi.

Neuvostoliitossa oli sosialismi tullut pääasiassa rakennetuksi 30-luvun keskivaiheella. Puolueen XVIII edustajakokouksessa (v. 1939) asetettiin tehtäväksi asteittainen siirtyminen sosialismista kommunismiin. Silloin puolue lähtikin tämän suuren tehtävän ratkaisemisen tielle. Mutta neuvostokansan rauhanomaisen rakentavan työn katkaisi pian sota, joka pakotti keskittämään kaikki voimat sosialististen saavutusten puolustamiseen, ja sodan jälkeen kansantalouden sekä tuhottujen kaupunkien ja kylien jälleenrakentamiseen. Kestettyään mitä raskaimmat koetelemukset sodan palossa ja suorittaen historiallisesti katsoen mahdollisimman lyhyessä ajassa sotatoimien seurausten korjaamisen sosialismi osoitti vielä kerran ratkaisevan paremmuutensa yhteiskunnallisena ja taloudellisena järjestelmänä.

Sota ei voinut kääntää maata pois sen valitsemalta tieltä. Puolue ei lopettanut kommunismin rakentamiseen tähtäviä ponnistuksiaan. NKP:n säännöissä, jotka hyväksyttiin XIX edustajakokouksessa (v. 1952), varmistettiin asteittainen siirtyminen sosialismista kommunismiin puolueen päätehtäväksi.

Ratkaiseva merkitys kommunismin rakentamiseen tähtäävän NKP:n linjan kehittämiselle oli puolueen XX edustajakokouksella (v. 1956) ja XXI edustajakokouksella (v. 1959). XXI edustajakokous totesi, että Neuvostomaa oli yhteiskuntaelämän kaikilla aloilla tapahtuneiden erittäin syvälekäypien uudistusten johdosta ja sosialismin voiton perustalla astunut kehityksensä uuteen vaiheeseen — *kommunistisen yhteiskunnan laajan rakennustyön vaiheeseen*. SNTL:n kansantalouden kehittämisen seitsenvuotissuunnitelmassa esitettyä talouselämän, kulttuurin ja kansan aineellisen hyvinvoinnin uuden valtavan nousun ohjelmaa nimitetään edustajakokouksen päätöslauselmassa „puolueen leniniläisen yleislinjan konkreettiseksi olennoitumaksi nykyvaiheessa”².

Puolueen kehittäminen politiikka edellyttää tämän kauden perustehtävien ratkaisemista, jotka suuntautuvat seuraavasti:

tuotantovoimien kaikinpuolinen kehittäminen, joka turvaa kommunismin aineellisen ja teknillisen perustan luomisen; teknillisen edistyksen jouduttaminen kaikin keinoin, työn

tuottavuuden keskeytymätön kasvu sekä tällä pohjalla kansan elintason herkeämätön kohottaminen, SNTL:n pääseminen ensimmäiselle sijalle rauhanomaisessa taloudellisessa kilvoittelussa kaikkein kehittyneimpien kapitalististen maiden kanssa;

valtion sosialistisen omistuksen lujittaminen, osuuskunnalliskollektiivitaloudellisen omistuksen nousu koko kansan omistuksen tasolle; kaupungin ja maaseudun välisten sekä henkisen työn ja ruumiillisen työn tekijäin välisten eroavuuksien asteittainen nivelloituminen ja tällä pohjalla luokka- ja muiden sosiaalisten eroavuuksien asteittainen poistaminen neuvostoyhteiskunnasta;

aatteellisen kasvatustyön voimistaminen, kapitalismin jännösten voittaminen ihmisten tietoisuudessa, työtätekevien kommunistisen tietoisuuden kohottaminen;

sosialistisen neuvostojärjestelmän kehittäminen entistä täydellisemmäksi, sosialistisen demokratian kehittäminen, yhteiskunnallisten järjestöjen tehtävien laajentaminen, laajojen kansanjoukkojen aktiivisuuden ja omatoimisuuden kehittäminen;

sellaisen ulkopoliittikan johdonmukainen noudattaminen, joka suuntautuu maailmanrauhan lujittamiseen erilaisia yhteiskuntajärjestelmiä edustavien maiden rauhanomaisen rinnakkainolon leniniläisen periaatteen pohjalla, sosialistisen maailmanjärjestelmän lujittaminen.

Puolueen politiikka, samalla kun se vastaa kunkin hetken konkreettisia käytännöllisiä tarpeita, tähtää siis valtavissa historiallisissa mittasuhteissa suoritettavien kauaskantoisten tehtävien — kommunismin rakentamistehtävien — ratkaisemiseen. Puolueen tällaisen politiikan voima ja elämänläheisyys on siinä, että se nojaa yhteiskunnan kehityksen lainmukaisuuksien tuntemukseen ja että se saa osakseen jakamatonta tukea kansanjoukoilta, joiden korkeimpia etuja se ilmaisee.

Neuvostoliiton Kommunistinen puolue ja sen Keskuskomitea ovat täysin taisteluvalmiina ottaneet vastaan uudet tehtävät, jotka ovat nousseet maan ratkaistaviksi kommunismin laajan rakennustyön kaudella, ja ratkaisevat niitä aitoon leniniläiseen tyyliin.

Suuri merkitys on ollut niiden virheiden seurausten päättävällä voittamisella, jotka J. V. Stalin teki elämänsä viimeisinä vuosina ja jotka vaikuttivat erittäin kielteisesti asiintilaan maataloudessa, valtion ja puolueen rakennustyössä.

NKP:n toiminnalla kommunismia rakentavan yhteiskunnan johtavana voimana on mitä suurimmassa määrin urauurtava luonne. Soveltaen luovalla tavalla marxismin-leninismin periaatteita puolue ei kaihda vanhentuneiden työmenetelmien ja organisaatiomuotojen rohkeaa mullistamista, niiden päättävää korvaamista uusilla, tilannetta paremmin vastaavilla menetelmillä ja muodoilla. Mainittakoon tässä joitakin esimerkkejä viimeisimpien vuosien käytännöstä: käytännöllisen suunnittelutyön

muuttaminen maatalouden alalla; kone- ja traktoriasemille kuuluneen maatalouskaluston myyminen kollektiivitalouksille; maataloustuotteiden pakollisten hankintojen peruuttaminen ja siirtyminen ostojärjestelmään; teollisuuden ja rakennustyön johtamisjärjestelmän uusiminen; liittotasavaltojen ja paikallisten vallanelinten oikeuksien laajentaminen. Kaikki tämä on todistena puolueen urauurtavan toiminnan laajuudesta.

Puolueen johtavan toiminnan toinen luonteenomainen piirre on kiinteä yhteys joukkoihin, kansan elämän hyvä tuntemus ja alituinen huolenpito sen parhaasta. Puolue pyrkii kaikissa tärkeimmissä kysymyksissä neuvottelemaan työläisten, kollektiivitalonpoikien ja sivistyneistön kanssa, saamaan tietoonsa heidän mielialansa ja mielipiteensä sekä ottamaan ne huomioon laadittaessa suunnitelmia tulevaisuutta varten. Tähän tarkoitukseen käytetään yhä laajemmin sellaisia uusia muotoja ja menetelmiä kuin neuvottelujen pitämistä kommunistisen rakennustyön eri kysymyksistä, kansantaloussuunnitelmien ja lakiehdotusten saattamista koko kansan käsittelyyn jne. Puolueen johtavat henkilöt käyvät nyt usein eri paikkakunnilla tutustuakseen paremmin asiointilaan. Keskuskomitean kokouksista tulee nyt se puhujalava, jolla koko maan nähdä ja kuulla asetetaan ja käsitellään kommunismin rakennustyön oleellimmat solmukysymykset. Tältä puhujalavalta eivät nyt kuulu ainoastaan puolueen huomattavimpien johtajien ja toimihenkilöiden sekä sen paikallisten järjestöjen toimihenkilöiden äänet, vaan myöskin puolueeseen kuulumattomien parhaiden tuotannon työntekijäin, spesialistien ja tiedemiesten äänet.

NKP ei olisi voinut saavuttaa menestystä kommunismin laajan rakennustyön politiikan noudattamisessa, ellei se olisi lopettanut menneisyydessä tapahtuneita puolueen sisäisen demokratian loukkauksia, ellei Keskuskomitean uusi johto olisi suorittanut jyrkkää käännettä *puolue-elämän leniniläisiin periaatteisiin ja normeihin*. NKP:n nykyinen johto on todella kollektiivinen johto. Jälleen on saatettu voimaan sellainen käytäntö, että puolueen edustajakokoukset ja Keskuskomitean kokoukset kutsutaan säännöllisesti koolle, ja niiden osuus puolueen elämässä kasvaa vuodesta vuoteen. Puolue näyttää esimerkkiä rohkeasta arvostelusta ja itsearvostelusta, tuoden kansan silmien edessä avoimesti esiin epäkohtia ja osoittaen tiet niiden korjaamiseen.

Kehittäessään puolueen sisäistä demokratiaa, tukiessaan puoluejärjestöjen aloitteellisuutta ja ornatoimisuutta sekä kannustaessaan puolueen rivijäsenten aktiivisuutta NKP on kommunismiin johtavalla siirtymäkaudella kohottanut koko toimintansa entistä korkeammalle tasolle.

Historialliset voitot, joita viime vuosina on saavutettu kommunistisessa rakennustyössä, osoittavat NKP:n leniniläisen Keskuskomitean ja sen johdon ymmärtäneen oikein uuden

historiallisen kauden vaatimukset ja laskeneen ne kaiken työnsä perustaksi. Vain mitätön kourallinen luopureita — Malenkov, Molotov, Kaganovitš, Bulganin ja Šepilov — nousi koko kansan kannattamaa puolueen leniniläistä yleislinjaa vastaan. Ryhtyen käyttämään ryhmäistelun juonittelumenetelmiä ja rikkoon Leninin laatimaa NKP(b):n X edustajakokouksen päätöstä „Puolueen yhtenäisyydestä” tämä puolueenvastainen ryhmä yritti saada puolueen ja maan poikkeamaan pois leniniläiseltä tieltä, mutta kärsi täydellisen aatteellisen ja poliittisen haaksirikon. Nujerrettuaan elämästä ja kansasta irtautuneiden luutuneiden vanhoillisten ainesten puolueenvastaisen ryhmän puolue raivasi lopullisesti tien nopealle eteenpäinmenolle ja osoitti päättävästi leniniläisittäin rohkean, urauurtavan politiikan periaatteellisen välttämättömyyden kommunismin laajan rakennustyön kaudella.

Neuvostoliiton Kommunistinen puolue ja sen Keskuskomitea tekevät suuren työn taistellessaan väsymättä ja johdonmukaisesti maailmanrauhan puolesta, imperialismin ja hyökkäyspolitiikan voimia vastaan. Puolue pitää kansainvälisen jännityksen lieventämistä sekä kestäväen ja pitkäaikaisen rauhan varmistamista välttämättömänä ehtona kommunistisen rakennustyön suunnitelmien menestykselliselle toteuttamiselle. Tästä syystä eivät NKP:n Keskuskomitea ja Neuvostohallitus säästä aikaansa eivätkä voimiaan saadakseen aikaan kaikkien kiistakysymysten rauhanomaisen ratkaisemisen, poistaakseen kansainvälisten selkkausten lähteet, kehittääkseen ystävyysuhteita ja hedelmällistä yhteistyötä valtioiden ja kansojen välillä. Ulkopolitiikan harjoittamisessa NKP:n Keskuskomitea on näyttänyt malliesimerkkiä korkean periaatteellisuuden yhdistämisestä poliittiseen joustavuuteen ja järkevään rohkeuteen. Neuvostohallituksen viime vuosina osoittama ulkopoliittinen aktiivisuus on rikastuttanut kansainvälistä käytäntöä sellaisilla erittäin tärkeillä kansojen ystävyyden kehittämismenetelmillä kuin poliittisten ja kulttuurivaltuuskuntien molemminpuolisilla vierailuilla, valtiomiesten henkilökohtaisilla kosketuksilla, huipputasoilla kohtaamisilla ja neuvotteluilla jne.

NKP:n tarmokas luova toiminta on johtanut sen arvovallan kohoamiseen entisestäänkin niin omassa maassa kuin ulkomailla. Tietoiset työläiset koko maailmassa näkevät NKP:ssa malliesimerkin uskollisuudesta proletarisen internationalismin korkeita periaatteita kohtaan, joille se on pysynyt uskollisena perustamispäivästään alkaen. Toisten sosialististen maiden veljespuolueet ja -kansat pitävät NKP:ta oikeutetusti läheisenä toverinaan ja suurena ystävänä. Jokapäiväinen moraalinen ja aineellinen apu, joka on vapaa itsekkäistä vaikuttimista eikä tarkoita minkäänlaisten etujen ja etuisuuksien saamista — sellaista on NKP:n ja Neuvostovaltion politiikka sosialistisen leirin maihin nähden.

2. Kommunismin aineellisen ja teknillisen perustan luominen

Siirtyminen kommunismiin ei ole ajateltavissa ilman aineellisten ja henkisten hyödykkeiden — teollisuustavaroiden, elintarvikkeiden, asuntojen, kulttuurivälineiden ja työtätekevien lepoaikojen — runsautta. Tämä edellyttää tuotannon jättäjäismäistä kasvua teollisuuden, maatalouden, liikenteen ja rakennustoiminnan kaikilla aloilla. Tosiassiallisesti kysymys on uudesta valtavan suuresta harppauksesta tuotantovoimien kehityksessä.

Sosialistisen järjestelmän valtavan suuret mahdollisuudet ja etuisuudet tekevät tämän suurenmoisen tehtävän täyttämisen täysin reaaliseksi, jopa mahdollisimman lyhyessä historiallisessa määräajassa.

**Tuotannon
täyskoneellistaminen
ja automatisointi**

Pääsuuntana taistelussa tuotannon nopean kasvun puolesta on kaikkien työprosessien koneellistamisen loppuun suorittaminen ja käsivoimin tehtävän työn syrjäyttäminen

kaikilta kansantalouden aloilta.

Kokemus osoittaa, että niin korkea kuin näiden tai niiden tuotannon eri osien koneellistamisen taso lieneekin, jos niiden väliin kiilautuu käsin suoritettavan työn vaiheita, pysyy uuden tekniikan yhteinen taloudellinen tehokkuus riittämättömänä ja työn tuottavuus kasvaa hitaasti.

Oikean ratkaisun voi antaa vain *täyskoneellistaminen*, ts. koneiden soveltaminen ei vain tärkeimmissä, vaan myös avustavissa tuotantoprosesseissa. Täyskoneellistamisen ja automatisoinnin laaja toteuttaminen on teknillisen edistyksen perustie, joka johtaa kommunismin aineellisen ja teknillisen perustan luomiseen. Jo SNTL:n kansantalouden kehittämisen seitsenvuotissuunnitelma (vv. 1959—1965) asettaa tehtäväksi käsivoimin suoritettavan raskaan työn syrjäyttämisen saattamalla päätökseen tuotantoprosessien täyskoneellistamisen teollisuudessa, maataloudessa, rakennusalalla, liikenteessä, lastaus- ja purkaustöissä sekä kunnallistaloudessa.

Täyskoneellistamisen periaatteellinen merkitys on siinä, että se vaatii jokaisella tuotannon alalla toisiaan keskinäisesti täydentävien koneiden järjestelmän luomista, ja tämä valmistele ratkaisevalla tavalla *automatisointia* — nykyajan koneellisen tuotannon korkeinta muotoa. Automatisointi merkitsee tuotantoprosessin toteutumista ilman ihmisen osanottoa, ainoastaan hänen valvontansa alaisena. Kun koneellistaminen vapauttaa ihmisen raskaan ruumiillisen työn taakasta, niin automatisointi vapauttaa hänet liiallisesta hermojännityksestä.

Monilla tuotannon aloilla automatisointi tulee suoranaiseksi teknilliseksi välttämättömyydeksi. Useiden teknologisten prosessien nopeudet ovat niin suuresti kasvaneet ja täsmällisyyden vaatimukset tulleet niin korkeiksi, että ihminen aistineliminen

ei kykene välittömästi ohjaamaan sellaisia prosesseja. Vain automaattiset laitteet voivat valvoa niitä.

Todellisen mullistuksen automatisoinnin alalla tuovat elektronikoneet mukanaan. Ne korvaavat ihmisen työn sellaisella alalla kuin automaattisen koneiden järjestelmän valvonnassa ja ohjaamisessa. Nykyaikainen automatisoitu tuotanto on järjestelmä pitkälle kehitettyjä koneita, joita elektronilaskukoneet ohjaavat. „Elektroniaivojen” avulla voidaan ohjata tuotantoprosessia varsin mutkikkaan ohjelman mukaan. Lasku-, analyysi- ja sääntelytehtävien luovuttaminen koneille vapauttaa ihmisen monista yksitoikkosisista ja väsyttävistä älyllisistä ponnistuksista.

Tulevaisuuden automatisoiduista tuotantolaitoksista antavat käsityksen ne automaattiset tehtaات, jotka Neuvostoliitossa ovat jo toiminnassa. Niinpä automaattinen lampputehdas, jota kolme työläistä hoitaa, valmistaa 30.000 lamppua työvuorossa. Autojen runkoja tuottava automaattinen tehdas valmistaa niitä 12.000 kpl. vuorokaudessa, suorittaen 18.000 työläisen työn. Eräässä Neuvostoliiton tehtaassa on jo muutaman vuoden ajan ollut toiminnassa automaattinen kokoomalinja, joka laskee liikkeelle 1.000 radiovastaanotinta päivässä. Tätä linjaa on hoitamassa vain kaksi ihmistä.

Tämä on tietenkin vasta alkua. Toistaiseksi on Neuvostoliitossa ja muissa sosialistisissa maissa vain vähän automaattisia linjoja, automatisoituja työosastoja ja eräitä automaattisia tehtaita. Mutta jo on kehittymässä aloja, joilla koko teknologinen prosessi perustuu automaatiikkaan (atomiteollisuus, eräät kemiallisen tuotannon alat, vesivoimalaitokset).

Nykyisin on sosialististen valtioiden tekniikkaa koskevassa politiikassa otettu päättävä suuntaus automatisoinnin laajaan käytäntöön ottamiseen kansantalouden eri aloille. Mainittakoon vain, että yksistään Neuvostoliiton koneenrakennusteollisuudessa edellytetään lähimpien seitsemän vuoden kuluessa otettavaksi käyttöön 1.300 automaattista linjaa. Edellytetään perustavien tuotantoprosessien automatisointia ratkaisevilla teollisuuden aloilla, erittäinkin ei-rautametallien valmistuksessa, kemiallisessa, öljy-, kevyessä, ravintoaine- sekä selluloosa- ja paperiteollisuudessa.

Automaattisen tuotannon kehitystendenssit ovat jo määräytyneet riittävän selvästi: automaattisista työkoneista, linjoista ja työosastoista ollaan menossa automaattisiin tehtaihin ja sittemmin kokonaisten teollisuuden alojen automatisointiin. Tulevaisuudessa ilmaantuu uusi kansantalouden tyyppi, jossa automatisoitu tuotanto on *vallitsevana*. Sellainen ja vain sellainen voi olla kommunismin tuotantotekniikka, jonka tarkoituksena on suorittaa loppuun ihmisen vapauttaminen raskaasta yksitoikkosisesta työstä ja säästää hänen henkinen energiansa luoviin tarkoituksiin.

Sosialistinen automatisointi ei mitenkään uhkaa työtätekeviä. He päivästään tervehtivät sitä, sillä se helpottaa suuresti heidän työtään ja tekee mahdolliseksi supistaa työpäivää alentamatta työpalkkaa. Kapitalistinen automatisointi aiheuttaa, kuten tunnettua, vakavaa levottomuutta työväenluokan keskuudessa, sillä se tuo mukanaan työttömyyden kasvun ja huomattavan suurten työtätekevien joukkojen työpalkan alenemisen.

Sosialistinenkin automatisointi aiheuttaa tietysti työläisten määrän supistumista tässä tai tuossa tuotantolaitoksessa tai vieläpä kokonaisella teollisuuden alallakin. Mutta tämä ei luo työllisyyden ongelmaa, sillä automatisoinnin tuloksena vapautuneet työläiset saavat heti paikan uusissa tuotantolaitoksissa ja uusilla tuotannon aloilla. Sosialistinen valtio ottaa huolehtiakseen työntekijäin sijoittamisesta työhön, heidän kouluttamisestaan toiselle alalle ja ammattitaitonsa kohottamisesta.

Uusia tuotannon aloja Tuotemäärän valtava kasvu lupaa uusien tuotantotapojen ja tuotannon alojen kehitystä. Aikamme tieteellis-teknillinen vallankumous on herättänyt eloon monia sellaisia aloja. Mitä suurin yhdistelmä tällaisia aloja on syntynyt ennen kaikkea tuotannon *kemiallistamisen* alalla nykyaikana saavutettujen menestysten johdosta.

Kemiallistamisella ei tarkoiteta ainoastaan kemiallisen teollisuuden kehittämistä, vaan myöskin kemiallisen teknologian ja kemiallisten menetelmien soveltamista toisille tuotannon aloille. Suuritoiminen mekaaninen teknologia väistyy yhä enemmän kemiallisen tieltä. Itse kemiallinen teollisuus taas muuttuu erääksi talouselämän johtavista aloista. Tuotannon kemiallistaminen on näin ollen esittävä ensiarvoista osaa kommunismin aineellisen ja teknillisen perustan luomisessa.

Nykyoloissa ei ole sellaista tuotantoa, joka ei jossakin määrin kuluttaisi kemiallisia tuotteita. Viime aikoihin saakka ovat teollisuus ja tekniikka käyttäneet etupäässä luonnon tarjoamia materiaaleja. Keinotekoisia materiaaleja on pidetty korvikkeina, jotka eivät pysty täysin korvaamaan luonnon tarjoamia raaka-aineita. Nyt on monien synteettisten materiaalien paremmuus luonnon tarjoamiin nähden täysin todistettu. Nykyaikainen kemia luo materiaaleja, joilla on ennalta määrätty ominaisuudet. Paljon siitä mitä se luo, ylittää ominaisuuksiltaan kaikki luonnossa tunnetut materiaalit ja tulee sitäpaitsi paljon halvemmaksi.

Jo nyt on selvää, että nykyaikainen tekniikka astuu sellaiseen kehitysvaiheeseen, jolloin tärkeimmiksi materiaaleiksi, joista luodaan koneiden ja muiden työvälineiden runkokappaleet, tulevat synteettisen kemian tuotteet, ensisijaisesti polymeerit, ts. suurimolekyyliset yhdisteet. Tiedemiesten laskelmien mukaan on polymeerien tuotanto lähimpinä vuosikymmeninä painoltaan yhtä suuri kuin teräksen sulatus.

Arvioiden oikein kemian suuret mahdollisuudet sosialistiset maat suorittavat toimenpiteitä jouduttaakseen tämän raskaan

teollisuuden tärkeän alan kehitystä. Neuvostoliitossa lisääntyy pelkästään seitsenvuotiskaudella (vv. 1959—1965) kemiallisen tuotannon yhteismäärä lähes kolminkertaisesti. Laajalti kehitetään synteettisten materiaalien tuotantoa. Keinokuidun valmistus lisääntyy lähes nelinkertaisesti, muovien ja synteettisten tervojen enemmän kuin seitsenkertaisesti.

Synteettisen kemian rinnalla saavat yhä laajemman kehityksen radioelektronikka, puoli-johteiden teollisuus, rakettien valmistus ja muut uudet alat. Samalla monet vanhat alat (esimerkiksi hiili- ja metallinjalostusteollisuus, rakennustoiminta) kokevat vallankumouksen, ne varustetaan aivan uudella tekniikalla, ja ne vaihtavat teknillis-taloudellista rakennettaan. Ne muuttuvat itse asiassa uusiksi aloiksi.

Teknillisen edistyksen lipunkantajat, sosialistiset maat jouduttavat kaikin tavoin kemiallisen tuotannon ja muiden uusien alojen kehitystä, nopeuttaen siten kommunismin aineellisen ja teknillisen perustan luomista.

Voimatalouden kehitys Kommunismiin siirtyvän yhteiskunnan kasvavien tuotantovoimien liikkeeseen saamiseksi tarvitaan voimakkaita energian lähteitä. Sen tärkeimpiä muotoja on nykyisin sähkövoima.

Leninin lause „*Kommunismi — se on Neuvostovalta — ynnä koko maan sähköistäminen*” määrittelee sen osan, jota sähkövoima on esittävä uuden yhteiskunnan aineellisen ja teknillisen perustan erittäin tärkeänä tekijänä. V. I. Lenin ei tarkoittanut sähköistämisellä ainoastaan voimalaitosten rakentamista, vaan myös koko yhteiskunnallisen tuotannon kehittämistä uusimmalla teknillisellä pohjalla.

Valtavan suuret ja yhä kasvavat sähkövoiman kulutuksen mittasuhteet asettavat ensisijaiseksi tehtäväksi halpojen keinojen etsimisen sen tuottamiseen. Sosialistinen suunnitelmatalous mahdollistaa kaikkien sähköenergiälähteiden kuten hiilen, öljyn, kaasun, polttoturpeen, palavan kiven — sekä kaikkein taloudellimmän ja pitkäikäisimmän niistä, vesivoimavarojen järkipäisimmän käyttämisen.

Neuvostoliiton kokemus on osoittanut, että voimantuottokyvyn nopeutettua kartuttamista varten on tärkeätä rakentaa suurten vesivoimalaitosten ohella myöskin lämpövoimalaitoksia. Niitä voidaan rakentaa verraten halvalla ja nopeasti. Totta on, että lämpövoimalaitoksen antama sähköenergia on jonkin verran kalliimpaa kuin suuren vesivoimalaitoksen. Mutta kuten sanotaan, se joka antaa nopeasti, antaa kahta vertaa enemmän. Lämpövoimalaitosten ensisijainen rakentaminen halvan hiilen, luonnonkaasun ja masutin pohjalla on valittu SNTL:ssa perussuunnaksi sähkövoimatalouden kehittämisesä vuosina 1959—1965.

Sähkövoiman tulee tunkeutua kaikille teollisuustuotannon, maatalouden sekä kaupunkien ja maaseudun jokapäiväisen elä-

män aloille. Sosialististen maiden alueita-kattaa tulevaisuudessa yhtenäinen korkeajännitejohtojen verkosto. Neuvostoliitossa luodaan lähitulevaisuudessa maan Euroopanpuoleisen osan ja Keski-Siperian yhtenäiset energeettiset järjestelmät sekä yhdistettyjä energeettisiä järjestelmiä luoteisilla ja läntisillä alueilla, Taka-Kaukasiassa, Kazakhanissa ja Keski-Aasiassa.

Uusi aikakausi nykyaikaisen energetiikan kehityksessä alkoi maailman ensimmäisen atomivoimalaitoksen valmistumisesta SNTL:ssa (v. 1954), minkä jälkeen on kehittynyt atomivoimalaitosten rakennustyö, yhteiseltä teholtaan 2—2,5 miljoonaa kilowattia. Nyt on jo todettu, että 200.000 kilowatin atomivoimalaitoksen rakentaminen ja käyttö ei tule kalliimmaksi teholtaan samanlaisen lämpövoimalaitoksen rakentamista ja käyttöä, ja että tehon ollessa 400—500.000 kilowattia sähkövoiman tuotanto atomivoimalaitoksessa tulee edullisemmaksi kuin lämpövoimalaitoksessa. Atomivoimalaitosten valtavan suurena etuna on se, että ne eivät vaadi suuria menoja polttoaineen kuljettamiseen. Tavallinen sähkövoimalaitos, jonka teho on 100.000 kilowattia, nielee päivittäin 20—30 vaunulastia hiiltä. Teholtaan samanlaiselle atomivoimalaitokselle riittää 500 kg uraania vuodessa. Sellaisen kuorman voi tuoda lentokone yhdellä kertaa. Tämä merkitsee, että atomivoimalaitoksia voidaan rakentaa sellaisille seuduille, missä ei ole ensinkään tai ei juuri lainkaan sähkön tuottamiseen välttämättömiä energialähteitä.

Vielä suurenmoisempia uudistuksia energetiikan alalla lupaa *ohjattavan lämpöydinreaktion* hallitseminen. Silloin tulee energian lähteeksi kaikkialla runsaasti saatavissa oleva vety. Yhteiskunta vapautuu ainiaaksi välttämättömyydestä etsiä ja täydentää energiavarastoja.

Tunnusmerkillistä on, että atomivoiman rauhanomaisen käytön mahdollisuus muutettiin todellisuudeksi sosialistisessa valtakunnassa. Vain sosialismi voi isännän tavoin huolehtia tämän uuden energialajin käytöstä, panna yhteiskunnan palvelukseen atomin mahtavat voimat, joita kapitalismi aikoo käyttää ihmisten tuhoamiseen.

Atomienenergetiikka tulee epäilemättä kuulumaan erottamattomana osana kommunistisen yhteiskunnan aineelliseen ja teknilliseen perustaan. Se tekee mahdolliseksi toteuttaa vähitellen suunnitelmia, jotka tänään näyttävät ylivoimaisilta (autiomaiden kastelun, jokien juoksusuunnan muuttamisen, ilmaston parantamisen jne.).

**Teknillinen
vallankumous
maataloudessa**

Maatalous on tähän asti pysynyt sinä alana, missä ihminen on eniten riippuvainen luonnon alkuvoimista. Tuottavuus maataloudessa on huomattavasti alhaisempi kuin teollisuudessa; käsivoimin tehtävä työ ottaa siinä hyvin suuren tilan. Vaikka jo sosialismin vallitessa toteutetaan laajaa maatalouden uudisrakennustyötä, on vielä paljon tehtävä,

jotta se saataisiin vedetyksi teollisuuden tasolle. Tässäkin on perussuuntana koneiden järjestelmän luominen, täyskoneellistaminen. On myös sovellettava käytäntöön maataloustuotannossa uusimpia agrokemian ja agrobiologian saavutuksia. Sitäpaitsi tarvitaan laajaa maaseudun sähköistämistä, maataloustyön sähkövoimavarustelun jyrkkää laajentamista. Kysymys on siis todellisesta teknillisestä vallankumouksesta maataloudessa.

Neuvostoliiton maataloudessa on viime vuosina alkanut jo muodostua täyskoneellistamiselle välttämättömien koneiden järjestelmä. Huomattavasti lisääntynyt osuus on traktoreilla, jotka on varustettu nestepainelaitteilla traktoreihin asennettavia työkaluja varten. Tämän johdosta tulee tarpeettomaksi aputyöläinen, joka aikaisemmin hoiti kytkettäviä työkaluja. Penkkikasvien neliopesäkekylvön ja istutuksen käytäntöönotto ovat tehneet mahdolliseksi koneellistaa eräs kaikkein suuritöisimmistä maanviljelyn aloista. Teollisuuskasvien tuotannon sekä vihannesten viljelyn ja karjanhoidon täyskoneellistamista tarkoittavat työt on pantu käyntiin.

Neuvostoliittolaisen traktorinkuljettajan I. G. Loginovin keksintö, hänen suunnittelemansa koje traktorin automaattista ohjausta varten jäljennöslaitteen avulla on osoittanut, että koneellistaminen luo edellytykset automatiikan juurruttamiselle myös maatalouteen.

Koneellistamisen ohella on työn tuottavuuden kohottamisen valtavana varalähteenä maataloudessa maan — erittäin tärkeän tuotannonvälineen — oikea käyttö. Toisin kuin muut tuotannonvälineet maa ei kulu. Jos maata viljellään ja lannoitetaan oikein, käyttäen laajalti kemiallisia lannoitteita, niin sen arvo kasvaa entisestäänkin. Kemian tehtävänä on myös maatalouden työntekijäin vapauttaminen suunnattoman suurelta käsivoimin tehtävän työn kulutukselta taistelussa rikkaruohoja ja tuhohyönteisiä vastaan.

Työn tuottavuutta voidaan sosialistisessa maataloudessa huomattavasti kohottaa ottamalla käytäntöön korkeasatoisia siemenlajikkeita ja kasvattamalla rotukarjaa. Nykyajan agrobiologisen tieteen pohjalla voidaan saada aikaan ihmeitä. Selektiotyöntekijäin luomien parhaiden siemenlajikkeiden käyttäminen kaikkialla lisäisi satoa moninkertaisesti. Korvaamalla tavallinen karja rotukarjalla voidaan saada monin kerroin enemmän lihaa ja maitoa.

Täyskoneellistaminen, kemiallistaminen ja agrobiologia ovat niitä vipusimia, joiden avulla maataloustuotannon kasvuvauhti kohoaa siinä määrin, että sen jälkeenyttäminen teollisuudesta tulee vähitellen poistetuksi. Sitä mukaa kuin edetään kommunismia kohti, muuttuu maataloustyö yhä enemmän erääksi teollisuustyön lajiksi.

Sosialistinen valtio rahoittaa runsaskätisesti maatalouden koneellistamista. Neuvostoliitossa sijoitettiin viisivuotiskautena 1953—1958, joka aloitti maatalouden jyrkän nousun, koneellistamiseen, tuotantorakennusten ja -laitteiden rakentamiseen maaseudulla lähes *kaksi ja puoli* kertaa enemmän varoja kuin edellisellä viisivuotiskaudella. Vakuuttavana osoituksena sosialistisen maatalouden koneellistamisen nopeasta vauhdista on se, että vuoteen 1965 mennessä suunnitellaan valmistettavaksi maataloudelle yli miljoona traktoria, noin 400.000 leikkuupuimuria ja suuri määrä muita koneita ja kalustoa. Samaan aikaan edellytetään maan kaikkien kollektiivitalouksien sähköistämisen tulevan pääpiirteittäin loppuunsaoritetuksi.

Tieteen kasvava osuus Ilman tiedettä ei nykyaikainen tuotanto voi ottaa askeltakaan. Tämä pitää paikkansa erikoisesti silloin kun kysymys on laajasta kommunismin rakennustyöstä. Tieteen keksintöihin sekä insinööritaitoon ja suunnittelutyöhön liittyvän ajattelun saavutuksiin sisältyy valtavia varalähteitä tulevaisuuden aineellisen ja teknillisen perustan joudutetulle luomiselle. On tulossa aika, jonka Marx näki ennakkolta — aika, jolloin tiede muuttuu välittömäksi tuotannolliseksi voimaksi.

Sosialistisissa maissa tieteelliset tutkimuslaitokset, korkeakoulut, suunnittelutoimistot ja tehdaslaboratoriot keskittävät ponnistuksensa tärkeimpien tieteellisten ja teknillisten ongelmien ratkaisemiseen. On laajennettu kokeilutoiminnan perustaa ja huomattavasti parannettu laboratoriodien varustelua. Neuvostoliitossa oli v. 1957 2.756 tieteellistä laitosta. Se on puolitoista kertaa enemmän kuin oli ennen sotaa, ja 9,5 kertaa enemmän kuin vallankumousta edeltäneellä Venäjällä.

Atomivoimalaitosten rakentaminen, atomijäänsärkijän vesilelasku, tieteen ja tekniikan viimeisimpiä saavutuksia edustavien lentokoneiden valmistuminen, mannertenvälisten ballististen rakettien luominen ja monet muut saavutukset ovat todisteena neuvostotieteen ja tekniikan suurenmoisista voitoista. Neuvostoliiton nykyisten tieteellisten ja teknillisten saavutusten huippu on maailman ensimmäisten Maan seuralaisten lähettäminen ja kosmisen lennon suorittaminen Maasta Kuuhun. Elämä on osoittanut, että sosialistinen tiede on jo useilla aloilla ylittänyt kaikkiin kehittyneimpien kapitalististen maiden tieteelliset saavutukset.

Tieteen keksintöjen mahdollisimman nopea soveltaminen käytäntöön, tuotantoon on tehtävä, joka saa nyt elintärkeämmän merkityksen kuin koskaan aikaisemmin. Tieteen historia tarjoaa monia esimerkkejä siitä, kuinka uuden luonnonilmiön tai uuden luonnonlain keksiminen on johtanut merkitykseltään valtavan suuriin edistysaskeleihin käytännössä. Atomienergia on siitä kuvaava esimerkki. Siinä ovat tiede ja tekniikka kohdanneet uuden ilmiöiden alan, uusia prosesseja ja lainmukaisuuksia,

joilla usein ei ole mitään yhteistä niiden kanssa, joita käytettiin tekniikassa ennen atomikauden alkua. Ydinfysiikan alalla meidän maassamme suoritettavat suuret teoreettiset tutkimukset yhtyvät valtavassa mitassa tehtävään työhön ydinenergian käytännöllisen hallitsemisen ja sen soveltamisen alalla. Atomitekniikka vuorostaan on voimakkaana kiihokkeena ydinfysiikan — tämän meidän aikamme luonnontieteen edistyneimmän alan — kehitykselle.

Erityistä osaa esittävät ne tieteen alat, jotka raivaavat uusia teitä teknilliselle edistykselle, vallankumouksellistuttavat tuotantoa. Näitä ovat ydinfysiikka, puolijohteita koskeva tiede, polymerikemia, radioelektroniikka jne. Hyvin suuria tieteellisiä ongelmia ilmaantuu erilaisten tieteiden — kemian, fysiikan, biologian ja lääketieteen — „saumakohdissa”. Tämä selittää sen, että meidän aikamme kehittyvät nopeasti sellaiset tieteet kuin biofysiikka ja biokemia, jotka toisten teoreettisten ongelmien ratkaisemisen ohella tutkivat mekanismeita, jonka avulla elolliset organismit luovat suurimolekyylisiä yhdisteitä — valkuaisainetta, villaa, luonnonkautsua ym., jotta niitä opittaisiin tuottamaan keinoitekoista tietä.

Valtavia näköaloja tieteen ja tekniikan jatkuvalle kehitykselle avaa elektronilaskukoneiden luominen ja niiden jatkuva täydellistäminen. Paitsi sitä, että ne tarjoavat mahdollisuuden koneiden ohjauksen automatisointiin, niiden avulla suoritetaan hyvin mutkikkaita loogisia prosesseja (esimerkiksi käännöksiä kielestä toiseen). Siten laajentuvat valtavassa määrin mahdollisuudet tieteelliselle tutkimustyölle itselleen, tiedemiesten työ helpottuu.

Erittäin suuria tuloksia tuottaa ihmiskunnalle niiden lainmukaisuuksien syventyvä tiedostaminen, jotka ohjaavat eläinmaailman olemassaoloa ja kehitystä. Sellaiset keksinnöt kuin mikrobien maailman ja immuniteti-ilmioiden löytö ja kemiallisen terapian periaatteiden kehittäminen ovat jo johtaneet siihen, että käytännöllisesti katsoen ovat hävinneet monet taudit, jotka aikaisemmin vaativat lukemattomia uhreja (isorokko, rutto, koleera, raivotauti ym.), ja toisia on alettu menestyksellisesti parantaa (keuhkokuumetta, monia tuberkuloosin muotoja jne.). Tämän seurausta on ollut ihmisen keskimääräisen iän huomattava piteneminen: se on meidän vuosisatamme ensimmäisellä puoliskolla lisääntynyt noin kahdellakymmenellä vuodella. Nykyisin ovat kuolleisuuden pääasiallisia syitä pahalaatuaiset kasvaimet (jokaisesta kuudesta kuolleesta yksi on syövän uhri) sekä sydämen ja verisuonten taudit. Kun tiede voittaa nämäkin taudit, kasvaa ihmisiän pituus vieläkin enemmän.

Biologian tehtävänä ei ole vain lääketieteen aseistaminen uudella tavalla, sen on esitettävä valtavaa osaa maataloustieteen nousussa, varsinkin sovellettaessa fysikaalisten ja kemiallisten tieteiden saavutuksia biologiaan. Silloin tulevat sellaiset tieteet

kuin biokemia, agrokemia, biofysiikka, mikrobiologia, virusologia, selektio ja genetiikka palvelemaan vieläkin tehokkaammin maatalouden tuottavuuden nousua.

Kehittäessään tuotantoa yhä täydellisemmäksi sosialistiset maat eivät nojaa vain oman maansa tieteen saavutuksiin, vaan ottavat varteen ja käyttävät myös koko maailman tieteen ja tekniikan kokemusta ja menestyksiä. Kommunistinen puolue käy päättävää taistelua omahyväisyyttä ja ylvästelyä vastaan, joita saattaa esiintyä joillakin talousmiehillä ja spesialisteilla sosialistisen talouselämän ja tieteen saavuttamien voittojen vaikutuksesta. Tiede ja tekniikka eivät seiso paikallaan, ja se joka tämän päivän aikaansaannoksia ihastellen on taipuvainen lepäämään laakereillaan, on vaarassa joutua huomenna takapajuisten joukkoon.

Vanhoillisuus ja kaavamaisuus ovat aina olleet tieteellisen ja teknillisen edistyksen pahimpia vihollisia. Kommunismiin siirtymisen kaudella voi rutiinimaisuus, haluttomuus tutustua uuteen tekniikkaan ja juurruttaa tieteen saavutuksia tuotantoon aiheuttaa erityisen suurta vahinkoa. On alituisesti valvottava, että kansantaloudessa otettaisiin käytäntöön kaikkein kehittyneimmät menetelmät, että tuotantolaitosten konekantaa uusittaisiin alituisesti ja että koneiden rakentajat laskisivat liikkeelle ainoastaan uusia ja nykyaikaisia koneita, poistaen ajoissa tuotannosta moraalisesti vanhentuneet konstruktiot.

Tuotannon organisaation kehittäminen Uusi tekniikka ja tieteen keksinnöt, niin suuria kuin ne lienevätkin, eivät voi itseltään johtaa perinpohjaisiin edistysaskeleihin teollisuudessa ja maataloudessa. Jotta niistä saataisiin irti asian vaatima kansantaloudellinen teho, on niitä käytettävä taitavasti, tarvitaan hyvää *tuotannon organisaatiota*.

Kun puhutaan tuotannon organisaatiosta sosialistisessa suunnitelmataloudessa, niin tarkoitetaan sekä erillistä tuotantolaitosta että talousaluetta, teollisuuden alaa ja kansantaloutta kokonaisuudessaan.

Epäilemätöntä on, että jokaisessa sosialistisessa tuotantolaitoksessa piilee suuria varalähteitä tekniikan parempaa käyttämistä, raaka-aineen, materiaalien ja energian säästämistä, työn kulutuksen supistamista ja tuotannon laadun jyrkkää kohottamista varten. Tuotantokustannusten supistamista tuotantoyksikköä kohden ja ihmisten työn helpottamista tarkoittaa viime kädessä kaikenlainen tuotantoprosessin järkiperäinen organisaatio. Tie siihen kulkee itsekannattavuuden periaatteen johdonmukaisen toteuttamisen kautta. Itsekannattavuusjärjestelmän täydellistäminen, arvo- ja rahavipusimien taitava käyttöpysy erittäin tärkeänä tehtävänä koko sosialismista kommunismiin johtavan siirtymäkauden ajan. Aineellisten ja moraalisten kiihokkeiden oikea yhdisteleminen auttaa vetämään jokaista työntekijää ja kokonaisia tuotantokollektiiveja mukaan taisteluun

tuotannon järkiperaistämisen puolesta, työn ja materiaalien säästön puolesta.

Erittäin suuria mahdollisuuksia tuotannon kasvulle koko kansantaloudessa avaa *erikoistumisen ja yhteistoiminnan* kehittäminen yhä täydellisemmiksi. Kokemus todistaa, että samantyyppisten valmistaiden tuottamisen asemesta monilla tehtailla on paljon edullisempaa järjestää niiden joukkovalmistus liukumenetelmin pienessä määrässä erikoistuneita tuotantolaitoksia. Tämä mahdollistaa työn tuottavuuden jyrkän kohottamisen, tuotteiden halventamisen ja mikä on erittäin tärkeää — se avaa tien automatiikan laajalle käytölle.

Ottaen huomioon erikoistumisen edut Neuvostoliitto ja muut sosialistiset maat siirtyvät vähitellen yleisluontoisista tuotantolaitoksista erikoistuneihin. Erikoistunut tuotanto asettaa luonnollisestikin korotettuja vaatimuksia suunnitteluelimille, joiden tehtävänä on turvata selväpiirteinen yhteistyö teollisuudessa. Tämä on sitäkin tärkeämpää, kun erikoistumisen kehityksen mukana lisääntyy kansantalouden eri osien keskinäinen riippuvuus voimakkaasti. Jokaisen tuotantolaitoksen työ riippuu yhä suuremmassa määrin siitä, miten toisiinsa lähinnä liittyvät tehtaot täyttävät velvollisuutensa tuotannollisessa yhteistoiminnassa.

Yhteiskunnallisen työn tuottavuuden kohottamista edistää *tuotannon oikea sijoittelu maan eri alueille*. Tuotantolaitosten läheisyys raaka-aine- ja energialähteisiin tekee tuotannon halvemaksi ja suuret kuljetusmenot tarpeettomiksi. Ei ole sattuma, että Neuvostoliiton seitsenvuotissuunnitelmassa edellytetään huomattavaa tuotantovoimien siirtoa itäisille alueille, missä sijaitsee erittäin runsaita raaka-aineen ja halvan energian lähteitä. Suurta huomiota tuotantovoimien oikeaan maantieteelliseen sijoitteluun kiinnittävät muutkin sosialistiset maat. Tämä tekijä otetaan huomioon myös tuotannon sijoittelussa koko sosialistisen maailmanjärjestelmän mitassa.

Tärkeä puoli tuotannon organisaatiossa on *talouden johtamisen* rakenne. Kommunismiin siirryttäessä kehittyä edelleen demokraattisen sentralismin periaate, joka on sosialistisen kansantalouden johdon järjestämisen perustana.

Vuonna 1957 Neuvostoliitossa toimeenpantu teollisuuden ja rakennustoiminnan johtamisjärjestelmän perinpohjainen uudistaminen siirsi johtamisen painopisteen hallinnollisiin talousalueihin, missä muodostettiin kansantalousneuvostot. Tämä loi edellytykset tuotannon tarkoituksenmukaisemmalle erikoistumiselle ja yhteistyölle sekä siten työn suuremmalle yhteiskunnallistamiselle ja sen tuottavuuden kasvulle. Kesäkuussa 1959 pidetty NKP:n KK:n kokous totesi: „*Suuret menestykset talouselämäme kehityksessä ovat todistena siitä, että kansantalousneuvostojen muodostaminen oli todella vallankumouksellinen toimen-*

pide teollisuuden ja rakennustyön johtamismuotojen täydellistämisesä”³.

Mutta talouden johdon hajakeskitys on vasta asian toinen puoli. Toinen puoli on kaikkien talouden alojen ja talousalueiden keskitetyn suunnittelun ja yhteistyön menetelmien parantaminen. Keskustan suunnittelulaitokset, joiden osuus kasvaa alituisesti, sillä talous muuttuu yhä monimutkaisemmaksi ja erikoistuneiden alojen ja talousalueiden selväpiirteinen yhteistyö entistä välttämättömämmäksi, tulevat vähitellen muuttumaan hallinnollisista elimistä tieteellis-teknillisiksi neuvostoiksi.

**Työn luonteen
muuttuminen**

Siirtyminen kommunismin tekniikkaan muuttaa sekä työn luonteen ja ihmisen tuotannolliset tottumukset että hänen henkisen

maailmansa. Jo täyskoneellistaminen ja automaatiointii johtavat vähäistä ammattitaitoa vaativan työn syrjäyttämiseen. Raskaat ja vahingolliset ammatit katoavat vähitellen. Tuotannollinen työ yleensä helpottuu koneellistamisen vuoksi, siitä jäävät toinen toisensa jälkeen pois mekaaniset, yksitoikkoiset ja työläistä uuvuttavat työvaiheet. Ilmaantuu uusia ammatteja — automaattikkoja, virittäjiä, laitoshmiehiä, jotka esiintyvät koneellisten prosessien ohjaajina. Heidän työssään tulevat yhä suuremmalle tilalle henkisen työn toiminnot. Automaattisilla linjoilla työläisen työ lähenee tyypiltään insinöörien ja teknikkojen työtä. Automaattisissa tehtaissa tarvitaan jo ohjelmanlaatija-matemaattikkoja, jotka laativat koneille annettavia tuotannollisia tehtäviä, tarvitaan erittäin ammattitaitoisia kojeiden hoitajia.

Tuotantovoimien kehitys johtaa huomattaviin muutoksiin työväenluokan ammatillisessa koostumuksessa. Siinä kohoo johtavien ammattien erittäin ammattitaitoisten työläisten osuus. Työätekevien yleinen sivistys- ja kulttuuritaso kasvaa nopeasti. SNTL:n teollisuudessa on jo nyt *noin kolmannes* kaikista työläisistä päättänyt keskikoulun tai vajaan keskikoulun. Yhä suurempaa osaa tuotantoprosessissa esittää insinöörien ja teknikkojen, suunnittelijoiden, teknologien, tehdaslaboratorioiden sekä kokeiluosastojen ja kokeilutyöhuoneiden työntekijäin työ.

Tällä tavoin sosialistisen tuotannon prosessissa muovautuvat työläisen uudet piirteet, jotka tulevat luonteenomaisiksi tulevan, kommunistisen yhteiskunnan uurastajalle. Tämä on tietoinen ja sivistynyt, erittäin ammattitaitoinen alansa spesialisti, jolla on samalla laaja teknillinen yleisnäkemyks. Vähitellen piirtyy näkyviin myös se tie, jolla löydetään ratkaisu ihmiskunnan suureen ongelmaan — ihmisten vapauttamiseen heitä orjuuttaneesta vanhasta työnjaosta.

Tätä ongelmaa ei ratkaista sillä, että supistetaan työn soveltamisalueiden määrää, ts. tuotannon aloja. Päinvastoin, nykyajan teknillisen edistyksen johtava tendenssi on tuotannon jatkuva erikoistuminen, eikä ole syytä olettaa sen muuttuvan tulevaisuudessa. Mutta *tuotannon* ahdas erikoistuminen ei

merkitse *ihmisten* ahdasta erikoistumista. Päinvastoin, teknillinen edistys ilmentää selvästi toistakin tendenssiä, nimittäin: mitä pitemmälle tiede ja tekniikka edistyvät, sitä suuremman merkityksen saavat tieteellisten tietojen yleiset periaatteet, joihin kaikki nykyaikaiset tuotantoprosessit perustuvat. Tähän liittyy mahdollisuus kouluttaa ihmisiä, jotka tuntevat monien tieteiden ja tuotantoprosessien perusteet ja pystyvät tästä syystä hyvin lyhyessä ajassa perehtymään työhön erilaisilla tuotannon aloilla yhteiskunnan tarpeita ja henkilökohtaisia taipumuksia vastavasti.

Koneellistamisen ja erittäinkin automatisoinnin kehittyessä eri tuotannon aloilla lähenee työ samalla myös *muodoltaan* samaa toiminnan lajia — koneellisten prosessien säätelyä ja ohjaamista.

Näin muodostuvat vähitellen edellytykset työntekijäin yhä helpommalle siirtymiselle tuotannon alalta toiselle. Ja tämä taas merkitsee edellytysten luomista sille, että saadaan poistetuksi ihmisen elinkautinen kytkeminen samaan ammattiin, joka Marxin sanojen mukaan on johtanut ihmisen henkisten kykyjen koko maailman tukahduttamiseen.

3. Luokka- ja muiden sosiaalisten eroavuuksien asteittainen nivelloituminen

Tuotantovoimien kehityksen mukana tapahtuu kommunismia kohti edettäessä myös syviä muutoksia yhteiskunnallisten suhteiden alalla. Näiden muutosten yleinen suunta on ihmisten epäyhdenvertaisuuteen liittyvien luokka- ja muiden sosiaalisten eroavuuksien asteittainen nivelloituminen, lähentyminen kaikkien tosiasialliseen yhdenvertaisuuteen.

Kuten tunnettua, sosialismin vallitessa on vielä luokkia — työväenluokka ja talonpoikaisto. Tämä johtuu siitä, että on olemassa kaksi yhteiskunnallisen omistuksen muotoa, että ero kaupungin ja maaseudun välillä vielä säilyy ja että on erilaisia aineellisten hyödykkeiden jakumuotoja. Sosialismin vallitessa jää myös olemaan yhteiskunnan jakautuminen henkisen ja ruumiillisen työn tekijöihin.

Mutta ero sosialistisen omistuksen muotojen välillä, samoin kuin ero kaupungin ja maaseudun välillä, henkisen ja ruumiillisen työn välillä haihtuu vääjäämättömästi kommunismin rakennustyön kestäessä. Vastaavasti hälvenevät myös luokkien ja muiden sosiaalisten kerrosten väliset eroavuudet.

**Tie yhtenäiseen
yhteiskunnalliseen
omistukseen**

Yhteiskunnallisen omistuksen kahden muodon olemassaolo on syvin perusta luokka-eroavuuksien jäännösten säilymiselle sosialismin vallitessa. Tästä syystä esittää kahden omistusmuodon lähentäminen toisiinsa ratkaisevaa osaa näiden eroavuuksien voittamisessa.

Eroa valtion ja osuuskunnallis-kollektiivitaloudellisen omistuksen välillä ei voida poistaa millään keinotekoisilla toimenpiteillä, se häviää lopulta vain tuotantovoimien kehityksen tuloksena. Niiden toisiinsa lähentymisen aineellisen perustan muodostaa tuotannon yhteiskunnallistamisen prosessi, joka ei suinkaan pysähdy sosialismin vallitessa. Päinvastoin, tämä prosessi kehittyi kummankin omistusmuodon sisällä. Niin teollisuudessa kuin maataloudessakin lisääntyy tuotannon keskitys, ts. tuotantolaitosten mittasuhteet ja niiden varustaminen tekniikalla; samanaikaisesti laajenee yhteiskunnallinen työnjako — tuotantolaitosten ja talousalueiden erikoistuminen ja yhteistoiminta. Kansantalous muuttuu yhä yhtenäisemmäksi, sopusuhtaisemmaksi elimistöksi.

Tätä vastaavasti molemmat sosialistisen talouselämän sektorit — valtion ja osuuskunnallinen — punoutuvat yhä kiinteämmin toisiinsa. Niiden välisten tuotannollisten yhteyksien pohjalla ilmaantuvat taloudelliset edellytykset osuuskunnallisen sektorin asteittaiselle kohottamiselle koko kansan sektorin tasolle. Mutta yleisen tendenssin kulkiessa kahden omistusmuodon toisiinsa lähentämisen suuntaan kumpikin niistä kehittyi omaa erikoista tietään.

Valtion, ts. koko kansan omistus lisää yhä enemmän ominaispainoaan kansantaloudessa. Näin tapahtuu kahdesta syystä. Ensinnäkin valtion hallussa olevat *tuotannolliset varannot* kasvavat valtavasti. Kommunismia kohti edettäessä sosialistinen yhteiskunta yhä enemmän teollistuu. Toiseksi kasvavat nopeasti valtiolle kuuluvat *ei-tuotannolliset varannot* — tiede-, kulttuuri-, valistus- ja terveydensuojelulaitokset sekä kunnalliset tuotantolaitokset.

Sosialismi aloittaa *tuotannon* perusvälineiden siirtämisestä yhteiskunnan omistukseen. Mutta yhteiskunnallistamisprosessi ei pysähty tähän. Kommunismia lähestyttäessä täytyy valtion, koko kansan omistuksen tulla vähitellen käsittämään myös koko *palvelun* piirin. Se merkitsee, että monien yksilöllisten tarpeiden tyydyttämisen, jota tänään palvelee pääasiassa kotitalous, tulee ottamaan huolekseen valtio, yhteiskunta. Sitä varten se tulee rakentamaan yhä enemmän yhteiskunnallisia ravitsemuslaitoksia, sisäoppilaitoksia, yhteiskunnallisia pesuloita, kulttuuri- ja terveydensuojelulaitoksia, lepopaikkoja. Koko kansan omistuksen laajentamisen näköalat tällä alalla samoin kuin aineellisen tuotannon alalla ovat todellakin rajattomat.

Liikkeellepaneva motiivi, jota yhteiskunta tällöin pitää ohjeenaan, on seuraava. Koneellisella suurtuotannolla on palvelunkin piirissä kaikki etuisuudet pieneen ja vähätuottoiseen nähden, jollaista esimerkiksi on työ kotitaloudessa. Kun yhteiskunnallinen ruokailu järjestetään oikein, vaatii ruokien valmistaminen suurissa koneellistetuissa keittiöissä, missä tätä työtä tekevät erittäin ammattitaitoiset asiantuntijat, vähemmän kuluja, sen

laatu voi olla parempi ja mikä on pääasia, sitä voidaan tehdä ottamalla varteen tieteelliset tosiseikat.

Tällainen asian järjestäminen tyydyttää täydellisesti sekä yhteiskuntaa että sen jäseniä. Yhteiskunta pääsee täten suurempiin menestyksiin työn säästössä, jota nyt haaskataan kotityönä suoritettuun itsepalveluun; yhteiskunnan jäsenet saavat halpaa ja maukasta ravintoa. Sitäpaitsi työtätekevät lisäävät tällä tavoin vapaa-aikaansa, joka on välttämätöntä heidän kaikinpuoliselle kehitykselleen. Tuotannollisesta työstä vapaa aika tulee todellakin vapaaksi, sillä yhteiskunta tulee yhä suuremmassa määrin keventämään työtätekeviltä kotitalouden taakkaa.

Osuuskunnallis-kollektiivitaloudellisen omistuksen kehitysmahdollisuuksia ei ole läheskään käytetty tyhjentävästi.

Yhteen aikaan esitettiin Neuvostoliiton taloudellisessa kirjallisuudessa katsomuksia, joiden mukaan kollektiivitalouksien ryhmäomistus olisi jo muka alkanut jarruttaa maaseudun tuotantovoimien kehitystä ja että tästä syystä olisi kommunismia lähestyttäessä ryhdyttävä kaventamaan tätä omistusmuotoa. Tehtävä on todellisuudessa toisenlainen — se että kaikin tavoin lujitetaan ja kehitetään osuuskuntien yhteistaloutta, käytetään täydelleen kollektiivitalousjärjestelmään sisältyvät varalähteet maataloustuotannon jyrkkään kohottamiseen. *Osuuskunnallis-kollektiivitaloudellinen omistus* voikin siirtyä korkeammalle asteelle vain sellaisen kehityksen kulussa.

Erittäin tärkeä merkitys tulee olemaan kollektiivitalouksien jakamattomien varantojen alituisella lisäämisellä ja oikealla käytöllä, näiden varantojen, jotka muodostavat taloudellisen perustan kollektiivitaloudellisen tuotannon jatkuvalle kasvulle. Mahdollisuudet tähän ovat valtavan suuret. Mitä paremmin järjestetään työ osuuskunnissa, sitä suurempi on työn tuottavuus ja sitä enemmän kollektiivitalouksilla on kasautumisvaroja. Sitäpaitsi kasautumisen vauhti osuuskunnissa nopeutuu valtion niille myöntämien suurten luottojen johdosta. Tämä merkitsee, että kollektiivitaloudet voivat käyttää enemmän varoja traktorien, kombainien ja muiden maatalouskoneiden hankkimiseen. Tuloksena on, että osuuskuntien jakamattomat varannot tulevat teknilliseltä rakenteeltaan yhä enemmän lähenemään valtion tuotantolaitosten tuotannollisia varantoja. Valtavan sysäyksen tälle prosessille Neuvostoliitossa antoi se, että siirryttiin vapaasti myymään kollektiivitalouksille teknillistä kalustoa, joka aikaisemmin kuului kone- ja traktoriasemille.

Erityistä osaa osuuskunnallis-kollektiivitaloudellisen tuotannon edelleen laajenemisessa tulee esittämään tavara- ja rahan suhteiden käyttö. Ei ole totta, että sellaiset suhteet häviäisivät olemattomiin kommunismiin johtavalla siirtymäkaudella ja että niiden tilalle tulisi välitön tuotteiden vaihto. Itse osuuskunnallis-kollektiivitaloudellisen omistuksen luonne on sellainen, että se vaatii arvosuhteiden kaikinpuolista kehittämistä eikä niiden

käventämistä. Tämä on lähtökohtana sellaisissa Neuvostoliiton Kommunistisen puolueen ja neuvostohallituksen suorittamissa toimenpiteissä kuin oikeuden myöntämisessä kollektiivitalouksille suunnitella itse tuotantoon, valtion pakollisten hintojen lakkauttamisessa ja siirtymisessä maataloustuotteiden ostojärjestelmään sekä teknillisen kaluston myymisessä kollektiivitalouksille.

Osuuskunnalliseen talouteen juurrutetaan yhä suuremmassa määrin itsekannattavuuden perusteita. Tämä saa monet kollektiivitaloudet luopumaan luontoismaksumuodoista (mm. työpäiväyksiköstä) ja siirtymään työn maksamiseen rahassa. Kollektiivitalouksissa tulevat yhä enemmän etualalle kannattavuuskysymykset: taito hoitaa taloutta tarkasti, supistaa tuotantokustannuksia, saada aikaan maataloustuotteiden omakustannusarvon aleneminen. Tulevaisuudessa näet valtio epäilemättä ostaa maataloustuotteita mieluummin sieltä, missä ne ovat halvempia.

Kaikki tämä ei merkitse, että osuuskunnallis-kollektiivitaloudellisen omistuksen mahdollisuudet ovat rajattomat. Ei voida kieltää sitä, että ryhmäomistuksen muoto asettaa tiettyjä rajoja tuotantovoimien kehitykselle. Neuvostoliiton kokemus on osoittanut, että työn yhteiskunnallistamisen ja tuotannon keskittämisen taso kollektiivitalouksissa ei aina takaa suurten koneiden käytäntöottoa ja järkipäistä käyttöä, eikä varsinkaan konejärjestelmän luomista. Tämä vaikeus poistettiin huomattavassa määrin suurentamalla kollektiivitalouksien kokoa, mikä osoittautui heti oikeaksi. Mutta tätä tietä voidaan mennä ainoastaan tiettyyn rajaan saakka. Ryhmäomistuksen tietynlaisen rajoittuneisuuden voittamista auttavat toisenlaiset menetelmät ja muodot, jotka on jo käytännössä tarkistettu.

Näihin on laskettava kuuluviksi ennen kaikkea erilaiset yhteistyön muodot osuuskuntien kesken. Jo nyt monet kollektiivitaloudet yhdistävät ponnistuksensa rakentaakseen yhteisesti pieniä sähkölaitoksia, kastelukanavia, maataloustuotteiden jalostulaitoksia, rakennusaineiden tuotantolaitoksia jne. Täten luodaan *kollektiivitalouksien välinen omistus*, joka on luonteeltaan lähellä koko kansan omistusta.

Edelleen on näköpiirissä kollektiivitalouksien tuotannonvälineiden omalaatuinen yhteensulautuminen valtion, koko kansan tuotannonvälineiden kanssa. Tätä tapahtuu esimerkiksi silloin, kun kollektiivitaloudet liittyvät valtion sähköverkostoon.

Osuuskunnallisen omistuksen puitteita voidaan vihdoin huomattavasti laajentaa yhteiskunnallistamalla yhä uusia kollektiivitalouksien sisäisen elämän aloja. Alkeellinen kotitalous ja palvelu korvataan edistyneimmissä kollektiivitalouksissa yhteiskunnallisilla leipomoilla, ruokaloilla, lastenseimillä, sisäoppilaitoksilla ja vanhainkodeilla. Monihaarisessa, taloudellisesti vankassa taloudessa ilmaantuu täysi mahdollisuus huoltaa jokainen osuuskunnan jäsen kaikilla välttämättömillä tuotteilla

yhteiskunnallisesta varannosta. Tämä tekee tarpeettomaksi sen, että kollektiivitalonpojat hoitavat taloudellisesti epäedullista asuinpalstatalouttaan. Tulevaisuudessa katoaa asuinpalstan tarve itsestään, mikä vapauttaa kollektiivitalonpoikien aikaa ja työtä ei vain yhteiskunnalliseen talouteen osallistumista varten, vaan myös sivistyneisyyden ja kulttuurin kohottamista tarkoittavaa työtä sekä lepoa varten.

Näin ollen kollektiivitaloudellis-osuuskunnallisen omistuksen koko kehitys johtaa sen yhteiskunnallistamisen tason alituisen kohoamiseen. Se lähenee luonteeltaan koko kansan omistuksen tasoa. Tulevaisuudessa on näiden kahden omistusmuodon sulautuminen yhtenäiseksi kommunistiseksi omistukseksi historiallisesti väistämätöntä.

**Kaupungin
ja maaseudun välisten
eroavuuksien
voittaminen**

Eroavuudet työläisten ja talonpoikien välillä eivät johdu ainoastaan yhteiskunnallisen omistuksen kahden muodon olemassaolosta. Huomattava merkitys on myös eroavuuksilla teollisuus- ja maataloustuotannon luonteessa sekä elinehdoissa ja kulttuuritasossa.

Sosialismi sai perinnöksi maaseudun suuren takapajuisuuden. Porvarilliset sosiologit ovat yrittäneet todistaa, että sellainen takapajuisuus on historiallisesti väistämätöntä ja että se johtuu maatöiden erikoisuuksista. Todellisuudessa ei syllinen talonpoikaiston hätään ole maanviljelyn erikoislaatu, vaan se yhteiskunnallinen järjestys, jonka kapitalismi on maaseudulle istuttanut. Kapitalismin vallitessa kaupunki riistää säälimättömästi maaseutua, ja tähän perustuu niiden etujen vastakkaisuus.

Sosialismi tekee lopun tästä vastakkaisuudesta. Kaupungin antaessa erittäin aktiivista tukeaan talonpojille nämä järjestävät elämänsä uudella tavalla, pääsevät osallisiksi nykyajan tieteen ja tekniikan saavutuksista sekä kulttuurin antimista. Mutta sosiaalisten ja taloudellisten eroavuuksien täydellinen poistaminen kaupungin ja maaseudun väliltä on tehtävä, joka tulee ratkaistuksi kommunismiin asteittain siirtymisen kaudella.

Kysymys on ensi sijassa maaseudun jälkeensä jääneisyyden voittamisesta kaupunkiin nähden. Maataloudessa tapahtuva teknillinen vallankumous, josta edellä oli puhe, muuttaa perinpohjin talonpojan työn luonteen; se muuttuu yhä enemmän erääksi teollisuustyön lajiksi. Täyskoneellistamisen ja sitten myös maataloustöiden osittaisen automatisoinnin kehittyessä edelleen tulee kollektiivitalonpojan työ yhä enemmän lähenemään ammattitaitoisen kaupunkilaistyöläisen työtä. Tässäkin suhteessa tulee ero molempien luokkien väliltä vähitellen häviämään.

Suurta osaa maaseudun nostamisessa kaupungin tasolle esittävät *neuvostotilat*, joiden tuotannonvälineet ovat valtion, koko kansan omaisuutta. Neuvostotilojen työntekijät samoin kuin minkä valtion tuotantolaitoksen työntekijät tahansa ovat tuotannollisia kollektiiveja, jotka työskentelevät sosialistisen työ-

kurin yleisten normien pohjalla. Sosialistisen yhteistyön ja sen teknillisen varustelun korkeampi muoto sallii neuvostotilojen tuottaa maataloustuotteita pienemmällä työn kulutuksella, ts. halvemmalla. Neuvostotiloille on kollektiivitalouksiin verraten yleensä ominaista myös suurempi markkinoitavan tavaran tuotanto. Ne antavat jokaiselta hehtaarin alalta valtiolle enemmän tuotteita ja alhaisemmillä hinnoilla.

Maataloustuotannon luonteen muuttuessa ja sen suoranaisten vaikutusten alaisena muuttuu askel askeleelta myös maalaiselämän muoto. Maaseutupaikkakunnille keskittyy yhä enemmän tuotantotekniikkaa. Yhä enemmän rakennetaan suoja teknillisen kaluston säilyttämistä varten sekä korjaustyöpajoja. Perustetaan maataloudellisen raaka-aineen paikallisia jalostuslaitoksia. Näiden tuotantokeskusten ympärille ryhmittyy suuri määrä koneellistajia, insinöörejä ja tekniikkoja. Lisääntyy agronomien, karjanhoitoteknikkojen, lääkärin ja opettajien luku.

Huomattava väestön keskittyminen ja väestön kulttuurin kasvu vaativat maalaiskylän uutta suunnittelua, uutta asuontyyppiä vesijohtoineen, viemäriverkostoineen ja puhelimineen. Tarvitaan hyviä teitä, ajanmukaisia sairaaloita, lastenseimiä, lastentarhoja ja kaikenasteisia kouluja, myymäläverkoston ja yhteisruokailulaitosten verkoston laajentamista, kerhohuoneistoja ja kirjastoja. Näin maataloustuotannon uudestijärjestely tuo mukanaan maaseudun perinteellisten piirteiden täydellisen muuttumisen. Ajanmukaisuutensa ja kulttuurinsa tason puolesta se tulee vähitellen yhä lähemmäksi kaupunkia. Jo nyt edistyneimmät kollektiivitaloudet rakentavat uusia taloja, jotka mukavuuksiltaan eroavat varsin vähän kaupunkitaloista. Tällaisten kollektiivitalouksien kulttuuri- ja palvelulaitokset voivat myöskin kilpailla kaupunkien kanssa.

Merkitseekö tämä, että maalaiskylän kohtalona on muuttua kaupungiksi sen nykyaikaisessa muodossa, kaikkine kaupunkilaiselämän epämukavuuksineen, jotka jättävät kaupunkilaisen vaille raitista ilmaa, hiljaisuutta ja luonnon läheisyyttä? Ei merkitse. Kysymys on uudentyyppisten asutusten luomisesta, jotka omaksuisivat kaiken parhaan siitä, mitä kaupunkilaissivistyksen vuosisatoja kestänyt kehitys on antanut ja mitä on maaseudulla. Tämän tyyppin asutusten esikuvana voivat tietystä määrin olla agrokaupungit, jotka ovat syntyneet Neuvostoliitossa eräiden suurten neuvostotilojen pohjalla.

Kaupungin ja maaseudun välisten eroavuuksien hälveneminen on kaksitahoinen prosessi, joka edellyttää sekä maaseudun että kaupungin muuttumista.

Kaupunkien sosialistisen uudestirakentamisen ongelma on noussut esiin jo kapitalismista sosialismiin johtavalla siirtymäkaudella. Vähitellen on voitettu aikaisempi vastakohta keskustan ja työläisten asuttaman laitakaupungin välillä. Kaupungin laidoille on jopa annettu etutila ajanmukaistamista ja asuntojen

rakentamista koskevissa suunnitelmissa. Uusien tehtaiden ympärille on alkanut syntyä sosialistisia kaupunkeja, joiden suunnittelu ja tyyppi ovat jo rakentuneet uusille periaatteille.

Siitä huolimatta on kaupunkien uudestirakentamiseksi kommunismin johtavalla siirtymäkaudella vielä paljon tehtävänä. Samalla kun säilytetään menneisyyden arkkitehtooniset ja taiteelliset arvot tulee kaupunkien soveltua kommunistisen yhteiselämän ehtoihin. Mutta tämä vaatii sekä uutta suunnittelua että uudentyyppisiä asuntoja, tuotantorakennuksia, kunnallisia tuotantolaitoksia, valistus- ja palvelulaitoksia. Kommunistisen työn edut on otettava huomioon suunniteltaessa ja rakennettaessa uusia teollisuusrakennuksia. Teollisuusarkkitehtuurin tulee turvata työläisille mahdollisuus työskennellä avarissa, valoisissa ja puhtaissa tiloissa, terveissä ja mukavissa oloissa.

Kaupunkien rakennustyö sosialistisissa maissa pääsee joka vuosi yhä suurempaan vauhtiin tuoden lähemmäksi sen päivän, jolloin tehdään ainiaaksi loppu sellaisesta raskaasta kapitalismin perinnöstä kuin asutoksymyksestä. Yksistään Neuvostoliitossa rakennetaan vuosina 1959—1965 kaupungeissa ja työläis-keskuksissa asuintaloja yhteiseltä pinta-alaltaan 650—660 miljoonaa neliometriä. Tämä merkitsee samaa kuin 15 Moskovan suuruisen uuden kaupungin eli noin 100 Gorkin suuruisen kaupungin ilmaantumista!

Saatu kokemus ei tee vielä mahdolliseksi sanoa aivan varmasti, millainen kaupunki tulee olemaan kommunismin vallitessa. Ei kuitenkaan ole perusteita olettaa, että suuret kaupungit teollisuuden ja kulttuurin keskuksina katoavat. Mutkikkaimpien tuotannon alojen ja niitä palvelevien tieteellisten tutkimuslaitosten sekä monien kulttuuri- ja terveydensuojelulaitosten yhteistoiminta tekee täysin oikeutetuksi suurten kaupunkien olemassaolon.

Tulevaisuudessa väistämätön väestön poisivirtaaminen maaseudulta maataloustyön tuottavuuden kohoamisen johdosta ja sen vuoksi, että on tyydytettävä kansantalouden toisten alojen työvoiman tarve, ei lainkaan välttämättömästi aiheuta suurten kaupunkien rajatonta kasvua. Suurkaupungit tulevat luultavasti olemaan mahdollisimman sopivia mitoiltaan, jotka vastaavat sekä tuotannon etuja että kaupunkien kuntoa. Ei ole sattuma, että Neuvostoliitossa on jo tiukasti rajoitettu uusien teollisuuslaitosten rakentamista sellaisissa kaupungeissa kuin Moskovassa ja Leningradissa.

Tulevaisuudessa sijoittuvat teollisuuskeskukset nähtävästi tasaisemmin maan koko alueelle, ja niiden ympärille rakennetaan pienehköjä, mutta monilukuisia seuralais-kaupunkeja, jotka on säännöllisesti suunniteltu ja jotka tarjoavat asukkailleen terveelliset ja kulttuurivaatimuksia vastaavat elämänehdot.

Sellaisia ovat yleispiirteittäin tiet kaupungin ja maaseudun välisen *sosiaalisten ja taloudellisten* eroavuuksien voittamiseen.

Niiden tultua poistetuiksi jäävät olemaan vain eroavuudet teollisuuden ja maanviljelyn välillä. Mutta nämä eroavuudet eivät enää johda yhteiskunnan sosiaaliseen jakautumiseen, ja ero teollisuudessa ja maataloudessa tehtävän työn välillä ei tule olemaan suurempi kuin se, joka on olemassa teollisuuden eri alojen välillä.

Ruumiillisen ja henkisen työn asteittainen yhteensulautuminen Kommunismiin johtavalla tiellä on voitettava yhteiskunnan jakautuminen ruumiillista ja henkistä työtä tekeviin ihmisiin. Jo sosialismin vallitessa lopetetaan ruumiillista ja henkistä työtä tekevien ihmisten välinen *vastakohtaisuus*, joka on luonteenomaista riistojärjestelmälle. Se syntyi väistämättömänä tuloksena yhteiskunnan jakautumisesta sortajiin ja sorrettuihin, jolloin henkisen työn kaikista lajeista tehtiin hallitsevien luokkien ja niitä lähellä olevien ihmisten yksinoikeus ja jolloin niistä tuli omistavien perinnöllinen etuoikeus.

Sosialismi tekee lopun sellaisesta asiaintilasta. Sosialistisessa yhteiskunnassa on henkisen työn ja ruumiillisen työn tekijöillä yhteiset edut, he ovat yhteisellä asialla, uurastavat koko yhteiskunnan, koko kansan hyväksi. On syntynyt uusi, kansan oma sivistyneistö, joka ei ole enää itseensä sulkeutunut, työläisistä ja talonpojista erilleen airtautunut kerrostuma. Tämä ei kuitenkaan merkitse, että toisaalta työväenluokan ja talonpoikaiston, toisaalta sivistyneistön väliltä ovat jo kadonneet kaikenlaiset eroavuudet. Sivistykseltään ja teknillisiltä tiedoiltaan on sivistyneistö kokonaisuutena katsoen korkeammalla kuin työläiset ja talonpojat. Tästä syystä on yhteiskunnan ensivuoroisia tehtäviä kommunismin laajan rakennustyön kaudella kohottaa työläisten ja talonpoikien kulttuuri- ja teknillinen taso sivistyneistön tasalle.

Kuinka tämän tehtävän ratkaisu tapahtuu?

Pääosaa esittää *työn oman luonteen muuttuminen*, työn, joka kuten edellä osoitettiin, vaatii ihmiseltä yhä enemmän alituista henkistä kasvua, avaraa näkemystä, laajoja tietoja ja luovaa suhtautumista. Sosialistinen yhteiskunta pitää lähtökohtana sitä, että ihmisen kaikinpuolinen kehitys tapahtuu ensisijaisesti työssä — inhimillisen toiminnan tärkeimmällä alalla. Työ sellaisena, miksi se tulee kommunismiin siirtymisen prosessissa, tarjoaakin juuri suotuisat edellytykset ihmisen henkiselle kehitykselle.

Täyskoneellistamisen ja automatisoinnin kehittyessä lakkaa tuotannossa tehtävä työ olemasta vain fyysillistä työtä. Työläinen vapautuu vähitellen yksinkertaisista, puhtaasti mekaanisista tehtävistä; hänen työnsä sisältää yhä enemmän älyllisen toiminnan aineksia. Jo nykyisin Neuvostoliiton metallisulattimoissa menee enemmän kuin puolet teräksensulattajan työajasta henkiseen työhön (sulatusuunin käyttöjärjestykseen liittyviin

laskelmiin, sulatuksen valvontaan, teknologisten asiatietojen rinnastamiseen ja harkitsemiseen jne.). Suotta ei sosialistiselle tuotantolaitokselle tule tavanomaiseksi sellaisen työläisen hahmo, jonka työhön sisältyy elimellisenä ainesosana keksijän, järkiperaistajan ja uranuurtajan toiminta.

Teknillinen prosessi on ruumiillisen ja henkisen työn lähentämisen prosessin pääasiallinen liikkeellepaneva voima. Mutta olisi väärin luulla, että tämä prosessi voi itsestään johtaa niiden välisten eroavuuksien poistamiseen. Kapitalistisissa maissa koneellistaminen ja automatisointi johtavat suurimmaksi osaksi työläisen tuotantoprosessissa esittämän osan alentamiseenkin, hänen muuttamiseensa pelkäksi „viisaan” koneen lisäkkeeksi. Tämä mahdollisuus on suljettu pois sosialismin maissa, missä teknillinen edistys tapahtuu toisenlaisissa sosiaalisissa olosuhteissa ja missä työläiset osallistuvat aktiivisesti tuotannon johtamiseen. Täällä yhteiskunta huolehtii alituisesti siitä, että työläinen ei olisi robotti, vaan kaikin puolin kehittynyt ja valistunut ihminen, tekniikan luoja ja käskijä. Tähän tähtää sosialismin vallitessa koko yleis- ja ammattisivistyksen järjestelmä. Kuinka laajassa mitassa tämä asia on hoidettu, näkyy siitä, että Neuvostoliitossa käsittävät erilaiset opiskelumuodot yli 50 miljoonaa ihmistä.

Välttämätön ehto siihen, että ruumiillisen työn tekijät saisivat mahdollisuuden kohottaa tietojensa ja kulttuuriansa, on *työpäivän supistaminen*.

Neuvostoliitossa suoritetaan jo vuonna 1960 loppuun työläisten ja toimihenkilöiden siirtäminen seitsentuntiseen työpäivään, ja maanalaisissa töissä olevien johtavien ammattien työläisten siirtäminen kuusituntiseen työpäivään. Vuonna 1962 edellytetään työläisten ja toimihenkilöiden, joiden työpäivä on seitsentuntinen, siirtyvän 40-tuntiseen työviikkoon. Vuodesta 1964 alkaen edellytetään ryhdyttäväksi kaikkien työntekijöiden siirtämiseen 35-tuntiseen työviikkoon, ja maanalaisissa töissä olevien siirtämiseen 30-tuntiseen työviikkoon. Silloin tulee työläisten ja toimihenkilöiden enemmistöllä olemaan kaksi vapaapäivää viikossa työpäivän ollessa 6—7-tuntisen. On tähdennettävä, että työajan supistaminen toteutetaan työpalkkaa vähentämättä.

Tärkeää osaa henkisen työn ja ruumiillisen työn tekijäin välisten eroavuuksien voittamisessa tulee esittämään *kansansivistysjärjestelmä* sosialismin vallitessa. Sivistystyön uudistus Neuvostoliitossa ja muissa sosialistisen leirin maissa edellyttää opetuksen yhdistämistä tuotannolliseen työhön. Tämä parantaa huomattavasti nuoren sukupolven kasvattamista ja sen valmentamista työtoimintaan.

Selvää on, että olkoon koneellistaminen ja automatisointi millaisella tasolla tahansa, ei aineellinen tuotanto ole ajateltavissa ilman tiettyä ruumiillisten ponnistusten kulutusta. Aineelli-

nessa tuotannossa tehtävä työ sisältää siis tulevaisuudessa sekä henkisen että ruumiillisen työn aineksia. Se on uutta työn tyyppiä, jossa voivat saada täyden ilmauksensa sekä ihmisen fyysiset voimat että hänen henkiset kykynsä.

Pitemmälle mentäessä katoaa myös henkisen työn tekijään epänormaalisti ahdas erikoistuminen, joka sulkee pois kaikenlaisen fyysisiin ponnistuksiin liittyvän työn. Kaikki kommunistisen yhteiskunnan uurastajat tulevat erikoisalastaan riippumatta työskentelemään yhdistäen toisiinsa, kuten Marx kirjoitti, henkisen ja ruumiillisen työn. Molemmat nämä toiminnan lajit sulautuvat sopusuhtaisesti yhteen kommunistisen yhteiskunnan jokaisen ihmisen työssä hänen taipumuksiaan ja kykyjään vastavasti.

Rajojen hälveminen toisaalta sivistyneistön ja toisaalta työläisten ja talonpoikien väliltä tulee tietenkin olemaan pitkäkällinen prosessi — pitkälisempi kuin eroavuuksien nivelloituminen työväenluokan ja talonpoikien luokan väliltä. V. I. Lenin korosti, että sivistyneistö „pysyy erikoisena kerroksena, kunnes saavutetaan kommunistisen yhteiskunnan korkein kehitysaste”⁴.

Naisen
epäyhdenvertaisuuden
jäännösten lopettaminen

Niiden suurten sosiaalisten tehtävien joukossa, jotka ratkaistaan kommunismiin vievällä tiellä, on sangen tärkeä merkitys epäyhdenvertaisuuden jäännösten lopettamisella naisen asemassa.

Vaikka sosialismi, kuten jo 24. luvussa sanottiin, asettaa naisen oikeuksiin nähden samaan asemaan miehen kanssa poliittisessa ja sosiaalisessa suhteessa, jää siitä huolimatta vielä jälkiä naisen epäyhdenvertaisuudesta. Tämä johtuu pääasiassa siitä, että perhe on yhä vieläkin tavallaan taloudellinen yksikkö yhteiskunnassa, missä naisen osalle lankeaa koko kotityön taakka. Ensimmäisinä vuosina vallankumouksen jälkeen V. I. Lenin kirjoitti, että vaikka nainen on saatettu oikeuksiin nähden samaan asemaan miehen kanssa, niin häntä vieläkin „painaa, kuristaa, tylsistää ja alentaa *pieni kotitalous*, joka kahlehtii hänet keittiöön ja lastenkamariin, haaskaten hänen työtään äärettömän tuottamattomaan, näkymättömään, hermostuttavaan, tylsistyttävään ja masentavaan raadantaan. Todellinen *naisen vapauttaminen*, todellinen kommunismi alkaa vasta siellä ja silloin, missä ja milloin alkaa joukkotaistelu (jota valtiovaltaa hallussaan pitävä proletariaatti johtaa) tätä pientä kotitaloutta vastaan eli oikeammin sanoen sen *joukkoluontoinen uudestijärjestely* sosialistiseksi suurtaloudeksi”⁵.

Kommunismiin siirtymisen kausi avaa mitä laajimpia mahdollisuuksia siihen, että tämä naisen lopullista vapauttamista tarkoittava leniniläinen ohjelma toteutuu.

Pääasia tässä on yhteiskunnallisen ruokailujärjestelmän sekä jokapäiväistä elämää palvelevien erilaisten laitosten ja kaiken-tyyppisten lastenlaitosten kehittäminen mahdollisimman laajassa

mitassa. Kun yhteiskunta tarjoaa kansalaisilleen halvempaa, maukkaampaa ja vaihtelevampaa ruokaa kuin mitä he saavat kotona; kun kunnalliset laitokset ottavat huolehtiakseen monenlaisten kotitarpeiden palvelemisesta — silloin nainen voi vihdoin vapautua rasittavan ja vänätuottoisen kotitalouden hoitamisesta. Sitä mukaa kuin suuri osuus lasten kasvatukseen ja ylläpitoon liittyvästä huolenpidosta siirtyy yhteiskunnalle, helpottuu naisen asema perheessä tuntuvasti tässäkin suhteessa.

Kaikkiin näihin suuntiin Neuvostoliiton ja muiden sosialististen valtioiden kansantaloussuunnitelmat edellyttävät lähivuosina laajojen toimenpiteiden täytäntöönpanoa.

Naisen vapauttaminen uuvuttavilta huolilta kotitaloudessa antaa hänelle aikaa ja mahdollisuuksia kaikinpuoliseen kehittymiseen ja aktiiviseen osallistumiseen yhteiskunnallisesti hyödylliseen toimintaan. Tämä tulee merkitsemään *tosiasiallista* naisten jälkeenjääneisyyden poistamista miehiin nähden, mikä kapitalistisessa yhteiskunnassa on muodostunut sosiaalisiksi onnettomuudeksi. Naiselle avautuu uusia näköaloja tietojen hankkimiseen sekä kaikkien lahjojensa ja kykyjensä ilmituomiseen. Se tulee olemaan suuri vapauttava vallankumous, joka muuttaa sen kohtalon, jonka alaisena puolet ihmiskuntaa on ollut.

Naisen saattaminen samaan asemaan miehen kanssa yhteiskunnallisessa tuotannossa ei lainkaan merkitse, että häneltä odotetaan raskaan „miesten” työn suorittamista. V. I. Lenin huomautti, että kun puhutaan naisen tasa-arvoisuudesta, niin „kysymys ei ole siitä, että nainen saatettaisiin samaan asemaan työn tuottavuudessa, työn määrässä, työajan pituudessa, työehdoissa jne. ...”⁶ Nainen pysyy naisena kaikkine erikoisuuksineen, äitinä oleminen on hänen suuri sosiaalinen tehtävänsä. Kommunismi kohottaa naisen arvon korkeammalle kuin mikään muu järjestelmä, ottaa tarkoin huomioon hänen etunsa, luo kaikki mahdollisuudet hänen persoonallisuutensa kukoistukselle.

Jakojärjestelmän
täydellistäminen

Luokkaeroavuuksien ja muiden epäyhtenäisyyden jännösten lopullinen hävittäminen saavutetaan silloin, kun katoaa tosiasiallinen epäyhtenäisyys aineellisten hyödykkeiden jaossa.

Tämä epäyhtenäisyys on tänään luonnollinen seuraus työssä ja yhteiskunnallisen omistuksen muodoissa esiintyvistä eroavuuksista. Työläisten työpalkan määrittelee valtio ja se riippuu heidän työnsä määrästä ja laadusta. Kollektiivitalonpoikien työn maksun määrittelee itse kollektiivitalous riippuen tämän yhteiskunnallisen rikkouden suuruudesta ja ansaittujen työpäiväyksikköjen määrästä. Se ei ole nykyisin läheskään yhtäläinen eri kollektiivitalouksissa. On myöskin olemassa tietty ero työn maksussa teollisuuden eri aloilla. Kun eroavuus henkisen työn ja ruumiillisen työn tekijäin välillä säilyy, saa sivistyneistön

ammattitaitoisin osa korkeamman korvauksen kuin tavalliset työläiset ja talonpojat.

Kommunismia lähestyttäessä tulevat eroavuudet työn mak-
sussa ja siis myöskin väestön kaikkien luokkien ja kerrosten
elinehdoissa vähitellen tasoittumaan. Kysymys ei tietenkään ole
siirtymisestä tasapalkkaisuuteen, vaan objektiivisesta proses-
sista. Asia on niin, että koneellistamisen kehittyessä tulee työ
kansantalouden eri aloilla yhä enemmän yhtäläiseksi luonteel-
taan, ammattitaitoa vaativaksi koneiden ohjaamistyöksi, ja tämä
johtaa luonnollisestikin sen maksunormien tasoittumiseen. Tähän
myötävaikuttavat muutkin yhteiskunnassa tapahtuvat prosessit:
osuuskunnallis-kollektiivitaloudellisen omistuksen asteittainen
kohoaminen koko kansan omistuksen tasolle, rajojen poistaminen
henkisen työn ja ruumiillisen työn tekijäin väliltä, kansallistulon
kasvu jne.

Tämän objektiivisen tendenssin ottaa sosialistinen valtio
huomioon suunnitellessaan ja noudattaessaan palkkapolitiikkaa.
Neuvostoliitossa on otettu suuntaus eron lopettamiseen työtäteke-
vien eri ryhmien palkkauksessa, työpalkan alirajan kohottami-
seen. Vuoden 1957 tammikuusta alkaen ovat pienipalkkaiset
työläiset ja toimihenkilöt saaneet noin 33% palkkalisää. Saman-
aikaisesti on ryhdytty toimenpiteisiin suuripalkkaisten ryhmien
työpalkan järjestelemiseksi ja poistettu esiintyneitä liiallisuuksia.
Myöhemmin työpalkan yleisesti kohotessa tulee myöskin
erittäin huomattavasti kohoamaan alimmin ja keskimääräisesti
palkattujen työläisten ja toimihenkilöiden työn maksu. Niinpä
seitsenvuotissuunnitelman mukaan lisääntyy alimmin palkattu-
jen työläisten ja toimihenkilöiden rahapalkka vuoteen 1965
mennessä lähes kaksinkertaisesti.

Samalla kohoaa kaikkien työtätekevien reaali-palkka hintojen
alennuksen johdosta. Mutta kulutustavaroiden hintojen alenta-
misesta hyötyvät ensi sijassa ne väestökerrokset, jotka ostavat
eniten tavaroita, ts. suuripalkkaiset. Tästä syystä valtio suuntaa
nykyvaiheessa alimmin palkattujen työpalkan kohottamiseen ne
varat, joiden määrällä voitaisiin alentaa hintoja. Hintapolitiikkaa
toteutetaan eri lailla eri tapauksissa. Sitä mukaa kuin joidenkin
tavaroiden tuotanto kasvaa, alenevat niiden hinnat ja kysyntä
lisääntyy. Sitävastoin sellaisten tavaroiden kuin väkijuomien ja
tupakkavalmisteiden hinnat, tavaroiden, joiden kulutuksen laa-
jentamista yhteiskunnan etu ei vaadi, eivät alene, jotta autettaisi
ihmisen terveydelle vahingollisten menneisyyden tottumus-
ten ja jäännösten voittamista.

Erittäin suuria näköaloja avaa niiden aineellisten hyödykkei-
den määrän lisääminen, joita yhteiskunta ei jaa työn mukaan,
vaan ilmaiseksi tai huojennuksin ja jotka muodostavat *yhteis-
kunnallisen kulutusvarannon*. Tästä varannosta yhteiskunta suo-
ritttaa menot sosiaali- ja kulttuuritarpeisiin: asuntojen rakenta-
miseen, terveydensuojeluun, opetustyöhön, lastenkasvatukseen ja

urheiluun. Samasta varannosta rahoitetaan myös sosiaalihuolto, opiskelijain stipendit, suurien lapsiperheiden avustukset jne.

Yhteiskunnallisen kulutusvarannon määrä kasvaa nopeasti. Neuvostoliitossa muodostivat sosiaali- ja kulttuuritarpeisiin käytetyt menot v. 1958 33% valtion budjetista. Tärkeää on todeta, että niiden kulutusvarantojen osuus, jotka jaetaan ilman suoranaista yhteyttä työntekijän työn määrään ja laatuun, kasvaa nopeammin kuin työn mukaan jaettu osuus. Ensimmäisen viisivuotiskauden alkuun mennessä tästä varannosta suoritettut menot tekivät noin 24,4% yksilöllisen työpalkan varannosta, mutta v. 1958 ne olivat 41,5%.

Työn mukaan suoritettavan maksun periaate ja maksuttoman tai huojuksin tapahtuvan jaon periaate, jotka vaikuttavat samanaikaisesti, eivät suinkaan ole ristiriidassa keskenään. Korvauksetta suoritettavan jaon periaate tuo antinsa ennen kaikkea lapsille, opiskelijoille, sairaille, invalideille ja vanhuk-sille, ts. niille yhteiskunnan jäsenille, jotka eivät syystä tai toisesta voi osallistua palkalliseen työhön. Mutta tämä helpottaa työssä olevien asemaa ottaen heiltä pois osan huollettavien hoitoon liittyvistä huolista.

Sitä mukaa kuin siirrytään kommunismiin, tulee yhteisen kulutusvarannon osuus alituisesti kasvamaan, sillä se on kaikkein edistyksellisin ja taloudellisin tapa tyydyttää yhteiskunnan kaikkien jäsenten välttämättömät tarpeet. Määritellessään neuvostokansan aineellisen hyvinvoinnin lisäämisen teitä toveri N. S. Hruštšev sanoi NKP:n XXI edustajakokouksessa pitämässään selostuksessa: „Palkan lisäämiseen ja hintojen alentamiseen nähden puolue ja hallitus tulevat tietysti johdonmukaisesti noudattamaan suunniteltua linjaa. Mutta tämä on vain yksi keino. Meillä on todella kommunistinen keino kohottaa työtätekevien elintasoja, parantaa koko yhteiskunnan ja samalla jokaisen yksilön elinehtoja. Siihen kuuluvat ihmisten huoltaminen ajanmukaisilla asunnoilla, yhteisruokailun järjestäminen, yleisönpalvelun parantaminen, lastenlaitosten verkon laajentaminen, kansansivistystyön parantaminen, väestön levon järjestäminen ja lääkintäpalvelun parantaminen, kulttuurilaitosten rakentaminen jne.”⁷.

Tässä suhteessa sosialismi eroaa perinpohjin kapitalismista. Ihmisten elämänehtojen parantaminen kulkee täällä periaatteellisesti toisia teitä kuin porvarillisessa yhteiskunnassa. Monien ihmisten ihanne kapitalistisessa yhteiskunnassa on saada omistukseensa mahdollisimman paljon hyödykkeitä: oma talo, oma auto jne. Tämä ei tietenkään ole siellä kaikkien saatavissa, ja sellaiset hyödykkeet kasautuvat pääasiassa yhteiskunnan huippukerroksen käsiin. Jos ajatellaan, että sosialismi eroaa kapitalismista ainoastaan siinä, että täällä tulee kaikilla kansalaisilla olemaan omat talonsa ja autonsa, niin se merkitsee vulgääria käsitystä sosialismista. Sosialismi tuntee nopeamman ja järjelli-

semmän tien yleisen hyvinvoinnin saavuttamiseen. Se on siinä, että keskitetään yhä suurempi määrä hyödykkeitä ja palveluksia yhteiskunnan käsiin, joka vähitellen ottaa tyydyttääkseen kansalaisten tarpeet näihin hyödykkeihin ja palveluksiin nähden.

Sellaisen ihmisten tarpeiden tyydyttämistavan taloudellinen tarkoituksenmukaisuus on silmännähtävä, koska yhteiskunnallisen omaisuuden (asuintalojen, yhteiskunnallisissa autotalleissa olevien autojen jne.) käyttökustannukset ovat pienemmät kuin yksityiskäytössä olevan omaisuuden käyttökustannukset. Tästä syystä yhteiskunta voi tarjota kansalaisille yhä enemmän hyödykkeitä ja palveluksia, aluksi kohtuullisesta maksusta ja myöhemmin aivan maksuttomastikin.

Monien hyödykkeiden yhteinen käyttö, joka on taloudellisesti edullista ja siitä syystä tyydyttää täysin yhteiskuntaa, ei saa tietenkään rajoittaa henkilökohtaista makua, taipumuksia ja tottumuksia. Yhteiskunnan tehtävänä on pitää käytettävänä hyvin vaihteleva lajivalikoima hyödykkeitä ja palveluksia, jotta ihmisillä olisi laaja valinnan mahdollisuus.

Hintojen alennus yhtäältä ja jatkuva *kulutuksen yhteiskunnallistaminen* toisaalta, yksilölliseen kulutusvarantoon verrattuna nopeampi yhteiskunnallisen kulutusvarannon kasvu — sellainen on tie, jota kehitys tulee nähtävästi kulkemaan maksuttomaan jakoon. Maksuttoman jaon koneisto — yhteiskunnallisten varastojen, palvelulaitosten, myymälöiden ja ruokaloiden järjestelmä — luodaan tuloksena tavara- ja rahasuhteiden sekä kaupan laajasta kehityksestä sosialismista kommunismiin johtavalla siirtymäkaudella.

4. Työtätekevien kommunistinen kasvatus

Asteittaisen sosialismista kommunismiin siirtymisen mukalliseen prosessiin sisältyy syvällisiä muutoksia yhteiskunnan jokapäiväisessä elämässä ja henkisessä päällysrakennelmassa — ihmisten tietoisuudessa ja tavoissa. Kommunistinen puolue ottaa tämän huomioon toiminnassaan työtätekevien kommunistisen kasvatuksen alalla, pyrkien kaikin tavoin jouduttamaan kaikkia näitä lainmukaisia muutoksia.

Kommunistinen kasvatus sellaisista erittäin tärkeistä aineksista kuin yhteiskunnan jäsenten sivistyneisyyden ja ammattitietojen tason kohottamisesta sekä heidän yleisen kulttuurinsa kohottamisesta, työtätekevien kommunistisen aatteellisuuden kasvusta, yhteiskunnan hyväksi tehdyn työn muuttamisesta tottumuksiksi sekä kommunistisen moraalien ja siveellisyysnormien ja sääntöjen noudattamisesta.

Sivistyksen ja kulttuurin kasvu Sivistys on ihmisen yleisen kulttuurikehityksen ja poliittisen kasvun perusta, ja tästä syystä sosialistinen yhteiskunta kiinnittää kommunismiin siirtymisen kaudella edelleenkin heikentymätöntä huomiota tähän asiaan. Eikä siinä kaikki, vaan

sivistystasoon kohdistuvat vaatimukset nousevat. Tämä johtuu ennen kaikkea siitä teknillisestä vallankumouksesta, joka nyky-aikana on käynnissä.

„Meidän vuosisadallamme, atomivoimalaitosten, avaruuden valloituksen ja automatiikan vuosisadalla”, N. S. Hruštšev lausui Neuvostoliiton Leniniläisen Kommunistisen Nuorisoliiton XIII edustajakokouksessa, „puolueen ja valtion taholta meidän on huolehdittava mahdollisimman suuressa määrässä siitä, että kaikki työläiset ja työläisnaiset, kollektiivitalouksien miehet ja naiset saavat keskikoulusivistyksen”⁸.

Sentähden on koulujen lukumäärän lisääminen ja edellytysten luominen hyvän sivistyksen antamiseen koko varttuvalla sukupolvelle sosialistisen valtion alinomaisen huolenpidon kohteena. Oppilaiden kokonaismäärä tulee kahdeksanvuotisissa ja keskikouluissa lisääntymään Neuvostoliitossa vuodesta 1958 vuoteen 1965 31,3 miljoonasta 45 miljoonaan.

Samanaikaisesti kasvaa korkeakoulusivistyksen saaneiden henkilöiden lukumäärä nopeasti. Niiden muutosten johdosta, joita tapahtuu teollisuudessa ja maataloudessa, tulevat tuotannossa vähitellen astumaan etualalle insinööri, teknikko ja agronomi. Juuri tästä syystä Neuvostoliitto, joka on jo ensimmäisellä sijalla maailmassa spesialistien koulutuksen mittasuhteisiin nähden, suunnittelee korkeakoulusivistyksen jatkuvaa laajentamista. Seitsenvuotiskaudella 1952—1958 Neuvostoliitossa sai korkeakoulusivistyksen 1,7 miljoonaa ihmistä, mutta seitsenvuotiskaudella 1959—1965 heidän lukumääränsä nousee 2,3 miljoonaan. Korkeakoulusivistyksen saaneiden ihmisten kokonaismäärä tulee vuonna 1965 olemaan yli 4,5 miljoonaa, ts. puolitoista kertaa suurempi kuin vuonna 1958.

Ollaan siis menossa siihen, että tulevaisuudessa, kommunismia lähestyttäessä, sosialistisen yhteiskunnan kansalaisten perusosa saa keski- ja korkeakoulusivistyksen. Tämä tulee itse asiassa olemaan uusi *kulttuurivallankumous*, joka kohottaa yhteiskunnan sivistyksen ja kulttuurin entistäkin korkeammalle tasolle.

Suuren periaatteellisen ja käytännöllisen merkityksen saa kysymys opetuksen luonteesta, siitä, minkälaisia keski- ja korkeakoulujen tulee olla. Tieteen ja tekniikan nopean edistyksen johdosta on tehtävänä saada *kaikista* työtätekevästä sivistyneistä. Mutta tätä tehtävää ei voida ratkaista ottamatta huomioon aineellisen tuotannon kehityksen tarpeita. Yhteiskunnan jäsenten on siis jo opiskelun aikana alettava osallistuminen tuottavaan työhön. Yhteiskunnan edut vaativat lyhentämään nuorten ihmisten „elämään astumisen” aikaa, vetämään heidät mahdollisimman varhain työtoimintaan. Tämä jouduttaa heidän älyllistä kypsymistään, vaikuttaa suotuisasti heidän henkiseen muovautumiseensa sosialistisen yhteiskunnan hyödylliseksi jäseneksi.

Marxismien-leninismien klassikot ovat määritelleet yleisessä muodossa sen luonteen, joka varttuvan sukupolven koulutuksella

tulee olla sosialismin vallitessa. He ovat esittäneet ajatuksen *polyteknillisestä sivistyksestä*, joka edellyttää nykyaikaisen tuotannon tieteellisten perusteiden omaksumista ja tottumusten kehittämistä tavallisimpien työvälineiden käyttöön. „...Ei voida kuvitella tulevan yhteiskunnan ihannetta”, V. I. Lenin kirjoitti, „yhdistämättä nuoren sukupolven opetusta tuotannolliseen työhön: ei opetusta eikä sivistystä ilman tuotannollista työtä, ei myöskään tuotannollista työtä ilman rinnakkaista opetusta ja sivistystä voitaisi nostaa niin korkealle tasolle kuin nykyinen tekniikan taso ja tieteellisen tiedon tila vaativat”⁹.

Konkreettisen vastauksen kysymykseen, missä muodossa opetuksen yhdistämisen tuotannolliseen työhön tulee tapahtua, saattoi kuitenkin antaa vasta käytäntö. Neuvostoliitossa kansansivistyksen järjestämisen alalla kertyneen kokemuksen kriittinen tarkastelu on tehnyt mahdolliseksi tämän muodon löytämisen. Se on ollut pohjana NKP:n KK:n aloitteesta vuosina 1958—1959 toimeenpannulle koko kansansivistysjärjestelmän perinpohjaiselle uudistamiselle. Neuvostoliiton koululaitoksen uudistamisella on epäilemättä yleinen merkitys, eikä ole sattuma, että kaikki sosialistiset maat ottavat huomioon sen toteuttamisesta saadun kokemuksen.

Uudistuksen ydinajatuksena on polyteknillisen sivistyksen periaatteiden laaja toteuttaminen, opetuksen läheinen yhteys tuotantoon. Ennen kaikkea on kohotettu pakollisen opetuksen tasoa: on saatettu voimaan yleinen pakollinen kahdeksanvuotinen kouluopetus aikaisemman seitsenvuotisen sijasta. Tämä on keskkoulusivistyksen ensimmäinen vaihe. Sen toiselle vaiheelle on nyt luonteenomaista yleissivistyksellisen koulutuksen yhdistäminen ammattikoulutukseen, opetuksen yhdistäminen tuotannolliseen työhön, tuotannollisen ammattivalmennuksen saamiseen. Yleissivistyksellisen koulun 8 luokkaa päättäneet voivat jatkaa opiskelua joko kolmivuotisissa iltakeskikouluissa ja työläis- sekä maaseutunuorison työvuorokouluissa tai tuotannollista opetusta antavissa keskikouluissa. Tuotannollista opetusta palvelevat koulujen, tehtaiden, neuvostotilojen, teknillisten korjausasemien, kone- ja traktoriasemien sekä kollektiivitalouksien yhteydessä olevat tuotanto-opetustyöpajat, joissa opiskelijat tekevät työtä kolmannen osan opiskeluaikasta.

Erityistä huomiota on kiinnitetty sellaisen uuden muodon kehittämiseen kommunistisessa kasvatuksessa ja polyteknillisessä opetuksessa kuin *sisäoppilaitoksiin*. Seitsenvuotiskaudella 1959—1965 niissä tulee asumaan ja saamaan opetusta 2,5 miljoonaa lasta. Tulevaisuudessa on tarkoituksena saattaa lapset mahdollisimman täydellisesti tämän tyyppin koulujen piiriin.

Korkeakoulusivistyksen saaneiden specialistien koulutuksen pohjana on samoin opetuksen läheisen tuotantoon yhdistämisen periaate. Erityistä huomiota kiinnitetään koulutuksen

järjestämiseen tuotannollisen työn ohella. Teollisuudessa, liikenteessä ja maataloudessa työskentelevälle nuorisolle on annettu oikeus etusijaan korkeampiin oppilaitoksiin pääsyssä.

Näin ratkaistaan sosialistiselle yhteiskunnalle hyvin tärkeä ongelma, se miten kansantalouden kehityksen tarpeiden sanelema kansalaisten perusjoukon osallistuminen aineelliseen tuotantoon yhdistetään työtätekevien yleisen sivistystason kohottamiseen. On löydetty järvevä tie, joka tekee mahdolliseksi yhteiskunnallisten ja yksityisten etujen sopusuhtaisen yhteensovittamisen. Suotuisimmat edellytykset on luotu luonnollisesti niille, jotka toimivat välittömästi tuotannossa.

Siitä tosiasiaista, että sosialistinen yhteiskunta omistaa niin paljon huomiota sivistyksen ja tuotannollisen ammattitaidon kohottamiselle, ei seuraa, että sen tarkoituksena olisi valmistaa vain kapean alan specialisteja. Sen tarkoitus on paljon laajempi — ihmisen kaikinpuolinen kehittäminen. Eikä ole sattuma, että yhä useammat ihmiset tulevat osallisiksi kulttuurin suurista antimista, oppivat pitämään arvossa ja ymmärtämään kirjallisuutta, musiikkia, maalaustaidetta ja teatteria.

Sitä mukaa kuin eteneminen kohden kommunismia tapahtuu, jokainen ihminen saa yhä suuremmat mahdollisuudet laajentaa alinomaan näköpiiriään ja kehittää lahjojaan.

Kommunistisen aatteellisuuden kohottaminen

Laajojen kansanjoukkojen uskollisuus kommunistisille aatteille on sosialistisen järjestelmän suurenmoisimpia saavutuksia.

Yhteiskunnan etu vaatii ihmisten aatteellisuuden jatkuvaa kasvua, sillä se tekee jokaisen kommunismin rakentamisessa saavutetun menestyksen kestäväksi ja aiheuttaa valtavan voimanlisän joukkojen keskuudessa.

Kommunistista aatteellisuutta ei pidä sekoittaa tieteellisen kommunismin *teorian tuntemukseen*. Vaikka teorian tuntemus edistää aatteellisuuden kasvatusta, ei vakaumusta kommunismin oikeellisuudesta saada vain tätä tietä. Kommunismin rakentamisen käytäntö on paras kasvatuksen koulu. Tässä mielessä ovat jatkuvat menestykset kansantalouden ja kulttuurin kehittämisessä sekä työtätekevien hyvinvoinnin kohottamisessa omiaan esittämään ratkaisevaa osaa kommunistisen aatteellisuuden kohottamisessa.

Tämä ei kuitenkaan merkitse, että ideologisia kasvatukseen saisi aliarvioida. Päinvastoin, niiden merkitys kasvaa sitä enemmän mitä pitemmälle päästään. Tämä koskee ennen kaikkea *kommunististen aatteiden levittämistä, marxilais-leniniläisen maailmankatsomuksen propagandaa ja poliittista valistusta*.

Kommunistinen puolue pyrkii siihen, että sen maailmankatsomuksen omaksuisivat paitsi etujoukkoa, paitsi työläisten, talonpoikien ja sivistyneistön edistyneintä osaa, myös yhteiskunnan kaikki jäsenet. Tämä on valtava tehtävä. Sen ratkaisua helpottaa kuitenkin se seikka, että marxismi-leninismi vastaa työtätekevien

perusetuja. Tämä on takeena siitä, että sitä mukaa kuin eteneminen kommunismiin tapahtuu, *koko kansa päättyy yhtenäiseen, marxilais-leniniläiseen maailmankatsomukseen.*

Kommunismien rakentamisen suunnitelmat Neuvostoliitossa edellyttävät kaikkein suotuisimpien olosuhteiden luomista ideologiselle työlle. Lehdistöä, radiota, televisiota, elokuvaa sekä kulttuuri- ja valistuslaitoksia kehitetään laajasti. Sanoma- ja aikakauslehtien sekä kirjojen painoksia lisätään huomattavasti.

Joukot omaksuvat kommunistisen ideologian sitä menestyksellisemmin, mitä kiinteämmin sen propaganda on yhdistetty elämään. Tehtävänä ei ole ainoastaan selittää teoriaa vaan myös opettaa ihmisille, miten sitä on toteutettava käytännössä. Juuri tästä syystä kommunistinen puolue käy päättävää taistelua ideologisen työn irrottamista vastaan kommunismin rakennustyön käytännöstä.

Laajat mahdollisuudet ideologiseen kasvatukseen on kauno-kirjallisuudella, radiolla, televisiolla, elokuvalla ja kuvaamataiteella. Ne tuovat kommunismin korkeat ihanteet väestön laajimpien kerrosten keskuuteen ja lisäksi sellaisessa muodossa, joka osoittautuu erityisen mieleenpainuvaksi vaikuttaessaan paitsi ihmisen järkeen myös hänen tunteisiinsa.

Kansan eteneminen kommunismia kohden avaa kirjallisuudelle ja taiteelle erinomaisia näköaloja. Kommunistisen rakennustyön tehtävien suuruus ja uuden ihmisen muovautuminen innoittavat luomaan korkeasti aatteellisia ja korkeasti taiteellisia teoksia. Ehdottomana edellytyksenä tähän on, että kirjailijat ja muut taiteen edustajat tuntevat syvällisesti kansan elämää ja pyrkimyksiä.

„Kehityksen päälinja on se,— sanotaan erittäin tärkeässä puolueasiakirjassa „Kirjallisuuden ja taiteen kiinteän yhteyden puolesta kansan elämään” (v. 1957) — että kirjallisuus ja taide aina liittyisivät erottamattomasti kansan elämään, heijastaisivat oikein sosialistisen todellisuutemme rikkautta ja moninaisuutta, toisivat kirkkaasti ja vakuuttavasti näkyviin neuvostokansan suuren uudistustoiminnan, sen pyrkimysten ja päämäärien jalouden, sen ylevät moraaliset ominaisuudet. Kirjallisuuden ja taiteen korkein yhteiskunnallinen tehtävä on nostattaa kansa taisteluun uusien menestysten puolesta kommunismin rakentamisessa”¹⁰.

Työllä ideologisen kasvatuksen alalla on vaikeutensa ja esteensä, joita vastaan joudutaan sitkeästi käymään taistelua. Kysymys on kapitalismin jäännöksistä ihmisten erään osan tajunnassa ja porvarillisen ideologian turmiollisesta vaikutuksesta, jotka häiritsevät kommunismin rakentamisen asiaa. Näiden jäännösten lopullinen voittaminen on tärkeä tehtävä kommunismiin siirtymisen kaudella. Ensi sijassa on saatava poistetuksi täydellisesti sellaiset menneisyyden saostumat kuin väärä suhtautuminen yhteiskunnalliseen omaisuuteen ja työhön,

nationalismi ja uskonnolliset ennakkoluulot, juoppous, kunnioituksen puute naista kohtaan ja rappeutuneet elämäntavat.

Olisi väärin rauhoittaa mieltään sillä, että kapitalismin jäänöksiä voi olla vain vanhemman sukupolven edustajilla. Valittavasti niiden vaikutuksesta ei ole vapaa aatteellisessa suhteessa vähän karaistunut osa nuorisostakaan. Se on taipuvainen suhtautumaan herkkäuskoisesti porvarillisen kulttuurin ja elämäntavan ulkonaiseen koreuteen näkemättä sen takaa työtätekevän ihmisen todellisia murhenäytelmiä kapitalistisessa maailmassa — työttömyyttä, turvattomuutta, epävarmuutta huomisesta päivästä.

On pidettävä mielessä, ettei sosialistisia maita erota kapitalistisesta maailmasta läpipääsemätön seinä. Mitä moninaisimpia kanavia pitkin sieltä tunkeutuu porvarillisia aatteita, katsomuksia ja tapoja tehden tietynlaisen vaikutuksen riittämättömän lujiin mieliin.

Siitä tosiasiasta, että sosialistiset valtiot kannattavat rauhanomaista rinnakkainoloa kapitalismin kanssa, ei saa mitenkään tehdä johtopäätöstä, että proletaarisen ja porvarillisen maailmankatsomuksen välisessä taistelussa voidaan julistaa „aselepo”. Päinvastoin, tämä taistelu saa usein kärkevemmänkin luonteen, koska imperialistinen porvaristo, joka ei tahdo alistua poliittisten ja aatteellisten asemiensa menetykseen, tehostaa ideologista hyökkäystä sosialistisia maita vastaan.

Juuri tämän vuoksi NKP:n XXI edustajakokous korosti vielä kerran, että on välttämätöntä „jatkaa leppymätöntä taistelua vihamielistä porvarillista ideologiaa vastaan” kiinnittämällä „erityistä huomiota varttuvan sukupolven kommunistiseen kasvatukseen”.

On opittava
tekemään työtä
ja elämään
kommunistisesti

Kommunismen rakentaminen merkitsee, että on tehtävä hyvin työtä, uurastettava yhä tuottavammin.

Sitä varten on tarpeen ei ainoastaan kohottaa herkeämättä työläisten, talonpoikien ja sivistyneistön kulttuuria ja ammattitietoutta, vaan myös kasvattaa ihmisessä *kommunistista suhtautumista työhön*.

Tällaisen erittäin tietoisien työhön suhtautumisen kehittämisen puolue asettaa kasvatustyössään keskeiseksi pyrkien siihen, että työstä kaikkien aineellisten hyödykkeiden ja kulttuuriarvojen luojana tulisi kaikkien ihmisten ensimmäinen elämäntarve.

Kommunistinen suhtautuminen työhön on ensi sijassa valmeutta ja halua tehdä hyvin työtä, ei siitä syystä, että joku siihen ajaa, eikä yksin siitä syystä, että siitä riippuu ansiotulo, vaan myös korkean tietoisuuden ja moraalisen velvollisuuden vaikutuksesta. Se on lisäksi elävää, luovaa, uranuurtajan suhtautumista asiaan, alituista keinojen etsimistä työn tuottavuuden kohottamiseen ja tuotteiden laadun parantamiseen sekä niiden valmistamiseen halvemmalli.

Sosialismin suuri voima on siinä, että tämä järjestelmä, vapauttaessaan ihmiset riistosta, synnyttää syvällisiä moraalisia kannustimia työhön. Neuvostoliitossa on palava pyrkimys olla hyödyksi yhteiskunnalle saanut viime vuosien aikana monia tuhansia nuoria poikia ja tyttöjä lähemmään Siperian ja Kauko-Idän uudisraivausmaille ja -rakennuksille. Sama pyrkimys sai tavallisen neuvostoihmisen Valentina Gaganovan samoin kuin tuhannet hänen esimerkkinsä seuraajat siirtymään, luopumalla tilapäisesti osasta ansiotulojaan, eturivin työryhmästä jälkeenjäävään auttaakseen sitä tavoittamaan edelle päässeet toverit.

Sitä mukaa kuin päästään lähemmäksi kommunismia, tulee paitsi tuotannon eturivin väen myös työtätekevien perusjoukon omaksua tietoinen, todella kommunistinen suhtautuminen työhön. Tämä ei tietenkään merkitse, että aineelliset kannustimet voidaan yksinkertaisesti poistaa asettamalla niiden sijalle moraaliset. Aineellinen etuharrastus on ollut ja pysyy tärkeänä liikkeelle-panevana voimana työn tuottavuuden kohottamisessa. Mutta siirryttäessä kommunismiin tulee moraalisten vaikuttimien yhä enemmän sitä täydentää, kunnes ne tulevat esittämään johtavaa osaa.

Tätä varten välttämättömien edellytysten luomista palvelevat monet sosialistisen yhteiskunnan toimenpiteet. Eräät niistä suuntautuvat niiden viimeisten syiden poistamiseen, jotka estävät ihmisiä rakastamasta työtä. Niitä ovat kaikkien fyysisesti raskaiden, epämiellyttävien ja varsinkin terveydelle vahingollisten töiden siirtäminen koneille, työpäivän ja työviikon lyhentäminen jne. Muut toimenpiteet tähtäävät työn ja työtätekevän ihmisen maineen kohottamiseen vielä korkeammalle. Tätä tarkoittaa muun muassa parhaiden työläisten, kollektiivitalonpoikien ja toimihenkilöiden palkitseminen kunniamerkeillä, mitaleilla ja kunniakirjoilla, heidän nostamisensa korkeimpiin vallanelimiin ja johtaville paikoille puolue- sekä yhteiskunnallisissa järjestöissä sekä vihdoin se jokapäiväinen huomio, jota lehdistö, radio, kirjallisuus ja taide osoittavat työn ihmisiä kohtaan.

Mutta kommunistista suhtautumista työhön ei kasvateta vain ylhäältä vaan myös alhaalta päin. Meidän päivillemme erityisen kuvaavaa on työtätekevien joukkojen oma huolenpito siitä, että yhä useammat ihmiset tekisivät työtä kommunistiseen tapaan. Tästä on osoituksena muun muassa Neuvostoliitossa alkanut, nimenomaan tällaisen tehtävän itselleen asettaneiden kommunistisen työn prikaatien liike.

Samalla tämä liike asettaa toisenkin päämäärän: on opittava elämään kommunistiseen tapaan! On elettävä niin, että suhteet jokapäiväisessä elämässä, perheessä, jokapäiväisessä kanssakäymisessä muiden ihmisten kanssa vastaisivat kommunistisen moraalin korkeita vaatimuksia. Tässä tunnuksessa saa ilmauksensa yhteiskunnan jäsenten oma huolenpito siitä, että

mahdollisimman pian muodostuisi *kommunistinen elämäntapa*, sisältörikkain, puhtain ja viisain elämäntapa, mikä ihmisillä koskaan on ollut.

Puolueen ja sosialistisen valtion kasvatustyön yhtyminen laajojen yhteiskuntapiirien aloitteellisuuteen tekee mahdolliseksi kohottaa kaikkien ihmisten moraalinen olemus todella kommunistiselle tasolle. Ja tämä merkitsee sellaisen siveellisuuden luomista, jonka perustana on uskollisuus kommunismille ja leppymättömyys sen vihollisia kohtaan, tietoisuus yhteiskunnallisesta velvollisuudesta, aktiivinen osallistuminen työhön yhteiskunnan hyväksi, ihmisten yhteiselämän perussääntöjen vapaaehtoinen noudattaminen, toverillinen keskinäinen avunanto, rehellisyys ja totuudellisuus sekä suvaitsemattomuus yhteiskunnallisen järjestyksen rikkojia kohtaan.

Sitä mukaa kuin edetään kommunismia kohti, tulevat epäilemättä kasvamaan, paitsi yhteiskunnan jäsenten vaatimuksia, myös yhteiskunnan kansalaisilleen asettamat vaatimukset heidän käyttäytymiseensä nähden tuotannossa, julkisilla paikoilla, perheessä ja jokapäiväisessä elämässä. Mutta tämä vaativaisuus tulee nojaamaan yhä enemmän moraalisen vaikutuksen ja vakuuttamisen menetelmiin. Samanaikaisesti siirtyy myös uuden ihmisen kasvatuksen painopiste välittömästi *kollektiiveihin*.

Sosialististen maiden yhteiskunnallinen käytäntö on jo osoittanut, että tehokkain keino taistelussa itsekästä individualismia vastaan, joka ilmenee kommunistisen moraalin päävihollisena, on aktiivisen kollektivismin asettaminen sitä vastaan. Kollektivismi vastaa parhaiten kommunismin ihannetta, sillä se asettaa käyttäytymisen korkeimmaksi normiksi yhteisen hyvän palvelemisen. Samalla se vastaa eniten myös kunkin yksilön etuja, kehittäessään hänessä ylevimpiä inhimillisiä ominaisuuksia.

Tämän vuoksi kommunistinen puolue antaa kommunismiin siirtymisen kaudella ratkaisevan merkityksen kasvatustyölle puolueen, kommunistisen nuorisoliiton ja ammattiliittojen perusjärjestöissä sekä tuotannollisissa kollektiiveissa, joissa ihmisten toiminta välittömästi tapahtuu. Sosialistisella kollektiivilla on valtava vaikutusvoima, joka tarpeen tullen pystyy kasvattamaan uudelleen ja tekemään yhteiskunnan hyödyllisiksi jäseniksi ihmiset, jotka ovat näyttäneet aivan parantumattomilta. Ei ole sattuma, että kollektiivin vaikutuksen hyväksikäyttöön perustuu koko se edistysellinen kasvatustapa, jota edustaa A. S. Makarenkon kaltainen etevä kasvatustapa uranuurtaja.

NKP pyrkii tehostamaan kollektiivien osuutta kommunistisessa kasvatuksessa ennen kaikkea laajentamalla niiden oikeuksia, valtuuksia ja toimintapiiriä. Kollektiivihan voi vaikuttaa jäseniinsä sitä enemmän mitä vankempi se on. Vankka taas voi olla vain kollektiivi, jossa elämä virtaa voimakkaana, jonka jäsenten aktiivisuus ja aloitteellisuus ei tunne rajoja ja jonka harrastusten kohteina ovat vakavat, oikeat asiat.

Varmaa on, että nimenomaan kollektiivissa muovautuu tulevaisuuden ihminen, jolle kommunismin periaatteista tulee tietoisuuden pohja, omantunnon ääni.

5. Sosialistisen demokratian kehitys

Sosialistisen demokratian kehittäminen yhä täydellisemmäksi on erityisen tärkeä tehtävä kommunismin siirtymisen kaudella. Tämä johtuu itse kommunismin rakennustyön luonteesta. Uuden yhteiskunnan rakennus voidaan pystyttää vain ehdolla, että siihen osallistuvat mahdollisimman aktiivisesti ja toimeliaasti työtätekevien miljoonajoukot, eivät vieraan tahdon kuuliaisina toimeenpanijoina, vaan oman yhteiskuntaelämänsä uusien muotojen tietoisina luojina. Mitä lähemmäksi päästään kommunismia, sitä enemmän on yhteiskunnan etujen mukaista, että sen kaikki jäsenet osallistuvat sosialistisen valtion asioiden ratkaisuun auttaen sitä paitsi työllään myös neuvoillaan, arvokkailla ehdotuksilla ja tuoreilla ajatuksilla.

**Sosialistisen
demokratian kehityksen
perussuunnat**

Demokratian edelleen kehittämisen linjana on ennen kaikkea valtioelinten rakenteen ja työmenetelmien kehittäminen alinomaa yhä täydellisemmiksi ja niiden yhteyksien lujittaminen laajoihin joukkoihin. Poliittinen järjestelmä uudistetaan siten, että työtätekeville suodaan yhä laajempi mahdollisuus osallistua välittömästi valtion asioiden hoitoon.

Valtion rakenteessa kasvaa niiden elinten ja osien ominaispaino, jotka ovat suoranaisesti ja välittömästi yhteydessä kansaan. Neuvostoliitossa tämä koskee ennen kaikkea työtätekevien edustajain Neuvostoja. Neuvostot ovat valtiiovallan elimiä, mutta samalla myös kaikkein edustavimpia yhteiskunnallisia järjestöjä. Ne ovat valtiollisen ja yhteiskunnallisen alkuperusteen omalaa-tuinen yhdistelmä, se yhtymäkohta, jossa yhteiskunta muuttuu valtioksi ja päinvastoin. Erotukseksi järjestöistä, jotka yhdistävät jotakin osaa kansasta, Neuvostot edustavat koko kansaa.

Neuvostojen jäsenten valtaenemmistönä eivät ole ammatti-poliitikot vaan ihmiset, jotka ovat työssä tuotannossa ja täyttävät yhteiskunnallista velvollisuuttaan varsinaisen työnsä vapaa-aikoina. Neuvostot muodostetaan kaikkein demokraattisimmalla tavalla, välittömillä vaaleilla. Valitsijat antavat edustajille evästyksensä ja vaativat niiden täyttämistä. Neuvostojen jäsenet selostavat aika ajoin toimintaansa valitsijoilleen, ja nämä voivat kutsua heidät pois tehtävistään.

Tämä kaikki avaa Neuvostoille laajat näköalat kommunismin siirtymisen kaudella. Niiden tehtävät ja aktiivisuus tulevat kommunismin rakentamisen kestäessä alinomaa kasvamaan. Niiden toimivaltaan siirretään yhä uusia asioita. Niiden työtä kehitetään siihen suuntaan, että ne solmivat yhä läheisemmät yhteydet väestöön ja tuovat yhä täydellisemmin ilmi sen toiveet

ja tahdon. Tässä tarkoituksessa Neuvostojen yhteyteen perustetaan lukuisia valiokuntia, ja edustajat osallistuvat aktiivisesti kaikkien valitsijoiden esille nostamien kysymysten käsittelyyn.

Sosialistisen demokratian kehitystä edistää erityisesti sellainen käytäntö, että valtion lakiehdotukset ja päätökset sekä taloudellisen ja kulttuurirakennustyön tärkeimmät kysymykset saatetaan koko kansan käsiteltäviksi. Koko kansa käsitteli esimerkiksi lakiehdotukset Neuvostoliiton teollisuuden ja rakennustöiden johdon järjestämisestä uudella tavalla, eläkkeistä, kansansivistyksestä ym. Tätä käytäntöä tullaan soveltamaan ja kehittämään edelleen vastaisuudessakin.

Luonteenomaiseksi kommunismiin siirtymisen kaudelle tulee paikallisten elinten oikeuksien asteittainen laajentaminen. Taloudellisille keskuksillemme jäävät vain ne tehtävät, jotka ovat välttämättömiä kansantalouden johtamiseksi yhtenäisenä kokonaisuutena. Yhä kasvava osa muista asioista siirretään paikallisten elinten hoitoon. Näiden elinten oikeuksia valtio laajentaa sitä rohkeammin mitä nopeammin kasvaa kokoneiden paikallisten johtajien kaadereita, mitä enemmän kohoaa väestön kulttuuri ja poliittinen tietoisuus.

Viime vuosina on Neuvostoliitossa oleellisesti laajennettu tasavaltojen sekä näiden ja alueiden vallanelinten, tuotantolaitosten, kollektiivitalouksien ja neuvostotilojen oikeuksia. Tasavaltojen viranomaisten hoitoon on siirretty monia tuotantolaitoksia, jotka aikaisemmin ovat olleet yleisliittolaisten elinten alaisina.

Kaikki tämä merkitsee johdon tuomista lähemmäksi joukkoja, sen painopisteen siirtämistä sinne, missä taloussuunnitelmien kohtalo ratkaistaan. Ja vallanelinten läheisyys joukkoihin tekee helpommaksi vetää työtätekeviä mukaan valtioelämän kysymysten ratkaisemiseen ja viranomaisten toiminnan valvontaan; se tekee itse johtamismenetelmät demokraattisemmiksi. Luonnollisestikin on paikallisten elinten oikeuksien laajentamisella rajansa. Ne määräytyvät koko kansan etujen mukaan, sen mukaan, että on välttämätöntä ohjata yhdestä keskuksista oleellisimpiä taloudellisia ja sosiaalipoliittisia prosesseja.

Erityisen merkityksen kommunismiin siirtymisen kaudella saa kansantalouden johtomenetelmien täydellisemmiksi kehittäminen. Tämä on sosialistisen valtion toiminnan tärkein piiri, joka kommunismia lähestyttäessä ei kavennu vaan laajenee. V. I. Lenin osoitti jo v. 1918, että kansantalousneuvoston tyyppinen koneisto „on kasvava, kehittyvä ja lujittuva, käsittäen järjestyneen yhteiskunnan kaiken pääasiallisimman toiminnan”¹¹.

Kommunismin rakennustyön kestäessä talouselinten täytyy kuitenkin käydä läpi sama kehitys kuin poliittistenkin, tulla mahdollisimman lähelle tuotantoa ja vetää osallistumaan toimintaansa laajassa mitassa työtätekeviä. Leninismi opettaa, että

sitä mukaa kuin lähestytään kommunismia tulee talouden johdon tapahtua yhä demokraattisemmalla pohjalla.

Tätä vaatimusta vastaa Neuvostoliitossa v. 1957 toimeenpantu kansantalouden johtamisjärjestelmän uudistaminen. Kansantalousneuvostojen muodostuttua alkoivat niiden yhteydessä toimia laajat teknillis-taloudelliset neuvostot. Koko maan mitassa niihin kuuluu kymmeniä tuhansia eturivin työläisiä, insinöörejä, teknikkoja ja tiedemiehiä. Tuotantolaitoksissa ovat saaneet suuren merkityksen vakinaiset tuotantoneuvottelukunnat, joihin on valittu kuusi miljoonaa jäsentä, näiden joukossa työläisiä, toimihenkilöitä, ammattiliittojen, hallinnon, nuoriso- ja puoluejärjestöjen sekä tieteellis-teknillisten seurojen edustajia. Neuvottelukunnat ovat saaneet laajat oikeudet ja mahdollisuuden vaikuttaa aktiivisesti tuotantolaitosten elämän kaikkiin puoliin.

Eräs toimeenpannun uudestijärjestelyn tärkeä tehtävä on lopettaa kaikki vanhoilliset, virkavaltaiset tendenssit johtamisessa. Nämä tendenssit ilmenevät tavallisesti yrityksinä karsia pois sosialistisen demokratian sisältö, rajoittaa se tyhjiin muodollisuuksiin, korvata asiallinen käsittely paraatihuimulla ja elävä sekä hedelmällinen mielipiteiden vaihto sisällyksettömillä puheilla ja päätöslausemilla, jotka eivät velvoita mihinkään. Muodollisuus on sitkeähenkisin rutiinin ja virkavaltaisuuden ilmenemismuoto nykyoloissa. Byrokraatti ei sisimmässään usko joukkoihin vaan suhtautuu yliolkaisesti niiden neuvoihin ja toivomuksiin. Kommunismi on kuitenkin puolueen johtamien joukkojen oma asia, ja sen tulee saada sijansa jokaisen ihmisen tietoisuudessa, tulla hänen lihakseen ja verekseen. Sentähden kommunistinen puolue käy heikentymätöntä taistelua virkavaltaisia ilmiöitä vastaan vetäen itse työtätekevät mukaan tähän taisteluun.

Tärkeä tehtävä kommunismiin siirtymisen kaudella on demokratian lujittaminen ja kehittäminen maatalousosuuskunnissa. Tavara- ja rahasuhteiden kehitys ei voi tapahtua ilman että samanaikaisesti kehitellään osuuskuntien yhteistalouden hoitamisen demokraattisia muotoja ja menetelmiä. Kollektiivitalonpoikien taloudellisen kiinnostuksen tunne voi lujittua vain siellä, missä osuuskunnan jäsenten yleisellä kokouksella on sille kuuluva sijansa, missä tavallisten kollektiivitalonpoikien mielipiteellä on ratkaiseva paino kollektiivitalouden sisäisen elämän kysymyksiä ratkaistaessa.

Monien valtion tehtävien siirtäminen yhteiskunnallisille järjestöille

Periaatteellisesti uusi, kommunismiin siirtymisen kaudella ilmaantuva suunta demokratian kehityksessä on valtion tehtävien siirtäminen vähitellen yhteiskunnallisille järjestöille.

Selostuksessaan NKP:n XXI edustajakokoukselle toveri N. S. Hruštšev sanoi, että väestön kulttuuripalvelua, terveyden- suojelua, kylpylätoimintaa ja liikuntakasvatusta koskevien

kysymysten täytyy jo nyt siirtyä Neuvostoliiton yhteiskunnallisten järjestöjen hoidettaviksi. Jo aikaisemmin on yhteiskuntapiirit vedetty levittämään poliittisia ja tieteellisiä tietoja väestön keskuuteen. Yhteiskunnallisten järjestöjen tulee milliisin ja tuomioistuinten kaltaisten valtion laitosten rinnalla ottaa suorittaakseen yleisen järjestyksen ja turvallisuuden suojelua tarkoittavia tehtäviä.

Yhteiskunnallisten järjestöjen tehtävät ja oikeudet laajenevat siis huomattavasti. Tämä koskee ensi sijassa työtätekevien sellaisia joukkojärjestöjä kuin ammattiliitot. Kysymykselle ammattiliittojen oikeuksien ja tehtävien laajentamisesta oli omistettu NKP:n KK:n joulukuun kokous v. 1957. Nyt on Neuvostoliiton ammattiliitoilla entistä enemmän mahdollisuuksia vetää työläisiä ja toimihenkilöitä mukaan tuotannon johtamiseen ja suorittaa valvontaa työn organisaation, työpalkan ja työtätekevien elinolojen alalla. Ammattiliittokomiteat ovat saaneet oikeuden osallistua tuotantosuunnitelmien laatimiseen ja kuulla tuotantolaitosten johtajien selostuksia näiden suunnitelmien sekä työehtosopimusten täyttämisestä. Ilman ammattiliittokomitean suostumusta hallinto ei voi erottaa työläisiä ja toimihenkilöitä eikä määrätä palkkaluokkia ja työnormeja. Tehdaskomiteoilla on oikeus tarpeen tullen asettaa kysymys sellaisten taloustyöntekijöiden erottamisesta tai rankaisemisesta, jotka eivät täytä työehtosopimusten velvoituksia, toimivat virkavaltaisesti tai rikkovat työlakeja.

Kuten NKP:n XXI edustajakokouksen päätöksissä osoitetaan, myös terveydensuojelua ja kylpyläpalvelua koskevat kysymykset tulevat siirtymään ammattiliittojen hoidettaviksi.

Mikä aiheuttaa valtion tehtävien siirtämisen yhteiskunnallisille järjestöille? Se, että sosialismin vallitessa *yhteiskunnalliset* johtomenetelmät ovat monessa tapauksessa paljon tehokkaampia kuin hallinnolliset, valtiolliset menetelmät. Yhteiskunnalliset menetelmät perustuvat väestön omatoimisuuteen; ne edellyttävät, että ihmiset eivät toimi ylhäältä tulleiden ohjeiden ja määräysten vaan omien, kollektiivisesti löydettyjen päätönsä pohjalla, joissa siis on täydellisimmin otettu varteen paikalliset olosuhteet ja edut. Tämä on yhteiskunnallisten, omatoimisten menetelmien suunnaton etu, joka on omiaan herättämään ihmisissä mahdollisimman suurta kiinnostusta, saamaan heidät ajattelemaan kollektiiviaan koskevia asioita ja osallistumaan yhteiskunnalliseen elämään.

Omatoimisilla menetelmillä on toinenkin etu: ihmiset täyttävät halukkaammin, tietoisemmin ja suuremmalla valmeudella niitä päätöksiä, jotka on tehty heidän osanotollaan, heidän tietensä, ottamalla huomioon heidän etunsa ja ehdotuksensa. Tästä syystä valtion tehtävien siirtäminen yhteiskunnallisille järjestöille alkaakin juuri sellaisista asioista, joissa omatoimisuus on erityisen arvokasta ja joissa se voi tuottaa parhaat tulokset (kulttuuripalvelu, urheilu, lepo yms.).

Olisi tietenkin väärin asettaa omatoimiset ja hallinnolliset menetelmät vastakkain. Sosialistinen valtiohan on työtätekevien oma elin, ja sen edustuslaitokset, kuten olemme nähneet, ovat itse työtätekevien yhteiskunnallisia järjestöjä. Ne eivät ole yhteiskunnan yläpuolella eivätkä pakota sitä alistumaan tahtoonsa. Tärkeintä sosialistisen valtion toiminnassa on vakuuttaminen, vetoaminen kansalaisten poliittiseen tietoisuuteen. Tässä suhteessa eivät valtiolliset ja yhteiskunnalliset järjestöt periaatteessa eroa toisistaan.

Siitä huolimatta valtio pysyy valtiona; se ei vielä tässä vaiheessa voi luopua kokonaan pakotusmenetelmistä. Oikea keskinäissuhde valtio- ja yhteiskunnallisten järjestöjen välillä on ilmeisesti siinä, että ne täydentävät toisiaan samoin kuin vakuuttamisen ja pakottamisen menetelmät täydentävät toisiaan.

Kommunismia lähestyttäessä yhteiskunnallisten järjestöjen merkitys tulee yhä enemmän kasvamaan. Niille siirtyy yhä uusia tehtäviä, joita vallanelimet nyt hoitavat. Valtio voi silloin keskittyä kansantalouden kehittämistä ja kansan hyvinvoinnin kohottamista tarkoittavien perusongelmien ratkaisuun, yhteiskunnallisen elämän kaikkien puolien yhteensovittamiseen ja koordinoimiseen sekä maan puolustuksen turvaamiseen.

Tämä asettaa suuria vaatimuksia yhteiskunnallisille järjestöille itselleen. Niiden käytännöstä on karkotettava vähäisimmätkin virkavaltaisuuden ja muodollisuuden jäljet, ja niiden koko työn tulee perustua työtätekevien laajan aloitteellisuuden ja omatoimisuuden pohjalle, demokraattisen perusteen kaikinpuoliseen kehittämiseen.

Valtion kuoleminen
edellytyksistä

Sosialistisen demokratian kehitys on samanaikaisesti valtion kuoleminen edellytyksiä valmisteleva prosessi.

Kysymyksen valtion kuolemisen perustelivat ensimmäisinä Marx ja Engels. He todistivat, ettei valtio ole ikuinen laitos. Synnyttyään seurauksena yhteiskunnan jakautumisesta toisilleen vihamielisiin luokkiin sen on hävittävä luokattoman kommunistisen yhteiskunnan tultua rakennetuksi. Tämä ei tapahdu kerta-kaikkisen teon tuloksena, korostivat marxilaisuuden perustajat, vaan vähitellen sitä mukaa kuin sosiaaliset olosuhteet ja ihmisten tietoisuus muuttuvat. „Valtiota ei „lakkauteta”, se *kuolee*”¹², Engels kirjoitti.

Valtion kuoleminen merkitsee konkreettisesti seuraavaa. Ensiksikin sen *erikoisen ihmiskerrostuman* asteittaista häviämistä, sulautumista yhteiskuntaan, joka on huolehtinut jatkuvasti valtion hallitsemisesta ja joka oikeastaan muodostaakin valtion. Toisin sanoen valtion kuoleminen edellyttää valtiokoneiston alituista supistamista ja sitten sen täydellistä lopettamista, sen tehtävien siirtämistä yhteiskunnalle itselleen,

ts. yhteiskunnallisille järjestöille, koko väestölle. Toiseksi valtion kuoleminen merkitsee, että *pakottamisen* tarve yhteiskunnan jäsenten suhteen vähitellen häviää.

Sosialistisen demokratian kehittäminen ja täydellistäminen johtaa juuri tähän. Kun joukot tulevat yhä laajemmassa mitassa mukaan valtion ja tuotannon johtamiseen ja kun yhä uusia valtion tehtäviä siirretään yhteiskunnallisille järjestöille, niin on selvää, että erityisen valtiokoneiston tarve käy yhä vähäisemmäksi ja ajan mittaan häviää kokonaan. Työätekevien oma-toimisuuteen nojaavat yhteiskunnalliset järjestöt tekevät suuren koneiston tarpeettomaksi. Kun väestö itse valvoo yleistä järjestystä, voidaan miliisin miesvahvuutta luonnollisesti supistaa.

Pakottamisen tarve häviää samoin vähitellen olemattomiin. Ensimmäisenä on tullut tarpeettomaksi riistäjäluokkien kurissa pitäminen, kun nämä luokat ovat kokonaan kadonneet. Vastaisuudessa tulevat tarpeettomiksi kaikenlaiset pakkotoimenpiteet johonkin yhteiskunnan osaan nähden, sillä kaikki kansalaiset täyttävät ilman mitään hallinnollista säätelyä velvollisuutensa tuotannossa, synnyinmaan puolustuksessa ja noudattavat sosialistisen yhteiselämän normeja ja sääntöjä.

Valtion kuoleminen ei kuitenkaan merkitse, ettei tulevaisuudessa tulisi olemaan minkäänlaisia johtoelimiä. Ei, yhteiskunnallisen tuotannon johtamisen välttämättömyys säilyy aina, mutta se ei ole valtio, vaan *yhteiskunnallinen itsehallinto*. „Valtion kuolemista koskeva kysymys”, toveri N. S. Hruštšev lausui NKP:n XXI edustajakokouksessa, „mikäli se ymmärretään dialektisesti, on kysymys sosialistisen valtioelämän kehittymisestä kommunistiseksi yhteiskunnalliseksi itsehallinnoksi”¹³.

Yhteiskunnallinen itsehallinto syntyy sosialistisen demokratian kehittämisen ja täydellistämisen tuloksena. Tästä syystä voidaan sanoa, että valtion kuolemisen prosessi on itse asiassa jo käynnissä. Valtion elimet muuttuvat vähitellen yhteiskunnallisen itsehallinnon elimiksi. Toisaalta siirtymistä itsehallintoon valmistele olemassaolevien yhteiskunnallisten järjestöjen kehitys. On täysin mahdollista, että tulevaisuudessa syntyy uusi yhteiskunnallisen järjestön tyyppi, joka omaksuu kaiken parhaan siitä minkä työätekevien puolueen, valtion ja ammatillisten järjestöjen työkokemus on kartuttanut.

Proletariaatin diktatuurin valtio on esittänyt suurta osaa uuden yhteiskunnan tulemisessa. Ilman sen organisatorista toimintaa olisi ollut mahdotonta rakentaa sosialismia. Valtio pysyy välttämättömänä aina kommunismin täydelliseen voittoon saakka. Lopullisesti valtio kuolee vasta silloin, V. I. Lenin sanoi, kun „ihmiset vähitellen *tottuvat* noudattamaan alkeellisimpia yhteiselämän sääntöjä, jotka on tunnettu vuosisatoja, ja joita on toistettu vuosituhansia kaikissa ohjeissa noudattamaan niitä ilman väkivaltaa, ilman pakkoa, ilman

alistamista, ilman erikoista pakotuskoneistoa, jota sanotaan valtioksi”¹⁴.

Kysymystä valtion kuolemista ei voida tarkastella myöskään ottamatta huomioon kansainvälisiä olosuhteita. Nämä olosuhteet eivät voi poistaa niitä sisäisiä prosesseja, jotka johtavat valtion kuolemiseen. Mutta ne voivat pakottaa säilyttämään lyhyemmäksi tai pitemmäksi ajaksi ne valtion tehtävät ja siis myös ne elimet, jotka liittyvät maan puolustukseen, rauhan ja turvallisuuden säilyttämiseen, rauhanomaisen rinnakainolon ja kansainvälisen taloudellisen yhteistyön turvaamiseen.

Niin kauan kuin on olemassa imperialististen valtioiden taholta uhkaavan hyökkäyksen vaara, ei saa päästää heikkenevään niitä sosialistisen valtion elimiä, jotka palvelevat suojautumista ulkoisen vihollisen vehkeilyjä vastaan. Koko tämän kauden ajan pysyy täydelleen tehtävänä maan puolustaminen ulkoapäin tulevalta hyökkäykseltä, asevoimat ja tiedustelulaitos säilyvät. Tämä tehtävä kuolee vasta silloin, kun imperialismi lakkaa olemasta.

Valtion kuoleminen on siis monimutkainen ja ristiriitainen prosessi. Sen dialektiikka on siinä, että toiset valtion tehtävät muuttavat vähitellen muotoaan tai häviävät, toiset taas säilyvät jopa tehostuvatkin.

Voidaanko tässä yhteydessä puhua valtion kuolemista?

Voidaan kyllä, sillä kehityksen yleinen suunta on kommunistiin siirtymisen kaudella nimenomaan tällainen. Valtion eri tehtävien säilyttämisen ja tehostamisen tarve vaikuttaa tietenkin valtion kuolemisprosessiin, sen muotoihin ja vauhtiin, mutta ei missään määrin poista tätä prosessia. Sosialismin oloissa ei maan puolustuskunnan lujittaminen suinkaan saa olla esteenä demokratian kehitykselle yhteiskunnan sisällä, työtätekevien joukkojen vetämiselle yhä laajemmassa mitassa yhteiskunnan asioiden johtamiseen. Eipä sosialistisen valtion joidenkin tehtävien tehostamiseenkaan ole samaa kuin hallintokoneiston ja nimenomaan pakottamiselinten laajentaminen ja lujittaminen. Tässä suhteessa sosialistinen järjestelmä eroaa perinjuurin porvarillisesta.

Muodostuneessa kansainvälisessä tilanteessa on armeijan, tiedustelulaitoksen ja puolustusteollisuuden oltava voimakkaita. Mutta sosialistisen valtion voima ei ole yksin niissä. Sen voima on ennen kaikkea sosiaalisen perustan vankkuudessa, kansan uskollisuudessa sosialismin asialle. „Porvaristo tunnustaa valtion vasta silloin voimakkaaksi”, Lenin sanoi, „kun se voi hallituskoneiston koko voimalla heittää joukot sinne, minne porvarilliset vallanpitäjät haluavat. Meidän käsityksemme voimasta on toinen. Meidän käsityksemme mukaan valtion tekee voimakkaaksi joukkojen tietoisuus. Se on voimakas silloin, kun joukot tietävät kaiken, voivat antaa kaikesta arvionsa ja tekevät kaiken tietoisesti”¹⁵.

Tällainen valtion voimistaminen ei ole ristiriidassa sen kuoleamisen kanssa, vaan itse asiassa valmistaa edellytyksiä valtion kuolemislle.

Marxilais-leniniläinen puolue kommunismin siirtymisen kaudella

Luonteenomainen piirre sosialistisen demokration kehityksessä kommunismin siirtymisen kaudella on kommunistisen puolueen osuuden kasvu suuntaa antavana ja johtavana voimana. Tämä on välttämätöntä koko yhteiskunnan etujen, kommunismin rakentamisen etujen tähden.

Kuten jo on sanottu, ei kommunistisen yhteiskunnan rakentaminen, vaikka se tapahtuukin objektiivisten lainmukaisuuksien pohjalla, toteudu tahattomasti, itsestään. Siinä esittää yhä tärkeämpää osaa työtätekevien tietoinen ja tarkoituksellinen toiminta, jota ohjaa yhtenäinen tahto edeltäkäs in laadittujen suunnitelmien mukaisesti. Tällä kaudella jos koskaan on välttämätöntä yhteiskunnallisen kehityksen lainmukaisuuksien syvä tuntemus ja työtätekevien miljoonajoukkojen kokemuksen erittäin tarkka huomioon ottaminen. Mutta tällä kaudella muodostuvat myös suotuisimmat edellytykset yhteiskunnallisten prosessien tietoiselle johtamiselle: taloudellinen voima kasvaa, yhteiskunnan organisaatio käy täydellisemmäksi, kaikki sen sosiaaliset kerrokset liittyvät yhä tiiviimmin yhteen.

Tarjoutuvat valtavat mahdollisuudet voidaan muuttaa todellisuudeksi vain sillä ehdolla, että kommunismin rakennustyön tietoista alkuperustetta olennoinen marxilais-leniniläisen puolueen johtava osuus kasvaa ja tulee yhä täydellisemmäksi. Juuri puolue, jolla on tieteellinen teoria aseistuksenaan ja joka kuuntelee herkästi käytännön ääntä, tajuaa kaikkein täydellisimmin, monipuolisimmin ja syvällisimmin itse todellisuuden objektiiviset tendenssit ja suuntaa sekä järjestää tällä pohjalla laajojen kansanjoukkojen luovan määrätietoisien toiminnan.

Puolueen osuus kasvaa myös valtion ja yhteiskunnallisten järjestöjen keskinäisissä suhteissa tapahtuvan siirron yhteydessä. Sitä mukaa kuin valtio vähitellen siirtää monia tehtäviään yhteiskunnallisille järjestöille puolue nousee yhä enemmän etualalle koko yhteiskunnan johtajana ja kaikkien yhteiskunnallisten järjestöjen johtavana voimana. Puolue johtaa sekä valtion kuoleamisen prosessia että ammattiliittojen ja muiden yhteiskunnallisten järjestöjen toimintaa auttaen niitä asettumaan sille uudelle paikalle, jolle niiden on noustava kommunismia lähesyttävässä.

Ja edelleen, ilman puolueen yhdistävää johtoa yhteiskunnallisten järjestöjen omatoimisuuden kasvu, paikallisten oikeuksien laajentaminen, vähitellen tapahtuva keskityksen purkaminen — kaikki ne prosessit, joista demokration kehitys koostuu, voisivat johtaa eräisiin yhteiskunnalle kielteisiin seurauksiin, muun muassa nurkkakuntalaisten tendenssien voimistumiseen. Ne ovat vaarallisia siitä syystä, että „oman” laitoksen tai „oman” piirin

edut voidaan asettaa koko valtion ja koko kansan etuja vastaan ja siten voidaan aiheuttaa vahinkoa yhteisten tehtävien täyttämiseksi. Mutta puolue on järjestö, joka ei ole riippuvainen mistään nurkkakuntalaisista vaikutuksista, vaan jolla on aina silmiensä edessä koko kansan edut, ja tältä näkökannalta se tarkastelee jokaista yksityistä kysymystä. Tämä on erityisen tärkeää sellaisessa monikansaisessa maassa kuin Neuvostoliitossa. Puolue sitoo sementin tavoin neuvostojärjestelmän kiinteäksi kokonaisuudeksi. Sen yhtenäisyys, joka perustuu kommunististen päämäärien ja ideologian yhteisyyteen, ja sen demokraattinen sentralismi antavat kommunismia rakentavalle yhteiskunnalle ennennäkemättömän voiman.

Ymmärrettävää on, että puolueen merkityksen kasvu asettaa sille itselleen entistä suurempia vaatimuksia. Mitkä puolet sen toiminnasta saavat erityisen tärkeän merkityksen, siitä voidaan päätellä Neuvostoliiton Kommunistisen puolueen arvokkaan kokemuksen perusteella — ensimmäisen marxilaisen puolueen, jonka on johdettava kommunismin rakennustyötä.

On mahdotonta johtaa niin mutkallista työtä kuin kommunismin rakentamista, ellei ole kykyä *etsiä luovalla tavalla uutta*, ellei ole taitoa päättävästi vaihtaa toisiin aikansa eläneitä organisaatiomuotoja ja työmenetelmiä, jotka ovat lakanneet vastaamasta tilannetta. Tämä ominaisuus on erityisen arvokas, kun otetaan huomioon, että huolettoman elämän harrastajissa usein herää halu käyttää yhä uudelleen samoja menetelmiä, jotka olivat paikallaan eilen ja toissapäivänä, mutta jotka ilmeisesti kaipaavat vaihtamista uusiin, edistyneempiin. Kommunismin laajan rakennustyön kaudella monet entiset kriteeriot menettävät kuitenkin voimansa. Vain sellainen menestys, joka tänä päivänä saavutetaan nopeammin, helpommin, vähäisemmillä kulungeilla kuin eilen, vastaa hetken korkeita vaatimuksia. Menestyksen ratkaisee se, että päästään eteenpäin mahdollisimman nopeaa vauhtia ja mahdollisimman vähäisin kustannuksin, otetaan selvälle ja käytetään kaikkia sosialistisessa järjestelmässä piileviä mahdollisuuksia.

Puolue ei salli kenenkään tyytyä siihen, mitä on jo saavutettu. Se kutsuu yhä eteenpäin, urauurtavaan toimintaan, näyttäen esimerkkiä tuollaisesta toiminnasta, salaamatta vaikeuksia, jotka on voitettava, vaikenematta epäkohdista ja keskittäen koko kansan ponnistukset ajankohtaisiksi kypsyneiden uusien tehtävien ratkaisemiseen. Tällaisen johdon ansiosta kansan luovat voimat kasvavat moninkertaisiksi ja sosialistisen yhteiskunnan asteittainen muuttuminen kommunistiseksi tapahtuu menestyksellisesti.

Sitä mukaa kuin edetään uuteen yhteiskuntamuodostelmaan, puolueen eteen nousee yhä enemmän sellaisia kysymyksiä ja ongelmia, joiden kanssa marxilais-leniniläinen teoria ei aikaisemmin ole joutunut lainkaan tekemisiin tai jotka se on ratkaissut.

vain kaikkein yleisimmässä muodossa. Näissä olosuhteissa tulee rohkea luova työ *teorian* alalla eteenpäinmenon ehdottomaksi edellytykseksi. Neuvostoliiton Kommunistinen puolue ratkaisee kunnialla mitä mutkallisimpia elämän esiin nostamia kysymyksiä. Tarvitsee vain viitata siihen panokseen, jonka NKP:n XX ja XXI edustajakokous antoivat marxilais-leniniläiseen teoriaan valaistessaan uudella tavalla monia mitä tärkeimpiä kysymyksiä, jotka koskevat kommunismin rakentamista Neuvostoliitossa, kansainvälistä tilannetta ja kommunistista liikettä.

NKP:n toiminta osoittaa havainnollisesti, ettei teorian kehittäminen ole ajatuksetonta sitaattien latelemista, jossa kaikenlaiset ajatuksen laiskuutta potevat sananselittäjät ovat saavuttaneet kätevyyttä, vaan elävän elämän kokemuksen syvällistä tutkimista ja yleistämistä. Pääasia on nyt, ettei rajoituta kommunismin teorian propagandaan, vaan keskitetään ponnistukset marxismin-leninismin periaatteiden luovaan soveltamiseen käytäntöön, kommunismin rakentamistehtävien ratkaisuun. Teorian ja käytännön yhteys on näissä olosuhteissa tärkeämpää kuin milloinkaan ennen.

Voidakseen konkreettisesti johtaa kommunistisen yhteiskunnan rakentamista puolueella täytyy olla kaikista työn hienouksista selvillä olevien *ammattitaitoisten työntekijäin kaaderit*. Sentähden NKP ohjaa kaikki järjestönsä, kaikki jäsenensä tutkimaan konkreettisesti taloutta ja tekniikkaa, taloudellisia lakeja ja niiden ilmenemismuotoja. Tähän voivat olla tyytymättömiä vain ne, jotka tahtoisivat rajoittua agitaatioon kommunismin puolesta „yleensä” ja jotka eivät käsitä, että kommunismin laajan rakennustyön kaudella tarvitaan *toimen miehiä*, jotka pystyvät johtamaan joukkoja aikamme suuria tehtäviä ratkaisemaan.

Tähän liittyy se suuri merkitys, jonka tällä kaudella saa *organisatorinen työ*. Kun poliittinen linja on viitoitettu, siirtyy painopiste johtajien valintaan, tuhansien ja miljoonien ihmisten toiminnan selväpiirteiseen järjestämiseen, niiden konkreettisten toimenpiteiden kehittelyyn, joilla voidaan saada aikaan tuotantolaitosten rytmikäs työ, kollektiivitalouksien yhteistalouden ja kollektiivitalonpoikien tulojen nousu, työtätekevien kulttuurin ja tietoisuuden kohoaminen. Juuri sellainen suhtautuminen omaan johtotehtäväänsä, jota ei ainoastaan julisteta vaan joka vahvistetaan tarmokkaalla käytännöllisellä työllä, on Neuvostoliiton Kommunistiselle puolueelle luonteenomainen.

Valtavan merkityksen saa jatkuva *puolueen ja joukkojen yhteyksien lujittaminen*. Uusien muotojen ja menetelmien kehittämisestä puolueen ja joukkojen yhteyksien lujittamisessa puhuttiin yksityiskohtaisesti jo edellä (sivu 661). Puolueen kehittämät poliittiset asettamukset ja kommunismin rakennustyön suunnitelmat toteutetaan sitä menestyksellisemmin, mitä täydell-

lisemmin niissä on otettu huomioon kansan mielipide sekä maksuttu sen viisaus ja luova aloitteellisuus, mitä täydellismmin miljoonat työtätekevät ne tajuavat ja ottavat sydämenasiakseen. Hyvin voimakkaana todisteena tästä on Neuvostoliiton Kommunistisen puolueen kokemus, puolueen, joka kehittää alituisesti muotoja yhteyksiensä lujittamiseksi työtätekeviin joukkoihin.

Puolue voi johtaa joukkojen luovaa aktiivisuutta ja sosialistisen demokratian kehitysprosessia vain silloin, kun se kehittää *demokratiaa omissa riveissään*. NKP:n viime vuosina suorittama jyrkkä käänne puolue-elämän leniniläisiin periaatteisiin ja normeihin ei johdu ainoastaan tämän hetken konkreettisista tarpeista; se tähtää laajempiinkin näköaloihin. Kuten tunnettua, puolue ei nojaa toiminnassaan pakottamiseen vaan vakuuttamiseen, poliittiseen valistukseen ja selittämiseen, ja tässä mielessä puolueen kehittämät työmenetelmät ovat esikuvana kommunistisen yhteiskunnan johtamisen menetelmille. Puolueen sisäinen elämä kasvattaa puolueen jäsenissä niin korkeata kommunistista tietoisuutta, sellaisia luonteenpiirteitä ja käyttäytymisnormeja, että ne ennakoivat monia kommunistisen ihmisen piirteitä. Ajan mittaan päästään siihen, että puolueen ideologian, sen periaatteet ja elämän normit omaksuu koko yhteiskunta. Tosiasiallisesti tulee jokaisesta ihmisestä silloin tietoinen kommunisti.

Kommunismien avoimet ja salaiset viholliset toivoisivat tietenkin kiihkeästi, että kommunistinen puolue alkaisi mahdollisimman pian supistaa johtavaa toimintaansa. Mutta sitä he saavat turhaan odottaa! Kommunismien rakentamisen edut vaativat puolueen johtavan osuuden lujittamista eikä suinkaan sen heikentämistä, ne vaativat sen toiminnan kehittämistä kaikin tavoin yhä täydellisemmäksi yhteiskuntaelämän kaikilla aloilla — politiikassa ja talouselämässä sekä tieteen, kulttuurin, kirjallisuuden ja taiteen alalla.

6. Neuvostoliiton kommunistisen rakennustyön kansainvälinen merkitys

Kommunismien rakennustyö Neuvostoliitossa tapahtuu nykyisin olosuhteissa, jolloin maailmassa on olemassa kaksi yhteiskuntajärjestelmää. Tämä antaa kommunismien rakennustyön ongelmien ratkaisemiselle tärkeän kansainvälisen kantavuuden. Jonkin tietyn tavoitteen saavuttamisesta tiellä kommunismiin tulee sekä merkkipylyvä Neuvostoliiton sisäisessä elämässä että tärkeä kansainvälinen tapahtuma. Taloudellisilla ja teknillisillä saavutuksilla, elintason kohoamisella, demokratian kehityksellä — kaikella tällä on merkitystä paitsi neuvostoihmisille myös sen suuren taloudellisen, poliittisen ja ideologisen kilpailun kululle ja lopputulokselle, joka on alkanut kahden järjestelmän välillä.

**Neuvostoliiton
ja kapitalististen
maiden taloudellisen
kilpailun näköalat**

Tiellä kommunismiin Neuvostoliiton on saavutettava suuri taloudellinen voitto kapitalismista. Kysymys on Neuvostoliiton taloudellisen perustehtävän täyttämisestä.

Oleellisinta siinä on kehittyneimpien kapitalististen maiden ohittaminen historiallisesti lyhyessä ajassa tuotteiden valmistuksessa asukasta kohden.

Kapitalismin kanssa kilpaileessaan Neuvostoliiton on saavutettava ja ohitettava tässä suhteessa pääasiallisesti neljä maata, joita pidetään kapitalismin kehittyneimpinä maina: USA, Englanti, Saksan Liittotasavalta ja Ranska. Tavallisesti kuitenkin Neuvostoliiton saavutuksia verrataan Amerikan Yhdysvaltojen saavutuksiin, koska se on tärkein ja voimakkain kapitalistinen maa. USA:n tuotannon osoittimien ohittaminen merkitsee että ylitetään kapitalismin korkeimmat saavutukset, se „katto”, jonka se yhteiskunnallisena ja taloudellisena järjestelmänä on voinut saavuttaa.

Se tosiasia, että Neuvostoliitto on asettanut välittömäksi tavoitteekseen USA:n ohittamisen, on jo sinänsä osoituksena niistä valtavista mahdollisuuksista, joita nyt on maailman ensimmäisellä sosialistisella valtiolla käytettävänä, sekä sen valtavasta taloudellisesta potentiaalista. Nyt ei USA:n tuotannon taso enää ole Neuvostoliitolle mitään saavuttamatonta, niinkuin vielä 25—30 vuotta sitten saattoi jostakin näyttää. Tällä hetkellä Neuvostoliitossa on joidenkin tuotteiden, esimerkiksi vehnän, puutavaran hankintojen ja sokerin tuotannon osalta jo ylitetty Amerikan tuotannon taso. Ero on supistunut oleellisesti rautamalmin ja hiilen, raakaraudan ja teräksen, eräiden koneiden ja kojeiden sekä puuvilla- ja villakankaiden tuotannon tasossa. Neuvostokansa on asettanut täysin reaalisen tehtävän: saavuttaa lähivuosien aikana USA lihan, maidon ja voin tuotannossa asukasta kohden.

Tärkeänä välitavoitteena tiellä taloudellisen perustehtävän täyttämiseen on Neuvostoliiton kansantalouden ja kulttuurin kehittämisen seitsenvuotissuunnitelman täyttäminen (1959—1965). Tämän seitsenvuotiskauden perusongelmana on voittaa mahdollisimman paljon aikaa rauhanomaisessa taloudellisessa kilpailussa kapitalismin kanssa. Lähivuosina Neuvostoliitto toteuttaa talouselämän, kulttuurin ja kansan aineellisen hyvinvoinnin uuden voimakkaan nousun. Tarvitsee vain sanoa, että teollisuuden kokonaistuotanto tulee v. 1965 olemaan noin 80% suurempi kuin v. 1958. Tämä luku on valtava: teollisuustuotannon lisäys tulee seitsenvuotiskaudella olemaan yhtä suuri kuin tuotannon lisäys kokonaisuudessaan viimeisten 20 vuoden aikana.

Vielä suurenmoisemman ohjelman viitoittaa Neuvostoliiton perspektiivisuunnitelma, joka on laskettu 15 vuodeksi. Tuotantovoimien kehityksen pääsuunnat tällä kaudella viitoitettiin N. S. Hruštševin selostuksessa Neuvostoliiton Korkeimman

Neuvoston juhlaistunnossa marraskuussa 1957. Ennakoarvioiden mukaan Neuvostoliiton teollisuuden perusalat tulevat lähimpien 15 vuoden aikana lisäämään tuotantonsa 2—3-kertaiseksi. Vuotuinen teollisuustuotanto tulee saavuttamaan seuraavan tason: rautamalmin tuotanto 250—300 milj. tonnia, raakaraudan sulatus 75—85 milj. tn, teräksen — 100—120 milj. tn, hiilen tuotanto 650—750 milj. tn, vuoriöljyn — 350—400 milj. tn, kaasun — 270—320 miljardia m³, sähkövoiman — 800—900 miljardia kwt, sementin — 90—110 milj. tn, sokerin — 9—10 milj. tn, villakankaiden — 550—650 milj. m, nahkajalkineiden — 600—700 milj. paria.

Tämä on ennakoarvio, johon elämä voi tehdä oikaisuja puoleen tai toiseen. Ja todennäköisimmin tulee oikaisuja tapahtumaan siihen suuntaan, että suunnitelmien toteuttamisaika lyhenee.

Tuloksena taloussuunnitelmiansa täyttämisestä Neuvostoliitto ylittää jo v. 1965 eräiden tärkeimpien tuotteiden absoluuttisessa valmistuksessa sen teollisuustuotannon tason, joka USA:lla on nykyisin (vv. 1958—1959), ja pääsee lähelle tätä tasoa muiden tuotteiden kohdalla. Tärkeimpien maataloustuotteiden tuotanto kokonaisuudessaan ja asukasta kohden ylittää Yhdysvaltojen nykyisen tason.

Ellei v. 1965 mennessä vielä onnistuta ohittamaan USA:n saavuttamaa teollisuustuotannon tasoa asukasta kohden, niin joka tapauksessa kehittyneen kapitalismin eurooppalaiset maat — Englanti, Saksan LT ja Ranska — tulevat jäämään taakse.

Tämän jälkeen tarvitaan luultavasti vielä viisi vuotta Amerikan Yhdysvaltojen saavuttamiseen ja ohittamiseen teollisuustuotannossa asukasta kohden. Siihen mennessä, kenties jo aikaisemminkin, Neuvostoliitto astuu siis ensimmäiselle sijalle maailmassa niin tuotannon absoluuttiseen määrään kuin asukastakin kohden tuotettuun määrään nähden. *Tämä on oleva sosialismin maailmanhistoriallinen voitto rauhanomaisessa kilpailussa kapitalismin kanssa kansainvälisellä areenalla.*

Olisi asian yksinkertaistamista, jos otaksuttaisiin, että Neuvostoliitto, saavutettuaan USA:n taloudellisessa suhteessa, veisi siten päätökseen kommunismin rakentamisen. Ei, se ei ole lopullinen raja, vaan kuten N. S. Hruštšev selostuksessaan NKP:n XXI edustajakokouksessa kuvaannollisesti asian ilmaisi, vain „väliasema, missä tavoitamme kehittyneimmän kapitalistisen maan jättääksemme sen tälle väliasemalle ja lähteäksemme itse etemmäksi”¹⁶.

Neuvostoliiton työtätekevät ovat ehdottoman varmoja hahmoteltujen suunnitelmien reaalisuudesta. Tämä varmuus perustuu siihen, että Neuvostoliiton kansantalous kehittyy vauhdilla, joka ei ole kapitalististen maiden saavutettavissa. Teollisuustuotannon keskimääräinen vuotuinen kasvuvauhti on 40 vuoden aikana

(vv. 1918—1957) ollut Neuvostoliitossa 10,1%, Amerikan Yhdysvalloissa sensijaan vain 3,2%. Seitsenvuotiskaudella 1952—1958 vastaavat luvut olivat: Neuvostoliitossa 11,4% ja USA:ssa 1,6%. Tällainen keskinäissuhde taloudellisen kehityksen vauhdissa säilyy nähtävästi tulevaisuudessakin.

Tämä varmuus perustuu edelleen siihen, että Neuvostomaalla on mahtava sosialistinen teollisuus, koneellistettu suurmaatalous, korkean ammattitaidon omaavat kaaderit, jotka pystyvät ratkaisemaan kaikkein pulmallisimmatkin teknilliset tehtävät, sekä ehtymättömät luonnonrikkauudet. Kaikki tämä avaa rajattomat mahdollisuudet tuotannon kasvulle ja väestön elintason kohottamiselle.

Neuvostoliiton kommunistiselle rakennustyölle viitoitettujen suunnitelmien merkitys kasvaa vieläkin suuremmaksi niiden menestysten ja näköalojen taustaa vasten katsottuna, joita muilla sosialistisilla mailla on jatkuvassa kehityksessään.

**Sosialististen maiden
yhdennäköinen
eteneminen
kommunismiin**

Tuleva seitsenvuotiskausi muodostuu ratkaisevaksi vaiheeksi muussakin mielessä kuin Neuvostoliiton taloudellisessa kilpailussa pitkälle kehittyneiden kapitalistien maiden kanssa. Se on samalla ratkaiseva

vaihe koko sosialismin maailmanleirin taloudellisessa kilpailussa kapitalismin kanssa. Taloustieteilijäin laskelmien mukaan sosialistinen leiri tulee Neuvostoliiton kansantalouden kehityksen seitsenvuotissuunnitelman samoin kuin muidenkin sosialististen maiden talouden kehityssuunnitelmien täyttämisen ja ylittämisen tuloksena v. 1965 tuottamaan *yli puolet maailman teollisuustuotannosta*. Hallitsevaksi talousjärjestelmäksi meidän planeetallamme tulee siten sosialismi.

Sosialistisen leirin taloudellisen ja poliittisen kehityksen saavutukset suovat mahdollisuuden suhtautua uudella tavalla kysymykseen *ihmiskunnan kommunismin etenemisen näköaloista*.

Ei ole pitkäkään aikaa siitä, kun kommunistisessa liikkeessä käsiteltiin kysymystä sosialismin rakentamisen mahdollisuudesta yhdessä erillisessä maassa. Vastauksen tähän kysymykseen on antanut yhteiskunnallisen kehityksen maailmanhistoriallinen kulku. Neuvostoliitossa sosialismi on voittanut sekä täydellisesti että lopullisesti. Maailmassa ei nykyisin ole voimia, jotka voisivat palauttaa kapitalismin Neuvostomaahan, nujertaa sosialistisen leirin. Vaara kapitalismin palautumisesta Neuvostoliittoon on mahdollisuuksien ulkopuolella.

Nyt on elämä nostanut esiin uuden kysymyksen, jolla on periaatteellinen teoreettinen ja poliittinen merkitys. Tämä on kysymys siitä, miten sosialististen maiden kehitys kommunismia kohti tulee edelleen kulkemaan. Tähän kysymykseen vastasi Neuvostoliiton Kommunistisen puolueen XXI edustajakokous. N. S. Hruštševin selostuksessa edustajakokoukselle sanotaan:

„Teoreettisesti oikeampaa on olettaa, että sosialismin maat käyttämällä menestyksellisesti hyväksi sosialistiseen järjestelmään sisältyviä mahdollisuuksia, siirtyvät enemmän taikka vähemmän samanaikaisesti kommunistisen yhteiskunnan korkeampaan vaiheeseen” 17.

Tällä XXI edustajakokouksen johtopäätöksellä on valtava merkitys kommunistisen rakennustyön käytännölle. Se merkitsee ensinnäkin, että kommunistinen yhteiskunta voidaan rakentaa ennen kuin kapitalismi on kaikkialla maailmassa voitettu. Kommunistisen kansojen yhteisön perustana on maailman sosialistinen leiri. Se merkitsee toiseksi, että kehitystason erilaisuudesta huolimatta sosialistiset maat siirtyvät kommunistiseen yhteiskuntaan suunnilleen samoihin aikoihin.

Nämä suurenmoiset näköalat innostavat sosialististen maiden työtätekeviä ja lujittavat entistä enemmän heidän varmaa uskoaan kommunismin asian lopulliseen voittoon.

Mistä johtuu se mahdollisuus, että sosialismin maat voivat enemmän tai vähemmän samanaikaisesti siirtyä kommunistisen yhteiskunnan korkeampaan vaiheeseen? Se johtuu maailman sosialistisen talousjärjestelmän taloudellisen kehityksen laeista.

Luvussa 25 sanottiin edellä, että sosialistisessa maailmanjärjestelmässä vaikuttaa suunnitelmallisen, määräsuhtaisen kehityksen laki. Sen vaikutus ilmenee siinä, että menneisyudessa taloudellisesti jälkeenjääneet maat tuovat yhteistyöhön ja keskinäisapuun nojaten nopeasti talouselämänsä ja kulttuurinsa edellä kulkevien tasolle. Kaikkien maiden taloudellisen ja kulttuurikehityksen yleislinja tasoittuu. Juuri tässä piileekin Neuvostoliiton ja kaikkien muiden sosialististen maiden enemmän tai vähemmän samanaikaisen kommunismiin siirtymisen mahdollisuus.

Mitkä tekijät esittävät tässä ratkaisevaa osaa?

Ensinnäkin sosialistisen kasautumisen nopea vauhti. Sosialistinen suunnitelmatalous tekee kaikille maille mahdolliseksi suunnata joka vuosi runsaasti varoja uusiin perusrakennustöihin ja turvata siten koko kansantalouden nopea kehitys. Kokemus osoittaa, että taloudellisessa suhteessa ennen jälkeenjääneet maat voivat kehittää talouttaan joudutetulla vauhdilla. Harppauksen tekemiseen takapajuisuudesta edistykseen tarvitaan tietenkin voimainponnistusta, mutta kuten Neuvostoliiton teollistamisen historia on osoittanut, se maksaa vaivan.

Toiseksi taloudellisesti jälkeenjääneiden maiden mahdollisuus nojautua kaikkein uudenaikaisimpaan teknilliseen perustaan, jonka luomisessa niitä auttavat teollisesti kehittyneet sosialistiset valtiot. Tällöin ei jälkeenjääneiden sosialististen maiden pääseminen edellä kulkevien tasolle aiheuta kilpailua niiden välillä, vaan luo otollisimmat edellytykset yhteisen eteenpäinmenon jouduttamiselle, koko sosialistisen maailmantalouden valtavalle kasvulle.

Kolmanneksi sosialistisen leirin sisällä muodostuneen erikoistumis- ja yhteistyöjärjestelmän suomat edut. Tämän järjestelmän ansiosta on jokaisella maalla mahdollisuus ryhtyä valmistamaan joukkomitassa niitä tuotteita, joiden tuotantoon niillä on kaikkein suotuisimmat edellytykset, pitäen silmällä paitsi oman maan tarpeiden, myös veljesmaiden tarpeiden tyydyttämistä. Joukkotuotanto taas tekee mahdolliseksi ottaa laajassa mitassa käytäntöön parhaita menetelmiä ja uusinta tekniikkaa tullen siten lähemmäksi kehittyneimpiä maita työn tuottavuuden tasossa.

Neljänneksi sosialististen maiden veljellinen keskinäisapu. Kehittyneiden maiden myöntämät luotot, koneiden ja kaluston toimitukset, teknillisten asiakirjojen luovutus ilman korvausta ja apu kaaderien koulutuksessa — kaikki tämä auttaa mitä tehokkaimmin sosialististen maiden taloudellisessa kehityksessä valitsevan eron poistamista. Sosialististen maiden keskinäisapu on luonteeltaan sellaista, että se edistää ensi sijassa kunkin maan teollistamista ja taloudellisten voimavarojen kehitystä. Mutta toisten antama apu ei tietenkään tee tarpeettomaksi, vaan päinvastoin edellyttää kunkin maan omia ponnistuksia sen kommunismin etenemisen vauhdin jouduttamisessa.

Kun kommunistinen yhteiskunta tulee rakennetuksi kaikissa sosialismin maissa, on se niiden kansojen maailmanhistoriallinen saavutus. Se aiheuttaa perinpohjaisia muutoksia kaikkialla maailmassa.

**Kommunistisen
rakennustyön
menestysten vaikutus
maailman kehitykseen**

Kommunistisen rakennustyön menestykset Neuvostoliitossa samoin kuin kansandemokratian maiden saavutukset luovat valtavia ratkaisun mahdollisuuksia aikamme tärkeimmälle ongelmalle — ihmiskunnan pelastamiselle atomisodan uhalta.

Sosialistisella maailmanleirillä, joka kulkee koko rauharakastavan ihmiskunnan etujoukkona, on voimakas järkiinnyttävä vaikutus imperialismin hyökkäyshaluisiin piireihin. Yhä uudet menestykset kommunismin rakentamisessa tuovat tämän sosialistisen leirin *pelastustehtävän* entistä havainnollisemmin näkyviin. Kuten NKP:n XXI edustajakokous osoitti, niiden pohjalla syntyy *reaalinen mahdollisuus maailmansodan poistamiseen ihmis yhteiskunnan elämästä*.

Kuvitelkaamme mielessämme lähitulevaisuutta. Neuvostoliitosta tulee maailman ensimmäinen teollinen suurvalta. Kansan Kiinasta tulee myös mahtava teollisuusvaltio. Kaikista kansandemokratian maista tulee kukoistavia, taloudellisesti korkealle kehittyneitä valtioita. Siihen mennessä tulevat Idän rauharakastavat valtiot epäilemättä parantamaan taloudellista asemaansa. Kansainvälisestä työväenliikkeestä tulee yhä voimakkaampi ja järjestyneempi. Demokraattiset voimat saavuttavat kaikkialla maailmassa uusia menestyksiä.

Tämä kaikki muuttaa entistä enemmän voimasuhdetta maailman areenalla rauhan ja sosialismin hyväksi. Jo ennen sosialismin voittoa koko maapallolla sota voidaan poistaa kansojen elämästä. Tämä ei tietenkään tule itsestään, vaan siihen tarvitaan kansojen ponnistuksia, väsymätöntä taistelua ja valppautta sodanlietsojain vehkeilyihin nähden. Mutta jo se näköala, että sodista voidaan tehdä loppu, ei voi olla innoittamatta kaikkia kansoja, ei voi olla tehostamatta niiden taistelua maailmanrauhan pelastamiseksi. Ja tämä on sosialismin maailmanleirin suuri ansio.

Kommunismin rakentamiseen Neuvostoliitossa liittyvien näköalojen valossa piirtyy kuva kapitalististen maiden työväenluokan mahdollisuuksista toisenlaiseksi. Tähän mennessä porvaristo on vielä voinut keinotella uuden yhteiskunnan rakentamisen puutteellisuuksilla ja vaikeuksilla. Tällaisen keinottelun mahdollisuuksista tulee loppu. Se päivä ei enää ole kaukana, jolloin Neuvostoliiton työtätekeillä on *maailman lyhin työpäivä, lyhin työviikko ja maailman korkein elintaso.*

Rinnan sosialistisen demokratian ja kulttuurin kehityksessä saavutetun menestyksen kanssa tämä tulee kaikkein helpoimmin käsitettävällä ja vakuuttavimmalla tavalla näyttämään kapitalististen maiden laajoille työtätekeville joukoille sosialistisen järjestelmän paremmuuden. Yhä vahvemmaksi on käyvä marxismin-leninismän puoleensa vetävä voima, joka tuo tieteellisen sosialismin puolelle yhä uusia miljoonia ihmisiä. Tämä kaikki tulee merkittävästi laajentamaan ja lujittamaan niiden voimien rintamaa, jotka esiintyvät uuteen yhteiskuntajärjestelmään siirtymisen puolesta. Työtätekevien yhteiskunnallisen vapautuksen prosessi tulee sujumaan entistä nopeammalla vauhdilla. Yhä reaalisemmaksi käy muun muassa rauhanomaisen sosialismin siirtymisen näköala.

Kun Neuvostoliitossa kommunismin rakennustyössä saavutetut menestykset tekevät siitä taloudellisessa suhteessa voimakaimman valtakunnan ja auttavat sosialismin leiriä ohittamaan kapitalistisen maailman teollisuustuotannon määrässä, tulee tällä seikalla olemaan syvä vaikutus Aasian, Afrikan ja Latinalaisen Amerikan heikosti kehittyneisiin maihin.

Apu, jota sosialistinen leiri antaa niille taloudellisen ja sivistyksellisen takapajuisuutensa voittamiseksi, käy entistä tehokkaammaksi. Sosialististen maiden kansat pitävät tällaista avunantoa kansainvälisen velvollisuutensa täyttämisenä sitä työtätekevän ihmiskunnan osaa kohtaan, jonka kapitalismi on tuominnut raskaimpiin orjatyön, köyhyyden, nälän ja kansallisen nöyryytyksen kärsimyksiin. Sosialistiset valtiot tulevat toteuttamaan entistä laajemmissa mittasuhteissa kansainvälisen solidaarisuuden uusia periaatteita, joiden mukaan kehittyneimmät sosialistiset maat antavat apua niille maille, joiden taloudellista kehitystä imperialismi on pidättänyt.

Kommunismmin tulevat voitot vaikuttavat valtavasti siihen, mitkä tiet Idän vapautuneiden maiden kansat valitsevat historialliselle kehitykselleen. Näiden maiden työtätekevät, niiden kaikki kansalliset ja edistykselliset ainekset tulevat yhä enemmän vakuuttuneiksi siitä, että todellinen riippumattomuus, vapautuminen kurjuudesta ja tosi demokratia voidaan saavuttaa vain kulkemalla sitä tietä, jonka on viitoittanut koko sorretulle ja riistetylle ihmiskunnalle Marxin, Engelsin ja Leninin tieteellinen sosialismi.

Tällaisia ovat ne innoittavat maailmanhistorialliset näköalat, jotka avautuvat kommunistisen rakennustyön Neuvostoliitossa saavuttamien menestysten yhteydessä. Ne ovat Neuvostoliiton työtätekeville voimakkaana kannustimena heidän taistelussaan kommunistisen yhteiskunnan, kaikkein oikeudenmukaisimman yhteiskunnan puolesta, rauhan, demokratian ja yhteiskunnallisen edistyksen puolesta kaikkialla maailmassa.

27. LUKU

KOMMUNISTISESTA YHTEISKUNNASTA

Määritellessään niitä olosuhteita, joissa uuden järjestelmän korkeampi, kommunistinen vaihe vakiintuu, Marx kirjoitti: „...Sen jälkeen, kun on tullut loppu yksilön orjuuttavasta alistamisesta työnjakoon ja samalla myös henkisen ja ruumiillisen työn vastakohtaisuudesta; kun työ ei ole enää vain toimeentulokeino, vaan siitä on tullut ensimmäinen elämäntarve; sen jälkeen kun rinnan yksilöiden kaikinpuolisen kehityksen kanssa ovat kasvaneet myös tuotantovoimat ja kun yhteiskunnallisen rikkauten kaikki lähteet pulppuavat täydellä voimalla — vasta silloin... yhteiskunta voi kirjoittaa lippuunsa: Jokainen kykyjensä mukaan, jokaiselle tarpeittensa mukaan!”¹

Nämä Marxin mainitsemat olosuhteet ovat vähitellen muodostumassa sosialistisissa maissa ja ennen kaikkea Neuvostoliitossa niiden tendenssien kehityksen tuloksena, joista edellisessä luvussa puhuttiin. Loppujen lopuksi ne johtavat lainmukaisella historiallisella välttämättömyydellä kommunismin täydelliseen voittoon.

Tämän uuden, kaikkein korkeimman järjestelmän synty ei ole kovinkaan kaukaisen tulevaisuuden asia. Tästä syystä kysymys siitä, mitä on kommunismi, muodostuu meidän aikamme miljoonien työtätekevien suuren käytännöllisen mielenkiinnon kohteeksi. He haluavat tietää ja heidän pitää saada tietää, minkälainen yhteiskunta kasvaa esiin tuloksena heidän ponnistuksistaan, heidän jokapäiväisistä suurista ja pienistä, sankarillisista ja arkipäiväisistä teoistaan.

Voiko yhteiskuntatiede tyydyttää tämän mielenkiinnon? Ehdottomasti voi, mikäli ei puhuta uuden yhteiskunnan yksityiskohdista vaan yleispiirteistä.

Tietenkin on pidettävä mielessä, että kommunismin voitto ei merkitse pysähdystä historiallisessa kehityksessä, vaan että kommunistinen yhteiskunta tulee alituisesti muuttamaan muotoaan ja kehittymään yhä täydellisemmäksi. Sentähden ei voida sanoa ennakkolta täsmällisesti, minkälainen se tulee olemaan vuosisatojen ja etenkin vuosituhansien kuluttua. Mutta siihen kysymykseen, millaisena monet meidän aikalaisemme kohtaavat

kommunismiin, millainen tämä kommunistinen järjestelmä tulee olemaan kehityksensä ensimmäisillä asteilla,— tähän kysymykseen voidaan antaa täysin varma vastaus jo tänä päivänä. Sen antaa marxilais-leniniläinen teoria.

Se ei tällöin pyri sovittamaan kommunismia mihinkään ennakolta laadittuihin kaavoihin vaan nojaa kokonaan niiden nykyajan todellisuuden tendenssien erittelyyn, joista ihmiskunnan kommunistinen tulevaisuus juuri kasvaakin välittömästi esiin.

1. Yleisen vaurauden ja runsauden yhteiskunta

Kommunismi on yhteiskunta, joka tekee kerta kaikkiaan ja ikiajoiksi lopun puutteesta ja köyhyydestä turvaten hyvinvoinnin kaikille kansalaisilleen.

Työn ihmisten ammainen unelma yltäkyläisyydestä toteutuu. Siihen avaa tien yhteiskunnan sosialistinen uudistaminen, joka tekee lopun tuotannonvälineiden yksityisomistuksesta, ihmisen harjoittamasta toisen ihmisen riistosta ja epäoikeudenmukaisesta yhteiskuntajärjestyksestä. Se poistaa tuotantovoimien kehitystä haittaavat esteet ja suo mahdollisuuden luoda ajan mittaan vankka aineellinen ja teknillinen perusta, joka on välttämätön aineellisten hyödykkeiden runsauden aikaansaamiseksi.

Kommunismiin aineellinen ja teknillinen perusta luodaan, kuten olemme nähneet, ennen kaikkea tuloksena tuotannon täyskoneellistamisesta ja sosialistisesta automatisoinnista, voimatalouden valtavasta kasvusta, kemiallisen teollisuuden ja muiden tulevaisuuden näköaloja avaavien teollisuudenalojen päättävästä kohottamisesta sekä maataloustuotannon perinpohjaisesta uudistamisesta tieteen ja tekniikan uusimpien saavutusten pohjalla.

Kommunistista yltäkyläisyyttä ajateltaessa ei tänä päivänä enää ole tarpeen haaveilla itseään kattavasta ruokapöydästä tai satumaista, joissa virtaa hyytelörantaisia maitojokia. Riittää, kun on selvä käsitys siitä, mitä antimia ihmisille voivat antaa jo lähitulevaisuudessa sosialistisen tieteen ja tekniikan sekä tuotannon organisaation saavutukset.

Ihmisen ensimmäisenä huolena on aina ollut jokapäiväinen leipä. Kommunismi ratkaisee tämän ongelman kokonaisuudessaan ja ikiajoiksi.

Kommunistisessa yhteiskunnassa maanviljelystyö muuttuu teollisuustyön erääksi lajiksi, maataloutta tullaan runsaasti varustamaan erilaisilla täydellisiksi kehitetyillä koneilla ja sitä tullaan harjoittamaan kaikkein pisimmälle kehitettyjen tieteellisten menetelmien pohjalla. Tämä aiheuttaa maatalouden tuottavuuden ennennäkemättömän nousun ja tarjoaa mahdollisuuden yhteiskunnan kaikkien jäsenten varustamiseen yltäkyläin terveellisellä, maukkaalla ja monipuolisella ravinnolla.

Tämä tehtävä on täysin reaalinen. Kestävän perustan sen ratkaisulle luovat jo nykyiset maanviljelystekniikan ja biologian

saavutukset sekä maataloustuotannon koneellistamisessa saavutetut menestykset. Jos näitä saavutuksia voitaisiin soveltaa käytäntöön maailman kaikissa maissa, tekisi jo yksin tämä, tiedemiesten laskelmien mukaan, mahdolliseksi täysin turvata tie-teellisesti perusteltuja normeja vastaavasti elintarvikkeilla maailman nykyinen ja sitä paljon suurempikin väestö.

Mitä korkeampi on sivistystaso, sitä laajempi ja monipuolisempi on niiden erilaisten hyödykkeiden ja palvelusten summa, joita ihmiset tuntevat tarvitsevansa. Jo tänä päivänä sisältyvät hyvinvoinnin käsitteeseen hyvän ravinnon lisäksi myös mukavat ja avarat asunnot, hyvälaatuinen ja kaunis vaatetus sekä erilaiset käyttöesineet, jotka helpottavat ja kaunistavat jokapäiväistä elämää. Niihin kuuluvat myös mukavat liikennevälineet, samoin esineet, joita tarvitaan kulttuurivaatimusten mukaiseen ajanviettoon (kirjat, radiovastaanottimet, televisiot, soittimet, urheiluvälineet) ja monet muut esineet.

Kommunismi asettaa tavoitteekseen tyydyttää täydellisesti ihmisten näihin esineisiin ja palveluksiin kohdistuvat tarpeet. Tieteen, tekniikan ja tuotannon organisaation nykyiset saavutukset tekeytävät tämän toteuttamisen täysin mahdolliseksi.

Todellakin, mikä voi olla esteenä tämän tehtävän ratkaisemiselle sen koko mutkikkoudesta huolimatta?

Raaka-aineiden puuteko? Luonnon ihmiskunnalle valmistamien varastojen ehtymisenkö? Jo tänä päivänä on nähtävissä, ettei sellainen vaara uhkaa ihmisiä. Valtavia raaka-ainearvoja kulutustarvikkeiden tuotantoa varten tuo esiin maatalouden nousu. Mutta sitäkin enemmän lupaa erilaisten synteettisten aineiden luominen ja käyttö, aineiden, jotka eivät suinkaan jää jälkeen luonnonaineista laadultaan vaan ovat monessa suhteessa parempiakin. Ihminen on oppinut saamaan kivihiilestä ja luonnonkaasusta, vuoriöljystä ja jätetuusta, merivedestä ja jopa ilmastakin erinomaisia uusia tarve-aineita. Tämä on tie, joka tekee jo lähitulevaisuudessa mahdolliseksi raaka-aineongelman perinpohjaisen ratkaisun.

Hyödykkeiden runsauden saavuttamisen esteenä ei voi myöskään olla työvoiman puute, sillä ihmisen työn tuottavuudella ei ole rajoja. Ihmiset ovat jo oppineet alistamaan palvelukseensa sellaisia luonnonvoimia ja luomaan sellaisia koneita, jotka lisäävät heidän tuotantokykynsä monituhattokertaiseksi. He ovat löytäneet ehtymättömiä energialähteitä itse ihmistä ympäröivästä luonnosta — vedestä, ilmasta, maan uumenista ja vihdoin atomista. He ovat oppineet tekemään mitä viisaimpia automaattikoneita, jotka voivat suhteellisen läheisessä tulevaisuudessa kirjaimellisesti peittää ihmiskunnan kaikkien siihen, mitä se elämässään tarvitsee.

Nykyajan tieteen ja tekniikan saavutukset ja ne keksinnöt, joiden tuntumaan ne ovat päässeet, tekevät havaittavaksi ja reaalisesti näköalan yhteiskunnan jäsenten kaikkien tarpeiden

tydyttämisestä, eikä ainoastaan välttämättömyystarvikkeiden, vaan vähitellen myös sellaisten esineiden ja palvelusten tarpeen tydyttämisestä, joita tänä päivänä pidetään ylellisyytenä.

Tieteellinen kommunismi tarkastelee näin ollen yleisen vaurauden ja runsauden ongelmaa erottamattomassa yhteydessä sosialistisen tuotannon kehityksen ja työn tuottavuuden kohottamisen ongelmaan. Tämä on epäilemättä ainoa reaalinen suhtautumistapa. Se erottaa marxilaiset kaikista niin sanotun „kulutus-kommunismiin” aatteen kannattajista, jotka runsauteen johtavista teistä puhuessaan eivät panneet pääpainoa tuotantoon vaan aineellisten hyödykkeiden jakoon. Heidän ihanteenaan oli pelkkä jako, kaikkien kasautuneiden rikkauksien — niin yksilöllisessä omistuksessa olevien kuin niidenkin, jotka ovat keskittyneet yhteiskunnan käsiin ja jotka olisi käytettävä tuotannon kehittämiseen — jakaminen yhteiskunnan jäsenten kesken. Mutta sellainen jako voi antaa vain lyhytaikaisen harhakuvitelman yleisestä hyvinvoinnista. Eikä se sitten kuitenkaan johtaisi runsauteen vaan väistämättä niukkuuteen, ei rikkauden tasoittumiseen vaan köyhyyden tasoittumiseen. Oikeudenmukainen jakojärjestelmä voi marxilaisten syvän vakaumuksen mukaan, jonka elämän kokemus on vahvistanut oikeaksi, antaa vastaavan hyödyn vain siinä tapauksessa, että se nojaa voimakkaaseen, alituisesti kehittyvään tuotantoon ja että yhteiskunta ei ajattele vain sitä miten olemassa olevat hyödykkeet on jaettava, vaan myös sitä miten niitä on alituisesti kartutettava.

Tienä kommunistisen runsauden aikaansaamiseen on siis sosialistisen yhteiskunnan koneellistetun suurteollisuuden jatkuva nopea kehitys. Tänä päivänä on tämän tien lainmukaisuus itsestään selvä. Mutta aikakaudella, jolloin Marx ja Engels tekivät tämän johtopäätöksen ja laskivat sen tieteellisen kommunismin perustaksi, se oli sosialistisen ajattelun erittäin suuri löytö. Siihen aikaan olivat levinneet hyvin laajalle niiden utopistisen sosialismin edustajien käsitykset, jotka olivat sitä mieltä, että kansan hyvinvointi voidaan saavuttaa vain palaamalla kapitalismin aikakaudella syntyneestä koneellistetusta suurteollisuudesta pientuotantoon. Kenellä voi nyt olla epäilystä sen suhteen, että tämä olisi ollut tie, joka loppujen lopuksi olisi vienyt kapitalistisen järjestyksen palautumiseen — ihmiskunnan taantumiseen eikä sen edistykseen!

Nähdessään nykyaikaisessa suurtuotannossa, teknillisessä ja tieteellisessä edistyksessä ainoan mahdollisen pohjan runsauden aikaansaamiselle marxismi-leninismi ei suinkaan rajoita tämän ongelman ratkaisua vain tuotantoon, vain tekniikkaan. Ei, tällä ongelmalla on yhtä tärkeä sosiaalinen puolensa. Sen ratkaisu on yksinkertaisesti mahdoton ilman niitä sosiaalisia edellytyksiä, jotka muodostuvat sosialismin voiton jälkeen. Mikään teknillinen ja tieteellinen edistys ei voi kapitalismin vallitessa turvata yltäkyläisyyttä yhteiskunnan kaikille jäsenille.

Elävä esimerkki tästä on Yhdysvallat, kapitalistisen maailman rikkain ja kehittynein maa, missä tuotannon korkea taso näyttäisi voivan turvata koko kansalle puutteettoman elämän ja missä tästä huolimatta on monia miljoonia ihmisiä, joiden ravinto on huonoa, jotka eivät ole saaneet olojaan järjestykseen ja joilta puuttuu kaikkein välttämättömin.

Korkea tuotantotekniikka turvaa siis vasta sosialismin periaatteisiin yhtyneenä todellisen tuotteiden runsauden koko kansalle. Vasta sen jälkeen, kun yhteiskuntajärjestelmä, aineellisten ja henkisten hyödykkeiden tuotanto ja jako on uudistettu sosialistisella ja sitten kommunistisella pohjalla, tämä runsaus alkaa kantaa hedelmiään yhteiskunnan *jokaiselle* jäsenelle.

2. Jokainen kykyjensä mukaan

Kommunismin kuten jokaisen muunkin yhteiskuntajärjestelmän vallitessa kaikkien arvojen ainoana lähteenä tulee pysymään ihmistyö. „Kommunismin aikana ei eletä herraselmää, jossa vallitsee laiskuus ja joutilaisuus, vaan työntäyteistä, kulttuurivaatimusten mukaista ja mielenkiintoista elämää!” (N. S. Hruštšev)².

Kehittyköön tekniikka kuinka hyvin tahansa, saavuttakoon tiede minkälaisia voittoja tahansa, kommunistisen järjestelmän järkkymättömänä periaatteena pysyy tästä syystä: „jokainen kykyjensä mukaan”.

Kuten tunnettua, tämä periaate on vallitsevana myös sosialismin kaudella ja se asettaa yhteiskunnan kaikille jäsenille velvollisuuden tehdä työtä kykyjensä mukaan. Kommunismi tuo kuitenkin syvällisiä muutoksia lauseen „jokainen kykyjensä mukaan” sisältöön.

Turvatessaan ensinnäkin persoonallisuuden kaikinpuolisen kehityksen kommunistisen järjestelmän olosuhteet johtavat ihmisen kaikkien kykyjen kukoistukseen ja tekevät siten huomattavasti tuottoisammaksi sen työn, jota hän suorittaa kykyjensä mukaan. Toiseksi, kommunismin aikana päästään toisin keinoin kuin sosialismin vallitessa siihen, että jokainen täyttää velvollisuutensa tehdä työtä kykyjensä mukaan. Sosialistisessa yhteiskunnassa on, kuten tiedetään, ratkaiseva merkitys aineellisilla virikkeillä (palkka työn mukaan), jotka vaikuttavat yhdessä moraalisten virikkeiden kanssa. Kommunismin vallitessa yhteiskunnan kaikki jäsenet tulevat tekemään työtä yksinomaan moraalisten virikkeiden, korkean tietoisuuden kannustamina. Toisin sanoen työ tulee olemaan palkaton samalla kun työntekijäin kaikki tarpeet tyydytetään maksuttomasti.

„Kommunistinen työ on sanan ahtaammassa ja ankarammassa mielessä ilmaista työtä yhteiskunnan hyödyksi”, Lenin kirjoitti, „työtä, jota ei tehdä tietyn velvollisuuden suorittamiseksi, ei oikeuden saamiseksi tiettyihin tuotteisiin eikä edeltä-

käsin säädettyjen ja laillistettujen normien mukaan, vaan vapaaehtoista työtä, työtä ilman normia, työtä, jota tehdään korvausta tavoittelematta, ilman korvausehtoja, työtä, jota tehdään tottumuksesta yhteiseksi hyödyksi ja suhtautumalla tietoisesti (mikä on tullut tottumukseksi) yhteiseksi hyödyksi tehtävän työn välttämättömyyteen, työtä terveen elimistön tarpeena”³.

On selvää, että työ voi muuttua tottumukseksi, jokaisen ihmisen elämäntarpeeksi paitsi silloin, kun ihmisten tietoisuus saavuttaa korkean tason, myös silloin, kun itse työnteon luonne muuttuu.

Yksi tärkeimpiä edellytyksiä tähän muodostuu jo sosialismin vallitessa — ihmisen harjoittama toisen ihmisen riisto häviää. Toiset edellytykset muodostuvat kommunismiin siirtymisen kaudella. Kaikkiialla, missä vaaditaan liiallisia ruumiillisia ponnistuksia, missä työ on yksitoikkoista ja näännyttää ihmisen, tapahtuu ihmistyön korvaaminen koneiden työllä. Työhön käytetty aika aineellisessa tuotannossa lyhenee alinomaa. Ja vihdoin häviää myös vanha työnjako, joka runteli ihmisen, kahlehti hänet koko elämänajaksi samaan ammattiin aivan kuin pakkotyövängin kottikärryihin, katkaisten häneltä tien kykyjensä ja taipumustensa kehittämiseen.

Näin muuttuu ihmisten työnteko tuotannon teknillisen uudestivarustamisen ja tieteen saavutusten laajan soveltamisen pohjalla, uuden yhteiskunnan sosiaalisen ja sivistyksellisen edistyksen pohjalla. Kommunismin vallitessa ihmisen työ vapautuu lopullisesti kaikesta, mikä vuosituhansien aikana on tehnyt siitä raskaan taakan. Se muuttuu sekä vapaaksi että todella luovaksi. Kommunistisen yhteiskunnan automatisoidussa tuotannossa ihmistyössä tulee saamaan yhä enemmän sijaa sellainen toiminta, jota mikään kone ei pysty suorittamaan, ts. ennen kaikkea luova toiminta, joka liittyy koneiden suunnitteluun ja entistä täydellisemmiksi kehittämiseen.

Kuva siitä, minkä luonteen työ tulee saamaan kommunismin vallitessa, voidaan peruspiirteittäin hahmotella likipitään seuraavasti:

jokainen työntekijä suorittaa sekä ammattitaitonsa että työtoimintansa luonteen perusteella tehtäviä, jotka nykyisessä tuotannossa hoitaa insinööri;

ihmiset käyttävät tuotantoon 20—25 tuntia viikossa (ts. noin 4—5 tuntia päivässä) ja ajan mittaan vähemmänkin;

jokainen ihminen voi valita itselleen toimen taipumuksiaan ja kykyjään vastaavasti ja halutessaan vaihtaa sitä;

kaikki ihmisissä piilevät lahjat ja kyvyt saavat täyden kehityksen ja sovellutuksen joko heidän tuotannollisen toimintansa prosessissa tai työstä vapaana aikana;

työtä tehdessään ihmisen ei tarvitse ajatella ansaitsemista, sitä miten paljon hän saa työstään, sillä kaikki huolet hänen tarpeittensa tyydyttämisestä on ottanut kantaakseen yhteiskunta;

työ on yhteiskunnassa mitä suurimman kunnioituksen kohteena, ja siitä tulee ympäristön silmissä ihmisarvon tärkein mittapuu.

Tällaisissa olosuhteissa työ muuttuu luonnollisesti vapaaksi, vapaaehtoiseksi asiaksi, sisäiseksi tarpeeksi, yhteiskunnan kaikkien jäsenten tottumukseksi, sillä luova työ on jokaiselle normaalille ihmiselle mieluista ja kuten Engels kirjoitti „suurin tuntemistamme nautinnoista”⁴.

Jotta työ tuottaisi ihmiselle iloa, ei ole tarpeen tehdä siitä jonkinlaista huvittavaa leikkiä, joka ei vaadi mitään fyysisten ja älyllisten voimien ponnistusta, kuten eräät utopisti-sosialistit kuvittelivat. Polemisoiden tällaisia naiiveja käsityksiä vastaan Marx kirjoitti, että „vapaa työ, esimerkiksi säveltäjän työ on samalla hiton vakava tehtävä, mitä voimaperäisintä ponnistelu”. Yhtä vakava tehtävä on suunnittelijan, keksijän ja kirjailijan työ — sanalla sanoen kaikki todella luova työ. Mutta tekeekö tällaiseen työhön liittyvä jännitys sen vähemmän puoleensavetäväksi?

Vapaa luova työ kommunismin vallitessa antaa yhteiskunnan jäsenille niin syvän tyydytyksen, ettei heidän mielessään vapaa-ajan käsitteeseenkään liity mielikuvaa täydellisestä joutilaisuudesta. On hyvin todennäköistä, että monet ihmiset haluavat varsinaisen tuotannollisen toimintansa ohella, joka vie heiltä vain mitättömän osan päivästä, omistautua harrastuksille tieteeseen, keksintöjen, taiteen, kirjallisuuden yms. alalla. Miljoonien ihmisten yleisen kulttuurin ja erikoistietojen taso tulee olemaan niin korkea, että kaikki nämä „omatoimisuuden” lajit tulevat muodostamaan alituisesti kasvavan panoksen yhteiskunnan kehitykseen ja kukoistukseen.

Vapaan ja luovan työn korkeimman ilon kommunismi tekee vähitellen muutamien harvojen omaisuudesta kaikkien omaisuudeksi, ja työhön käytetty aika muuttuu elämästä pois pyyhitystä ajasta, millaista se on vuosisatojen aikana ollut miljoonille ihmisille, elämää rikastuttavaksi ajaksi.

Tämä tulee olemaan kommunistisen humanismin suuri saavutus. Sen tulokset vaikuttavat yhteiskunnan elämän kaikilla aloilla synnyttään ihmisten välille uusia suhteita, luoden edellytykset persoonallisuuden ennennäkemättömälle kukoistukselle ja olosuhteet uuden, kommunistisen jakomuodon vakiintumiselle.

3. Jokaiselle tarpeittensa mukaan

Kommunismi saattaa voimaan sellaisen aineellisten ja henkisten hyödykkeiden jakomuodon, joka pohjautuu periaatteeseen: jokaiselle tarpeittensa mukaan. Toisin sanoen jokainen ihminen, riippumatta hänen asemastaan ja sen työn määrästä sekä laadusta, jonka hän kykenee tekemään yhteiskunnan hyväksi, saa rahatta siltä kaiken mitä hän tuntee tarvitsevansa.

On helppo käsittää, että tämä merkitsee muutakin kuin mitä suurinta mullistusta käsityksissä työstä, joka lakkaa olemasta, kuten edellä on osoitettu, pelkkä ansaitsemiskeino. Samalla kun työn ja kulutuksen määrän valvonnan tarve lakkaa, samalla kun raha poistetaan käytännöstä sekä tavara- ja rahasuhteet häviävät, muuttuu myös itse ihmisen ja yhteiskunnan välisten suhteiden luonne. Nämä suhteet vapautuvat lopullisesti etuilunäkökohdista, kaikesta siitä, mitä ansaitsemisen, aineellisen hyödyn tavoittelu on niihin tuonut.

Mahdollisuus saada milloin tahansa maksuttomasti yhteiskunnan varastoista kaikkea, mitä tarvitaan sivistyneeseen ja turvattuun elämään, tervehdyttää ihmisten koko psyyken, jota huoli huomisesta päivästä lakkaa painamasta. Uudessa psykologiassa ja uudessa moraalissa ei enää ole sijaa ajatuksille tuloista ja yksityisomistuksesta, joiden tavoittelu muodosti kapitalismin vallitessa monille ihmisille koko elämän tarkoituksen. Ihminen saa vihdoin mahdollisuuden omistautua yleville harrastuksille, joiden joukosta astuvat ensi tilalle yhteiskunnalliset harrastukset.

Tarpeiden mukaan tapahtuvaa jakoa ei kommunismin vallitessa kuitenkaan saateta voimaan yksinomaan humanisista syistä, ei vain sentähden, että pyritään poistamaan kaikilta yhteiskunnan jäseniltä huoli tulevaisuudesta. Niin tehdään myös suoranaisen *taloudellisen välttämättömyyden* pakosta, joka syntyy tällä yhteiskunnallisen tuotannon korkealla kehitysasteella. Jakaessaan aineelliset ja henkiset hyödykkeet ihmisten tarpeita vastaavasti kommunistinen järjestelmä luo parhaat edellytykset tärkeimmän tuotantovoimansa, työtätekevän ihmisen jatkuvalle kehitykselle, hänen kaikkien kykyjensä kukoistukselle. Tästä voittavat yhtäläisesti sekä yksilö että yhteiskunta. Tähän seikkaan viitaten Engels kirjoitti, että „mikäli jakoa ohjaavat puhtaasti taloudelliset näkökohdat, sääntelevät sitä tuotannon edut, tuotannon kehitystä taas kannustaa ennen kaikkea sellainen jakotapa, joka tekee yhteiskunnan *kaikille* jäsenille mahdolliseksi kehittää, pitää yllä ja ilmentää kykyjään niin monipuolisesti kuin suinkin”⁵.

Eräät tyhmänpuoleiset marxilaisuuden arvostelijat yrittävät todistaa mahdottomaksi kommunistisen yhteiskunnan ihanteiden toteuttamisen esittämällä erilaisia „kiperiä” kysymyksiä. Jos kaikki hyödykkeet jaetaan ilmaiseksi, he kysyvät, eikö jokainen silloin halua joka päivä hankkia itselleen paitsi uuden puvun myös uuden auton? Entä miten käy, jos yhteiskunnan jokainen jäsen vaatii itselleen palatsin, jossa on kymmenittäin huoneita, tai haluaa hankkia itselleen arvoesineiden ja ainutlaatuisten taideteosten kokoelman?

Moisten järjettömien otaksujen keksijät parhaavat tulevan kommunistisen yhteiskunnan kansalaisia, joiden tilille he vievät omia paheitaan. Kommunistinen yhteiskunta ei tietenkään voi

ottaa tyydyttääkseen mitä tahansa oikkuja ja mielijohteita. Sen päämääränä on, korosti Engels, tyydyttää ihmisten järkevät tarpeet alati kasvavassa määrässä⁶. Merkitseekö tämä, että rahasuhteiden tilalle tarvitaan joitakin muita kulutuksen pakko-säännöstelyn muotoja? Ei, kommunismin vallitessa ei luultavasti yleensä jouduta määrittelemään, mitkä tarpeet ovat järkeviä ja mitkä eivät. Ihmiset tulevat itse olemaan riittävän valistuneita ja tietoisia ollakseen esittämättä yhteiskunnalle ilmeisen järjet-tömiä vaatimuksia. Kuten Lenin kirjoitti v. 1917, kommunismi „edellyttää toisenlaista työn tuottavuutta kuin nykyinen on, *toisenlaista* ihmistä kuin on nykyinen poroporvari, joka „ilman aikojaan” — kuten Pomjalovskin kuvaamat seminaarilaiset — saattaa turmella yhteiskunnallisen rikkauten varastoja ja vaatia mahdottomia”⁷.

Jotta kaikki kansalaiset saataisiin kasvatetuiksi suhtautu-maan järkevästi kulutukseen, siihen tarvitaan tietenkin jonkin verran aikaa, mutta varmaa on, että tulevaisuuden yhteiskunta, jonka hallussa on aineellisten hyödykkeiden ja henkisten arvojen runsaus ja jossa kansalaisten tietoisuustaso on korkea, selviytyy täysin tästä tehtävästä. Ja jos sittenkin löytyy jonkin verran ihmisiä, joilla on kohtuuttoman suuret vaatimukset, he eivät voi kuitenkaan saada kommunistista jakojärjestelmää sekaisin. Ihmi-sille, joilla on kohtuuton ruokahalu, kirjoitti Engels, yhteiskunta voi antaa... kaksinkertaisen annoksen⁸. Mutta kommunistisessa yhteiskunnassa tämä saattaa heidät vain naurettavaan asemaan yleisen mielipiteen silmissä. Tämän jälkeen tuskin löytyy haluk-kaita sellaisen kokeen toistamiseen.

Totuttaminen kommunistisiin kulutusmuotoihin tulee olemaan sitäkin helpompaa, kun se ei vaadi ihmisiltä mitään keinotekoisista itsensä rajoittamista tai asketismia, ankaraa elämäntapaa. Aske-tismin saarnaaminen on yleensä vierasta tieteelliselle kommu-nismille, joka näkee yhteiskunnallisen tuotannon tarkoituksen juuri yhteiskunnan kaikkien jäsenten aineellisten ja henkisten tarpeiden täydellisessä tyydyttämisessä. Ja kommunistinen yhteiskunta itse on historiansa ensimmäisistä askeleista alkaen riittävän rikas sekä tyydyttääkseen runsain mitoin kansalaisten kaikki tarpeet ravintoon, vaatetukseen, asuntoon ja muihin välttämättömyystarvikkeihin nähden että asettaakseen heidän käyttöönsä kaiken, mitä kehittynyt kulttuuri-ihminen tarvitsee täysipainoista ja onnellista elämää varten.

Kommunismin vallitessa tulee varmasti itse kulutuksenkin kulttuuri kohoamaan, ihmisten maku kehittyä, hioutuu ja varmis-tuu. Kommunistiset yhteiskunnalliset suhteet kasvattavat sellai-sen ihmisen, jolle ovat elimellisesti vieraita turmeltunut maku ja tarpeet, jotka olivat luonteenomaisia niille menneille aika-kausille, jolloin esineet ja kulutustaso olivat tärkeimpiä ihmisen yhteiskunnallisen aseman osoittimia. Ylellisyyden sijasta tulee esineiden arvon tärkeimmiksi kriteerioiksi mukavuus ja todelli-

nen kauneus; ihmiset lakkaavat näkemästä esineissä turhamaisuuden kohteen ja elämässä saavutetun menestyksen mittapuun, he lakkaavat elämästä esineiden hankkimisen tähden palauttaen niille siten niiden alkuperäisen tarkoituksen — ihmisen jokapäiväisen elämän helpottamisen ja kaunistamisen.

Voidaan edellyttää, että tähän samaan suuntaan tulevat vaikuttamaan myös joukkotuotannon lainmukaisuudet, jollaista tulee olemaan kaikkien tärkeimpien tavaroiden tuotanto kommunismin vallitessa. Kommunistinen yhteiskunta tulee tietenkin ajan mittaan niin rikkaaksi, että pystyy tyydyttämään ihmisten suurimmatkin vaatimukset. Mutta se tulee olemaan myös siksi järkevä, ettei se tahdo suotta haaskata ihmisten työtä ja yhteiskunnan omaisuutta. Molemmille on aina löytyvä järkevää ja arvokkaampaa käyttöä. Tietenkään ei ole puhe esteettisten vaatimusten alentamisesta vaan uusien, entistä korkeampien esteettisten kriteerioiden syntymisestä, jotka vastaavat kokouutta elämäntapaa ja elämänjärjestystä.

Kaikesta sanotusta näkyy, että kommunistisen periaatteen „jokaiselle tarpeittensa mukaan” toteuttaminen tulee olemaan ihmiskunnan valtava saavutus. Ei ole syytä lähteä arvailemaan, millaisia nämä tarpeet tulevat konkreettisesti olemaan; selvää on joka tapauksessa, että ne ovat paljon korkeampia ja monipuolisempia kuin nykyisin. Ihmisten tarpeet eivät ole mitään jähmettynyttä ja muuttumatonta, ne kehittyvät ja kasvavat alinomaa. Kommunismin vallitessa tämä prosessi tapahtuu erityisen nopeasti. Juuri tästä syystä kommunistinen järjestelmä asettaakin tehtäväkseen yhteiskunnan kaikkien jäsenten *alitusesti kasvavien tarpeiden* tyydyttämisen.

4. Vapaa ihminen vapaassa yhteiskunnassa

Kommunismi on kaikkein oikeudenmukaisin yhteiskuntajärjestelmä, joka toteuttaa täydellisesti tasa-arvoisuuden ja vapauden periaatteet, turvaa ihmisen persoonallisuuden kukoistuksen ja tekee yhteiskunnasta työn ihmisten hyvin järjestyneen yhteenliittyvän, ystävyysliiton.

Tasa-arvoisuus
ja vapaus

Tasa-arvoisuus ja vapaus ovat aina olleet ihmiskunnan edistyneimmän osan unelma. Tämän lipun alla kehittyivät menneisyydessä monet yhteiskunnalliset liikkeet, muun muassa 18. ja 19. vuosisadan porvarilliset vallankumoukset. Mutta yhteiskunnassa, joka perustuu tuotannonvälineiden yksityisomistukseen ja joka on jakautunut riistettyjen ja riistäjien, sorrettujen ja sortajien luokkiin, tämä unelma jäi toteutumatta.

Vasta silloin kun tuotannonvälineet siirtyvät yhteiskunnan omistukseen ja ihmisen harjoittama toisen ihmisen riisto tulee mahdolliseksi, avautuu tie ihmisten todelliseen eikä pelkästään

muodolliseen tasa-arvoisuuteen, heidän todelliseen vapautukseensa.

Tämän historiallisen työn vie loppuun kommunismi. Yhtenä sen tärkeimpänä sosiaalisena periaatteena on *ihmisten yleinen tosiasiallinen tasa-arvoisuus*.

Tasa-arvoisuus saavutetaan ennen kaikkea sen johdosta, että kommunismi on luokaton yhteiskunta, jossa tehdään loppu sosialismin vallitessa vielä säilyvistä sosiaalisten eroavuuksien ja niihin liittyvän epäyhdenvertaisuuden viimeisistä rippeistä, muun muassa eroavuuksista kaupungin ja maaseudun sekä ruumiillisen ja henkisen työn tekijäin välillä.

Näiden eroavuuksien hävittäminen ei missään tapauksessa merkitse yksilöllisyyksien tekemistä samanlaisiksi, ihmisten kykyjen ja luonteiden yhdenmukaistamista. Kommunismi ei ole persoonattomien olentojen asuttama kasarmi. Tällaisen irvikuvan tulevaisuuden yhteiskunnasta voivat piirtää vain parantumattomat vulgarisoijat tai tietoiset parjaajat. Todellisuudessa tämä yhteiskunta avaa rajattomat mahdollisuudet, joiden kaltaisia ei milloinkaan aikaisemmin ole ollut, ihmisen persoonallisuuden kukoistukselle sen koko loputtomassa monimuotoisuudessa.

Kommunistinen tasa-arvoisuus ei edellytä kaikkien ihmisten välisten eroavuuksien, vaan ainoastaan sellaisten eroavuuksien ja sellaisten olosuhteiden hävittämistä, jotka synnyttäisivät eroa ihmisten yhteiskunnallisessa asemassa. Riippumatta ihmisen syntyperästä ja asemasta, riippumatta hänen panoksestaan yhteiskunnalliseen tuotantoon hän saa kommunismin vallitessa saman mahdollisuuden kuin kaikki muutkin osallistua yhteisten asioiden ratkaisemiseen, itsensä kehittämiseen ja elämän kaikkien hyödykkeiden käyttämiseen. Muuan kommunismin erikoisuuksista onkin juuri se, että se turvaa korkeimman tasa-arvoisuusasteen, jonka vallitessa, kuten Marx sanoi, edes „*erilaisuus* toiminnassa, työssä, ei tuo mukanaan mitään *epäyhdenvertaisuutta*, mitään *etuoikeutta* omistuksen ja kulutuksen mielessä”⁹. Tässä on kommunistisen järjestelmän voimaansaattaman aineellisten ja henkisten antimien jakomuodon suuri sosiaalinen merkitys.

Samalla kommunismi tuo tullessaan myös *ihmisen vapauden* lopullisen voiton. Jo uuden yhteiskunnan ensimmäisessä, sosialistisessa kehitysvaiheessa ihmiset saavat kaikista vapauksista tärkeimmän — vapauden välttämättömyydestä tehdä työtä riistäjien hyväksi. Työtätekevien valta sosialismin vallitessa antaa totuudellisen sisällön demokratialle, ts. kansanvallan periaatteelle. Kommunismi menee pitemmälle luodessaan ensimmäistä kertaa olosuhteet, joissa pakottamisen tarve yleensä häviää.

Miksi tämä käy mahdolliseksi kommunismin vallitessa, vaikka aikaisemmassa historiassa mikään yhteiskunta ei ole voinut edes unelmoida pakon lopettamisesta? Tämä johtuu siitä,

että vuosituhansien aikana ovat vallinneet sosiaaliset olosuhteet, jotka ovat tehneet väistämättömiksi yksityisten ihmisten ja kokonaisten luokkien väliset sovittamattomat ristiriidat ja etujen yhteentörmäykset. Tämä yhteiskunnan jakautuminen juuri synnyttikin pakon herättäen eloon erityisen luokkaväkivallan koneiston sekä sellaisten oikeusnormien järjestelmän, joihin ihmiset pakotettiin alistumaan hallitsevien luokkien käsiin keskittyneiden voimakeinojen avulla.

Tällainen yhteiskunnan jakautuminen häviää jo sosialismin voittaessa. Uudistaessaan tuotannon, jaon ja työn kommunismin aiheuttaa samalla yhteiskunnan kaikkien jäsenten sosiaalisten ja taloudellisten etujen täydellisen yhteensulautumisen. Tuloksena on pohjan katoaminen kaikenlaisilta pakotustoimenpiteiltä. Herruus- ja alistussuhteiden tilalle astuu lopullisesti vapaa yhteistyö. Valtion välttämättömyys häviää. Oikeudellisten säästösten tarve lakkaa. Valistuneille, aatteellisille, korkean moraalilin omaksuneille ihmisille, jollaisiksi he kehittyvät kommunismin vallitessa, yhteiselämän sääntöjen noudattaminen muodostuu tottumukseksi, toiseksi luonnoksi. Näissä olosuhteissa, kirjoitti Engels, „ihmisten hallitseminen vaihtuu esineiden hallintaan ja tuotantoprosessien johtamiseen”¹⁰.

Kaiken pakotuksen häviäminen yhteiskuntaelämästä muuttaa paitsi tulevaisuuden yhteiskunnan sosiaalisia olosuhteita myös ihmisen itsensä, joka tulee kaikessa noudattamaan vakaumuksiaan ja tietoisuuttaan moraaliseen velvollisuudesta.

**Persoonallisuuden
kukolustus**

Kommunismin korkeimpana päämääränä on turvata *ihmisen persoonallisuuden kehityksen täydellinen vapaus*, luoda edellytykset yksilön rajattomalle kehitykselle, ihmisen fyysiselle ja henkisellemä täydellistymiselle. Tässä marxilaisuus näkeekin todellisen vapauden tämän sanan ylevimmässä mielessä.

Yleinen vauraus, kansan hygienian ja terveydensuojelun täydelliseksi kehitetty järjestelmä sekä järkevä elämäntapa kommunistisessa yhteiskunnassa turvaavat ihmisen terveyden, pitkän iän ja fyysisen täydellisyyden. Kommunismille ominainen jakomuoto vapauttaa ihmiset ikiajoiksi jokapäiväisistä leipähuolista. Vapaa luova työ ei tukahduta ihmisessä piileviä monipuolisia kykyjä vaan päinvastoin kehittää niitä.

Ihmisillä tulee olemaan vapaata aikaa paljon enemmän kuin ennen. Tunnettua on, miten suuren merkityksen tälle seikalle antoi Marx, joka sanoi, että kommunismin vallitessa yhteiskunnan rikkautta ei tulla mittaamaan sen jäsenten työajan pituudella, vaan vapaa-ajan pituudella. Vapaa aikahan ei tule olemaan vain aikaa lepoa ja ihmisen voimien palauttamista varten, vaan Marxin sanoja käyttäksemme se on myös hänen persoonallisuutensa kehityksen tarvitsemää tilaa.

Uuden yhteiskunnan valistuneet, monipuolisesti kehittyneet ihmiset löytävät varmasti järkeviä ja arvokkaita tapoja tämän

„tilan” täyttämiseen. Opiskelusta tulee yhtä välttämätön piirre ja jokaisen ihmisen elämäntavassa kuin työstä, levosta ja unesta. Kaikkien erilaisten kulttuuriarvojen käyttö tulee verrattomasti kasvamaan. Yhteiskunta voi rikkaammaksi tultuaan varata niiden tuotantoon yhä enemmän varoja ja työtä.

Persoonallisuuden kehitystä yhä täydellisemmäksi tulee valtavassa mitassa edistämään myös se seikka, että kommunistinen yhteiskunta turvaa rajattoman mahdollisuuden ihmisen kaikkien kykyjen soveltamiseen, ja jokainen lahjakkuus puhkeaa kukoistukseen, hioutuu ja saavuttaa täydellisyyden tunnetusti vasta silloin, kun sitä käytetään.

Kun nämä edellytykset on luotu, pääsee ihmisjärki koko voimallaan kehittymään. Myös ihmisten luonteiden ja tunteiden kulttuuri saavuttaa valtavia korkeuksia. Uudet elinehdot kehittävät täysin määrin uusia moraalisia virikkeitä: solidaarisuutta, keskinäistä hyvänsuopaisuutta, tunnetta syvästä yhteenkuuluvuudesta muiden ihmisten, yhtenäisen ihmisperheen jäsenen kanssa. Kaikki tämä avaa ihmiskunnalle rajattomia mahdollisuuksia nauttia elämästä, ammentaa täysin määrin sen iloja.

Samalla persoonallisuuden kukoistus on oleva voimakkaana tekijänä kommunistisen yhteiskunnan jatkuvassa nopeassa edistyksessä. Ihmisten äly, lahjat ja kyvythän juuri ovat jokaisen yhteiskunnan hallussa olevaa suurinta rikkautta. Mutta aikaisemmin on tätä rikkautta sosiaalisten olosuhteiden tähden käytetty vain hyvin vähäisessä määrässä. Miten rajattomia mahdollisuuksia avautuukaan silloin, kun jokaisen ihmisen kyvyt ja lahjat pääsevät täysin kehittymään ja kun niitä tullaan käyttämään hedelmällisesti eikä tuhlaamaan turhaan!

**Monipuolisesti
kehittyneiden ihmisten
järjestynyt ystävyysliitto**

Vapaus, jonka kommunismi antaa ihmiselle, ei merkitse yhteiskunnan hajautumista erillisiin yhteisöihin, semminkään yksilöihin, jotka eivät tunnusta minkäänlaisia yhteiskunnallisia siteitä.

Tällainen käsitys vapaudesta on ominainen vain anarkismin ja pikkuporvarillisen individualismin kannattajille. Heille vapaus merkitsee kaikkien yhteiskunnallisten siteiden katkaisemista ja kaiken yhteiskunnallisen organisaation hävittämistä. Mutta tällainen „vapaus” ei voi tuoda hyötyä ihmisille.

Jotta yhteiskunnallinen tuotanto toimisi ja kehittyisi normaalisti, jotta kulttuuri ja sivistys kukoistaisivat turvaten kaikille ihmisille hyvinvoinnin, vapaan ja onnellisen elämän, yhteiskunta tarvitsee jonkinlaista organisaatiomuotoa. Sen tähden ei valtiolaitoksen tilalle tule yleisen anarkian valtakunta vaan *yhteiskunnan itsehallinnon* järjestelmä.

Ei ole aihetta lähteä arvailemaan, minkälaiset konkreettiset muodot tämä järjestelmä tulee saamaan, mutta sen yleispiirteistä voidaan tehdä päätelmiä melkoisella varmuudella.

Yhteiskunnan itsehallinto kommunismin vallitessa on organisaatiojärjestelmä, joka käsittää *koko väestön*, ja tämän järjestelmän avulla väestö itse hoitaa *asioittensa välittömän johdon*. Tällaisen järjestelmän luomiseen tarvitaan uusia organisaatiomuotoja, jotka mahdollistavat yhteisen tahdon ilmaisemisen oikein ja oikeaan aikaan sekä sen tehokkaan toteuttamisen liitännällä monia miljoonia ihmisiä yhteen ratkaisemaan yhteiskunnan eteen nousseita tehtäviä.

Yhteiskunnan kommunistinen itsehallinto merkitsee ennen kaikkea laajalle haarautuvaa joukkojärjestöjen ja kollektiivien järjestelmää. Vain siten voidaan saada aikaan yhteiskunnan kaikkien jäsenten vakituinen osallistuminen hallitsemiseen ja panna liikkeelle heidän energiansa, kokemuksensa ja luova aloitteellisuutensa.

Vastaavasti muuttuvat myös yhteiskunnan asioiden hoitamismenetelmät. Talouselämässä — yhteiskunnan itsehallinnon tärkeimmällä alalla — ne tulevat olemaan tieteellisen suunnittelun, tuotantokollektiivien ja talousvyöhykkeiden välisten vapaaehtoisten yhteyksien ja yhteistyön järjestämisen menetelmiä. Muita asioita ratkaistaessa tullaan käyttämään yhteiskunnallisen vaikuttamisen, yleisen mielipiteen vaikutuksen menetelmiä. Siitä tulee kommunismin vallitessa mahtava voima, joka on riittävä saamaan järkiinsä ne yksilöt, jotka eivät haluaisi noudattaa yhteiselämän kommunistisia tapoja ja sääntöjä.

Periaatteellisesti uusi tulee olemaan myös se ilmapiiri, jonka vallitessa yhteiskunnan itsehallinnon toiminta tulee kehittymään. Se edellyttää paitsi täydellistä julkisuutta ja perehtymistä yhteiskunnan asioihin myös ihmisten erittäin korkeata kansalaisaktiivisuutta, heidän syvää kiinnostustaan näihin asioihin. Kaiken todennäköisyyden mukaan yhteiskunnan asioiden julkinen käsittely ei voi sujua ilman kiistoja. Mutta tämä ei ole asialle esteenä vaan päinvastoin auttaa oikeimpien ratkaisujen löytämistä. Ratkaisemattomat ristiriidat syntyvät, kuten kokemus on osoittanut, sovittamattomien etujen ja tietämättömyyden pohjalta. Näitä syitä ei kommunismin vallitessa tule olemaan; eroavuuksia tulee siis säilymään vain kokemuksessa ja asioihin perehtymisessä, suhtautumisessa eri kysymyksiin. Tällaisten eroavuuksien ratkaiseminen ei kuitenkaan ole vaikeata olosuhteissa, joissa vallitsee syvä etujen, päämäärien ja maailmankatsomuksen yhteisyys.

Kaikki nämä yhteiskunnan kommunistisen itsehallinnon erikoisuudet vastaavat täysin tulevan yhteiskunnan ihmisten välisen suhteiden, yhteistyön, veljeyden ja ystävyysliiton suhteiden luonnetta. Kommunistinen ihminen ei ole egoisti eikä individualisti, vaan hänelle on ominaista tietoinen kollektivismi, syvä huolenpito yhteisestä hyvästä. Tämän ihmisen moraalien perusteiden perusta on uskollisuus kollektiiville, valmius ja taito noudattaa pyhästi yhteiskunnan edun vaatimuksia. Nämä uuden

yhteiskunnan vapaiden ja tasa-arvoisten kansalaisten ominaisuudet juuri tekevätkin kommunismista kommunistisen luovan työn todellisten mestareiden korkealle ja sopusuhtaisesti järjestyneen ihmisyyhteisön.

5. Kansojen rauha ja ystävyys, yhteistyö ja lähentyminen

Kommunismi merkitsee uusia keskinäissuhteita kansojen välillä.

Nämä suhteet muodostuvat tuloksena niiden sosialistisen internationalismin periaatteiden jatkuvasta kehittämisestä, jotka tänä päivänä muodostavat sosialismin maailmanjärjestelmän maiden välisten suhteiden perustan.

Jo sosialistisen vallankumouksen voitto lopettaa ne sosiaaliset ja taloudelliset syyt, jotka synnyttävät sotia valtioiden välillä, ja tekee rauhasta ja ystävydestä uutta yhteiskuntaa rakentavien kansojen välisten suhteiden perustan. Kommunismi lujittaa näitä suhteita vielä enemmän, mikä johtuu itse kommunistisen järjestelmän olemuksesta. „...Vastakohtana vanhalle yhteiskunnalle, jossa vallitsevat taloudellinen kurjuus ja poliittinen mielettömyys”, K. Marx kirjoitti profetallisesti kommunismista, „on syntymässä uusi yhteiskunta, jonka kansainvälisenä periaatteena tulee olemaan *rauha*, sillä kunkin kansakunnan määräävänä periaatteena on oleva — *työ!*”¹¹.

Näemme, että tänäkin päivänä on sosialististen maiden keskinäissuhteissa vallitsevana periaatteena kansakuntien tasa-arvoisuus riippumatta niiden suuruudesta ja taloudellisen sekä kulttuurikehityksen tasosta. Kommunismin voitto kohottaa tämän periaatteen uudelle, korkeammalle asteelle turvaten *tosiasiallisen tasa-arvoisuuden* maille, joissa on saatettu voimaan uusi järjestelmä. Jo kommunismiin siirryttäessä ne kaikki pääsevät kehittyneimpien tasolle ja astuvat jokseenkin samanaikaisesti kommunismin aikakauteen.

Sosialistisen maailmanjärjestelmän luominen toi tullessaan vapautuneiden kansojen läheisen yhteistyön ja keskinäisavun. Kommunismi merkitsee tämän yhteistyön jatkuvaa lujittumista ja kukoistusta. Se avaa tien kaikkien kansojen talouselämän ja kulttuurin ennennäkemättömään lähentymiseen, minkä tarkoituksena on niiden mahdollisimman nopea ja menestyksellinen kehitys.

Kaikki nämä muutokset ovat erottamaton osa yhteiskunnan kommunistisesta uudistamisesta, minkä tuloksena on oleva irrallisuuden ja eristyneisyyden kaikkien jälkien häviäminen kansojen välisistä suhteista.

Kansakunnat ja siis myös kansalliset kulttuurit ja kielet tulevat tietenkin säilymään vielä hyvin kauan kommunismin voitettuaakin. Mutta eri kansojen elämä ja kanssakäyminen

tulevat vapautumaan kaikesta, mikä antaa vähäisimmänkin aiheen vihamielisyyteen ja eripuraisuuteen, sulkeutuneisuuteen ja toisistaan vieraantumiseen, kansalliseen itsekkyyteen ja rajoittuneisuuteen.

Miten valtavaa hyötyä onkaan tästä kaikesta ihmiskunnalle! Jo yksin sellaisen haaskausta aiheuttavan, raa'an ja verisen kansainvälisen „kanssakäymisen” muodon kuin sodan poistaminen maailmasta loisi jo talouselämän nykyiselläkin kehitystasolla mahdollisuuden mittasuhteiltaan jättiläismäisten tehtävien ratkaisuun. On laskettu esimerkiksi, että yksin niillä varoilla, jotka toinen maailmansota nieli, olisi voitu rakentaa viiden huoneen talo jokaiselle maapallolla elävälle perheelle sekä sairaala jokaiseen yli 5.000 asukkaan kaupunkiin ja ylläpitää kaikki nämä sairaalat 10 vuoden ajan. Näin siis yhteen maailmansotaan tuhlatut varat olisivat riittäneet perusteellisella tavalla ratkaisemaan asuntokysymyksen ja terveydensuojelukysymyksen, jotka ihmiskunnan valtaosalla tänä päivänä ovat niin kärkevinä edessään.

Entä mitä arvoja voidaan luoda ohjaamalla luoviin tarkeituksiin asevarusteluun käytetyt varat ja armeijoissa sekä sotateollisuudessa toimivien kymmenien miljoonien ihmisten voimat!

Valtavan hyödyn tulee kansoille tuottamaan myös kommunististen maiden taloudellinen lähentyminen, niiden talouden kehittämisen kommunistisen maailmanjärjestelmän suuntaan. Laaja yhteistyö ja erikoistuminen avaavat uusia mahdollisuuksia ihmistyön säästöön ja kaikenlaisten tuotteiden valmistuksen lisäämiseen. Tällä pohjalla taloudellisen kehityksen vauhti kehitty ennennäkemättömän nopeaksi.

Rajattomat mahdollisuudet avautuvat kommunismin vallitessa myös ihmiskunnan kulttuurin nousulle. Eri kansojen muodoltaan kansalliset kulttuurit saavat yhä enemmän yhtenäisen kommunistisen sisällön. Niiden lähentyminen tällä pohjalla antaa voimakkaan virikkeen kansallisten kulttuurien keskinäiselle rikastuttamiselle ja kehittämiseksi sekä johtaa tulevaisuudessa syvästi kansainvälisen, todella yleisinhimillisen kulttuurin muodostumiseen. Tieteen kehitysvauhti lisääntyy nopeasti, sillä sen ponnistukset voidaan koordinoita kansainvälisessä ja sittemmin koko maailman mitassa. Eri maiden ja kansallisuuksien ihmisten kanssakäyminen tulee saamaan ennennäkemättömän laajuuden, he tulevat tuntemaan toisensa paremmin ja oppimaan toisiltaan, tuntien itsensä yhä enemmän saman yhteisen ihmisperheen jäseniksi.

Voidaan sanoa, että kommunismi tulee antamaan uuden, ylevän sisällön itse „ihmiskunnan” käsitteelle muuttaessaan ihmisuvun, jota eripuraisuudet, riidat, selkkaukset ja sodat ovat vuosituhansien aikana raadelleet, yhtenäiseksi koko maailman käsittäväksi ystävyysliitoksi.

6. Kommunismin myöhemmät näköalat

Edellä on ollut pääasiallisesti puhe kommunismin lähimmistä näköaloista, siitä, mikä odottaa niitä ihmisten ensimmäisiä sukupolvia, joiden osalle lankeaa onni elää tässä yhteiskunnassa. Jo tutustuminen sen yleisiin ääriiviivoihin osoittaa, että kommunistinen järjestelmä toteuttaa ensi askeleistaan lähtien ihmiskunnan hartaimmat toiveet, sen unelmat yleisestä vauraudesta ja yltäkyläisyydestä, vapaudesta ja tasa-arvoisuudesta, rauhasta, ihmisten veljeydestä ja yhteistyöstä.

Tämä on täysin lainmukaista, koska kommunismin ihanteella on juurensa syvällä historiassa, aivan keskellä työtätekevien miljoonajoukkojen elämää. Unelmia tästä ihanteesta voidaan tavata jo sivistyksen aamunsarastuksessa sepitetyissä kansansaduissa „kultaisesta aikakaudesta”. Monia olemukseltaan kommunistisia vaatimuksia esittivät antiikin ja keskiajan työtätekevien joukkojen vapausliikkeet. Ja kahden aikakauden — feodaalisen ja kapitalistisen — rajalla sen ajan etevät ajattelijat, utopisti-sosialistit, asettivat kommunistisen ihanteen perustaksi opilleen täydellisestä yhteiskunnasta. Tosin nämä ajattelijat eivät kyenneet tunkeutumaan yhteiskunnallisen kehityksen lakien salaisuuteen eivätkä perustelemaan tieteellisesti kommunismin reaalista mahdollisuutta ja historiallista välttämättömyyttä. Vasta marxilaisuus muutti kommunismin utopiasta tieteeksi, ja tieteellisen kommunismin yhteensulautuminen kasvaneen työväenliikkeen kanssa loi sen voittamattoman voiman, joka vie yhteiskunnan yhteiskunnallisen edistyksen seuraavaan vaiheeseen — kapitalismista kommunismiin.

Sulautuessaan yhteen työväenliikkeen kanssa kommunismi ei menettänyt suurta yleisinhimillistä sisältöään. Syvästi oikeassa oli Engels, joka osoitti, että kommunismi „ei ole yksin työläisten vaan koko yhteiskunnan asia”¹². Kommunismin voitto tulee olemaan koko työtätekevän ihmiskunnan toteutunut unelma.

Merkitseehän kommunistinen järjestelmä ihmisyyden voittoa, *reaalisen humanismin* täydellistä voittoa, kuten Marx sanoi.

Kommunistisen humanismin reaalisuus ei ole vain siinä, että mielenkiintoisen, onnellisen ja iloisen elämän luomisesta kaikille ihmisille tulee inhimillisen toiminnan mahtava, kaikkivoittava liikkeelle paneva motiivi. Ratkaiseva merkitys on sillä, että kommunismin vallitessa yhteiskunta vihdoin saa täyden mahdollisuuden pyrkiä tämän päämäärän toteuttamiseen. Mahtava tuotannollinen perusta, kasvava luonnonvoimien hallitseminen, oikeudenmukainen ja järkevä yhteiskuntajärjestys, ihmisten tietoisuus ja ylevät siveelliset ominaisuudet — kaikki tämä tekee mahdolliseksi toteuttaa valoisimmatkin unelmat täydellisestä yhteiskunnasta.

Juuri kommunismin voitosta alkaa ihmiskunnan todellinen historia tämän sanan korkeimmassa merkityksessä. Ihminen

poikkeaa periaatteellisesti kaikista muista elävistä olennoista siinä, että järki ja työ vapauttavat hänet välttämättömyydestä mukautua passiivisesti ympäröiviin olosuhteisiin ja antavat hänelle voiman muovailla näitä olosuhteita ihmiskunnan etujen ja tarpeiden mukaisesti. Ja vaikka ihmiskunta on ollut olemassa jo monia tuhansia vuosia, niin vasta kommunismin mukana alkaa sen täyden kypsyyn aikakausi, ja päättyy sen pitkäaikainen esihistoria, jolloin jokaisen ihmisen elämä erikseen ja koko yhteiskunnan elämä muovautui vieraiden, hänen valtaansa alistumattomien voimien — luonnon- ja yhteiskunnallisten voimien vaikutuksen alaisena. Kommunismin voittaessa ihmiset saavat mahdollisuuden sekä tuottaa runsain määrin kaikkea mitä he elämässään tarvitsevat, että vapauttaa yhteiskunnan kaikista epäinhimillisyyden ilmenemismuodoista: sodista, ankarasta taistelusta yhteiskunnan sisällä ja epäoikeudenmukaisuudesta, sivistymättömyydestä, tietämättömyydestä ja pimeydestä, rikoksista ja huonoista pyrkimyksistä. Ihmisten ja kansojen välisistä suhteista häviävät lopullisesti väkivalta ja omanvoitonpyynti, ulkokultaisuus ja itsekkyyks, valapattoisuus ja turhamaisuus.

Tällaiseksi kommunistit ajattelevat mielessään todellisen reaalisen humanismin vahvistumisen tulevassa kommunistisessa yhteiskunnassa.

Mutta tällekin huipulle noustuaan ihmiset eivät pysähdy, eivät tyydy saavutettuun eivätkä vajoa passiiviseen havaintojen tekemiseen. Päinvastoin, heidän tarmonsaa kasvaa moninkertaisesti. Ratkaistujen tehtävien tilalle ilmestyy uusia, saavutettujen tavoitteiden tilalle asetetaan toisia, vieläkin houkuttelevampia. Historian pyörä tulee pyörimään eteenpäin.

Tämä on, kun asiaa ajatellaan, ihmiskunnan suuri onni, tae siitä, ettei se koskaan menetä sitä korkeinta tyydytystä ja iloa, jonka tuottavat luova työ, aktiivinen toiminta ja rohkea esteiden voittaminen.

Kommunistisen yhteiskunnan luonteenomainen piirre onkin juuri tavattoman nopea, käytännöllisesti katsoen rajaton kehitys. Ja sen voiton jälkeen elämä tulee asettamaan ihmisille yhä uusia ongelmia, joiden ratkaisu vaatii luovia ponnistuksia jokaiselta uudelta sukupolvelta.

Ennen kaikkea on selvää, että yhteiskunnallisen tuotannon kehitys ei koskaan pysähdy. Mitkä tekijät tulevat kannustamaan sen lakkaamatonta edistystä? Kommunistisen yhteiskunnan ihmisten tarpeiden alituinen kasvu, joka kaiken lisäksi on hyvin nopeata. Edelleen väestön kasvu, joka luonnollisesti aiheuttaa niin aineellisten hyödykkeiden kuin kulttuuriarvojenkin tuotannon lisäyksen. Tähän suuntaan vaikuttaa myös yhteiskunnan tarve lyhentää edelleen työtätekevien työaikaa ja lisätä heidän vapaa-aikaansa.

Ei ole vaikea nähdä ennakolta myöskään sitä, että itse tuotannon kehitys vaatii ratkaisemaan monia mitä mutkikkaimpia

kysymyksiä, jotka liittyvät sen organisaation kehittämiseen yhä täydellisemmäksi, taitavien työntekijäin kaaderien valmistamiseen sekä kaikkien mahdollisten teknillisten uutuuksien keksimiseen ja käytäntöön soveltamiseen.

Yhä uusia ongelmia nousee tieteen ratkaistavaksi, jolla tulee olemaan huomattava sijansa kommunistisessa yhteiskunnassa. Jo tänä päivänä on nähtävissä, että ne ovat laajuudeltaan todella valtavia. Tunnettu neuvostoliittolainen tiedemies akateemikko V. A. Obrutšev kirjoitti harkittuaan, mitä ihmisillä on oikeus odottaa tieteeltä:

„on tarpeen:

pidentää ihmisen ikää keskimäärin 150—200 vuoteen, hävittää tarttuvat taudit ja vähentää ei-tarttuvat vähimmäismäärään, voittaa vanhuus ja väsymys, oppia saamaan ihminen jälleen henkiin sattuman aiheuttaessa ennaaikaisen kuoleman;

alistaa ihmisen palvelukseen kaikki luonnonvoimat, Auringon ja tuulen energia sekä maanalainen lämpö, ottaa atomivoima käyttöön teollisuudessa, liikenteessä ja rakennustöissä, oppia varastomaan energiaa hyödyllisesti ja toimittamaan sitä mihin paikkaan tahansa ilman johtoja;

ennustaa ja tehdä lopullisesti vaarattomiksi luonnonmullistukset: tulvat, hirmumyrskyt, tulivuorten purkaukset ja maanjäristykset;

valmistaa tehtaissa kaikkia Maassa tunnettuja aineita aina kaikkein monimutkaisimpia — valkuaisaineita myöten, samoin myös luonnossa tuntemattomia aineita: timantteja kovempia, suurempaa kuumuutta kestäviä kuin tulenkestävät tiilet, vaikeammin sulavia kuin wolfram ja osmium, joustavampia kuin silkki ja kimmoisampia kuin kumi;

kehittää uusia eläinrotuja ja kasvilajeja, jotka kasvavat nopeammin ja antavat enemmän lihaa, maitoa, villaa, viljaa, hedelmiä, kuituja ja puutavaraa kansantalouden tarpeisiin;

kaventaa, muokata elinkelpoisiksi ja ottaa käyttöön karuja alueita, soita, vuoria, autiomaita, taigaa, tundraa ja kenties meren pohjaakin;

oppia ohjaamaan säätä, sääntelemään tuulta ja lämpöä samoin kuin nyt säännellään jokia, siirtelemään pilviä ja määräämään harkinnan mukaan sateet ja selkeä sää, lumi ja helle”¹³.

Tiede ei näistäkään suurenmoisista tehtävistä suoriuduttuaan luonnollisestikaan pääse mahdollisuuksiensa äärimmäiselle rajalle. Tiedonjanoisella ihmisälyllä, ihmisten pyrkimyksellä alistaa luonnonvoimat palvelemaan itseään ja hallita kaikkia sen salaisuuksia ei ole eikä voi olla äärirajaa.

Milloinkaan ei lakkaa myöskään ihmisten toiminta, joka tähtää sen yhteiskunnan kehittämiseen yhä täydellisemmäksi, jossa he elävät, — yhteiskunnan itsehallinnan muotojen, ihmisten

elämäntavan, ihmisten yhteiselämän ja kanssakäymisen normien kehittämiseen.

Ja mikä ehtymätön toimintakenttä avautuuukaan kommunistiselle yhteiskunnalle tiellä kaikkien sen jäsenten kykyjen kehittämiseen ja persoonallisuuden kukoistukseen, tiellä ihmisten itsensä kehittämiseen, tiellä fyysiseen ja henkiseen täydellisyyteen!

Eteneminen kohden kommunistisen sivistyksen hohtavia huipuja tulee aina synnyttämään ihmisissä epätavallista tahdon ja järjen voimaa, luovaa innostusta, rohkeutta ja elävöittävää tarmoa.